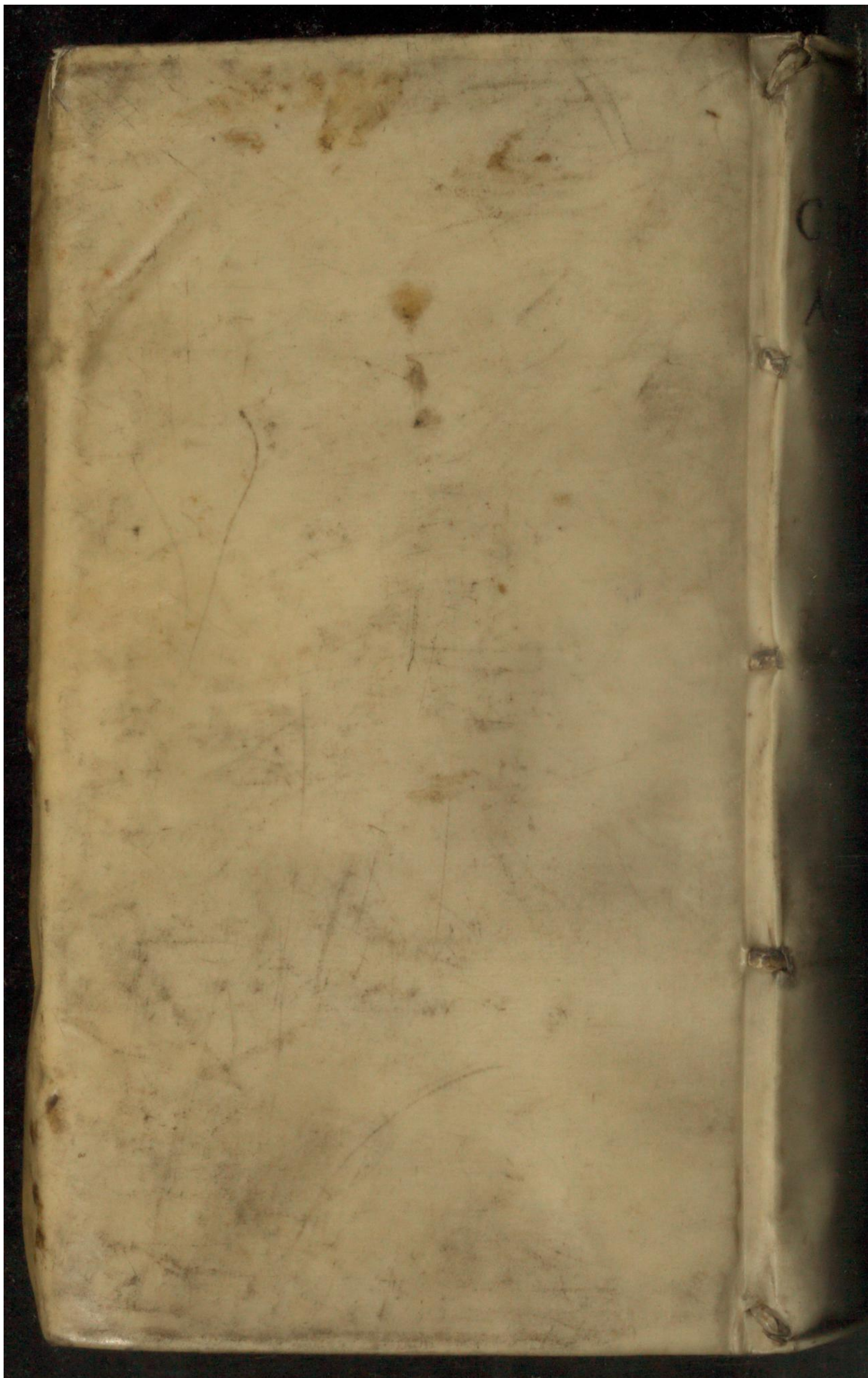
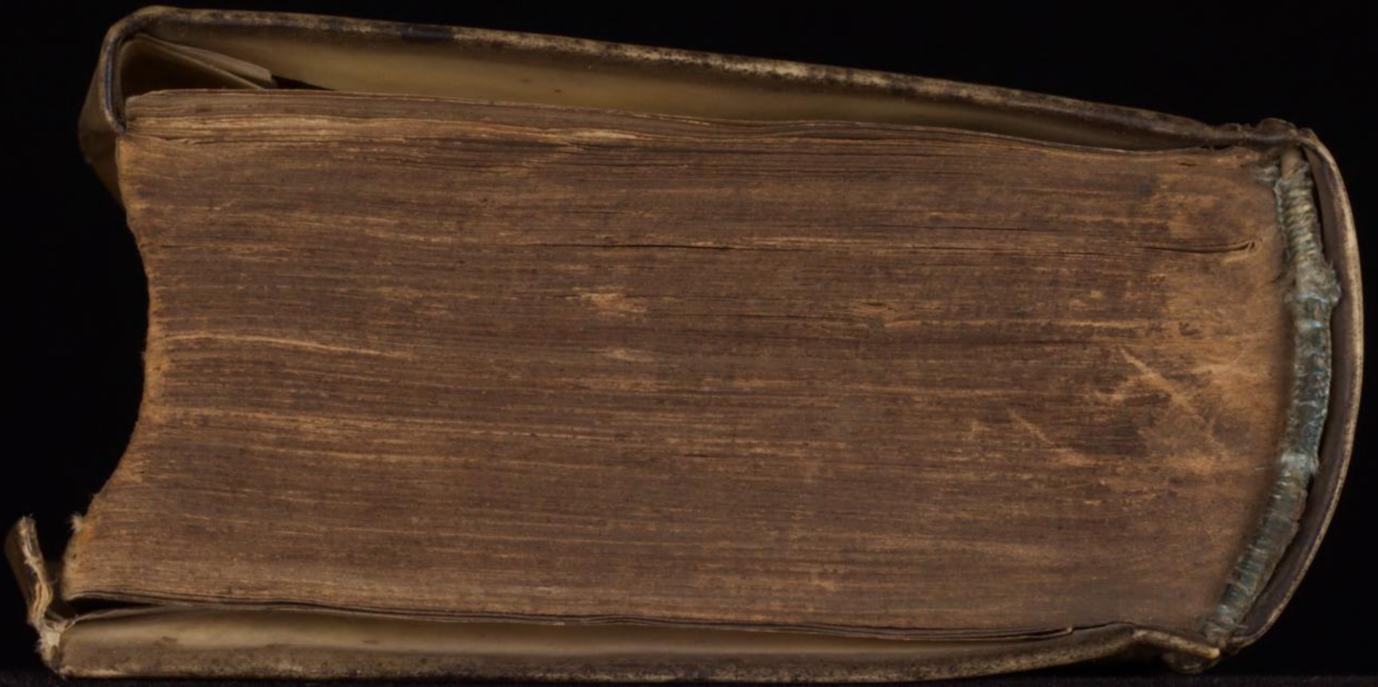


C. Bartholini
ANATOMICAE


C
A







688/A

[Wittenberg]

1611

(not 1640)

Bechtold Rab
active c 1605-15

Andreas
Rüdinger
active c 1611-12

CASP. BARTHOLINI
Philoſophi & Medici

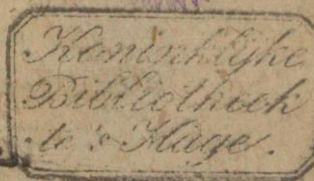
ANATOMICÆ INSTITUTIONES CORPORIS HUMANI

utriuſq; ſexus
HISTORIAM & DECLARATIONEM
Exhibentes cum plurimis novis
OBSERVATIONIBUS & OPINIONIBUS
Nec non illuſtriorum quæ in
ANTHROPOLOGIA
occurrunt, controverſiarum deciſionibus.
Cum Indice Capitum & rerum locupletiſſimo.

NOSCE TEIPSUM. MEMENTO MORI.







ANNO ∞ IↃC XI.
Apud Bechtoldum Raaben Bibliopolam.

Continentur in hoc opere





Genere, Ingenio,
Litteris & Virtute

ILLUSTRI & verè nobili viro,

OLIGERO ROSÆCRANZIO,

Domino de Rosenholm,

Scabije, &c.

Domino & fautori magno

S. P.

CASP. BARTHOLINUS.

PEccare mihi viderer, Generosissime OLIGER, si non tandem alto rupto silentio, ego qui virtuti tuæ plurimum tribuo, mentis nuncio calamo te compellarem: sidus illud Cimbriæ; raræque & eruditæ nobilitatis exemplum. Etenim, ob dotes eximias, quas rerum parens Natura alijs invidisse, in te omnes quasi prodiga videtur effudisse; in tui amorem atque admirationem ivi à puero: neque adultiori mutavit animus; sed auxit: scitior his in oris factus humanitatis, pietatis, & doctrinæ rarissimæ; quibus omnibus alijs Musarum atque Gratiarum

alumnis præluxisti. Non est quod auribus tuis dem aliquid, aut gratiæ. Sine verborum fuco atque ambitu, quia hæc in ore sunt & auribus omnium, ipso pectore loquor. Sermo est cum Theologis! Suum te illi prædicant, & publica specimina in hac palæstrâ non tyronis, non vulgariter docti, sed Doctoris à te edita proferunt. Cum Jurisperitis si de te sermo incidit, suum te proclamant: ijsdemque cum sacri studij Magistris utuntur argumentis. Philosophi te totum sibi proprium vendicant: & hujus etiam possessionis publica exstant testamina quamplurima. Ego, qui Apollineæ militiæ sacramentum dixi, eiq; jurejurando me obligavi, in Apollinis choro locum tibi datum cum aliis contendo. Nam, uti varij Musarum filij, qui à te doctiores redierunt, suggessêre; non modò Medicam (sicut reliquarum facultatum) Bibliothecam instructissimam in usum studij tui comparatam possides: sed & cum Dioscoride herbarius plantas colligis, intelligis, & cum Melampo pharmaca tuis pro necessitate

te propinare, morbisque ſalutaria reme-
dia opponere gnarus es. Videtur itaq;
natura, dum alijs novercatur ſatis, tibi
benigna mater contuliſſe omnia, quæ in
humanum ingenium cadere poſſunt.
Sed certè induſtriâ, ſed vigilijs, ſed labo-
ribus (quibus omnia vendere mortali-
bus Dij ſolent) ea quæſiviſti, acquiſiviſti;
non ſatis eſſe ratus avis omni tam belli
quàm pacis eximiâ dignitate gloriosè
perfunctis editum eſſe, Patre verò regno-
rum Daniæ, Norvvegiæ, &c. Septemtri-
onalium ollim quadrumviro & Prore-
ge: quin potiùs à nativitate & in cunis
rectè ſtatuens habitum nullum & virtu-
tem comparari, verùm crebris exercitijs
& indefeſſo ingenij molimine, curâ atq;
ſtudio, ut vera nobilitas nulla noſtra ſit,
niſi propritim parta; relliqua non nobis,
ſed avis vel atavis accepta ferenda. Sed
ſtilum in laudes tuas non ſolvo ampli-
ùs: tum quia ego impar, tum ne adulari
me Momus perhibeat. Eapropter, in-
quam, quaſi aſtro quopiam inclinante,
in tui amorem ivi à puero, qui adeò ma-
gnis auctibus modò augeſcit, ut intus ſe

continere ulteriùs nequiens foràs prorumpat, & hanc Epistolam manibus extorqueat. Eam vero ad te mittere relligio est absque comite aliquo munere; eoque, uti pro viribus patitur penu meum, chartaceo: quale præ aureo tibi arridere sat scio. Atq; hoc quidem in gratitudinis τεκμήριον, ob singularem illam tibi ingenitam humanitatem; quâ litteratos omnes non invitus beas, & me quoq; de facie ignotum (de fama enim ignotus tibi esse non possum) adamasti, sponteque in clientelam suscepisti. An tantùm valui, ut à te amari meruerim? Ex solo potiùs genij tui benigni ductu atque instinctu factum interpretor. Quâ benignitate jam fretus, scripta hæc mea nomine tuo, Vir inter optimos Nobilissime, inter nobilissimos optime, inter utrosque doctissime, nobilitare sustinui. Et jam plenissimo gradu ad te eunt; à cujus splendore, splendorem illa possint mutuari, ut astrum aliquod nebulosum à fulgido illo Sole. Ea si in manûs tuas vultu sereno & annuente, me verò in animum penitiùs admiseris, defunctum me re ex sententia abs me gestâ arbitrabor; feliciorem q; me judicabo,

Quam si me liquidus fortunæ rivus inauret.

Diu vive & vale; mihiq; favere perge.



Ad benivolum Lectorem meum

PRÆLOQUIUM.



On animatus eram, mi LECTOR, in lucem hasce Institutiones efferre, privatis auditorum meorum usibus dicatas. Nam ægrè fortaßis hi ferent, magno labore & industriâ à se exceptas atq; in chartam conjectas Lectiones, modò publico cujusvis bono divulgari, novasq; varias observationes & opiniones offerri omnibus, quæ ipsis pridem loco novi beneficij. Sed vicerunt hos alij: immo hi seipsos. Etenim in viris eruditis, Philosophiæ Medicinæq; proceribus, urgent plurimi per litteras, suadent per amicorum voces vicarias, adeoq; persuadent editionem. Fraudare me putant juventutem, si publico hanc operam invideo. Quibus respondere possent editæ ab ijs, qui in famâ multâ sunt, Anatomicis Institutiones. Verùm, ut hi post alios scripsêre: ita etiamnunc in sæcula ire aliorum lucubrationes oportere regerunt, ob utilitatem publicam rei litterariæ, quæ ex plurium sententijs & observationibus augmentum capit. Res enim, ætas, usus, semper aliquid apportant novi. Vicerunt ergo horum mo-

nita, vicit bonum publicum, vicerunt ipsi haue. pauci, qui calamo ex dictantis ore excepêre. Vti enim fieri adsolet in dictationib. harum regionum Academijs usitatis, nonpauca irrepunt his vel illis inter scribendum sphalmata: alij non assequuntur omnia: neq; omnibus, ob meam, quæ interrupit menses aliquot ægritudinem chronicam, continuatio lectionum obtigit; quo tempore ita suadentibus hujus vel illius occasionib9, nonnulli Academiæ valedixerunt. Et hi præcipuè rogant, instant, urgent ob usum compendiarium publicationem. Nec minùs calcographus nolentis volentis manibus prece pretioq; extorquet. Vincor. Cæteros tamen pœnitere non potest, quibus continuatio obtigit nauatæ operæ. Nam quæ hîc verbotenus proponũtur: illi in animalibus, animalium partibus, picturis impressis, & manu scitè eductis edocti sunt. Qui hîc summatim adferuntur controversiarum cumuli, illis uberiùs ex legentis discursibus incidenter factis enucleati sunt. Vincor itaq;, inquam, & præsertim publicâ ab utilitate, cui velificari decretissimum semper fuit. Tu, mi Lector, si quæ non arrideant, quia contra communes autorum sententias proferuntur; cogitabis & illis autoribus non vitio versum antecessores reliquisse. Vbi enim oculi & manus

manus fidem faciunt, Autorũ posthabentur decreta. Interim censuræ doctiorum, præsertim Anatomici pulveris Magistrorum, & inter alios dictaturam gerentium, libens me meumq; hunc fœtum subjicio. Inprimis vestræ, qui laudem in hac harena quæsiuistis FELIX PLATERE, & CASP. BAVHINE, Professores Basileenses celeberrimi: quippe quorum & scripta quæ extant Anatomica elaboratissima me informaverunt; & disertæ linguæ, à quibus olim Basileæ non insigni absq; fructu pependi; & tua manuductio, Nobiliss. & Clariss. Casp. Buhine: qui quẽadmodum linguâ, calamo, cultro olim me hac in arte erudire, & insuper ut filium semper amare voluisti; ita etiam nunc à te dissitum non animo (hac enim optimâ nostri parte sumus longè conjunctissimi) sed corpore, eodem animo instruere per litteras haut graveris. Vos enim binos scio, spretis autorum etiam ipsius Galeni, ubi oculi aliter fidem faciunt, autoritatibus, rupe veritatis innixos fundamenta ex natura petere; quod ex scriptis vestris vel cæcutienti dispalescit. A Teutonum bigâ Anatomicâ, ad Italicam jam pridem ad immortalitatem hujus artis alis evectam me converto: Magnos videlicet illos humani corporis dissectores & scrutatores; HI-

HIERONYMUM FABRICIUM AB AQUAPENDENTE Patavini Gymnasij Anatomicum ordinarium & percelebrem; ac IULIUM CASSERIUM PLACENTINUM, ibidẽ chirurgiæ Professorem publicũ, atq; Anatomicũ laboriosissimũ V. vos immatura hæc ad judicij vestri Anatomici Solem optimè percoquere potestis. Ad te, inquã, me converto, FABRICI, venerande senex, Patavine Æsculapi, quẽ ego chirurgorum Deum & Regem vocare soleo, Anatomiæ vero instauratorẽ non postremum: ita vestigijs antecessorũ tuorum Vesalij & Fallopii insistis, ut tempore saltẽ, neutiquã eruditione experientiâq; te ijs posteriorẽ probes. Quod si fortè à praxi tuâ omissior in hoc opusculũ incideris, leveq; oculorum ei operã dederis; deprehendes discursûs tuos publicos, quos Patavij nunquã absq; delectatione, addẽ & fructu, auribus usurpavi, ad hominem Danum non inanes rediisse. Ubi ab aliorum distas opinionibus (sicuti à veritate quàm autoribus pendere mavis) ibi tuam quoq; prout ex ore tuo & cõversatione percipere licuit sententiã, lubens addo citoq; neq; tamen, quod alij factitare non sunt veriti, tamquã meam mihi vendico. Quæ verò mea sunt, meoq; labore inventa, lubens tuo judicio dexterrimo submitto. Et tuo quoque carissime & clarissime

CAS-

CASSERI, quo adeò familiariter usus sum cottidie, ut fratrum loco nos invicem haberemus. Facies ergo hoc, quod posco, pro amicitiâ nostra, quæ inviolata semper manebit; facies pro bono publico; cujus etiã gratiâ, quæ in Anatomicis præstitisti, quantum quidem ex te cognoveram, huic operi inserere volui. Institutum enim fuit præcipua cõgerere, quæ vel ex aliorum scriptis vel ore, vel proprio labore & inventione comparare potis fui. Et, Deum Fidemq; testor, ob publicum bonũ. Cui utinam omnes plusquàm propriæ ostentationi, vanæq; gloriolæ velificarentur! Cæterum neq; vestræ sententiæ acrimoniam in postremis habitam volo, Anatomici relliqui in Italiâ præclarißimi: IVLI IASOLINE, Neapoli; FLAMINI ROTA, Bononiæ; & IOHANNES FABER, Romæ. Facturos enim vos quoq; quod superiores rogatos volui, certò mihi polliceor, ob insignem illam, & numquam nõ mihi deprædicandam benivolentiã, humanitati ipsiq; omnia officia, quib; vobiscum cùm essem, prolixè me cumulastis: tu cumprimis, IASOLINE celeberrime una cum Mario Schipano, Philosopho & Medico insigni; qui in Academiâ Neapolitanâ vobiscum Bartholinum liberaliter detinere, ut sectiones humanorum Corporum instituerem, voluistis

voluiſtis, Sed aliud tum animus ſuadebat, aliud iter, quod in Siciliam ingrediendum fuerat; aliud etiã ſcena, cui ſervio in hoc theatro, meæq; conditiones, quas quidem omnes præſens vobis ego aperire non ſuſtinui. Attamen non ſine aculeo diſceſſi à vobis avulſus quaſi anima à corpore. O vos amoris & venerum ita plenos! De quo eximio amoris & favoris genere, uti tunc gratias egi habuiq; inſignes; ita modò eaſdẽ repeto, veſtramq; gratâ mente benignitatẽ agnoſco. Eaſdẽ ob cauſſas, idem quod ſuperiores, rogo peritiſsimos Anatomicos: IOHANNEM IESSENIVM, Sereniſs. Regis Vng. Medicum, & PETRVM PAVV, Lugdunenſium in Batavia Anatomicum & Botanicum publicum. Quos; quia clarum inſigne beniuolentiæ in me ediderunt, ille quidem Pragæ, hic Lugduni Batauorum dum degerem, hoc etiam officij genus mihi benignè collaturos nullus dubito. Tandem, ut adhuc in hac ſtili lineâ hæream, præſtantiſsimum Pinæum chirurgum Pariſienſem publicum & præclarum, & quoſcunq; alios quacunq; mundi Europæi melioris in plaga partim amicos & notos, partim famâ ſaltem cognitos, obſecro; ut, ſi in pluſculis peccatum eſt, fauendo ſuggerant, moneantq;, aut cenſoriâ animaduerſione notando

tando corrigant. Ego enim utroq; adfectu utar unum in finē: corrigendi & discendi, adeoq; docendi. Dabitis hoc, si quid est, si qui estis memores vestræ meæq; conditionis, vestræ æquitati, meæq; ætati; quæ nondum omnia invenire permisit; nec peregrinationes, quibus hactenus addictus fui, ociosè singula pensitare. Et nemo unquam ita ingenio aut memoria potuit, ut omnia intelligeret, colligeret. Quæ præ me fero; cùm delicti culpam modestè agnoscendo non minùs honoris adquiratur, quàm laudis famā gloriosè demerendo. Interim Sophoclæum istud pro me usurpo:

——— εἰ δ' ἐγὼ νέος

Οὐ τὸν χρόνον χρή, μᾶλλον ἢ τἄργα σκοπεῖν.

Quo cum convenit illud Menandri:

Μὴ τοῦτο βλέψῃς, εἰ νεώτερος λέγω,
Ἀλλ' εἰ φρονοῦντος τοὺς λόγους ἀνδρὸς ἐρῶ.

Zoilos & Momos improbos, quos defuturos nunquam dubitavi, contemno: ij enim non nisi indocti, rupices, petrones: & tamen ne nudi ab ingenio videantur, nullâq; scientiæ fulturâ subnixi, quidvis arrodunt & adlatrant. Hic virtutis comes est individuus, Invidia. Quamobrem nunc ad te Lector, qui candidus, redeo; Methodumq́;, quam sequutus, declaro. In parte quâcunq; explicandâ prodest quidem ejus structurā seu fabricam ritè primum aperire; deinde verò actionē,

unde

eandem usum. Quam quidem methodum primis capitibus non aliam ab caussam usurpavi, nisi ut juniores & discentes hunc ordinem edocti, similiter ipsi totum opus pro placito disponerent. Quia vero hæc Methodus cogit nos sæpe multa verba repetere, & prolixitati incumbere; deinde verò non omnis pars actionem habet, neq; semper accuratè adeo distinguuntur Actio & Usus: malui in toto relliquo opere cum alijs Anatomicis brevitatis caussâ, cujus apprime studiosus esse cupio, facere. Maxima namq; pars scientiarum breuiarijs capimur. Et præstat rectùm quàm longum currere. Itaq; primo partis fabricam dilucidare lubido fuit, ejus situm, magnitudinem, numerũ, figurã, superficiem, connexionem, foramina, meatûs, cavitates, mẽbranas, vasa, particulas, &c. recensendo: deinde v. usus omnes. Ubi opus fuit; partis caussas explicavi: efficientem, materiam, formam, & finem. Alicubi partes definivi nonnullas: ut eodem modo discentes cujuscunq; nullo negotio definitionem contexerent. Illa enim semper adhibere & repetere, quæ quivis de facili præstiterit, hominis est non tantùm ocio & chartâ abundantis & abutentis sed etiã aliorum ingenijs diffidentis, atq; superstitiosè ad gloriolam etiam compertissima inculcantis, ut Chalcidius in

principio

principio Timeĳ dicebat. Partiũ verò omniũ exactam ſatis plenãq; exhibeo explicationem, nõ tamẽ quaſi omnia, ſed quaſi præcipua dixerim. Obvia pleraq; & minuta dici præſtat, quàm ſcribi: immò oſtendi quàm dici. In cõtroverſiis gravioribꝰ, quid apud alios, ut Veſalium, Columbũ, Laurentium deſideretur (quãquam & hidem radio ingeniĳ ſpiſsã vetuſtatis caliginẽ e vincere conati ſunt, ideoq; ſuâ laude, ſi cum antiquis cõtendãtur, non ſpoliandi) ſummatim ſparſim adnotatum eſt. Atq; ita id operis, quod diuturnis per varias Europæi orbis Academias peregrinationibus, magnis ſumtibus, ſtudĳs & vigilĳs continuis, non rarò cũ vitæ periculo & diſcrimine edoctus ſum, publico bono non invidebo: nè fraudetur juventus; ſi diutiùs ſupprimo, & occulto Euclionis novi inſtar hanc lare ſecreto aulã. Quin calidè potiùs in lucem efferam: quò cùm alios per me proficere videbo, rectè ego, qui natus mihi ipſi non ſum, profeciſſe intellegar. His ergo fruere, mi Lector: & ſi accepta fore cognovero: largus ero in pluribus hujus generis non minùs raris, modò relliquum viæ vitæq; Deus meus proſperaverit, publicandis, ſi verè probaveris: catus cautusq; in ſupprimendis, ſi juſtè damnaveris. Vale.

Viro clarissimo &
excellentissimo,

Dn. CASPARO BARTHOLINO, Philosophiæ & Medicinæ DOCTORI,

Favitori & amico meo perpetim honorando.

LAudatur, populos alio sub Sole calentes
Qui videt, & variâ cognitione redit.
Laudatur, Sophiæ qui scandit in abdita, rerum
Eruat ut Caussas, quæ latuêre prius.
Laudatur, medicâ qui concitus arte Machaon
Eximere è Stygiâ corpora nave potest.
Laudatur, magnete suo cui Gratia mores
Jllinit, ut cunctos moribus alliciat.
Laus sua cuiq; datur: sed BARTHOLINE tibi omnis,
Namq; animo hæc insunt omnia clara tuo.

Janus Heermannus, P. L,



CASP.

CASP. BARTHOLINI D.

INSTITUTIONES ANATOMICAE, SEV partium Corporis humani utriusq; sexus Historia & Declaratio.

PROOEMIVM.

ANthropologia seu doctrina de homine vulgò & rectè tamen in geminas dispescitur partes: *Anatomiam*, quæ de corpore ejusque partibus agit, & ψυχολογίαν, quæ de anima.

Anatomia subjectum.

Anatomia itaq;, ut ad hanc nos accingamus, quatenus pars Physicæ est, subjectum habet Corpus animalis cujuscunque, terrestris, aquatilis, volatilis &c. non tantùm humanum. Verum humani corporis structuram potiss. rimari solemus. 1. Ob perfectionem maximam, quæ regula est imperfectionis. 2. Quia animalia varia innumera ferè sunt, ut ijs secādis & rimandis humana ætas his sæculis non sufficiat. 3. Ob usum incredibilem ad neminem non redundantem, qui seipsum & proprium ædificium perno-

Cur potissimum de humano corpore in Anatomia agatur.

ſcere cupit, tum ut ſanitatem meliùs tuer
& ægritudines profligare poſſit: neque qui
quam Phyſicus eſſe aut dici poteſt, niſi ha
ante omnes doctrinæ Phyſicę partes arten
ad unguem calleat.

Porrò, quia ob varias actiones corpus h
manum non ex una & ſimili parte conſta
verùm pluribus: ideò ſciendum, corpus to
tum dividi, (tamquam quantitativum ſe
integrale) in continentia, contenta & im
petum facientia, hoc eſt, in partes ſolidas
humores & ſpiritûs. Atque laxa hac ratio
ne, partes dicentur omnes, quæ quãtitatem
habent, & totum complent atq; integrant
etiam ungues, pili, adeps, medulla. Stricte
verò & propriè pars dicitur, quæ formâ to
tius participat & vita, eſtq; tantùm ſolida
Vndè non malè partem definit Fernelius
corpus toti cohærens, communiq; vita cõ
junctum, & ad functionem vel uſum com
paratum. Galeno verò pars eſt corpus tot
quadantenus conjunctum, & aliqua ex par
te propriam habens circumſcriptionem.

Nos ſummatim dicimus: partem pro
priè eſſe,

1. Quę vivit, nutritur, nec aliam nutrit. It
excludimus ſpiritûs, humores &c. Iten
adipem, quæ quandoque abit in partis nu
trimentum.

2. Quæ ſolida eſt.

Diviſio totius corporis.

Pars quid.

Partis propria acceptio quæ.

3. Qua

3. Quæ propriam habet circumſcriptio-
em. Contrarium in adipe eſt, quę termina-
r figura partium circumjacentium.

4. Quæ toti continua.

5. Comparata ad functionem vel uſum.

Vt verò intelligatur, quid ſignificent hic
unctio & uſus, breviter explicandum. *A-
io* vel *functio* alicujus partis poteſt eſſe vel
rivata vel publica. E G. Cutis habet actio-
em privatam per ſe, ut alimenti attractio-
em, retẽtionem, &c. habet v. etiam publi-
am, pro toto animali, videlicet dignotio-
em qualitatum tactilium. Sic actio epatis
ſt ſanguificatio, teſtium ſeminis elabora-
io, mammarum lactificatio.

Quid per actionem partis intelligatur.

Vſus cujuslibet partis ex tribus potiſſi-
num fontibus hauritur, & ſunt,

Quid per uſum.

1. Propria ejus *temperies*: hoc eſt, Symme-
ría quatuor qualitatum. E. G. Cutis quoad
qualitates primas eſt temperata, quęritur in
quem uſum? Reſp. Vt dignoſcat omnes
qualitates tangibiles.

2. *Quæ temperiem conſequuntur*, & ſunt ſe-
cundæ qualitates: duricies, mollicies, craſſi-
ties, tenuitas, denſitas, raritas &c.

3. *Quæ neceſſariò accidunt*, ut magnitudo,
numerus, meatus vel cavitas, figura, con-
formatio, connexio, ſitus, ſuperficies. Ve-
rùm nos in hiſce inſtitutionibus in gratiam
diſcentium cum alijs Anatomicis, raro ac-

curatum hoc diſcrimen inter actionem &
uſum ſervabimus, præſertim ad evitandam
tædioſam variarum rerum repetitionem.

Antequàm verò ad partes diviſionis ſeu
differentias accedamus, tenenda ſumma
quæſtionis iſtius, quænam pars prius gene-
retur. Sciendum ſecundùm Hippocratem
partes omnes ſimúl formari & diſcriminari,
quemadmodum in circulo nec princi-
pium nec finis eſt, ſed omnia ſimul princi-
pium atq; finis. At non omnes partes ſimul
perficiuntur & exornantur. Verum 1. vena
umbilicalis. 2. Epar, poſtea Cor (quod Ariſt.
primo generari voluit, Epar vero Galenus)
tandem cerebrum. Vmbilicalis ergo vena
primò perficitur & abſolvitur ratione am-
plificationis ſanguineæ, non ratione primæ
conſtitutionis ex ſemine. Alij verò dicunt
ex ſemine eſſe partium quaſi ſtamen, ex ſan-
guine ſubtegmen, putantes duo eſſe princi-
pia materialia partium corporis: ſemen &
ſanguinem. Quam ſententiam refutavimus
& abundè explicavimus in Problematis
noſtris Philoſophicis Exercit. 2. probl. 2. &
& Exerc. 1. probl. 1.

Quæ pars corporis prius generetur.

Atque ita vaſa ante viſcera ratione per-
fectionis gigni dicuntur. Et meritò. Aliàs
enim viſcera nutriri non poſſent absq; in-
ſtrumento hoc proportionato; vena, per
quam

uam ſanguis ad alendum defertur. Quem-
admodum enim ex nucleo vel ſemine in
terram miſſo, primò deſcendit in terram
radix oblonga, poſtea aliæ radices ſe dif-
fundunt in latitudinem ad ſuperficiem ter-
ræ, ex quibus poſteà truncus & rami: ſic ex
ſemine in uterum commiſſo primò oritur
vena umbilicalis, ſanguinem excipiens ex
placenta uterinâ, ex quâ umbilicali oritur
vena portæ cum ſuis radicibus.

Cur vaſa ante viſcera gigni debuerint.

Nunc ad diviſiones ſeu differentias par-
tium accedemus, quæ variæ eſſe poſſunt.
Latè ſumendo *partes* nonnulli dividunt,
ut quædam ſint *neceſſitatis*, quemadmodum
cor, epar, cerebrum, pulmo, ventriculus.
Quædam *commoditatis*, & vel *magnæ*, ut ocu-
li & teſtes, vel *minoris*, ut ungues: quædam
ornatus, ut coma & barba.

Partes quotuplices.

Sed nos dividimus partes præcipuè ra-
tione finis, vel ratione materiæ.

Ratione finis dignioris aliæ ſunt *principes*,
aliæ minùs principales & *miniſtræ*.

Principes ſunt epar, cor, cerebrum (addūt
alij teſticulos) quæ aliarum partium prin-
cipia ſunt. Vt, ex cerebro nervi oriuntur
(communi ſententiâ) ex corde arteriæ, ex e-
pate venæ.

Partes principales.

Intelligendum autem principium non
radicationis ſeu originis; nam ita ſemen o-
mnium partium eſt principium, ſed diſper-
ſationis.

Principiū radicationis.

Principiũ dispẽsationũ. sationis & distributionis, hoc est, quod à s emittit aliquod instrumẽtum, vim & com munem materiam. Sic à corde tanquam principio dispensationis oriuntur arteriæ quia hæ à corde virtutem suscipiunt, ibiq initium habere videntur. Ita de venis & nervis intellige cum suis principijs. Ita al ossibus oriuntur cartilagines, item liga menta.

Ministra vel sunt necessariæ vel non.

Necessariæ sunt, sine quibus animal ve non vivit, vel malè vivit. Sic inservit pu mo cordi; intestina ventriculo; ventriculu epati & lieni; epati vesicula fellis; porus b larius, & vesica urinaria; cerebro sensuum instrumenta omnia. *Partes ministræ.*

Non necessariæ, ut caro simplex &c.

Ratione materiæ proximæ partes *al sunt* simplices, homogeneæ sive *similare alia* compositæ, heterogeneæ seu *dissim lares.*

Similaris pars est, quæ in similes sibi pa tes dividitur, ita, ut omnes particulæ eju dem sint cum toto substantiæ, ut quælib pars carnis est caro &c.

Tales partes similares ab alijs plures, a alijs pauciores recensentur.

Pars similaris quid & quotuplex. Aristoteles varijs in locis has numerat Sanguinem, pituitam, bilem, saniem, sem lac, fel, pinguedinem, medullam, carnem

venas, arterias, nervos, fibras, membranas, cutim, ossa, cartilagines, pilos, ungues, cornua, pennas.

Averroes ex his quasdam omittit, & addit melancholiam, spiritus, musculũ, chordam, ligamentum, axungiam.

Galenus varijs in locis has habet: os, cartilaginem, venam, arteriam, nervum, membranam seu panniculum, fibram, tendinẽ, ligamentum, unguem, cutim, pinguedinẽ, medullam, humorem vitreum & cristallinum, carnem musculorũ & viscerũ cũ propria substantia cerebri, ventriculi, intestinorum, uteri.

Archangelus omnes hactenus ab alijs dictas retinet, & addit spiritus triplices, 4 humores alimentarios, item excrementitios, ut urinam in vesica, bilẽ flavam felleæ vesicæ, pituitam excrementitiam, & omnia omnium coctionum excrementa, cuticulam, & internam cavitatum interiorum. Addit adhuc a. alias similares non vulgatas 17. propriam nimirum substantiam (remotis alijs partibus similaribus, venis, arterijs &c.) cerebri, linguæ, pulmonis, cordis, jecoris, vesicæ bilariæ, lienis, ventriculi, intestinorum, renũ, ureterũ, vesicę urinarię, uteri, penis, testium, musculorum, glandularũ. Sed frustra, ceu nova hæc adducit. Sub carne enim continentur ferè omnia. Nam

Caro quotuplex. Hippocrati & Galeno alia eſt caro muſcu-lorum, alia viſcerum, alia glandularum. E-alibi Galenus triplicem proponit carnem 1. in muſculo, quæ veteribus *tantùm* caro vocatur. 2. *παρέγχυμα* in Jecore, corde, rene, &c. 3. tandem in ventriculo, veſica, venis.

Unde quadruplex colligi poteſt Caro 1. Muſculoſa, quæ Galeno ſæpè Caro fibroſa dicitur, eſtq; mollis & rubicunda, & propriè *C*aro dicitur. Atque Hippocrati ſæp. Caro, idem quod muſculus. 2. Viſceroſa vel viſcerum. Eraſiſtrato parenchyma ſeu affuſio ſanguinis, Galeno ſimilaris & ſimplex Caro, quæ Viſcerum vaſa firmat, ſpatia inania replet, & actionem edit. 3. Membranoſa, vel cujuſque partis membranoſæ carnoſa ſubſtantia, ut in œſophago, ventriculo inteſtinis, utero, veſica. 4. Glanduloſa, vel glandularum, quæ eſt. 1. pro vaſorum diviſionibus firmandis. 2. pro humoribus ſuperfluis quia ſpongioſæ & raræ ſunt glandulæ, imbibendis. Vnde vulgò dicuntur emunctoria: Capitis quidem, quæ in collo ſunt. Cordis, quæ ſub axillis: epatis, quæ in inguinibus. 3 pro partibus humectandis ad faciliorem motum, vel aliàs ad prohibendam ſiccitatem. Tales ſunt ad linguam laringem, in oculorum angulis &c.

Sed partes ſimilares *decem* numerantur

os,cartilago,ligamētum,membrana, fibra, nervus,arteria,vena,caro, cutis.

Ex ijs quædam ſunt ad ſenſum tantùm ſimilares,ut venæ,arteriæ,nervi (addunt alij muſculū) alię ſimpliciter ſimilares ſunt. Venas,arterias,nervos,muſculos, non eſſe reverà ſimplices rectè docuit Ariſtoteles. Nam muſculus conſtat carne,fibris,tendine. Nervi ex durâ piaq; matre & medullâ. Arteriæ ex duplici differente tunicâ: venæ ex tunicâ,(fibris etiam ſecundum alios) & oſtiolis ſive valvulis. Simpliciter & verè ſimilares ſunt os, cartilago, ligamentum, membrana,fibra,caro,cutis. *Partiū ſimilarium numerus.*

Hic notandum partes has omnes dici vulgò vel ſpermaticas, vel ſanguineas, vel miſtas.

Spermaticæ,quæ ex ſemine factę,& ſunt octo priores enumeratæ, quæ ſi diſſecētur, non regenerātur,nec vere uniri queunt;ſed callo medio junguntur ob inopiam materiæ & virtutis effectricis, quæ poſt conformationem partium ſopitur. *Pars ſpermatica quid.* *Sanguinea quid.*

Sanguineæ ſeu carnoſę partes contra regenerantur, quia ex ſanguine factæ putantur, ut caro.

Miſta pars eſt cutis, de qua poſtea, lib. 1. cap. 2.

Etenim ſemen & ſanguis communiter ſtatuuntur duo principia generalia gene-

rationis nostræ, ita, ut in semine sit principium materiale paucissimum, effectivum plurimum. In sanguine materiale plurimũ, efficiens verò imbecillius. Ex semine prima partium rudimenta & filamenta tanquam stamina constitui dicuntur; ex sanguinis adfluxu subtegmen. Sed quidnam reverà statuendum sit contra vulgatam hanc opinionem, docuimus in Problem. Philosophicis & Medicis.

Partes compositæ seu *dissimilares* sunt, quæ in partes dissimiles plures dividi possunt, ut manus nõ secari potest in alias manus; sed in ossa, musculos, venas, &c. Dissimilares Philosopho dicuntur *membra*: aliàs partes organicæ vulgò dicuntur, seu instrumentales.

Pars dissimilaris quid.

Organicæ partes

In quovis autem organo quatuor, ut plurimùm sunt partium genera, E. G. in oculo 1. est pars, per quam fit actio nempè visio, ut humor crystallinus.

2. Sine qua non fit, ut nervus opticus.

3. Per quam meliùs fit, ut tunicæ & musculi oculorum.

4. Per quam conservatur actio, ut palpebræ, &c.

Quia verò magis vel minùs compositæ sunt dissimiles, dividuntur in 4. gradus seu ordines.

1. Sunt ſimilares ad ſenſum, ut muſculus, vena, arteria.

2. Ex his cõſtant & reliquis ſimilaribus, ut digitus.

3. Ex ſecundis componuntur, ut, manus, pes, &c.

4. Ex tertijs, ut brachium.

Tandem in maxima ſua membra *dividitur corpus*, alijs in caput, thoracẽ, ventrem & veſicam, alijs, ut Ariſtoteli, Ruffo & Oribaſio in Caput, collum, thoracem (ſub quo etiam imum ventrem complexi ſunt) Manus & Crura. Sed rectiùs alijs *in ventres & artus*.

Ventres ſunt inſignes cavitates, in quibus nobile aliquod eſt viſcus: & quemadmodũ tria ſunt principalia membra, ſic *tres vẽtres:* *Infimus* vulgò abdomen epar cõtinet & partes naturales. *Medius* ſeu thorax cor & partes vitales. *Supremus* ſeu caput cerebrum & partes animales. *Artus*, qui melioris vitæ cauſa ſunt dati, *ſunt manus & pedes*.

Commodiſſima diviſio totius corporis humani.

Atque ita quatuor libros faciemus: 1. De ventre imo. 2. de cavitate media. 3. de ſupremâ ſive capite, Quartum de artubus. His reſpondebunt quatuor alij libelli: Primus, de venis, quæ ab Epate in cavitate imâ oriuntur. Secundus, de arterijs, quæ à Corde prodeunt in cavitate media. Tertius, de nervis, qui à cere-

Diviſio totius hujus operis in 4. libros & 4. Libellos.

cerebro prodire communiter ſtatuuntur. 4. De oſſibus, quæ maximam partem in artubus reperiuntur: & ſicuti oſſa conjuncta compagem cõſtituũt, quaſi totum aliquod corpus: ſic etiam venæ, arteriæ & nervi.

Aliam diviſionẽ Corporis repperire licet apud Fernelium, cujus tamen uſus non eſt niſi in Medicina. Dividit Corpus in regiones publicas & privatas. Privatas vocat, Cerebrum, pulmones, renes, uterum, &c. Publicas ſeu communes facit tres, in totũ corpus extenſas. 1. habet venam portæ, & partes omnes, quibus ejus rami proſpiciũt. 2. Incipit à radicibus cavæ & terminatur in tenues venas, ante quam in capillares deſinant. 3. habet muſculos, oſſa & corporis molem deſinentem in cutim.

Primam regionem purgamus per inteſtina; ſecundam per vias urinarias, tertiam per cutis ſpiracula.

LIBER I.

De Infimo Ventre.



Ethodo sectionis hic venter præmittitur, cujus anatome omnium primò instituitur, ut citiùs removeatur sentina excrementorum, & putredo à toto cadavere exulet.

Ratio ordinis.

Cur sectionis initium fiat ab imo ventre.

Est autem totum id, quod intus diaphragmate à thorace distinguitur; circumscribitur a. cartilagine ensiformi, ossibus pubis, & coxendicis, lumborum vertebris, & utrinq; costis.

Imus venter quid.

Pars ejus anterior dicitur *epigastrium, Arabibus myrach.* Et hujus quidem pars superior *hypochondrium* dicitur, quod dextrum vel sinistrum, aliàs Φρένες & præcordia.

Media *regio umbilicalis* dicitur, cujus duas partes laterales vocat Aristoteles λαγῶνας à laxitate, Galenus κενεῶνας, inania.

Imi ventris partes, & earum appellationes.

Inferior, quæ est ab umbilico ad pubem dicitur *hypogastrium*, imus venter latinis, & aqualiculus, hujus partes laterales *Ilia* dicuntur, in femoris verò flexu ad pubem *inguina*: *pubes* autem pars est supra pudenda proxima, quæ lanugine seu pilis tegitur

Pars infimi ventris posterior vel est superior, quæ *lumbos* constituit, vel inferior, quę *nates*.

Cæterum constat hic venter ex partibus integentibus & tectis, hoc est exterioribus & interioribus.

Partes omnes in hoc primo libro examinandæ.

Vestientes seu continētes (quas abdomē propriè vocant) vel communes sunt; ut cuticula, cutis, pinguedo cum suâ membranâ; panniculus carnosus, & tunica cuivis musculo propria, vel

Propriæ, suntque musculi abdominis & Peritonæum.

Partes interiores seu contentę vel ad nutritionem faciunt, vel ad procreationem. Ad nutritionem vel ad χύλωσιν quocunq; modo faciunt, ut ventriculus, omentum, pancreas, intestina cum mesenterio: vel ad αἱμάτωσιν quovis modo, ut venæ meseraicæ, venę portę cum radicibus, cava cum radicibus, epar, vesica bilaria; porus bilarius; lien cum vase brevi & hæmorrhoidibus; renes, capsulæ atrabilariæ, ureteres, vesica.

Ad generationem quæ faciunt, vel sunt viriles vel muliebres. Viriles, ut vasa spermatica, corpora varicosa seu parastatæ, testes, vasa deferentia, prostatæ, vesicę seminariæ, penis &c. Muliebres, ut vasa spermatica, corpus varicosum & testes, vasa ejaculatoria, uterus cum suis partibus &c. Cū

verò

verò in utero est homo; alia adhuc considerãda sunt, ut vasa umbilicalia, tunicæ fœtum involventes, &c, de quibus suo loco.

CAPVT PRIMVM.
De Cuticula.

CUticula Græcè ἐπιδερμίς alijs summa vel ultima cutis, item cutis efflorescentia, cutis operculum &c. est pellicula, vitæ sensusq; expers, tenuis, densa, exsanguis, è vaporibus oleosis, crassis & viscidis a frigiditate externa condensatis ad tegendam cutim. *Cuticula quid.*

Materia ex qua cuticulæ *non est semen*, nã 1. non est pars corporis. 2. non nutritur, 3. pars spermatica ablata non regeneratur; at cuticula facilè deperditur affrictu vel attritu, aut per vesiculas ab igne, aqua fervente, &c.

Neque ex sanguine materia est, nam 1. Omnes venæ in vel intra cutim terminantur. 2. Non habet fibras spermaticas, ex quibus omnis pars sanguinea firmamentum habet. 3. In morbis diuturnis & tabe sæpe crassescit. 4. Incisa vel dilacerata non emittit sanguinem. 5. Non rubet &c. *Materia cuticulæ an semen. An sanguis.*

Neque ex excrementis alicujus coctionis materiam habet cuticula. Non ex *An excrementũ coctionis.*

primæ

primæ coctionis excrementis aut secundæ, quia ex fæcibus urina, vel bile, quomodo fieret? neq; ex tertiæ. Tertia enim coctio triplex habet excrementum, 1. halituosum & tenue, quod exspirat. 2. tenue quidem sed magis solidum, aqueum, ut sunt ichores, humores serosi, qui acrimonia & acerbitate potius impedirent generationem cuticulæ, aut natam eroderent. 3. Crassum, tenacius, strigmentorum instar adhærens, quod exsiccari & in cuticulam verti putāt Archangelus & Laurentius, & monstrant ex sordibus, quæ ex pedum plantis in balneo abraduntur. Atqui hoc modo in balneis cuticula decederet.

Refutatur Archangelus & Laurentius.

Vera materia Cuticulæ.

Ergo materia est aliud excrementū, nempè vapor oleosus, crassus, lentus, & humidus (nam ex siccis halitibus fit pilus) ex cute & membris, subditis. Sic videmus in pulte cuticulam superiùs fieri ex vaporibus ascendentibus & per frigus cō-densatis.

Genita verò est cuticula partim in utero cum cute, partim extra. *Intra*: nam 1. sic etiam rudimenta & initia adsunt dētium, pilorum, unguium, in fœtu. 2. absque cuticula, maderet cutis, & exsudaret humor cum dolore, ut in intertrigine & phænigmis. 3. Experientia ostendit cuticulam in abortu nonnihil conspicuam, & v

cuju

ajuſdam humiditatis abradentis ſepa-
ari poteſt. Sed adhuc in utero eſt tenel-
la, mollior, & inchoationem duntaxat
accepit, quia ibi non tanta frigiditas eſt,
ed minor, videlicet ex ſeroſa humidita-
e fœtum ambiente. Verùm extra ute-
um complementum accipit, & perfecti-
nem à frigiditate aëris, quæ magis con-
enſat, exſiccatq́;.

EFFICIENS ergo remota & interna
ſt calor internus, vaporem protrudens
d ſuperficiem corporis, quemadmodum
alore Solis fiunt exhalationes. Proxima
c externa eſt frigiditas alicujus corpo-
is, ut aëris &c. cogens atq; denſans. Sic
uls, fervidũ lac, ferculaq; alia calida cu-
culam nanciſcuntur. Vapor autem iſte
uò terreſtrior & viſcoſior eſt, eò ſoli-
ius quid inde generatur.

Usus eſt tueri cutim. Propterea nõ-
ihil *dura* eſt, *tenuiſſima* tamen & *perſpi-
ca*, quemadmodum ceparum tunicæ
ellucidæ, ne, ſi craſſior eſſet, cutis non
ectè ſentiret. *Calloſa* tamen *aliquando*
b labores in pedibus & manibus.

Denſa eſt & cute compactior. Vnde
uſtulæ aquoſæ cutim tranſeunt, non
uticulam. Non tamen nimis denſa, ne
rohibeat corporis tranſpirationem:

Et densa quidem est, non tantùm ad tu-
das partes, subjectas verùm etiam ne n
mius effluxus fiat vaporis, sanguinis, sp
rituum & caloris. Nam est operculu
osculorum & extremitatum vas
rum.

Colore candido est, ideoq; *frigida & sic*
temperie & planè *exsanguis.*

Numerus etiam in accidentibus spect
tur. Est autem numero una, semel ta
tùm duplex inventa est, & quidem ab
qua pendente.

Connexio hęc est, ut ita actè cohęreat c
ti homine vivo, ac si continua esset.

CAPUT II.

DE CUTE.

Cutis quid CUTIS, Græcè δέρμα quasi δέσμ
vinculum, est integumentum Co
poris commune, vel membrana temp
ta ex semine à propria facultate geni
ut sit tactus instrumentum & adsub
ctarum partium tutelam.

Refutatur Archangelus. Dicitur *membrana*, quod intelligen
non simpliciter, sed ut membrana sit
juris & proprij temperamenti. M
ergo simpliciter Piccolomineus volu
cutim esse simpliciter membranam.

Cu

ntis enim crassior est, & habet substan-
tiam propriam, estq; temperata. Aliorũ
tem sententia est,

MATERIAM esse semen & sanguinẽ
obè invicem mista, ut cutis habeat me-
ĩ naturam inter carnem & nervũ. Vn-
Galenus ait, quod sit quasi nervus san
ine præditus: nõ ait simpliciter, ex car-
& nervo; sed cũ particula quasi. Nam
membranę eam assimilat, quia alicubi
tendi potest, sentit exquisitè, albi-
t'.

Aristoteles ex carne exsiccatâ & sene- *Aristoteles refutatur.*
ente cutim constare voluit. Atqui cu-
deglubitur facile à subjectis partibus,
inter carnem & cutim est pinguedo,
embrana, &c.

Alij ex extremitatibus vasorum dila-
tis, eò quod ubiq; vivat & sentiat, & in
m vasorum extrema desinant: Verùm
c de omnibus partibus dici potest.

Alij ex nervis mollioribus in su-
rficie corporis expansis, concurrente
nguinis additione: Verùm hæc opinio
usdem cum priori valoris est.

Ergo ex semine in quantitate mode-
tâ accepto constat cutis: & pro amplia-
one moderatum sanguinem accepit':
detur tamen superare semen. Nam *Materiā Cutis.*

albicat cutis naturaliter: licet pro sub-
ctorum corporum & humorum co-
variet. Nam qualis humor, talis color
cute effloreſcit. Sic Sanguinei ruben-
Icterici flaveſcunt vel nigricant. Car-
ſi ſubjacet, citiùs rubet: ſi pinguedo, -
bicat.

Ad ſemen reſpiciunt autores, quan-
ajunt cutim vulneratam non coire. I-
tione ſanguinis ſimile quid cuti fit, ci-
trix: eſtq; ex carne exuſta & quaſi ex-
catâ.

Cicatrix quid.

Quamobrem cutis cùm ſit quaſi -
membranosâ (frigida & ſicca) & carn-
(calidâ & humidâ) ſubſtantia; tem-
rata erit in omnibus qualitatibus pri-
& ſecundis, ut rectè judicet de omni-

EFFICIENS eſt propria vis cutis -
neratrix, nempè cutifica, quemadm-
in oſſe eſt oſſifica, in nervo nervifica -
vis illa exſtruens partem ſimilarem -
verſam à reliquis ſimilaribus. Quo-
do autem ex eadem materia ſeminali-
ficiat nervos, oſſa &c. vis eſt occult-
quaſi divina.

ACTIO *publica* cutis & toti animali-
ceſſaria eſt eſſe tactus inſtrumentũ. N-
licet organa ſenſus omnia ſint partes -
ſimilares, tamen una ſimilaris eſt pri-

causa actionis, à toto organo edendę.
empli gratia: manus est quidẽ organũ
tus; at maximè ea pars, cutis, quæ vo-
manuum & pedum investit, quippè
nperatissima. Et quia cutis in qualita-
us primis est temperata, ideò etiam
ecundis, ut mollicie, duricie, crassicie,
uitate &c.

Isus *cutis est, ut sit* corporis tegumen-
n, ideò,

Figuram accepit ita rotundam, longã,
prout partes subjectæ requirunt,
ò etiam

ori *sita* est, & quia emunctoriũ qua-
orporis esse debet.

erforata est varijs in locis ad introitũ
xitum necessariorum. Sunt autem
foramina alia conspicua, ut, ad os,
es, nares &c. alia inconspicua & in-
sibilia, ut pori, qui dant exitum excre-
ntis, fuligines excludunt, attrahunt
m ambientem. *Pori cutis.*

rassa est cutis, sed tenuior quàm in a-
nimalibus, *mollis* & exquisitè sentiẽs,
mollior & rarior in facie, pene &
to; durior in cervice, cruribus, plan-
edũ, dorso: media in duricie & mol-
e est in digitorum apicibus. Sic quæ-
cutis est crassissima, ut in Capite

(teste Aristotele, quem falso citat Co
lumbus) Quędam crassa, ut in collo; qu
dam tenuis, ut in lateribus, unde titill
tio; quædam tenuior ut in volâ manu
tenuissima in labijs.

Connexio. Quædam cutis à subjec
partibus facilè separatur, ut in ventre i
feriore & medio, brachijs & cruribus.
alijs difficulter, ob membranam carn
sam, cui nectitur fibris & vasorum ben
ficio. In plantis pedum & volis manuu
vix separatur, quibus connascitur ad
miorem apprehensionem. Vix etiã à c
ne frontis & totius ferè faciei, maxi
aurium & labiorum, ob tendines & m
sculos, maximè eum, qui latus dicitur,
mistos. Sic in fronte mobilis est, in r
quo corpore non item.

Cutis *vasa* communia accepit pro n
tritione, vita & sensu. Venas cutan
accepit duas per caput & collum à
gularibus, duas per brachia, thorace
& dorsum, ab axillaribus. Ab in
nibus duas, per infimum ventrem, l
los & pedes. Sic & arterias & ner
recipit.

CAP

CAPVT III.

DE PINGVEDINE.

PINGUEDO est corpus similare vitę expers, ex sanguine unctuoso membranarũ frigiditate concrescens, ad totius tutamen.

Pinguedo Græcè πιμελὴ à Gaza malè vertitur adeps: Pinguedo enim est aërea, calida & humida, humidiorum animaliũ calore faciliùs funditur, difficulter cogitur rursus, sed nec frangi potest, & mollis, laxa & rara: Contrarium verò intelligere in sævo, quod promtè coit, solvitur difficulter &c.

Discrimen inter pinguedinem & adipem.

Est autem pinguedo propriè loquendo, non pars, sed potius humor, nisi fortè unà cum membranâ consideratur, ut sæpe fit à Galeno.

Ratio ordinis hæc est, quia pinguedo in homine est inter cutim & membranã carnosam, in brutis membranæ subijcitur.

Pinguedine destituuntur partes, quibus esse poterat inutilis, commodam cõplicationem & distentionẽ impediendo, ut cerebrum, palpebræ, penis, scrotum, & testium membranæ. Adest verò præcipuè

puè in partibus quæ valentiùs moven-
tur, durior, adipis inſtar, fibris & venuli-
intertexta, ut in vola manus, digitorum
internis ſedibus (nam ibi plures tendi-
nes, nervi & vaſa, quæ humectari debē-
pedis plantâ, maximè calce. Mollior, i-
varijs partibus eſt, de quibus ſuo loco.

MATERIA unanimiter ſtatuitur *ſan-
guis*, unde Ariſtoteles ait, quæ ſanguin-
carent, nunquam habent adipem vel ſe-
vum: ſed ſanguis *defæcatus, & abſolutè co-
ctus*, neque adhuc omnis ejuſmodi ſan-
guis, ſed qui tenuis eſt, aëreus & *oleoſu-*
Et cùm pinguedo fit ex oleoſo ſanguine
de calore multum deperditur, Vnde A-
riſtoteles: Quæ à frigore condenſantu-
ab ijs multùm caloris exprimitur, & al-
bi: Materiæ naturales ſunt tales, in qua-
ſunt loco.

Pinguedo ſanguine frigidior. Sed moderatè calida.

Hinc adipis natura eſt paulò frigidio-
ſanguine, interim calida eſt moderat-
Nam

1. Foris impoſita digerit, reſolvit, di-
cutit.

2. Eſt tenuior pars ſanguinis & ole-
ſior.

3. Ignem facilè concipit.

4. Intus auget calorem, quemadmo-
dum omentum coctionem ventric-
li, &c.

Alij volunt esse frigidam, quia Aristoteles ait: quæcunq; à frigido concrescunt & à calido solvuntur, frigida sunt. Atqui pinguedo à frigido concrescit.

R. Adeps est frigidus respectu caloris, quem anteà habuit, dum sanguis erat. Sed ex eodem Aristotele discendũ, quòd quæ frigore concreverunt, & facili calore resolvuntur, non multum caloris perdiderint.

EFFICIENS est *frigiditas membranarum*, (à quibus album calorem contrahit) non simplex sed respectiva, sufficiens tamen ad cogendum exsudantem partem oleosam sanguinis, quemadmodum & plumbum liquatum cogitur, mox ubi ab igne removetur, etiamsi in locũ satis calidum, igne tamen frigidiorem effundatur. Et pinguedo à frigore concrescit, in certo quodam quasi gradu (nam non fit quodlibet ex quolibet) quamobrem non in quavis parte generatur pinguedo. Fieri autem pinguedinem ex frigiditate, Galenus & alij eruditi statuerunt, ita, ut quod in sanguine pingue, leve & tenue est, dum fit in calidioribus corporibus alimẽtum, in frigidioribus servetur, (undè calida & sicca animalia parùm, aut nihil pinguia) & cum venæ extra se trans-

Pinguedo quomodo fiat.

Pinguedinẽ fieri à frigiditate probatur.

transmittunt, incidēs in membranas cō-crescit. Nam

1. Sanguis etiam hoc modo extra vasa concrescit, ob frigidi aëris accursum, licet ob internam etiam frigiditatem.

2. Aristoteles ait, ex ijs quæ liquantur, quæcunq; calore solvuntur, à frigore densantur quemadmodum oleum.

3. Frigidiora sunt pinguiora, ut, castrata, fœminæ, item quæ in terrâ diu latent ociosa: sic hyeme omnia pinguiora sunt.

Vnde pinguedo in omento. 4. Non nisi locis frigidis ad nascitur pinguedo: quemadmodum in membranis: ita videmus omentum esse pingue ratione membranosæ substantiæ, tum etiã *Circa cor.* ratione loci, à calidioribus visceribus remoti, quandoquidem intestinis incumbit, peritoneo subijcitur, & quia pluribus venis & arterijs refertũ est, multum pinguedinis colligit. Sic circa cor nascitur adeps, nam ibi pericardium adest, frigida & crassa membrana; deinde serosus humor in eo contentus; ex inferiore parte διάφραγμα seu flabellum, ex utroque *Circa renes.* latere pulmones instar follium, mediastinum, &c. Sic ad renes nascitur pinguedo, quia seroso abundant excremento, spinæ adjacent, intestinis operiuntur.

5. Oper-

5. Operculum aquę ferventi imminēs, vapores ad se sublatos cogit, & in aquam vertit, ob frigiditatem. Nam fac aerem calidissimum ambire, tùm vapores operculo insidentes non densantur.

Alia opinio est, quod pinguedo sit à causa calida, eò quod materia ejus sit calida, & quod flammam facilè concipiat pinguedo, item, quod omnia in corpore fiāt per coctionem & calorem. *Opinio, fieri pinguedinem à caliditate.*

Sed ex præcedentibus responsio liquet. Et nos nō intelligimus simpliciter frigiditatem, unde cruditas, sed debilem calorem.

Alij dicunt à membranæ dēsitate pinguedinem habere consistētiam, eò quod densi sit densare. *Opinio, fieri à densitate.*

Resp. Frigid. est densare, & densitas est à frigore, neq; densi est densare, nisi esset qualitas prima activa, aut frigus sibi asscisceret.

2. Ita obijciunt: Operculo denso licet calidissimo occurrens vapor sublatus ex aquâ fervente mutatur in aquam, aut in destillatione per alembicum, exhalatio è rē subjectâ, tum vitro dēso impeditur, reflexa in densiorem substantiam vertitur.

Sed respōsio ex priorib. liquet; & deinde, qui ebullitione vapores attollūtur, sivaſe

ita

ita includantur, ut exſpirationi locus denegatus ſit, novis vaporibus continenter ſuccedentibus, ne fiat penetratio corporum, neceſſe eſt reſumi priorem conſiſtentiam: ſed, ſi exitum habet, eunt in aquam, ob aërem frigidum ambientem vitreum operculum. Hinc ut faciliùs & copioſius liquor emanet, illud ſubinde frigidâ deſtillatores refrigerant. Sic aêre foris frigido vapores intus calidi ad feneſtras in aquam abeunt; aëre foris calido non item.

3. Ajunt multa eſſe frigidiſſima, ut cerebrum, meninges &c. quæ pinguedinem non habent. Reſp.

Iſtæ partes etiam ſunt denſæ.

Usus 1. Inſtar veſtis calefacere, calorem nativum fovere, ſuâ viſciditate effluxum prohibendo, craſſicie & denſitate meatûs occludendo, ne frigus penetret; & æſtate calorem inhibendo, quo minùs penetret.

2. Inprimis coctionem ventriculi juvare. Vndè omentum exciſum, flatus & ructus gignit, & pro bonâ coctione alia adhibere oportet, quæ ventriculum tegant.

3. Calidas & ſiccas partes, ut cor, oblinire & humectare.

4. Mo-

4. Motũ faciliorem reddere, & partes ſervare, ne exſiccentur nimis, diſtendãtur, aut rumpantur. Hinc cartilaginum extremitates tuetur, articulos majorum oſſium, & quorundam ligamentorum externa ſede, item vaſis ad cutim delatis ſubſternitur. Sic ob hanc cauſam pinguedinis copia in orbitâ oculi, ne ob motum continuum exſiccatio & ariditas quaſi ſequatur. Et vena coronalis cordis multa pinguedine eſt munita, ut motui, & magno calori cordis obviam eatur.

5. Eſt inſtar pulvinaris & propugnaculi, contra ictûs, contuſiones, compreſſiones. Hinc clunibus, volis manuum & pedũ natura dedit copioſam pinguedinẽ.

6. In inediâ vertitur in alimentum: nam dulci & pingui nutrimur.

7. Spacia vacua implet inter muſculos, vaſa & cutim, adeoque corpus reddit æquale, album, molle, pulchrum, formoſum. Hinc tabidi & vetulæ defornes.

CAPVT IV.

DE MEMBRANIS IN GEnere, de membranâ carnosâ, & membranâ muſculorum propriâ.

Pinguedini in homine ſubſternitur MEMBRANA CARNOSA, quæ tamen

cuti

cuti proxima est in similis, canibus, oui lius. De hac antequem agamus, Membr næ natura in genere cognoscenda.

MEMBRANAS veteres vocarunt ὑμένας, aliquando χιτῶνας tunicas, ali quando, μήνιγγας, aliquando operiment & tegumenta. Et latè Galeno atq; Anato micis tunica & membrana unũ sunt, stri ctè & propriè ijsdem

MEMBRANA est, quæ partem ambi corpulentiorem, ut peritonæum, plevra periostium, pericardium, & musculorum membranæ peculiares.

Differẽtia inter mẽbranam tunicam & meningẽ.

TUNICA strictè & propriè vasis tri buitur, ut venis, arterijs, ureteribus, ute ro, vesicæ bilariæ & urinariæ, œsophage ventriculo, intestinis, testibus.

MENINGIS vox peculiariter cere bri membranis tribuitur.

Membrana quid.

Est autem membrana pars similaris l ta, plana, alba, & dilatabilis, ex semin viscido & aquoso, à facultate propri membranifica genita, ut partes vestiẽd custodiat.

Forma est superficiei æqualitas, tenu tas, levitas (ne oneret) densitas, validitas ut dilatari possit.

Vsus est 1. partes vestiendo custod re, ob duritiem & densitatẽ, & instrumẽ tum tactus esse: nam membranarum op

parte

partes ſentiunt. Et tanta neceſſitas eſt membranarum, ut natura quamlibet partem membranâ intexerit.

2. Ad robur partium conferre.

3. Ne frigore pars lædatur, & ne calor naturalis exhalet.

4. Vt partes partibus conjungat. Sic meſenterium inteſtina dorſo connectit.

5. Vaſorum ora claudere, ne humores effluant vel refluant. Vt fit in veſicâ ad ureterum implantationem, in cordis ventriculis per valvulas.

Eſt autē membrana alia craſſior, alia tenuior.

Mēbrana quotuplex

Tenuis differt in tenuitate. Nam Perioſtiū coſtarū eſt tenuius, quā pleura, perioſtium capitis quàm pericranium, dura, quàm pia mater, craſſior eſt.

Craſſa eſt membrana carnoſa quæ nec ipſa quidem æqualitatem ſervat, nam in collo craſſior eſt. Sed de membranâ carnoſâ jam audiemus.

Panniculus Carnosus ſeu Membrana Carnosa quibuſdam muſculus membraneus dicitur, alijs pāniculus nervoſus, adipoſus &c. Carnoſa dicitur, quia in quibuſdā locis abit in carnē muſculoſam, & animalibus totam

cutim

cutim hujus interventu moventibus vi-
detur esse musculus; adeò carnosis fibri-
donatur, præsertim in collo, cujus moto
muscas abigunt. In homine verò exc
pra fronte est immobilis. Deindè in mo
dò natis carnem refert, ob sanguinis co
piam, in adultis membranam, ob exsic
cationem continuam. In homine al
quo, si fiat exacta separatio, apparebit e
constare ex quatuor membranis distin
ctis.

Usus 1. *Munire* partes vicinas, im
totùm corpus integere & defendere, u
dè apparet ejus *situs*, quod totum corp
ambiat.

2. Pinguedinem continere, ne difflua
aut à continuo musculorum motu l
quescat.

3. Vasa ad cutim abeuntia (quæ eu
inter cutim & hanc membranam) ful
re. Nam

Connectitur cuti per plurimas vena
pauciores arterias, nervorum propag
nes, & fibras membraneas; membran
verò musculorum subjectis, per fibr
tenuiores. Falsum ergò illud, absum
per inediam pinguedine, cutim cum m
sculis non aliter cohærere, quàm pila
cum linteo quo obducitur. Dorso f
missim

issimè adhærat, membranæ specie, eò indè oriri dicitur; in hominis par- anteriore colli & fronte, à cute & musculo lato vix separari potest; adeò hæret, & musculum latum constitue- putatur.

Ortus mẽbranæ carnosæ.

Superficies est lubrica, parte quâ mu- ulos tangit ob lentum humorem mẽ- ranis oblini solitum, ne motus mu- ulorum impediatur. Sensu est exqui- to; unde, si acri humore vellicetur, ri- or fit.

MEMBRANA MUSCULORUM ROPRIA, quam alij à periosteo oriri vo- nt, alii à musculorum nervosis fibris, nuis, est, & annectitur musculo per nuissima filamenta.

Usus est 1. musculos vestire & ab aliis parare.

2. Eidem sensum tactus communica- .

CAPUT V.

DE MUSCULIS IN genere.

MUSCULUS, Græcè *μῦς*, ac si muri milis esset, dicitur; Latinis etiam la- ertus ob similitudinem: licet certa fi-

gura musculis ob varietatem eorum tri-
bui nequeat.

Musculus quid. Musculus est pars organica, motus vo-
luntarii instrumentum.

Nam sola hæc pars facultatis motrici-
influxum præcipere potest.

Organica est hæc pars, quia consta-
carne, parte tendinosa (& hæ duæ sun-
musculi partes, quæ actionem ejus con-
cernunt) venis alimentum advehenti-
bus, arteriis calorem insitum custodien-
tibus, nervis sensum impertientibus, &
maximè motum. Nam à cerebro per ner-
vos vis motiva musculis datur.

Musculi partes tantùm duæ. *Dividimus* musculos in partes gemi-
nas; carnosam & tendinosam.

Tendinosam statuimus vel unitam ve-
disgregatam.

Tendinosa quotuplex. Unita est, ubi apparet tota pars tendi-
nosa, alba, dura, sive in principio, sive
in fine, sive in medio, sivè in his omni-
bus.

Econtrà verò disgregata divisa est in
multas minutas fibras, vix apparentes
carne circumfusas; quæ tamen tendinosa
fibra

bræ inter carnoſas obſervari poſſunt in
octa carne ſuilla, galli indici &c. Sic in
onnullis muſculis, præcipuè verò cru-
um galli indici perſpicuè apparet tendi-
oſum integrum & unitum à principio
d finem Sicnõ nunquam in homine ten-
o ſtatim ab exortu cum carne miſtus,
eſcendit. Alibi apparet tendinoſum,
nitum in fine, & diſgregatum in princi-
io, ut in *Deltoide*, alibi in medio tendi-
oſum, alibi nuſpiam.

Tendinem autem ſtatuimus cum
quapendente eſſe corpus continuum à
rincipio ad finem muſculi, & eſſe qui-
em corpus ſui generis, natum ex ſemi-
e, tanquam principio generationis: at
iſpenſationis principium eſt os, nam o-
itur ab oſſe, & in os inſeritur. Non-
ulli tamen muſculi à cartilaginibus,
onnulli à tendinibus oriuntur, & in eos
mplantantur. Atque hinc rectè dici-
ur tendo, quod tendatur inſtar chordæ
n arcu.

Tendo muſculi quid.

Eius principium.

Tendo unde dicatur.

Alioquin dividitur muſculus in prin-
ipium, medium & finem.

Principiũ vel caput musculi.

Principium & caput musculi quãdo tendino-sum est, vocant Galenus & Anatomic[i] ligamentum, illudque statuunt insensi-bile, item quod sit minus tendine seu fi[...] ne musculi. Est autem principium in bo[...] na parte musculorum tendinosum, rariũ[...] carnosum. Et ex rei veritate loquendo[...] principium æquè vocari potest tendo at[...] que finis, cum ut plurimùm tale sit prin-cipium, qualis finis, in substantia, in te-nuitate, luciditate, albedine &c.

Tendo dici potest de principio & fine.

Duo notan do circa principiũ musculi.

Omnis autem musculus movere dici[...] tur principiũ suum versùs, & omnis mu[...] sculus habet nervum, qui inseritur, v[el] in caput, vel circa medium (& in aliis p[er] superficiem musculi, in alijs per substan-tiam) ita, ut ubi nervus inseritur, ibi prin-cipium musculi sit: quàm ceu *Policleti* re-gulam ponit Galenus & ait; si nervus in-sereretur in caudam, ibi fore principium. Aliqui musculi duas nervorũ propagin[es] recipiunt, ut diaphragma; aliqui quinq[ue] ut musculus temporalis.

Regula Galeni.

Medium musculi, quod vocant vent[rem] seu corpus, ut plurimùm tumet & carn[o-] sum est; paucis in medio tendo est, ut [in] musculo quodam, inferiorem maxilla[m] aperiente, & secundo pari ossis hy[o-] idis.

Fi[...]

Finis seu cauda musculi aliis tendo dici-
ır, aliis chorda, item ἀπονεύρωσις; estque nis modo teres, modò latus, modò lon-
ıs, modò brevis; modò unus, modò plu-
:s. Finis autem sivè tendo putatur com-
ıuniter constare ex concursu fibrarum
gamentorum & nervorum, tenuissima-
ım, paulatim in idem coalescentium.
'olunt enim nervum cum ad musculi
ocum pervenit, in varias scissuras dividi,
: his obviam ire ligamentum, quod co-
em modo findatur. Hinc statuunt,

Finis musculi unde constet, Galeno & aliis Anatomicis.

ı. Tendinem sentire secus quàm caput,
uod volunt esse insensibile & immobi-
e.

An caput musculi sit insensibile.

At falsum hoc; quoniam principium
ıusculi tendinosũ, quando pungitur, æq;
onvulsiones gignuntur & sæva sympto-
ıata, ac si finis musculi pungeretur.
)einde principium musculi habet motũ;
rgò & sensum. Motum habet: quia mu-
culus etiam in capite contrahitur &
xpanditur, præsertim quando carnosum
st.

An immobile.

2. Finem statuunt esse crassiorem quàm
aput: quod tamen aliquando verum; ali-
quando non, ut in bicipite & aliis.

An finis crassior capite.

3. Volunt tendinem esse molliorem
igamento (ut vocant) seu principio mu-

 sculi,

ſculi, quantò nimirum eſt durior nerv
At contrarium eſt verum, videlicet ter
dinem eſſe duriorem principio, quia ſa
pè abit in oſſeam & cartilagineam natu
ram, ut in pedibus pennatorum; princ
pium verò non item, Præterea negatu
nervos ingredi tendinem. Nam Aqu
pendés obſervavit ſectione multa eos in
greſſos muſculi carnem, diſpergi in mini
mos ramulos euntes in flexum quen
dam membroſum, & deinde in nihilum
abire ſeu deſinere, antequam in tend
nem veniat. Deinde nervus eſt moll
quomodo ergò duro corpore miſceb
tur? Nec ſēſu magis deſtituetur finis quā
put, cum neq; ad hoc nervi perveniant
nam nervus inſertus deorſum tendit, n
ſurſum,

An nervi ingrediantur tendinem.

Actio muſculi eſt motus voluntarius.

Motus muſculi eſt triplex: *1.* Contr
hitur muſculus in ſe caput versùs; h
dum fit, oppoſitus relaxatur. *2.* Contr
ctus ita manet. Et hi duo motus ſunt p
ſe, *3.* Poſt contractionem relaxatur, qu
fit per accidens & ab alio. Vndè ſemp
ſunt oppoſiti muſculi & antagoniſtæ.

Cuius vero actionis vel motionis op
quod conſpicitur in partibus quibus a
ſeruntur muſculi, pro varietate partiu

va

ariat. In faucibus enim eſt deglutitio;in
ubito, flexio & extenſio &c. Immò ſæ-
e unum ex altero ſequitur. Nam thora-
is muſculi dum agunt, thoracem dila-
ant & conſtringunt,attrahunt aërem &
uliginem expellunt, reſpirationemque
fficiunt.

Motus muſculorum hic modò volun-
arius dicitur, modò animalis, ut natura-
contradiſtinguitur, in brutis ſpontane-
s. Nam motum hunc poſſumus excita-
e, tardare, ſedare prout volumus. Eſt-
ue in hoc motu voluntas hominis vel
ppetitus brutorum ſimilis equiti, qui
quum incitat, nervi habenis, muſculi e-
uo.

Usus omnium partium muſculi,
cut in quovis organo perfecto, ita &
ic ſe habet. Nam 1. eſt à quo primò &
er ſe edıtur actio, & eſt caro fibroſa ùt
lurimum venter muſculi, qui maximè
ontrahitur. Hinc ſi muſculum in vivo
ut in mortuo, transverſim abſceces, in ſe
onglobatur. 2. Sine quo non. fit, ut
ervus: Nam ſi nervi lædantur, muſcu-
i motus perit. 3. Per quod melius fit &
irmius, ut tendines & fibræ tendinoſæ.

Vnde illi tantùm musculi, qui conti-nuos & fortes motus edunt, tendines uni-tos & conspicuos acceperunt. Nam mu-sculi vel se tantum movent, ut ani & ve-sicæ; vel cutim simul movent, ut in la-biis, fronte & facie: & in his omnibu[s] tendo non apparet: vel os movent, & h[i] pleriq; in tendines conspicuè terminan-tur, quia motus validus membri gravio-ris hoc requirit: vel aliud leve quid mo-vent, ut musculi linguæ & laryngis (quo-rum quidam tendines habent, quidam non) oculorum, testium & penis. 4. Quæ actionem conservant, ut venæ & arteriæ.

Musculi qui moveant.

CAPVT VI.

DE MVSCVLIS AB-dominis.

Musculi Abdominis dicti in-feriorem ventrem obtegunt, & Galen[o] tot sunt, quot positiones fibrarum: re-ctæ, transversæ, obliquæ, & hæ vel sur-sum vel deorsum. Ita Galeno octo sunt utrinque quatuor: duo obliqui descen-dentes seu obliqui externi, duo obliqu[i] ascendentes vel interni, duo recti, du[o] transversi: Sed duos alios Massa invenit & post eum Fallopius, quos pyramidal[es] vocant, alii Fallopianos, Sylvius succen-

Musculi abdominis quot.

turi-

ariatos. Et ita hactenus decem fecere anatomici. Casserius rectos pro pluribus habet, & rectè: quorum ut plurimũ quatuor sunt utrinque; atque ita ut plurimum *sedecim sunt musculi abdominis* ad minimum & *rarius quatuordecim*, quando recti tres tantum sunt utrinque: *aliquando octodecim*; *quando rectorum* quinq; utrinq; reperiuntur.

Primum par obliquè descendens ita dictũ ob fibras, quæ oblique descendunt à parte supernâ ad infernam; totum sui lateris abdomen obvelat, cum maximum sit & latissimum. *Obliquè descendentis Principiũ.*

Oritur in pectore ex infernâ parte sextæ, septimæ, octavæ & nonæ costarum, antequam in cartilagines desinant; & oritur quidem variis principiis triangularibus seu pinnis, quæ postea in unum coalescunt. Singulis verò pinnis ex interstitiis suarum costarum singuli nervi porriguntur. Deindè oritur etiam ab apice transversorum processuum vertebrarum lumborum. Adeò principium eius latè diffusum est, videlicet à sexta costa ad imam lumborum vertebram.

Desinit in abdomen medium, ubi apparet linea alba, & os pubis, & desinit quidem in latum tendinem currentibus eò infinitis fibris obliquis. *Finis.*

Linea alba quid. Est autem LINEA ALBA, cui aliquan do pinguedo adjacet, concursus tendi num musculorum abdominis, excepti rectorum. Nam tendines obliquorum u niuntur & ita coeunt ab utraque parte, u quasi tunicam abdomini obductam for ment; vel quasi unicus esset tendo.

Alba est, quia carnis expers, procedens mucronata cartilagine ad ossa pubis: estq infra umbilicum angustior quàm supra

Musculi hi duo obliquè descenden tes perforati sunt 1. ad umbilicum. 2. ad inguina, in viris, ut vasa seminalia ex eant, in mulieribus, ut duo ligament uteri rotunda & nervea exeant, & in pu dendum prope nympham desinant.

Error Aquap. & Laurentij de ortu obliq; descendentium. De origine verò obliquè descenden tium contrariam opionem concepit olim Aquapendens, quam adhuc tuetur; e amque postea Laurentius tanquàm no vam & suam proposuit, reprehendens o mnes alios Anatomicos, quos miser falsos ait. Vult autem hæc contraria op nio, hos musculos nominandos potius e ternos ascendentes, ut principium sit superiore parte ossis pubis, ossis Ilij, & transversiis lumborum processibus; fin autem sit in costis. Probant ita.

Eorum ratio. 1. 1. Musculum debere oriri obgeniat a aliquo quiescente & immobili, ut est pubis in respectu ad costas. Res.

Resp. Costæ sunt quiescentes respectu neæ albæ.

2. Ajunt musculum trahere principium versus, & quia obliquè descendens, respirationi inservit, trahere costas pubem versus. *Refutatur. 2.*

Resp. Respirationi non primariò inservit hic musculus, ut infrà agetur. *Responsio.*

Nostra verò sententia, quæ Galeni est, probatur. *Oriri superius non inferius hos musculos probatur.*

1. Ex ingressu nervorũ, qui circa principiũ.

2. Ex ductu fibrarum, quæ eunt hic ab initio ad lineam albam.

3. Fatentur omnes esse concursum tendinum etiam obliquè descendentium in lineam albam. Ergò ibi finis.

4. Ex actione communi probatur, de qua infra.

Secundum par est OBLIQUÈ ASCENDENS, habẽs fibras cõtrarii situs: proximè substernitur, & *figurã* habet triquetrã.

Principium est à costa ossis Ilii, & à processibus transversis vertebrarum lumbarium, & à spinis ossis sacri. *Principiũ obliquè ascendentium.*

Fine adnascitur carnoso nõnihil singulis costis nothis, & veris nõnullis, reliqua verò sui parte finali paulatim abit in tẽdinẽ, & quidẽ duplicẽ: una pars supra rectos musculos vergit, altera pars infra: ut rectus quasi in vagina sit repositus, sed propè lineã albã reunitur, & in eãdẽ inseritur. *Finis duplicatus.*

Recti unde oriantur. *Tertium par* RECTORUM est, ob rectas fibras. Statuitur vulgò hoc par tantùm unum esse.

Initium rectè Galeno in pectore est carnosum ab utroque latere cartilaginis ensiformis à sterno, & à quatuor costarum notharum cartiliginibus: tendine in os pubis *finitur*.

Alij econtrà hîc in osse pubis volunt esse initiũ,& superiùs finem. At Resp. 1 Recti in superiori parte accipiunt nervos: 2. musculus nõ solet habere tendinosum principium, & finem carnosum.

Inscriptiones habet rectus musculus ut plurimum tres in mediæ staturæ hominibus, nonnunquam quatuor in proceris, quibus abdomen longius.

Sed secundum inscriptionum multitudinem statuimus cum Casserio esse plures musculos, Quia

Rector plures esse musculos, probatur.

1. Ad quodvis internodium nervus accedit:

2. Si unus esset, contractus in se non posset æqualiter omnes partes comprimere.

3. Nullus talis esset musculus in toto corpore, in quo tamen multi sunt longi sine tali inscriptionum numero.

In internà rectorum superficie sũt *duæ venæ* conjugatæ, cum totidem arteriis.

Superio

Superior oritur à venâ cavâ, clavibus *Vena.*
ubjacente, cujus ramus quidam inſigni-
r ad mammas pergit, & ſub recto mu-
culo ap regionẽ umbilici uſq; excurrit,
bi terminatur.

Huic obviam it altera, quæ in mulie-
bus ab utero, in viris à vena cava ori-
ur, & ſurſum pergit ad ſuperiorem ve-
am, quam antequam attingat, ut pluri-
num obliteratur. Nonnunquam tamen
æ duæ venæ conjunguntur manifeſtis-
na ſtomoſibus, id eſt, extremitatibus ſe
ontingunt. Hinc conſenſus mammarum
um utero putatur, abdominis cum na-
ibus. Nam in nariũ hæmorrhagiâ abdo-
nini affigimus Cucurbitulas.

Arterias accipiunt recti ab Epigaſtrica: *Arteri: &*
ervos ab extremis thoracis vertebris *nervi.*
rodeuntes.

Quartum par PYRAMIDALES muſcu-
i incumbunt rectorum infimis tendini-
us. Nec ſunt rectorum partes, ut putant
Veſalius & Columbus, ſed diſtincti mu-
ſculi, ut probat Fallopius, licet rationi-
us quibusdam validis, quibuſdam in-
nibus. Eſſe verò peculiares muſculos in-
de liquet 1. quia mẽbrana peculiari veſti-
untur. 2. fibris non conveniunt cũ rectis.

Oriuntur ab oſſe pubis, ubi etiam nervi
ingrediuntur; & quantò longiùs aſcen-
dunt,

dunt, tantò fiunt angustiores, donec apice acuminato in transversi musculi tendinem desinant. Et ex hoc loco observavi aliquoties gracilem & rotundum tendinem produci usque ad umbilicum.

Usus pyramidalium est rectos juvare in compressione subjacentium partium. Hinc prout validiores sunt tendines rectorum, ita modò desunt. (quod rarum) pyramidales, modò adsunt robusti, modò tenues, modò unus tantùm. Bauhinus ait: Si absint, tum vel caro rectorum capitibus juncta, vel adeps eorum vicem gerit. Et alij volunt, esse quasi stragula quædam tendinum musculorum rectorum.

Fallopius vult, pyramidales, vesicam dum mingimus, comprimere ad excretionem urinæ. Contra Aquapendens vult quod se attollant ac elevent, & unà subjectum abdomen atq; peritonæum, ne remantur nimis subjectæ partes. Affingit autem Fallopio Columbus, ac si statuisset erectioni penis inservire hos musculos.

Quintum par TRANSVERSI situ infimi *oriuntur* à ligamento quodam ex osse sacro prodiente, & musculum sacrolumbum tegente, deinde ab infima costa & ab osse

ilij

ij. *Finiunt* membranoſo tendine in line-
n albam, contumaciterque adhærent
ritonæo. Horum peculiaris *uſus* eſt co-
n comprimere.

Actio omnium muſculorum abdo-
inis eſt quaſi duplex.

1. Æquabilis cōtentarum in abdomine
rtium compreſſio: nam omnes ſimul
unt, adiuvante diaphragmate.

3. Quæ hanc ſequitur, excretio ſuper-
hi. Et quia partium comprimenda-
m magnus eſt numerus, ut inteſtina, *Cur muſcu-*
erus, veſica non ſuffecit unus muſcu- *li abdomi-*
s, ſed plures in diverſis locis agentes, *nis plures.*
cundum varios angulos: rectos, trans-
erſos, obliquos. Habet quidem quæ- *Præoccupa-*
bet pars vim expellendi; ſed partes quæ *tio.*
væ ſunt, & ſæpè multumque oneran-
r, indigent horum muſculorum auxi-
o, ut cum fit expulſio excrementorum,
rmium, urinæ, fœtus, molæ &c.

Hæ veræ ſunt actiones, quæ patent ex
brica. Sed natura abutitur aliquādo his
uſculis ad thoracis motus, quando
agna & violenta exſpiratione opus eſt,
in clamoribus, tuſsibus &c. tum enim
oracem non parum conſtringunt.

Vsus. Sunt calidi & humidi temperamẽ ti, quia caro prævalet in iis: ideò *fovent calorem & coctionem*: Moderatè crassi: ideò *tuentur partes*, suntq; iis propugnaculo etiam quando quiescunt: item, *ad formam conducunt*; hinc deformes sunt obesi, hydropici, graciles &c.

CAPVT VII.

DE PERITONÆO.

Peritonæũ unde dicatur. Ablatis omnibus musculis abdominis in conspectum venit PERITONÆUM subjacens, & intestinis obductum, dictum à circumtendendo, quòd circumtendatur partibus quæ inter diaghragma & crura sunt.

Peritoriũ quid. Est autem PERITONÆUM membrana viscera inferioris ventris investiens.

Membrana est, & quidem satis *tenuis* atque *mollis*, ne oneri sit, sed *valida & densa*, ut laxari distendique possit: *Crassior est in mulieribus ab umbilico usq; ad pubem*, ut in gestatione fœtus distendi magis possit: in viris præsertim crapulæ addictis crassior à mucronata cartiligine ad ambilicum, ob ventriculum putatur.

Alii volunt Peritonæum esse ex ligamentosa & nervosa substantia. Alii ex se-

nervis, alij ex solis ligamentis, alii à
eningibus cerebri.

gura Peritonæi est ovalis. Est enim in-
r vesicæ vel ovi oblongi. Nam infe- *Magnitudo.*
rem ventrem totum succingit; ideò
ic *longitudine* & *latitudine* respondet.

Superficies eius est intrinsecus leviga-
& velut humore oblita, ob intestina,
æ tangit; extrinsecus fibrosa, & nõ-
nil aspera, ut connectatur cum mu-
lis.

Ortum habet ad spinam ad lumbo-
m vertebram primam & tertiam, ubi
ssius est peritonæum, unde ibi non
i rumpatur, separari potest.

Connectitur etiam superiùs diaphrag-
ti arctissimè, (unde eo inflammato
pochondria sursum convelluntur) in-
iùs ossi pubis & ilij, anteriùs lineæ &
æ & transversorum musculorum
dinibus.

Est autem ubique *duplex* (Laurentius *Peritonæum duplex.*
rò cum Cabrolio omnes membranas,
am pia matrẽ duplices facit) quod ta-
en maximè circa spinam apparet: su-
a umbilicum ita firmiter cohæret, ut
scerni nequeat: at ab umbilico ad pubẽ
anifestè dividitur in duas tunicas, ad-
distantes, ut in earum capaci duplici-

tate vesica contineatur, quod paucis ob-
servatum: idq; in hunc usum. 1. Ut ibi
sit robustior membrana, ubi gravatur.
2. Ut vasa umbilicalia illic excurrenti
tutiùs ferãtur; nam hæc peritonæum du-
plicatum permeant. Quare etiam

Perforatur peritonæum anteriùs in fœ-
tu, ubi umbilicus est: Deinde *supernè* fo-
ramina habet, ubi diaphragmati conne-
scitur, ad transitum vasorum. Malè ergo
Fernelius contra Galenum negat Perito-
næum habere foramina.

Fernelij error.

Foramina quot.

Sunt hæc tria: Primum, ubi transitus
est venæ cavæ. Secundum, ubi transitus
est stomachi. Tertium, ubi transit arteria
magna & nervi sextum par per diaphra-
gma. *Infernè* circa anum, cervicem vesi-
cæ & uteri, vasaque ad crura abeuntia
ad pæritonæum, abdominis musculos
& cutim.

Processûs habet binos oblongos, tan-
quam fistulas vel canales laxiores in
ris descendentes in scrotum per foram-
na tendinum musculorum obliquorum
& transversorum: in quibus productio-
nibus, vel didymis, uti vocarũt veteres,
vasa seminaria descendunt & recurrunt:
atq; propè testes processus hi magis
explicant, fiuntq; testium tunicæ.

Huius exterior tunica si dilata-

tur
inter-

terior (quæ priori exactiſſimè adhæ-
n, niſi juxta os pubis, ubi ſejungitur) *Herniæ*
mpitur, hernia fit, prout vel inteſtinũ, *cauſſa.*
omentum, vel utrumque illabitur.
Vaſa accipit à vicinis diaphragmaticis,
mmarijs & epigaſtricis, aliquando &
eminalibus. Nervos exiles ab ijs, qui
dominis muſculis porriguntur. Hinc
nſu peritonæum præditum eſt, contra
àm putavêre alij ante Veſalium, qui-
s etiam refragatur experientia.
Usus *peritonæi* eſt qui membrana-
m in genere.
1. Partes continere, & hinc inde con-
xiones mittere. Hoc maximè facit Pe-
tonæum: nam omnia viſcera infimi
ntris tegit & firmiora reddit; omni- *Peritonæũ*
s tunicam producit atque largitur, *mater tu-*
ibuſdam tenuiorem, prout uſus po- *nicarum*
lavit, quibusdam craſſiorem, ut ven- *in imo ven-*
iculo, inteſtinis, veſicæ, utero. Ab eo *tre.*
iam prodeunt duæ membranæ dupli-
tæ; omentum & meſenterium. Perito-
æum etiam hoc facit, ut vaſa in lon-
um producenda, inter duas eius tuni-
s excurrant.
2. Claudere venarum orificia. Hinc
ecur, ſi membrana non obduceretur, o-
a venarum eius in conſpectum veni-
ent.

CAPVT VIII.

DE OMENTO.

SVb Peritonæo est OMENTUM quasi operimentum, alijs zirbus, ret… vel reticulum, ob ductum vasorum e… rabundum, Græcis ἐπίπλοον dictum a… innatando, eò, quod intestinis veluti in… natet. Nam omnibus animalibus

Omenti finis. *Situm* est ad ventriculi fundum, ind… que intestinis instratum, quorum anfr… ctus ingreditur, nonnullis ad umbilic… cessat, in alijs sæpè infra umbilicum pr… tenditur, & aliquando usque ad os p… bis, ubi inseritur: & quando interced… fundum vesicæ & uteri, os uteri comp… mi, & mulieribus sterilitas adferri pu… tur, in viris autem epiplocele, quando … scrotum descendit.

Omenti principiũ. *Origines* duas distinctas habet à Pe… tonæo, & est quasi duplicatum Perit… næum. 1. *A*d ventriculum oritur, nem… eius fundum. 2. Ad dorsum & inte… num Colon; & nullum initium alt… cohæret. Hinc duos habet parietes, … duas membranas, subtiles & leves (… pondere gravent) sibiipsis incumbent… Externam seu *anteriorem*, quæ alliga… exteriori membranæ ventriculi ad f…

du…

..m, & simæ lienis parti. Interiorem & *..teriorem*, quæ alligatur colo intestino, ..oritur sub diaphragmate, statim ad ..rsum à peritonæo. Atque inter hos ..rietes cavitatem insignem habet: in ..a nonnulli arbitrantur contineri natu..em spiritum.

Figura est marsupii aucuparii: nam su..rius orificium orbiculatum habet, in..riùs autem omentum rotundum est.

Magnitudo variat: nam in nonnullis ..minibus ad umbilicum, in nonnullis ..erius progreditur, ut antè dictum.

Hoc peculiare habet omentum præ a.. membranis, quod per substantiam ..s plurimæ venæ spargantur & arteriç, ..rvi verò exigui. Et ob venas multas, *..ps* multus in omento est: eiq; innu..ræ glandulæ interjectæ, quæ humi..m fęculentum depascuntur.

Vsus 1. Ob adipis copiam omentum ..at & fovet calorem ventriculi, sed ..di; nam superior pars ventriculi fo..tur ab incumbente jecore, fovet etiam ..orem intestinorum, tanquam partium ..mbranosarum, & exsanguium. Hinc ..diator ille, cui Galenus omentum ab..lit, facilè à frigore lædebatur, quare ..trę lanis semper obvolutũ habebat.

Est itaque omentum ventriculo inst
pulvinaris, & coctionem promovet.

2. Membranæ hunc usum præsta
ut fulciant ramos venæ & arteriæ eunt
ad ventriculum, duodenum, colon
lienem; deinde beneficio membranaru
nascitur pinguedo.

CAPUT IX.

DE VENTRICULO

VENTRICULUS dictus quasi parv
venter, est pars organica in infi
vētre sita statim sub diaphragmate, ch
ficationis instrumentum.

Situs est in epigastrio, nullis ossi
circumdato, ut faciliùs distendatur
quidem statim sub diaphragmate in
dio quasi corporis, spinæque incum
Pars verò sinistra quæ major, & ad f
dum rotundior in sinistro hypoch
drio est, ut cedat epati, quod in de
latere, atque ita in æquilibrio quasi
corpus: Dextram versùs paulatim
nuatur, ut cibus sensim eò protruda
Ex quo fundamento scitur, dormi
conducere primùm sinistro lateri i
bere usq; ad coctionis absolutionē:
de verò dextro; secus quàm vulgò
tant.

Numero unicus est in homine & a

...ius utramq; maxillam dentatam ha... ...ntibus. In pennatis nonnullis duo sunt ...ntriculi: unus membraneus, recipi...s tantùm alimenta, ut inde ejiciantur ...pullos, cùm aliàs pennatorum pulli ...on nutrirentur. Alter est carnosus val...è & calidior, intus habens membra...um duram, qua recipitur alimentum ...urum. In ruminantibus, cornigeris, & ...terà maxillâ dentatis, quatuor sunt: ...enter primus, reticulum, omasus & ab...masus; de quibus Aristoteles.

Ventriculi quot in pẽnatis & ruminantibus.

...*Orificia* habet *duo*, & ambo quidem ...n supremâ ventriculi regione.

...*Sinistrum* vulgò superius dicitur, aliàs ...s ventriculi simpliciter, aliis Stoma...hus ob amplitudinem; Veteribus cor, ...uia eius affectus animi deliquia alia...ue symptomata Cardiacis similia gi...nunt, tum ob exquisitissimum sen...um, tum quia cor condolet per consen...um, & vicinitatis, & nervorum ab eo...em ramo prodeuntium. Orificium hoc ...*aius est*, crassius & amplius, ut etiam ci...um durum aut etiam semimansum ad...nittat. *Situm* est ad vertebrã thoracis un...decimã: fibras circulares carnosas habet, ...t claudat orificiũ, naturali instinctu, ab ...flũto alimẽto; ne fumi ascẽdãt, cerebrũ, ...etãt, morbosq; generẽt, & ita perfectior

Cur Symptomata oris ventriculi Cardiacis similia.

fiat coctio. Ita quoque illam operculo ad retinendos fumos tegimus, ne decubitu vario alimenta in os regurgitent. Per hoc orificium cibus & potus intromittuntur. Est autem adhuc in epigastrica regione, estque vicinius spinæ, quàm cartilagini ensiformi: ideoque in eius affectu posteriori potius regioni, quã anteriori applicabimus epithemata.

Orificium dextrum vulgò inferius dictum à fundo quemadmodum dextrum fere. Angustius est, & clausum manet, donec cibi concoctio absoluta, hoc est, donec cibus in cremorem liquidum mutatus est. Est nonnihil reflexum, & fibras transversas habet, circulumque crassiorem circumjectum (alij vocant tuberculum glandulosa) instar musculi orbicularis vel Sphyncteris. Dicitur piloros & janitor, quia chylum emittit. Potest valde dilatari, quemadmodum & sinistrum. Hinc varia exempla testantur, sæpe deglutita fuisse per vomitum & secessum rejecta quæ oppidò magna fuere; ut annuli aurei, nuclei, cultelli, lapilli, ferramenta, ranæ, lacertę, serpentes, anguillæ integræ &c.

Fibrarum usus qui. Ventriculus *fibras* habet triplices: rectas, obliquas & transversas; quæ puta-

r facere ad attractionem, retentionem expulsionem. Verùm rectius fortè astatuunt conducere fibras ad robur & mitatem, quemadmodum in telà fori plura solent intertexere: præserm cùm aliæ partes multæ absq; fibris usmodi, attrahant, retineant, expellant.

Superficies extrinseca est *lævis*, plana albicans: intrinsecus, quando ventrilus constrictus est, apparet rugosus & onnihil rubens.

Membranas habet triplices: primam ommunem & externam à peritonæo atam, & crassissimam inter eas, quæ à eritonæo oriuntur, quamvis alioquin enuis satis sit. Secundam Carnosiorem, uæ media est, & ad meliorem concoctinem quidem fibris carnosis donata est. Tertiam Infimam & nervosam, in quam asa terminantur, œsophagi, oris & labiorum tunicæ continuam: ut nihil ventriculo ingratum recipiatur, & quia in oe cibi fit præparatio. Hinc quando in ventriculo bilis, communicantur linguæ amaritudo & flavedo: econtra etiam oris & linguæ vitia œsophago & vtericulo. *Rugosa* est hæc *tunica*, ut dilatari melius posit. Rugas verò habet ob crustam carnosam sibi adhærentem, ut meliùs ab

Crusta in ventriculo unde. ingestis durioribus defendatur. *Crusta* il- la statuitur esse ex excrementis tertiæ co- ctionis ventriculi: estq; spongiosa, habe meatùs veluti fibras breves, ab infim superficie ad extimam; ut pars chili te nuior penetret, & à venis exsugatur.

Ventriculi ergo substantia cum mem branea sit & frigida, calore juvatur vici narum partium. Nam dextro lateri su perjacet epar & etiam mediæ parti; e enim adhuc epar sub fovea cordis: sini stro adjacet lien; integitur ab oment pingui: subtus est pancreas; adjacent e iam diaphragma, colon, truncus ven cavæ, & aortæ.

Connectitur ventriculus in sinistra pa te diaphragmati (non spinæ) orificio su ideò nimis repletus, impediẽdo diaphr gmatis motũ, dispnẹã parit. In dextrà du deno jungitur, altero orificio seu pilor

Ad ventriculum in sinistro latere su diaphragmate insignis formatur *cavit* membranis inclusa, partim à ventricul partim à diaphragmate, partim ab om to De hac cavitate intelligendus loc Hippocratis sect. 7. aphorismo 54.

Figura est rotundè oblonga, & simi tibiæ utriculari, præcipuè quando cu duodeno & œsophago cõsideratur. A teriùs æqualiter gibbosus est ventricul

po

sterius, dum in corpore latet, duos gib-
bos habet: dextrũ minorẽ, & ſiniſtrũ ma
jorem, inter quos mediat dorſi vertebrę,
truncus cavæ atq; arterię deſcendens.
Magnitudo variat. Nam in guloſis &
potatoribus major eſt, ita, ut cùm turget,
quaſi nudus tactu deprehendatur. Eſt e-
nim dilatatus valdè, ideoque tenuior in
potateribus, in quib. nõnunquã adeò atte
nuatur, at corrugari ampliùs nequeat,
unde imbecillitas diuturna. Dilatatum ad
umbilicum uſque pervenire vult Co-
lumbus, & cum copiâ nimiâ turget, et-
iã longiùs progredi cenſet Archangelus,
at contractus & corrugatus in ſobriè vi-
vẽtib. craſſus eſt, & ſub epate occultatur.
Cognoſcitur autẽ magnitudo vẽtriculi 1.
ex magnitudine oris, Qui n. oris ſunt ma
gni, ij & voraces, ſed inſimul audaces &
magnanimi, 2. Si à cartilagine enſiformi
uſq; ad umbilicum longius eſt ſpatium,
quàm faciei vel pectoris. *Vaſa* plurima re
cipit. *Venas* à liene vas breve, quod inſe-
ritur nõ in os ejus, ſed in fundũ, ibiq; in
eius tunicas ſe ingerẽs, inter illas ſurſum
quidẽ, orificiũ verſ9 repit, ſed antequã id
attingat, obliteratur; In quibusdã prę gra
cilitate nõ cõſpicitur, in quibusdã planè
deeſt. Quia ergò in fundũ inſeritur, nõ fa
ciet ad appetitum ſanguis acidus ibi e-
jectus,

An ad appetitũ vel coctionem faciat sanguis ex liene rejectus.

jectus, uti volunt. Alij autem volũt, excrementum Melancholicum, quod trãsmutari non poterat in liene, in ventriculum per hoc vas deferri, ut acerba & acida sua vi ventriculi coctionem promoveret, cibosq; justo tempore moram faceret. Verùm impediretur potius coctio alieno humore excrementitio ingesto. Deindè à vena portæ venas accipit ventriculus, sanguinem deferentes pro nutritione, quemadmodum in fœtu. Ergò ventriculus non nutritur chilo, sed sanguine. Vna vena insignis est, quæ fundum ventriculi perreptat, sed cum non planè tangit, ne à valdè extenso ventriculo metus ruptionis esset; sed ramos spargit ad ventriculum multos: quos vult Aquapendens tenuiorem & subtiliorem partem exsugere, antequàm ad eum par chylus deveniat. Et videtur suadere posse hęc opinio 1. quia aliàs non potest reddi ratio tam citi transitus, quando ij, qui nimium bibêre, statim illud in copia emingunt. 2. aliàs rumperetur ferè ventriculus, cum nimia sunt ingesta. 3. ideò citissimè virium refectiones ex vino odorato, jusculis alijsq; assumtis confortantibus. In fundum vẽtriculi inquibusdam hominibus meatus fellei pars inseritur: sed hic error naturæ est. Undè bilis

An nutriatur ventriculus chilo, an sanguine.

is vomitioni obnoxii ſunt tales; ſunt
im biliosiſſimi: quales obſervarũt Ga-
nus, Veſalius, Fernelius & Caſſerius.
cuntur πικρόχολοι ἄνω.
Arterias quoque accepit ventriculus
vitam, quæ venas comitantur. Nervos
à ſexto pari, ad orificia geminos, à ra-
s, qui recurrentes & pulmonibus atq;
ricardio proſpexerunt, qui, quia mol-
, & longum iter conficiunt, membra-
s robuſtis obducti ſunt, Et ita ſe inter-
cant, ut obliquè, adeoq; tutiùs ducan-
r. *Dexter* oris ventriculi partem anticã
ſiniſtram cingit. Siniſter poſticam &
extram. Quia ergò ita orificium invol-
tur nervis, ac ſi ex ſolis nervis compo-
tum eſſet, hinc valdè ſenſile eſt orifici-
m hoc ventriculi: nam ibi ſedes appe-
tus & fames animalis eſſe debuit: quẽ-
admodum partẽ eam contrahi & quaſi
orrugari ſentiunt valdè eſurientes. Ra-
ni nevorum ex his quoq; deorſum mit-
intur ad fundum usq;. A ſiniſtro nervo
bit propago, ſecundũ ſupremã ventri-
uli ſedem ad pylorũ, quem aliquot ra-
nis implicat, & jecoris cavum accedit.
lij etiam duo nervi adeunt ventriculi
undum à ſexto pari, à ramis juxta coſta-
um radices ductis. Quamobrem mirum
non eſt, quod percuſſo & affecto cerebro
ventricu-

ventriculus turbetur, & vomitiones fia
maximè in hemicrania. Atq; vicissim ma
lè affecto ventriculo, cur animalis facul
tas langueat.

Actio ventriculi est *coctio*. quæ Chyli
ficatio dicitur. Est n. ventriculus conco
ctionis primæ organum, cuius coctioni
principium & præparatio fit in ore, me
dium in fundo ventriculi, finis in intest
nis tenuibus. Perficitur hæc coctio calo
re, nō ventriculi tantùm, sed etiam adj
centium partium; nec non ingenita qu
Coctio quo modo fiat. dam cuiuslibet animalis ventriculo f
cultate. Vertit autem alimenta in chilu
album, & sibi similem, dum utroq
orificio probè clauso seipsum contrahi
& arcte complectitur, quę ingeruntur.

Usus est cibum & potū recipere, quo
fit ob cavitatem eius insignem & ampl

CAPUT X.

DE INTESTINIS IN genere.

Intestina quid. Intestina sunt corpora oblonga, r
tunda, concava, variè circūgyrata, cō
nuata cū pyloro usq; ad podicē, pro chi
excipiēdo & excremētis primę coction

Nomē habēt, quia in infima corporis se
Unde dicta. sunt, uti & Græcis quib. ἔντερα dicuntu
barbaris chordæ; unde fides quoq;, quia
fit ex arescētib. intestinis, chordę dicūt

Magnitudo quoad capacitatem cav

& ſubſtantiæ craſſiciem non eſt eadẽ, postea dicetur. *Longitudo* ut plurimum ixies plus minus ſuperat longitudinem ominis cuius ſunt: quam ob cauſam *Gyros* acceperunt ſive anfractus & con-olutiones, exceptis principio & fine, ne gressus & exitus impediretur. Et gyros uidem habent in hunc uſum, 1. nè ali-entum ſtatim elabatur, nondum perfe-â factâ coctione. Deindè ne nondum bſolutâ chili diſtributione, ſi ſtatim ela-eretur, aliud mox alimentum aſſumere ogamur, & ita ob voracitatẽ â negotiis npediamur. Hinc animalia, quò rectio-es ductus habent à ventriculo ad anum; o guloſiora ſunt: quò convolutiores, eò ontinentiora. 3. Ne crebrius dejicere lvum neceſſe ſit, ut in animalibus vo-acibus: quandoquidẽ in anfractibus illis liu delitescere poſſunt excrementa. *Vſus gyrorum.*

Sita ſunt in infimo ventre, cuius ma-orem implent cavitatem: *Connectuntur* per meſenteriũ, quo & omenti interven-u colligãtur dorſo, & in oſſis illi cavita-ib. fulciuntur. *Subſtantiam* habent mem-branosã, uti ventriculus; ut diſtendi poſ-ſint à chilo, fecib9, & flatib9. At craſſior eſt ſubſtantia in craſſis; & quando magis ad finem vergunt, eo craſſiora fiunt, ut finis coli, & rectum inteſtinum.

Subſtantia hæc in *tres tunicas* po eſt di-

vidi;

vidi: 1. propria & interior, in tenuib. inte-
stinis rugosa est, in colo expansa in cellu-
las, alioquin nervosa satis. Eam *crusta* qui-
dam quasi mẽbranea succingit, ex inte-
stinorũ tertiæ coctionis excrementis ge-
nita *i.* ne Meseraicarũ ora obstruantur.
ne eadẽ cum tunica interiori callosa
perpetuo chili transitu reddantur. *Secun-
da* etiã propria, quę media, valida est, & fi-
bris carnosis donata. *Tertia* cõmunis
& exterior, nata immediatè ex membra-
nis mesẽterij, mediatè verò à peritonæo.
Inter duas proprias illas inferior sæpe
læditur in dysenteria, illæsa alterâ.

Vsus crustæ in intestinis.

Fibras habent non tantùm transversas,
uti vulgò putatur, sed omnis generis: In-
tima obliquas, media tunica transversas
fibras habet. Rectæ fibræ, quæ ad trans-
versarum tutelam datæ sunt, pauciores
sunt in tenuibus, in crassis plures, præser-
tim in recto, quod robustũ esse debebat
ob collectionẽ excrementorũ durorum.
Pinguedine extrinsecus obducuntur in-
testina intrinsecus moco, ut feces hac lu-
bricitate facilius transeãt & sensus in in-
testinis fiat habetior. *Vasa* habent, *venas*
à porta, quæ Chilũ deferunt ad epar, & ab
hoc vicissim sãguinẽ afferre putant pro
nutritione *Arterias* à Cæliaca quoq; habent
ad vitã, quæ motu suo præservãt à putre-
dine. *Nervos* à sextò nevorũ pari. Di-

Dividuntur communiter inteſtina o-
nia *in tenuia* ſive gracilia, *& craſſa* ſeu
npla. Licet enim unus continuus du-
ius ſit ab orificio ad podicem: tamen,
ia variat hic ductus, magnitudine, nu-
ero anfractuum, ſubſtantiâ, ſitu, figu-
& officio, plura eſſe dicuntur.

Tenuia ob membranarũ tenuitatem ita
cta, ſita ſunt partim ſupra, partim infra
nbilicum, adeoq; umbilicalem regio-
m juxta & hypogaſtrium occupant, ſe-
s quam in canibus. Unde veteres ex-
nplo canum, tenuia vocarunt ſuperio-
, craſſa inferiora, quod in homine fal-
m. Nam in eo plus eſt ex craſſis ſupra
nbilicũ, & plus ex tenuibus infra, cùm
quod longius, ſit infra; jejunum, quod
eve, ſupra. Atq; ita omnia tenuia in me
i regione ſunt, circa umbilicum, 1.
ia nobiliora. 2. ut viciniora ſint cen-
o meſenterij, adeoq; proximè à meſen-
io venas & arterias capiant, ſangui-
mq; citò epati advehant. Sunt au-
n tenuia inteſtina tria: Duodenum, Je-
uum, & Ileon. Atq; hæc chilum perfi-
nt & diſtribuunt: quia ob anguſtiam
ævis pars chili tangi poteſt, ab eorum
nica & vaſis.

An inteſtina tenuia rectè dicãtur ſuperiora.

Crassa ita dicuntur, quia crassiores tunicas habent, & crassam chili partem continent: pro fæcibus colligendis & nonnihil retinendis facta sunt. Suntq; tria: Cœcum, Colon, & Rectum. Suntq; ad latera tenuium, quæ quasi circumval lant, sita, ut cederent tenuibus, & ne hæ ab iis premerentur.

Usus omnium intestinorum est ut sin instar terræ, ex quâ Mesaraicæ trahant sugantq; chilum. *Tenuium* verò *usus* est, i transitu chilum ulteriùs coquere, eum distribuere. *Crassorum*, chili reliquias e crementitias seu fæces continere; ite flatûs, & bilem ab epate venientem.

CAPUT XI.

DE INTESTINIS IN SPECIE.

PRimum tenue intestinū cui Panc as subjacet: præsertim in canib dicitur, DUODENUM, (Gal. Φυσις, Herophilo δωδεκαδάκτυλον, a duodecim digitorum longitudinem h beret; quæ tamen hodie in nostris c pusculis non reperitur.

Prodit in dextro latere à pylo spinam versùs, sive sub ventriculo, lumborum vertebris per ligamenta m branosa junctum, descendit rectà al circumvolutione, & *terminatur*, ubi fractus inchoantur.

Cra

Crassius est reliquis tenuibus; sed angustiori cavitate, ne, confertim chilus debatur.

Secundũ IEIUNUM dicitur, quia ut plurimũ vacuũ est, præsertim in sectionib9. *Ieiunum cur vacuũ*

1. Ob copiam & magnitudinem mesaraicarũ, quæ ibi infinitæ quasi sunt, statim majorem chili partem exsugentes.

2. Ob liquiditatem transeuntis chili.

3. Ob epatis vicinitatem.

4. Ob bilis acrimoniam. Ingreditur enim ad hujus intestini principiũ seu ad duodeni finẽ porus bilarius, à jecore advehens bilẽ ad excitandã expulsionem.

Tertium ILEON dicitur ἀπὸ τοῦ εἰλεῖσθαι à circumvolvendo, unde & volvulus dicitur, ob circumvolutiones plurimas, ad cibi moram facientes.

Oritur statim à jejuno, ubi pauciores Mesaraicæ inseruntur.

Finit ad Cœcum.

Situ est sub umbilico ad Ilia & coxas u- (trinq;.

Longissimum est intestinũ, viginti unum palmos admodũ æquans: latũ est unum digitum. Iejunum verò non adeò longũ est, nempe duodecim vel tredecim palmos circiter, & latum digitum parvum, nisi infletur. Et sicuti Ileon sub umbilico est, ita jejunum totũ ferè sedem supra umbilicum occupat, cum plurimis suis circumgyrationibus.

Ileon hoc tãtummodo in ſcrotum delabi poteſt, unde hernia inteſtinalis. Et in hoc inteſtino volvulus fit ſive Iliaca paſſio, in qua vomitus ut plurimùm ſtercoris eſt.

Hernia.

Paſſio iliaca.

Primum craſſum inteſtinum dicitur

COECVM

1. Ob uſum obſcurum, quem habet in adultis, verùm in fœtu excrementa recipere dicitur.

2. Quia unum tantùm foramen habet, unde & μονόκολον dicitur.

Eſt enim appendicula quædam parva inſtar vermis oblongi, quæ orta ex initio coli & fine Ilei ſubſtantiâ ſatis *craſſa*, jungitur rèni dextro, peritonæo mediante, & à meſenterio maximè eſt libera.

Longitudo eſt quatuor digitorum, *latitudo* pollicis, ſed anguſtiſsima eſt *capacitas.*

Veteres per cœcum intellexerunt glòboſam & capacem partem ad principium coli, & hinc etiam Galenus dixit uſum cœci eſſe colligere ex chilo, quod omiſerunt meſaraicæ.

Inteſtinũ cœcum antiquorũ.

Secundum craſſum dicitur COLON, quod ἀπὸ τοῦ κολάζεσθαι derivant à torquendo, quod in eo fiant tormina colica.

Situs ejus varius eſt, nam *principium* eius

[q]uod capacius &rotundum, eſt in dextro [la]do à cœco ortum, ad renem dextrum, [cu]i adhæret; deinde ſurſum reflectitur [su]b epate, ubi folliculo fellis nonnun[q]uam nectitur, & ab eo luteo colore in[fi]citur: ulteriùs pergit tranſverſim ſub [fu]ndo ventriculi, & à ſiniſtr is lieni jun[gi]tur membranis tenuibus, deinde reni [si]niſtro alligatur, & in rectũ rectà *deſinit*. [C]ircundat ergo quaſi totum abdomen, [et] modo aſcendit, modò deſcendit, (hinc [c]ommuniter alvum exonerantibus u[n]am dejectionem ſequitur altera, ut di[u]tiùs fæces contineantur, nec confertim [e]ffluant, nec ſemper neceſſum ſit al[v]um exonerare. Quò facit etiam ejus [m]agnitudo & cellulæ. Nam

Coli progreſſus.

Longum eſt communiter palmas octo [v]el novem; *latißimum* verò & ampliſſi[m]um omnium.

Cellulas accepit, ut diutiùs in iis conti[n]eri poſſit, & diutius excoqui etiam du[r]iuſculum aliquod non benè priùs co[c]tum, & tandem per meſaraicas, quæ ad [c]olon copioſiſsimè vehuntur mitti poſ[s]it materia cocta ad epar. Et ne cellulæ [h]æ diſſolvantur, atq;, ut in ſe collectæ [e]fficiant cavitates per intervalla majores [&] minores;

Ligamentum à paucis descriptum *vel vinculum* quoddã, medii digiti latitudine per eius mediũ parte superna intexitur. Deinde ob amplitudinem *duo ligamenta* fortia habet, unum sursum alterum deorsum, ut supernis & infernis partibu alligetur.

Valvula Bauhini in colo. Ad coli initium apponitur *valvul* crassa & membranosa satis à Bauhino in venta, sursum spectans, non deorsum ut scribit Laurentius; nam excrement ex ileo in colon ascendunt, non descen dunt, ob situm.

Quomodo inveniatur. *Invenitur* hac viâ: per rectum infu aqua vel flatus in ileon pertransire n quit, nisi violenter: sed ab aqua nonn hil labefactatur.

In ejus *figurâ & numero* non consen unt autores. Missis enim iis, qui eam pl nè negant; Bauhinus unicam statuit, guram unguis habentem. Archangel ait ad cœcum esse valvulas tres uti corde deorsum spectantes. Nos in plu mis cadaveribus Patavia eã quæsivimu & semper invenimus: verùm unicam quidem formâ orbiculatã & circulare

Usus est, ne ex crassioribus intesti in tenuia aliquid remeet aut regurgi ex stercore vel flatu, præsertim in val excretione, aut etiam in alvi const

tic

one: undè postea vomitus stercoris se-
ui posset. Hinc materia Clysmatum ad
nuia naturaliter pervenire nequit.

Ultimum crassum RECTUM dicitur,
o rectum ductum (Barbaris longanon)
t in anum *desinit*: pergit enim recta de-
rsum à summo osse sacro ad extremum
occygis, quibus *connectitur* firmiter per
eritonæum, ne decidat: *connascitur* et-
am peni in viris; cervici uteri in mulie-
ibus, musculosa mediante substantiâ.
Inde harum partium consensus in viris
& mulieribus; præsertim in his uteri &
intestini, nam intestino exulcerato, sæpe
excrementum per pudendum rejicitur.

Longum est, quasi palmum unum cum
dimidio, *latum* tres digitos; & corpu-
lentum ac *crassum*, habens pingues ap-
pendices, exteriùs adnatas.

Eius finis dicitur PODEX vel ANUS
tres habens musculos; ex quibus fortè
quinq; constitui possunt. *De Ano.*

1. Dicitur *Sphinctir*, vel Ani constri-
ctor; orbicularis circumjicitur ano in-
star annuli satis lati: ita ut licet pars ejus
aliqua in fistulis vel aliis affectibus ab-
scindatur, non ideò totus ejus usus peni-
tus tollatur. *Sphinctir.*

Cum Galeno Fallopius & alii duos
faciunt ex hoc musculo, quia pars ejus

ſuperior eſt craſsior; pars inferior cuti inſeparabiliter annexa, ut in fronte fit & palpebris, ideo hanc partem cuticuloſum muſculum, vel carnoſam cutim vocavit Galenus.

Oritur ab inferioribus vertebris oſſis ſacri, & fibris tranſverſis circumjicitur longo ani ſpatio.

Connectitur Anteriùs, 1. veſicæ meatui per fibroſos nexûs. 2. Peni, cujus muſculis dat originem. 3. Collo uteri. *Poſteriùs* oſſi coccygis ſubjecto. *Ad latera* per ligamenta ab oſſe ſacro in os coxæ producta.

Uſus eſt, conſtringere anum, nè niſi volentes fœces excludamus. Ideo reſolutus vel aliter læſus, facit fœces invitis hominib. excidere: ſicut læſo Sphinctere veſicæ lotiũ involuntariè effluit.

Ani muſculi levatores. II. & III. *Duo alij* in Sphincteris ſuperiorẽ partem habent inſertiones admodum cum eâ commixtas. Dicuntur *Ani levatores*, quia

Uſus eorum eſt, anum ſurſum retrahere in ſuum locum poſt excretionem præſertim magnis conatibus factã. Unde ijs debilitatis aut reſolutis, modò difficulter retrahitur podex, modò exteriùs propendens manet.

Sunt hi muſculi ſub veſicâ, lati & tenues

nues, orti à ligamentis pubis, ossis sa- & coxendicis: unde deorsum ferun- ad partes ani tam dextram quàm si- tram, quas ambiunt.

Portionem verò quandam habent culiarem & distinctam, radici penis & llo uteri adnatam, quæ tertius & di- nctus musculus statui potest,

CAPUT XII.

E MESENTERIO.

MESENTERIUM dicitur, quod sit in medio intestinorũ, non quasi me- m intestinum sit, ut vult Cicero, sed estina instar circuli & in orbem com- ctatur, colligat & vestiat. Dicitur & saræon, Gaza apud Aristotelem ver- Lactes.

U*num* ast: sed *dividunt* alii in Mesa- on sive mensenterium & μεσοκόλον- *d*, quod in medio ventris est, & inte- a tenuia connectit: *hoc*, quod colon nectit in dextro & sinistro latere, & te infima recto intestino adhæret.

Figura ejus circularis est ferè, & post- m in exortu angustum fuit, in pro- ssu ad circumferentiam degenerat in as plurimas: in lateribus fit oblongũ, sertim in sinistro, ubi ad rectum de-

Triplex pars mesenterij.

scendit. Unde etiam Galenus triplex f[...] cit mesenterium: dextrum, sinistrum [...] medium.

Oritur ad primam & tertiã vertebra[...] lumbarẽ, ubi à peritonæo fibræ membr[...] neæ producuntur, quæ in membran[...] abeunt robustas, per quas *mesaraicæ ve*[...] tenuissimæ & plurimæ paulatim in pa[...] ciores & majores concurrentes dissem[...] nantur. Eodem modo & *arteriæ*: Acci[...] etiam *nervos* ab iis, qui à sexto pari [...] starum radicibus exporriguntur, nec n[...] à nervis venientibus à lũborũ verteb[...]

Habet interjectas *glandulas* ad spa[...] implenda & calorem fovendum: [...] cumfunditur *adeps*, ut in Omento.

Glandularum *usus* 1. distributio[...] varias ramorum venæ portæ & arte[...] magnæ fulcire. Hinc circa centrum m[...] senterii majores glandulæ, quia ibi[...] sorum & magis collectorum vasorum[...] distributio. Porrò hæ glandulæ, si q[...] doq; schirrum patiantur; sequitur[...] cies totius corporis, quia premu[...] occupant divaricationes ramorum[...] næ portæ, quo minùs per hos ferat[...] berè alimentum. 2 Humectare inte[...]

Usus mesenterii est esse comm[...] intestinorum vinculum, quo lumb[...] vertebris annectantur. Membran[...]

rò ejus duplicium uſus eſt, ut per eas
ſa tutiori ductu ad inteſtina abeant.

CAPUT XIII.

DE PANCREATE.

PANCREAS, ac ſi diceres totum carnoſum, potiùs totum glanduloſum t, laxum & informe, & in pingviori orpore tota quaſi pinguedo videtur, uæ cœnoſa pinguedo & humiditas aliis citur. Aliis calicreas dicitur, item lates ob candorem & mollicìem.

Situs ejus eſt ſub poſteriore parte ventriculi, hujusq; fundo, duodeno & venâ ortæ, uſq; ad regiones epatis & lienis.

Oritur verò ad primam lumborum ertebram. In medio album eſt ejus παρέγχυμα, habetq; venas, arterias, nervos & glandulas.

Uſus; 1. Fulcire vaſa tranſeuntia, ut amos venæ portæ, arteriæ cæliacæ, & nervorum; præſertim ramum ſplenicū. 2. Ventriculi coctionem, quæ in calido & humido fit, juvare. 3. Ventriculo eſſe inſtar ſubjecti pulvinaris.

CAPUT XIV.

DE EPATE.

Hacte-

HActenus de organis coctioni pr-
mæ vel chilificationi dicatis: nun
ad ea quæ secundæ coctioni siv
sanguificationi quocunq; modo faciun
accessum facimus. Atq; in his primariu
est epar.

Epar est pars organica in infimo vēt
statim sub diaphragmate sita, sangvific
tionis organum, & venarū principiun

Epar cur venarum principium.

Epan Græcis ab inopia dictum, quo
subveniat partium indigentiæ, latinis I
cur appellatur, quasi juxta cor. *Venarū pri*
cipium dicitur, quia in eo apparent dispe
sæ radices duarum venarum maximar
cavæ & portæ, tanquam in terra aliq
radicibus affusâ.

Numero communiter unum est, ra
duo: Rariùs planè deficit epar.

Situm habet in infimo ventre sub s
pto transverso (quod & Hippocrates
Aristoteles agnoverunt) ad costas, & qu
ad majorē partem in dextro hypocho
drio, digiti transversi ab eo distantia,
motus ejus impediatur: ideo epatis t
mor dispnæam parit. Avibus in utroq
latere æqualiter est situm: uti & f
rè canibus gracilem & longum liene
habentibus. In homine rarò mutatur
tus, ut epar in sinistro, splen in dextro l

te

e conſpiciatur. Incumbit autem levi-
ventriculi parti anteriori, ſuperiori,
otiſs. dextræ; alias ad ſiniſtram etiam
s ejus aliqua porrigitur. Ariſtotelem
ò aliqui putant epatis ſitum ignoraſ-
quia dixit: ὑπὲρ δὲ τὸ διάζωμα &c.
d illi interpretantur, ſupra ſeptum
m eſt epar. Verùm Philoſophus in-
prætandus eſt: Trans vel ultra ſeptum
m eſt: nam id ſignificat ὑπὲρ cum ac-
tivo. At cũ genitivo ſuper vel ſupra.
Atq; ob diaphragma, cui cedere de-
, *figuram* accepit ſuperiorem & *exte-
m* ſatis rotundam, *convexam* vel gib-
, æqualem & lævem, ubi etiam poſte-
ad venæ cavæ tranſitum ſinus eſt ob-
gus. Et ob ventriculum accepit figu-
interiorem & inferiorem *cavam*, quæ
ejus ſima dicitur, eſtq; inæqualior,
a duo ſunt ſinus: ad dextram unus,
veſicâ bilaria; ad ſiniſtram alter, pro
ſitu ſtomachi. Eſtq; epar ad dextram
læ rotunditatis, ad ſiniſtram angu-
& acutæ.

ividitur epar à nonnullis *in partem de-
m & ſiniſtram*: inter quas mediat fiſ-
parva, ubi umbilicalis vena ingredi-
Alioquin communiter integrum eſt
omine, verũ in brutis dividitur plu-

res in

res in partes, quas lobos vel pinnas vo-
Epar in homine non dividitur in lobos. cant, quibus ventriculum ceu digitis te-
gi & contineri ajunt. Malè ergò Galenus
in lobos divisum humanum epar voluit:
quod tamen semel notavit Fernelius.

Magnitudo & crassities ejus est in homine insignis & maxima (uti & cerebrũ) non tantũ ob nutritionem, quemadmodum in brutis; sed ob spirituum animalium procreationem, qui dissipantur sæpiùs (& ex vitalibus generantur, hi verò ex sanguine) & magis ob varias in homine functiones. Majus tamen est in frigidioris intemperiei corporibus, & in timidis & gulosis, ut calor cordis augescat. In tabidis mortuis vidi modò epar maximum, & quadruplò quidem ac quintuplò majus solito, modò minimũ etiam. Et ab alijs inventum aliquando epar esse minimum & perditum: lienem verò majorem & robustiorem ejus officio functum.

Membranâ cingitur tenui, ortâ ab altera venarum membrana, quæ à peritonæo originem habet.

Connectitur per tria valida ligamẽta: 1. *abdomini* per venam umbilicalem, quæ in adultis post partum arefit, & in ligamentum abit, ne διάφραγμα nimis pendulum

culum sit, & deorsum nimis tendat. II. *Superius* diaphragmati à dextra parte per ligamentum latum membranosum, tenue; sed tamen validum à peritonæo, quà diaphragma succingit ortum, & hoc ligamentum suspensorium dicitur. III. Etiã *superius* diaphragmati, sed à sinistris per aliud ligamentum à peritonæo natum, teres & validissimum: *posterius* etiam, ubi cava transit, gibba parte peritonæo adhæret.

Substantiam habet rubram & mollem, vasis circumfusam, instar sangvinis concreti, unde παρέγχυμα dicitur, id est, affusio, quia affunditur vasis, & spacia inter hæc replet.

Color epatis sani rubicundus. In quibusdam ægris, ut hydropicis pallidũ est valde, uti etiam splen & renes.

Vasa autem illa in epate sunt *radices venæ portæ & cavæ* (paucis interjectis *arterijs* & exilibus, magis albentibus, à cæliacâ per simam partem dispersis; cum gibba à diaphragmatis motu ventiletur) quæ apparent distinctæ abstractâ carne seu parẽchymate epatis, quomodo ferantur hinc inde inordinatè, inter quas etiã disseminantur tenues surculi, in unũ posteà porũ euntes, & bilẽ ad folliculum deferentes.

Con-

Conjungitur autem cum radicibus por-
tæ, ut ibi sanguis à bile segregetur. Se-
portæ radices plures per imam parten
epatis hinc inde disseminantur, pauc
per summam: econtra cavæ radices plu-
res per superiorem & gibbam partem
pauciores per cavam seu simã parten
Anastomoses vel conjunctiones rad
cum venæ portæ & cavæ peculiarite
sunt notandæ. Rejectis enim ijs, qui pl
nè negant uniones harum venarum, au
qui obscurè eas cognosci putant: man
festum est diligenter inquirenti conju
gi has radices modo per transversum, u
altera alteri quasi per mediũ incumba
modo extrema unius venæ tangunt e
trema alterius, modò extrema uniu
tangunt medium alterius, modo se inv
cem non tangunt, fortè ubi rami epat
tantùm nutritioni inserviunt. Præcipu
observandum monet Bauhinus Præc
ptor meus insignem anastomosin, qu
canalem æmulatur, & est veluti commu
nis & continuus ductus, ex radicibus po
tæ in radices cavæ, stylum satis magnu
admittens.

Per has ergò uniones radicum ven
portæ & cavæ sanguis transire potest: t
per has transit materia peccans, quand
purgationibus habitum corporis evacu

amus Ver-

Venæ portæ radices paulatim versùs
[...]am partem fiũt pauciores & majores,
[...]nec in unum truncum abeant, qui *ve-* *Ortus ve-*
[...]*portæ* dicitur: sic etiam radices cavæ *narum.*
[...]pernè & in anteriore parte in unum
[...]*nium* coeunt, qui statim ad epar in du-
[...] ramos magnos dividitur, ascẽdentem
[...] descendentem, atq: hinc dicitur cava
[...]iri ex superiori parte seu gibba epatis,
[...]rtæ verò vena a sima parte.

Nervos habet epar à sexto pari duos;
[...]um à Stomachico alterum à costali,
[...]spersos tantùm per tunicam ejus, non
[...]r substantiam (sicuti vult Vesalius) ut
[...]ofunditas ejus sensu careat in humo-
[...]m tot motibus, Unde etiã dolores ibĩ
[...]tusi & potiùs gravativi fiunt.

Actio epatis est sangvificatio. Ex chilo
[...]im per mesaraicas attracto jecur san- *Sangvifi-*
[...]inem conficit; quod fit in ramis venæ *cationis lo-*
[...]rtæ, tanquam in loco; παρέγχυμα ve- *cus, mate-*
[...] epatis nõ tantùm vasa fulcit, ut qui- *ria ex qua,*
[...]m volunt; sed efficiens est sangvifica- *& efficiens.*
[...]nis: Una verò cum sanguine gene-
[...]t naturalem spiritum.

Sangvificatio ergò ita fit, Chili in ven-
[...]iculo facti, & in tenuibus intestinis ab-
[...]luti pars inutilior & crassior in crassa
[...]testina deturbatur, atq; per anum ex-
[...]uditur, pars verò laudabilior & tenuior

Quomodo fiat sangvificatio.

à mesaraicis per intestina dispersis attr-
hitur, alteratur nonnihil & ab ijs vi
epate advocatâ sangvinis rudimentũ a
cipit, & Chymus tum dicitur. Hui
chymi, quàm primum ad truncum ve
portæ appulit, partem crassiorem spl
ad se rapit, per ramum splenicũ dictu
reliquum tenuius pergit per truncũ v
næ portæ in hujus radices sitas in pa
concava epatis, in quibus tanquam in
co fit sangvificatio, à parenchymate e
tis, sive rubra substantia, tanqua causa
ficiente, convertente materiam in s
stantiam rubram, qualis epatis caro
Et carnis quidẽ epatis vis atq; efficacia
cilè subit ob tunicam hoc loci tenui
mam radicum venæ portæ, per qu
etiam pars sangvinis jam confecti eff
ditur in epatis substantiã pro nutritio
reliquum verò per anastomoses in ca
radices expellitur, ubi magis sangvis e
boratur & perficitur. Interea ut supra
ctum, bilis extrahitur à sangvine per f
culos in folliculũ fellis & porũ bilari
desinente. Serùm verò ob tenuitatẽ r
netur nonnihil ut faciliùs sangvis ub
permeare possit: posteà verò serũ part
ad renes amandatur, & hinc per ure
res ad vesicam, unde postea urina, part
ad cutim abit & exit per sudores inse
lesq; transpirationes.

C

CAPUT XV.

DE bilis receptaculis, nempe FOLLICULO FELLIS, & CANALI BILARIO.

IN dextrâ & cavâ parte epatis, pro duplici bile recipiendâ, tenui & crassâ, duo meatus sunt insculpti: *Vesica bilaria*, & *canalis bilarius*, qui πόροι χοληδόχοι dicuntur. Agnovit hoc Galenus ipse, cum ab epate expurgari, biliosum excrementum duplex: impermixtum & sincerum, deinde permistum & crassum.

VESICA BILARIA seu *folliculus* vel κύστις χολήδοχος est vas oblongum, subrotundum (hoc est, pyriformem figuram habet) concavum, duplici membranâ donatum: unâ quâ alligatur jecori peritonæo, absq; fibris, & quâ pars tantum extra jecur propendens vestitur; altera propria & crassiore, sed valida, omni fibrarum genere constante; quam succingit crusta quædam, ex excrementis tertiæ suæ coctionis genita, ad arcendam bilis acrimoniam. Vesicula hæc parva est, lienis & renum respectu. *Vesicæ bilariæ figura.* *Membranæ.* *Magnitudo.*

Dividitur in fundum & cervicem.

Fundus rotundus est, inferiori loco situs, quando nimirum, epar, in naturali suo situ est colore bilis flavo tin- *Fundus vesiculæ.*

bilis flavo tingitur, quanquam & nigro quando nimirum bilis diu retenta ad uritur.

Collum. *Cervix* fundo durior sursum spectat oblongatur & angustatur, donec in an gustum meatum & tenuissimum abeat qui in communem ductum intestina pe tentem desinit. Ad cervicem observa tur primò sinus quidam peculiaris, dein de membranulæ vel valvulæ aliquand binæ, aliquando ternæ, quæ bilis regre sum impediunt.

Accepit folliculus fellis plurimo exiles *meatus* multivariis ramulis don tos, in epate inter cavæ & portæ radic disseminatis; qui postea in unum me tum juncti bilem puram in vesiculã ad vehunt: & hæc ubi se exonerat in int stinum quotidie, *rursum* impletur, & s deinceps.

Vasa. *Venas* duas accepit exiles ad nutriti nem. Ergo bile non nutritur, ut vult J bertus, *Arterias* exiles à cæliacâ quoq; a cepit: *nervulum* parvum vix conspicuum à sexti paris exili propagine epatis tun cam perreptante.

Usus bilem flavam excrementitia & puram (non excrementum cum sa guine mistum, ut renes) recipere, no

nih

ihil ad tempus retinere, & poſtea ex-
ellere.

Alterum bilis receptaculum eſt
ANALIS *vel* PORVS BILARIVS,
uod eſt vas oblongum, & latior mea-
ıs, quam eſt cervix veſiculæ, & ab epate
oit rectà per communem ductum in in-
ſtinum (non in veſiculam) excremen-
ım biljoſum craſſum recipiens, quod &
alenus agnovit, qui vult bilem rectà
ropelli etiam a jecore in duodenum:
oſtq; Galenum canalis hujus bilarii
eſcriptio vera Fallopio debetur.

Communis ductus ſeu meatus in inteſti-
i jejuni principium vel circa duodeni
nem abiens, conſtituitur ex cervicibus
ınalis bilarii & veſiculæ fellis, & obli-
uè inſeritur inter utramq; inteſtini tu-
icam, & quidem aliquando bifidus, mẽ-
ranulis laxis orificio propoſitis. Ubi
ilis copia, ut in bilioſis naturis, ſæpe re-
urgitat ad ventriculum, quando his je-
ınis venter diutiùs torquetur.

Nonnunquam ſed rarò ductus abit
n fundum ventriculi, eo bilem effun-
lens. Unde bilis vomitus, iiq; homines
licuntur πικρόχολοι ἄνω. Si verò ad jeju-
ıi finem meatus inſeritur; dejectiones
emper bilioſæ obtinent, & ij dicuntur
πικρόχολοι κάτω.

CAPUT XVI.

DE LIENE:

LIEN sive SPLEN in sinistro hypochondrio *situs* est è regione epatis tāquā alterū epar sub diaphragmate inter costas & ventriculū, in nonnullis altior vel humiliori sede quā in aliis; in omnibus tamen posticæ seu dorsali parti vicinior est, quandoquidem vertebris & costis spuriis innititur, ut tactu deprehendi nequeat, nisi tumidus ad abdomen appropinquet, Atq; hic ejus situ rarò immutatur ut in dextro sit latere & epar in sinistro.

Numero plerumq; unus est, rarò duo (ut notavit Aristoteles 4. de generat. animal. 4. & Posthius Monspelij) rarius tres sibi invicem superimpositi, non tamen æquè magni (ut observavit Fallopius) rarissimè penitus deficit (ut loco dicto meminit etiam Aristoteles item Laurentius) nec deficere potest naturaliter, siquidem *natura, non abundat superfluis, nec deficit in necessarijs.* Fabulosa ergo opinio vulgi, in cursoribus eximi & eximi posse absq; vitæ periculo (quod nondū à quoquā visum aut literis mādatum) nata indubiè ex antiquā Erasistrati

opini-

ione, qui lienem frustra à natura
tum existimavit; quod Plautus et-
in Mercatore habet. Insecta verò
ne carent. Quamobrem falsum il-
Habet & musca splenem.

An lien eximi possit ex corpore.

Magnitudo non tanta est quanta je-
s, homini tamen satis crassus lien est
agnus, ob humorem, quem fran-
debuit contumacem & ductu
cilem. Majorem putant datum esse
qui Melancholicum succum na-
copiosiorem accepêre, quo as-
nte augeatur facilè ob laxam ejus
atem. Quibus augescit, ijs minui-
corpus, & minùs floret. Unde
anus Imperator fiscum appellavit
em; quia ut hoc ditescente, plebs
uperatur: Sic liene augescente, mi-
tur corpus.

Cur homini lien magnus.

Figura ejus plerumq; oblonga est in-
lingvæ bovis; unde linguosum vi-
quibusdam; foris ad latus sinistrum
iaphragma gibba nonnihil: nonnun-
m ob costas impressiones habens,
re dextram respiciente concava,
adjacentem ventriculum: ubi per
gitudinem mediam linea quædam
a prominentiis donata, venas & ar-
ias cum omento admittens. Ali-
præter naturam varias accipit

figuras: globosam exactè, triangularem acuminatam, eminentijs *exasperatam*, bipartito sectam &c. ut rectè annotav Archangelus.

Color in fœtu rubens est, ut epatis cum sanguine materno alatur puro: adultis verò subnigricans, ob succum crassiorem quo alitur. Præter natura autem lien varios colores induit, juxta humorem dominantem: lividum, cinereum &c.

Connectitur per membranas tenues à peritonæo natas ipsi peritonæo, omento, & reni sinistro, aliquando & septo; cava verò parte annectitur superiori menti membranæ, à qua etiam

Tunicam accepit tenuẽ & simplicem.

Substantiam vel παρέγχυμα habet instar crassi, nigri & concreti sangvinis.

Vasa habet omnis generis. A vena portæ insignem truncum, qui ramus splenicus dicitur longè infra epar situs, & transversim ad lienem missus, succum crassiorem Chimi (non verò excrementum Melancholicum ab epate, cum epar non attingat) advehens. Hujus rami numerosi surculi, sed ut plurimum fibrarũ instar tenues absumuntur in liene præter duos, qui à liene prodeunt: unus dicit

as breve, ventriculum ingrediens, mo-
o unâ, modo pluribus propaginibus:
quod vas volunt alii ſanguinem aridum
ructare ad appetitũ, aut ventriculi cor-
oborationem, qui deinde per inteſtina
excernatur. Alius ad anum abit, & hæ-
morrhoidales venas internas gignit.

Arterias habet magnas, multasq; à Cæliaca ſecus quam epar. 1. ad vitam & calorem innatum fovendum. 2. Ut fortiùs mutari poſſit craſſus ſanguis. 3. Ut expurgetur lien. Obſervandæ autem præcipuè ſunt Anaſtomoſes frequentes arteriarum lienis cum venis eiuſdem præſertim una inſignis ante ingreſſum vaſorum in lienem: reliquæ in liene ſunt. *Anaſtomoſes in liene.*

Nervulos etiam à ſexti paris ramo coſtali ſiniſtro, magis per tunicam quam ſubſtantiam diſperſos.

Lienis ACTIO ex communi opinione triplex potiſs. doctioribus eam ſequentibus ſtatuitur. 1. Attrahere humorem melancholicum, excrementitium & limoſum ex epate. 2. Melancholicum excrementũ inde ſecernere, ut bono ſanguine nutriatur. 3. Secretum in ventriculum & inteſtina eructare. Statuitur etiam alimentum lienis ab arteriis elabo-

rari & frangi, quia caro fungoſa & laxa nutriri debeat ſanguine vaporoſo & ſubtili. Ductus per quos eructare putatur excrementum melancholicum ſunt primò vas breve, deinde vena hœmorrhoidalis. Volunt itaq; ſplenem eſſe melancholici excrementi ſeu fœculenti craſſi ſanguinis in epate ſegregati receptaculum (quemadmodum veſica bilaria flavam bilem recipit) & ideo lienem è regione epatis poſitum.

An lien excremētum melancholicum recipiat ab epate.

Lienem verò excremento recipiendo tantùm dicatum negamus. nam

1. In liene nulla ampla eſt cavitas excipiens, quemadmodum in folliculo fellis & in renum ſinibus membranoſis atq; veſicâ.

2. Si excrementi receptaculum eſſet, cur non inferiori loco ſitus eſt, ut commodius ſuſcipiat ponderoſum excremẽtum, quemadmodũ reliqua receptacula?

3. Rondeletius negans lienem eſſe humoris melancholici receptaculum, hanc dat rationem, quod humor is, dum naturalis eſt, totus in oſſeas & alias duras & ſiccas partes impendatur; atq;, cum ejus in nobis portio minima ſit, ei excipiendo partem nullam eſſe dicatam, uti nec ſanguineis recrementis, quæ ſudoribus & inſenſili tranſpiratione abeunt. Hoc tamen argumentum minus validum exiſtimamus.

Rondeletij argumentum invalidum.

4. Cur

4. Cur non per epatis substantiam di-
ſerguntur ſurculi hujus receptaculi aut
item rami ſplenici, quemadmodum
veſica bilaria ramulos ſuſcipit in epate
diſperſos?

5. Cur non ſunt ductus quidam ab e-
pate hunc ſuccum deferentes?

6. Nulla pars excremento alitur, quic-
quid Columbus dicat, nullam partem
excremento nutriri, liene excepto.

7. Abſurdum eſt regurgitare debere
excrementum in venam portæ, & poſtea
in ramum ſplenicum.

8. Per eoſdem ductus excrementa
ſuſciperet, & rurſum expurgaret.

9. Firmiſſima ratio eſt: lienem excre-
menti receptaculum non eſſe, quia alte-
rum eſt ſanguificationis organum, ut
modò probabitur. *Statuimus* enim *lienem*
ex craſſa Chymi parte per ramum ſple-
nicum inſita facultate ad ſe tracta *ſangui-
nem* craſſiorem, ſed tamen laudabilem
elaborare. *An lien ſanguificet ut epar.*

1. Patet hoc ex ſtructuræ affinitate cum
epate. Quemadmodum enim epar car-
noſum viſcus eſt, tunica veſtitum, vaſis
plurimis donatum, cujus caro quaſi ſan-
guis affuſus eſt: ita etiam Lien viſcus eſt
tunica donatum & plurimis vaſis variè
implicatis, cujus caro propria quaſi ſan-
guis affuſus & congelatus eſt. 2. In

2. In Liene plexus ſunt plurimi & infinitæ anaſtomoſes. Nuſquam autẽ ſunt plexus, niſi ad novam elaborationem, ut videre eſt in cerebro, epate, teſtibus, mammis, &c.

3. Patet hoc ex ſitu rami ſplenici, qui eſt longe infra epar, ex trunco venæ portæ, ubi attrahitur pars Chymi ſive chyli ſanguinis aliquam diſpoſitionem habentis: ſi itaq; materiam ibi recipit, ex qua fit ſanguis, cur non etiam ſangvificabit lien?

4. Natura ſolet corporis partes aut geminare, ut cuivis unum latus tribuatur, quemadmodum patet in renibus, teſtibus, pulmonibus, mammis, organis ſenſuum &c. aut ſi unicam facit, eam in medio locare, ut cor, ventriculum, uterum, veſicam, naſum linguam, os &c. Lien ergò erit alterum epar.

5. Lienis morbi, quemadmodũ & epatis, ſangvificationem lædunt.

6. Interdum epatis ſitus mutatur, ut ſit in ſiniſtro latere, & lien in dextro.

7. Epate deficienre & minuente augetur lien, & epati opem fert, uti exemplis multis notum eſt, unde lien ſæpè viſus fuit in diſſectionibus major & rubicundior epate.

8. Veri-

8. Verisimile non est tam numerosas rterias lienem ingredi in excremento-um gratiam, quin potiùs ad coquendū rassiorem sangvinem, ut ita per contra-iam tenuitatem contumax crassities rangi possit.

9. In fœtu lien rubet ut epar.

10. Si autoritates valent, prodeat A-istoteles lib. 3. de partibus animalium .7. ubi âit: simili prædita naturâ epar & ienem, item, lienē esse quasi jecur adul-eratum, & ubi lien exiguus est, ibi epar ipartitum esse, & quod omnes partes fe-è in corpore bipartitæ sint. Plato lie-iem vocat expressum epatis simulachrū. Alii vocant epar vicarium, sinistrum &c. Autor libri de respirationis usu hoc con-irmavit, ut i & Aphrodisæus, Aretæus & alij. Archangelus alterum usum lie-iis facit copiosiorem sangvinêm confi-cere.

Iam quæritur *in quem usum sangvis à liene confectus?*

Alii putant eandem cum epate, vi-delicet ad corpus totum nutriendum, & ad auxilium epati ferendum.

Sed nos statuimus hoc non fieri, ni-si necessitate postulante in epatis aliquo defectu vel affectu vitioso. *Quibus partibus lien san-guificet.*

Ordina-

Ordinariè autem putamus lienē esse organum conficiendi sangvinis, *ad nutriendum viscera infimi ventris*, ut ventriculum, intestina, omentum, mesenterium, pancreas &c, atque ipsum etiam lienem nutriri sangvinis istius aliquâ portione, reliquam verò ad partes dictas amandare. Epar verò arbitramur sanguinem procurare reliquis partibus corporis, præsertim musculosis. Probamus

1. Quia à splenica, vel ramis ex hac natis aut huic vicinis, videlicet ramis venæ portæ solis habent nutritionem viscera infimi ventris, non à vena cava.

2. Quia viscera ista crassa sunt, magis terrestria & sordida, quales partes in reliquo corpore non inveniuntur. Ideo talem sangvinem hæ partes à liene requisiverunt.

3. Et ideò epar majus est, quia pro toto reliquo corpore sangvificat: lien minor, quia tantùm pro infimo ventre, nisi quando in necessitate epati opitulari debet.

4. In canibus lien est gracilis & longus, quia partes vel viscera imi ventris minora sunt in cane & minus circumgyrata quam in homine.

5. Conspicuum est discrimen inter pingue

ingvedinem in partibus muſculoſis, ut ijs, quæ à cavâ nutriuntur genitã, & iter pingvedinem cœnoſam & facilè utreſcentem in imo ventre, ut omen- o, inteſtinis, meſenterio,&c. Hinc tot utredines in partibus meſentericis. Et uò humor eſt craſſior, (uti eſt pingve- o cœnoſa) eò citiùs putreſcit: ut cœno- a citiùs quàm pingvedo in partibus mu- culoſis. Sic ſangvis lienis magis eſt di- poſitus ad putredinem, quàm epatis, & ujus magis quàm cordis dextri ven- riculi. Deinde minùs putreſcit ſangvis rteriarum; minimè omnium ſpiritus.

6. Argumentum firmiſſimum hoc ſt, quod ubi pars reperitur viſcerum ubſtantiam habens, ibi etiam venæ ad- unt ex porta ſeu ramis lienis: ubi verò ars eſt carnoſa muſculoſa, ibi venæ dſunt ex cavâ originem habentes, ut iquet in inteſtino recto, in quo ob du- licem ſubſtantiam, duplices venas atura poſuit. In muſculoſâ venæ unt hæmorrhoidales externæ dictæ, x cavâ oriundæ: in viſceroſa ſive nteſtinali ſubſtantia, venæ ſunt ex por- a.

Quatenus ergò lien craſſiorem Chy- ni partem ad ſe trahit, & inde ſangvi-

nem

nem conficit, ut reliqua pars ab epate e-laboranda fiat purior & illustrior; potest quodammodo locum habere antiquorum opinio, statuens lienem esse risus sedem, Unde illud:

Quomodo Lien dicatur sedes risus.

Cor sapit, & pulmo loquitur, fel continet iras
Splen ridere facit, cogit amare, iecur.

Quamobrem Lien sangvificat pro nutritione viscerum infimi ventris. E pars excrementitia, quæ à liene superari non potest expurgatur per arterias, non solùm ad intestina, verùm etiam ad renes per emulgentes (Hinc in affectibus splenis urinæ sæpe nigræ, ubi propterea diureticis utimur. Et splenetici atq; melancholici dicti, abundant sero, ut e Hippoc. & Galeno notum, nam serum crassissimi humoris vehiculum esse debuit. Hinc quartanarij copiosissimè sudant, mejuntq́;) & in nimiâ copiâ per hæmorrhoidales.

CAPUT XVII.
DE RENIBUS.

Triplex excrementum sangvinis.

EX sangvine triplex repurgatur excrementum: bilis tenuis in folliculum fellis, bilis crassa in canalem bilarium, & serum in renes. Quia ergo de priorum duorum excrementorum receptaculis dictũ est, de tertio quoq; nunc agendum.

Ren

RENES à fluendo dicti, quòd per e- materia urinæ fluat, Græcis νεφροὶ ap- lantur, quasi mingentes.

ni reperiũtur, quia inter omnia excre- nta serosum est copiosissimum, & u- mque bilem excrementitiam superat, sanguinem, cuius vehiculum esse de- t, donec sanguis in cavæ ampliores nas pervenit; & ut uno affecto alter morem trahat serosum. Raro unicus tum reperitur, isq; magnus in medio situs, cùm alias corpus in æquilibrio nõ et Rarius *tres vel quatuor reperiuntur.*

Situm habent sub epate & liene, ubi cumbunt spinæ lumborum musculis ter duas peritonæi tunicas, ad latera næ cavæ & arteriæ magnæ. Neque nè è regione sibi invicem oppositi nt, ne tractione impedimentũ aliquod et, & ne pars aliqua seri præterlabere- r. Sed *dexter* ren *in homine inferior* est, ut dat jecori, cui proximè subjacet, fine o tertiam vertebram lumborum at- ngens: raro elatior est sinistro, raro et- m situ sunt pares bini renes. Sinister ut lurimum lieni ex parte subjicitur, raro ene superior est. In brutis contrà lien eorsum magis vergit, & ren dexter ma- s sursum, quare epati ipsorum sinus *Ren quinã altior.*

insculpitur ob renem; quod in hom[ine]
non fit.

Magnitudo non semper æqualis u[t]-
usque est, ut plurimum tamen. Longi[tu]-
do fere est quatuor vertebrarum, lati[tu]-
do plerumque trium digitorum. Sed [ne]-
que semper ad corpus conveniens (e[o]-
rum est proportio.

Superficies sicut in jecore est lævis [&]
lubrica; raro & præternaturaliter in h[o]-
mine inæqualis quasi ex multis renib[us]
vel glandulis renes essent compositi: [...]
fere semper fit in bove & urso.

Color ruber est obscure, raro inter[...]
rubet. In male affectis varie coloran[tur]
renes; quemadmodum & epar & lien.

Figura est phaseoli, item folii asari, [...]
planam superficiem spectes. Exterius [...]
dorso seu ad ilia gibbosa & rotunda [...]
figura; inferius ad partem supremam [...]
imam gibba, sed ad mediam concava [...]
sima.

Connectuntur per membranam exte[r]-
nam, quæ a peritonæo est, lumbis & di[a]-
phragmati, per emulgentia vero va[sa]
cavæ & aortæ, per medios ureteres ve[si]-
cæ. Et dexter ren, Cœco intestino, qu[an]-
doq; & jecori; sinister lieni & colo. Hi[nc]
flatuum & excrementorum copia ex[a]-
cerbatur nephritis. *Mem-*

Membranam duplicem habent: pri-
m internam proximam & propriam,
ýque pinguedine & venis, tenuiſſimā;
nica externa & communi vaſorum
redientium dilatata, (nam vena in-
ditur tantùm cum una tunica) quæ
n arctè connaſcatur, carnem compa-
rem reddit, & intrò reflexa comita-
vaſa, ventresque ſubit & ſuccingit.
ram externam à peritonæo laxè ad-
entem, unde faſciam renum vocant,
enim renum involucrum & ſtragu-
, quia multus ei adeps circumfundi-
, in eius gratiam venam adipoſam
am recipit, adeò ut renes in obeſis
ultati non appareant. Unde ſcru-
renes dicitur, qui occulta ſcit aut
atur. Adeps autem datus ad renum
rem ſervandum à ſeri copia, & ad va-
uenda.

Scrutari renes quid.

Subſtantiam vel carnem habent du-
, compactam & denſam, ferè ut
, ſed non ita fibroſam, quia vaſo-
adſunt fibræ. Sed ad ſinus interni
mque latus remoto adipe apparet
ſtantia laxa, inæqualis & caverno-

Ventres quasi binos accepêre. Exter
in parte sima Fallopio porta dictus ;
quem emulgentia vasa feruntur &
mum ingrediuntur bipartita, statim
rò plerumque quadripartita dissemin
tur in totam renum substantiam, do
tandem in tenuissima capillamenta
sumuntur. Interior nihil aliud est qu
sinus ureteris amplus, hoc est, sinus
braneus est factus ex ùreteribus, in c
renum expansis & dilatatis. Vreteres
rò in progressu intus non attenuantu
alia vasa, sed ramorum plurium in
fistularum fines habent latos & ape
excipientes carunculas nonnullas.

Carunculæ hæ sunt instar glandular
minus coloratæ & duriores reliqua
ne. Rondeletius se primum Inve
rem ait, & mammillares vocat pro
sus. Alij papillares carunculas appell
suntque acutæ, & perforationes hab
angustissimas, ut vix capillum admit
qui sulci & canaliculi observantur,
cundum longitudinem renes secer
Tenues debebant esse perforationes
sanguis pro nutritione renum requi
una efflueret cum sero & bile in ur
res, quod alioquin fit renibus maè a
ctis, aut meatibus nimis patentibus.

sa habent omnis generis.
nas à Cavà.
Emulgentes ab officio dictas , quæ
æ & insignes sunt ob seri in corpo-
piam: in quibus valvulas observari
uhinus prohibentes seri in cavam
ssum. Brevi & obliquo ductu ferũ-
eorsum ad renum simam partem,
nadmodum & *arteriæ emulgentes*, quę
nes sunt, ab aortæ trunco ad renes
ratæ, non tam ad calorem vitalem
editandum, ut frigiditati obviam
r, quàm ad serum in sanguine arte-
copiosissimè contentum expurgan-
.
Adiposas. Dextram ab emulgente ,
is à trunco, sinistram à cava produ-
ad exteriorem tunicam , quæ san-
em vehunt pro pinguedine. Aliis
ò vasis ad nutritionem non indigent
s, sicuti vesica bilaria & urinaria,
non ut hæ purum excrementum
unt.
rvum utrinq; unum habent exilem
machico, in propriam membranam
ibutam, undè ventriculi & renum
sensus, ut in nephriticis ventriculi
ersio & vomitus.

Cur in calculo renũ vomitus. Paucæ verò nervorum propagines c... ca principia arteriarum meſenterii p... deunt, quarum pars cùm arteriis em... gentibus cavum renum ſubit, & per ſu... ſtantiam diſſeminatur. Hinc nephriti... dolores gravativos habent vehement... res: ſed dolor tamē fit acrior, ſi calcu... in ureteres anguſtos & valdè ſeſibiles ... grediatur.

Structura renu canini. Hæc vera *ſtructura* renum eſt in hom... ne. Nam *alia in cane* eſt, ubi aliæ adſu... cavitates, in hominis verò renibus n... læ, niſi quæ ab emulgentibus & urete... bus varie diviſis formantur.

Fictitium quoque veterũ nonnull... rum eſt de cribro benedicto ſomniu... Finxerunt enim in renibus duas cavi... tes ſecundùm longitudinem ſitas: una... *Cribrum benedictũ antiquorum.* ſupremam, in quam ſanguis ſeroſus ... emulgentibus effunderetur, alteram i... fimam, quas transverſa quædam me... brana diſtinguere putabatur inſtar cri... anguſtiſſimis foraminibus pervia: un... colatorium vocarunt, & benedictum... cribrum, per quod voluêre percolari ... rum in ureteres, ſanguinē verò probi... remanere pro nutritione renum. H... antiquorum ſomnia Veſalius rectè re... cit; ſed interim hallucinatur, dum ca...

ta...

...s retinet in humano rene, quales in ...no cernũtur, prohibetq; secari renes ...minis & ovis ob pinguedinem. *Vesalij error.*

...*sus*, Erasistratus & Asclepiadis sequa... frustra à natura conditos renes puta... Et Aristoteles quando q; asserit, nul... eos necessitatem habere. Sed *Aristotelis Error.*

...*sus* est, serosum sanguinem attrahere ...venas & arterias emulgentes, ut ita ...guis repurgetur. Per hæc vasa ergo ...rediens sanguis serosus fertur per ra...s emulgentium, qui in carnem to... renum disseminantur, & in tenuissi...s tandem abeunt vias, ut in carnem ...um tandem effundatur recta humor ...osus: pars verò sanguinea & laudabi... remanet pro nutritione renum, sero... & aquea percolatur per carunculas ...illares perforatas, in ramos urete..., qui in unum amplum sinum sive ...terem expansum coëunt, in quem ...nditur serum, & per ureteres in vesi..., unde urina. Quia vero flavescit uri... putatur portio bilis flavæ a folliculo ...lis non repurgatæ cum sero permea...e, ut mundentur ureteres à bile, sicut intestina. *Vrina quomodo fiat.*

CAPVT XVIII.

DE CAPSVLIS Atrabilarijs.

HÆc vasa à plurimis negliguntur nec obſervantur: quamvis ſemp[er] & in omnibus cadaveribus inveniantu[r] quicquid contradicat Archangelus. N[e]que ſtatuendum eſt, eſſe has capſulas [e] ſuperflua materia ut eſt ſextus digitus,

Inventor primus. Prima inventio horum corpuſcul[o]rum debetur Bartholomæo Euſtachi[o] qui ſub glandularum nomine memini[t] & poſt eum Archangelus & Bauhinu[s] Caſſerius renes ſuccenturiatos vocat[.] Nos ob uſum, quem ijs tribuimus, c[a]pſulas atrabilarias vocabimus.

Sunt verò capſæ hæ ita *ſitæ*, ut foris i[n]cumbant renibus parte ſupernâ, qua v[e]nam cavam reſpiciunt.

Numero tot ſunt quot renes. Cuilib[et] enim reni una capſula incumbit.

Magnitudo non ſemper æqualis eſt; [ut] plurimum dextra ſiniſtram ſuperat, a[li]quãdo tamen & hæc illam.

Cavitatem habent intrinſecùs, in q[ua] humorem quendam continere depr[e]henduntur, fœculentum & nigrum.

Figu[ra]

Figurâ & *ſubſtantiâ* ſæpè renibus re-
ondent, ut videantur quaſi parvi renes
gnis incumbentes. Vnde forte Caſ-
io renes ſuccenturiati dicuntur: ſæpi-
verò depreſſa ſunt ſubſtantia inſtar
centæ (intus tantùm excavatæ) & fi-
ra quadratè oblonga.

Connectuntur ubi incumbunt exteriori
num membranæ adeò firmiter, ut ne-
igentioribus diaphragmatis membra-
e connexæ relinquantur exemtis reni-
us. Hinc fit, ut *multi* non obſervent.

Vaſa habent: *venas* & *arterias* ex medi-
emulgentibus eò derivatas. Interdum
x rene ſimul eò vena mittitur, aliquãdo
utem ſurculus juxta epar ex cava eò
roducitur, aliquando & ab adipoſa, ali-
uando ex omnibus iſtis locis.

Nervos acceperunt hæ capſæ. Nam cir-
a principia arteriarum meſenterii, ali-
uæ nervorum propagines invicem mi-
tæ producuntur, quarum pars una renes
& incumbentes has capſas adit.

Vſus hactenus ignoratus eſt. Si aliquid
conjicere licet, uti rectè conſideratâ ſtru-
cturâ & ductibus omnino licet; dicemus
recipi in his capſulis humorem bilarium
craſſum & excrementitium, qui à ſan-
guine in epate vel liene vel utroque cõ-

fecto, maximè vero eo, quem in liene e-laborari suprà probavimus, nondum expurgatus fuit; ibique servari & vinci quia per angustos renum meatûs penetrare non potuit. Hinc fortè urinæ etiam nigræ sunt, si aliquando humor hic in capsis nimium coacervetur: ubi quoque sedes alicuius caussæ morbificæ indubie sæpiùs esse potest..

CAPUT XIX.
DE URETERIBUS.

URETERES seu urinæ ductores sunt vasa oblonga vel canales è renibus oriundi, in vesicam inplantati, urinam à renibus in vesicam advehentes.

Numero communiter ureteres bini sunt: utrinque unus, aliquando duo, & etiam plures, ante insertionem tamen in unum coeuntes.

Situs. Plures occupant partes secundum principium medium & finem. *Principium* est in renibus, ex fistulis seu canaliculis novem vel decem, quibus singulis carunculæ supra explicatæ apponuntur, licet etiam medio eorum perforato carunculæ apponantur. Fistulæ verò illæ in pauciores & majores abeunt ramos communiter tres distributos in renis regionem

onem summam, mediam & infimam, li deinde in unum amplum sinum coe-nt, qui sima renum parte egreditur. *Me-um* est totus canalis oblongus, lumbo-um musculis incumbens, inter duas pe-tonæi membranas, quibus

Connectuntur Ureteres; & superiùs re-ibus, inferiùs vesicæ, cujus interiori ubstantiæ continuantur, ut citra disru-tionem divelli nequeant. *Finis* est, ubi mplantantur, obliquè delati ad latitu-inem digiti inter vesicæ propriam mē-ranam & musculum eiusdem circum-volutum, non longè à collo vesicæ in-ostica sede. Et præter obliquā ureterum nsertionem apponuntur implantationi duæ membranulæ transversæ instar val-vularum & follium, occludentes urete-rum introitum, ne urina egredi queat. Hinc ne flatum quidem vesica inflata, & ad cervicem arctata immittit.

Cur urina regredi nequeat in emulgētes.

Magnitudo. Oblonga sunt vasa crassa & concava, paleam lata. At in calculosis dis-sectis sæpius vidimus cavitatem eorum duos digitos admittere.

Figura. Teretia sunt vasa instar canali-um, nonnihil obliqua, instar literæ s.

Membranam duplicem habent: Unam communem à peritonęo ad validitatem, alterā propriā substantiæ interiori vesicę

similem

ſimilem & continuam, albam (hinc vocant quidam venas albas) exſanguem, nervoſam, craſſam, validam, fibris obliquis, ut diſtendi queat, donatam.

Venas & arterias exiles à vicinis partibus recipiunt.

Nervos verò à ſexto pari & medullâ lumborum. Undè exquiſitè ſentiunt, & dolent, ſi calculi pertranſeunt,

Vſus eſt, ut per eos tanquam canales urina in renibus à ſanguine ſegregata feratur in veſicam; arenulæ etiã aliquãdo & calculi. Vrina verò fertur manifeſto ductu antea explicato in veſicam, quem ductum quia ignoravit Aſclepiades, voluit cœco modo ſerum in veſicam duci, ac ſi in halitum prius reſolveretur, transſudaret, & poſtea in humorem priori ſimilem concreſceret: quam etiam tranſudationem ſtatuit Paracelſus.

Error Aſclepiadis & Paracelſi.

CAPVT XX.

DE VESICA VRINARIÂ.

VESICA hæc in hypogaſtrio *ſita* eſt inter geminas peritonæi tunicas in cavitate quæ fit ab oſſibus ſacro, coxarum, & pubis; in viris ſupra rectum inteſtinum

um;in fœminis inter collum uteri & pubis.

Magnitudo variat, prout variè distenitur: aliquādo n plena in ventre promi- et, ut tactu deprehendi queat, aliquan- o vacua in sectionibus vix cognoscitur atim, ob parvitatem, quæ instar pyri najusculi est.

Figura est oblongè globosa & rotunda, t capax sit: atque intus cavitatem uni- am habet vesica, raro duas, membranâ eu septo distinctas. A fundo sensim co- rctatur in collum angustum, undè *duæ vesicæ partes: fundus & cervix.*

Connectitur fundus peritonæo, item um- bilico per intermedium ligamentum, u- achum dictum, & duas umbilicales ar- erias resiccatas: ne homine recto ince- lente fundus cervici incumbat. *Cervix vesicæ connectitur* in fœminis collo uteri & vicinis ossibus coxarū. In viris, recto ntestino.

Substantia est partim membranosa ad robur, extensionem & corrugationem; partim carnosa ad motum. Nam duas ha- bet membranas & unum musculum cir- cumvolventem totam vesicam, quem a- lii omnes anatomici excepto Aquapen- dente

dente, tertiam ejus membranam fa-
ũnt, non muſculum.

Prima membrana eſt extima & comm-
nis, à peritonæo, valida & denſa.

Altera eſt intima & propria, tenu-
exquiſitè ſentiens, omni fibrarum ge-
re intertexta, ut multùm queat diſte-
Cruſta veſica. & contrahi Huic obducitur *cruſta* c-
noſa, vel quaſi tunica rugoſa ex exc-
mentis tertiæ coctionis, ne infima tu-
ca ex acrimonia urinæ lædatur.

Quæ inter hanc propriam & extima-
communem in medio eſt, ab aliis *ſecun-*
propria membrana appellatur, quam
tamen concedunt craſſam eſſe, & fib-
carnoſis donatam.

Muſculus veſicæ excretivus. *Sed muſculus* potiùs *eſt* ambiens tota-
veſicam: quia fibras habet perſpicuè ca-
noſas ad veſicæ initium inſertas: ita ut
quemadmodum muſculus ille circula-
ris ſphinctir dictus, veſicam conſtringi-
ne involuntarie nobis urina effluat, it
hic muſculus ad excretionem urin-
faciat, dum ſe contrahendo veſicam cō-
ſtringit. Atq; hæc quidem Aquapende-
tis præceptoris mei eſt ſententia.

Foramina tria habet veſica: duo paul-
ante cervicem, ubi inſeruntur ureteres
de quibus ſuprà, tertiũ in cervice eſt pr-
urinæ exitu.

E-

st autem *cervix* vesicæ vel collum, ustior pars, per quam urina emitti- . *In viris collum* hoc est *magis oblongum,* ustum, & nonnihil contortum, quia is corporibus subjectum sursum ; sub bus pubis ab ano ad penis exortum ur: cui posteriore parte glandulæ bi- apponuntur, *prostatæ* dictæ: *In fœminis* *us & lata cervix* est, recta deorsum tensa, & uteri collo superius implan- . In utroque sexu cervix carnosa est, rimis fibris contexta, præsertim trās- sis, quæ constringunt collum vesicæ, nvoluntarie nobis urina effluat, & sculus hic orbicularis ab hoc usu di- r, sphinctir: qui si refrigeretur, para- vel alio affectu lædatur; fit mictio oluntaria.

Musculus constrictivus vel sphinctir.

asa. Venas habet Vesica ad nutritionē, trahit purum excrementum, nempe iam, quâ non alitur.

rterias ab hypogastrica in viris, in fœ- is à vasis uteri cervicem petentibus.

ervos insignes à sexto pari & medul- lis sacri.

sus est, Urinam continere instar matu- orporis, item calculos & arenulas ; dè justo tempore expellere.

CAPUT

CAPUT XXI.

DE VASIS SPERMA-ticis Virilibus præparantibus.

HActenus nutritionis organa: [...]quuntur procreationis seu gene[...]tionis, quæ aliter se habent in viris, ali[...] in mulieribus. In viris omnium pri[...] occurrunt

Vasa spermatica duplicia, *duæ nim. ve*[...] spermaticæ, & *duæ arteriæ*.

Vena dextra, à trunco venæ cavæ e[...]tur, paulò infra emulgentis exortun[...] *sinistra* ab emulgente (nam aliàs debe[...] aortam supergredi & immineret peri[...] lū ruptionis) quamobrem rariùs à ca[...] aliquando ex utroque loco oritur.

Arteria seminalis utraq; ab arteriâ m[...]gnâ oritur.

Magnitudo Vasa hæc in viris mai[...] sunt quàm in fœminis: Arteriæ v[...] ampliores sunt venis, quia plurimum [...]loris & spiritus vitalis pro semine rec[...]rebatur. Aliquando una arteria deest [...]liquando utraque, & fortè in sterilibu[...]

Hæc vasa nonnihil à se invicem [...]stant, supra ureteres obliquè ducun[...]

nguina, ſed in progreſſu junguntur
infinitas anaſtomoſes hæ venæ & ar-
æ, & connectuntur membranâ à pe-
næo enatâ atque ad teſtis principiū
tea capreolorū vitium inſtar deferū-

alis verò plexus conſtitutus voca-
à nonnullis *corpus varioſum*, pampini-
me, pyramidale &c. Cæterùm hæc va-
eritonæum non perforant, ut in cani-
; ſed feruntur inter eius duplicitatem
n nervo exili à ſextâ conjugatione, &
ſculo Cremaſtere.

Vaſa hæc generationis præparantia,
n jam teſtem attingunt, non mutan-
in vaſa deferentia, tanquam continua
corpora, ut multi putant: ſed propri-
teſtis tunicam penetrant, & per ejus
ſtantiam diſperguntur atque deſi-
nt.

Vſus eſt, ſanguinem & ſpiritum utrum-
ad teſtes deducere, & in plexibus
s variis vi & efficaciâ à teſtibus ac-
ſitâ præparare. quod fit, dum exactè
miſcetur ſanguis venalis & arteria-
lis per moram in labyrin-
theis iſtis anfracti-
bus.

CAPVT XXII.

DE TESTIBVS.

TESTES seu TESTICVLI quasi an-
stantes virilitatem & viri robu-
δίδυμοι etiam seu gemelli appellantu
quia communiter
Numero bini sunt. Rarò unus tantù
& magnus; rariùs tres, item quatuo
quod & Aristoteles ex parte annotavi
Cur testes in viris foris siti. *Situs* in viro foris est extra abdome
sub ventre ad radicem penis in scro
seu involucro suo. 1. Ob castitatem
Aristoteli credimus. Nam animalia, q
testes habent abditos intus in corpo
salaciora sunt, sæpiùs coeunt, & plu
fœtus gignunt. 2. Vt ob longiorem
ctum diuturnior materiæ seminis m
meliorem præparationem efficiat.
Magnitudo communiter in viris est
star exigui gallinacei ovi. Et in viris m
jores sunt testes quam in mulieribus
Figura testium est oblongè rotu
seu ovalis. Variat hæc figura nonn
quam, ob vasa vicina magis vel mi
turgentia, unde nonnullis *dexter* testi
lus varicosior dicitur: & putatur eti
calidior, semenque magis percoctum

b

e. Vnde Hippocrati ἀῤῥενόγονος vel
rem generans dicitur, eò quod san-
nem & spiritum puriorem & calidio-
n à vasis magnis accipiat, vena cava &
eria magna. *Sinister frigidius semen con-*
ere putatur, serosius & imbecillius,
a ut plurimum ab emulgente materia
ertur, ideo Hippocrati hic testis
λήγονος dicitur, fœminas procreans.
de vulgatum illud, fœminas generari
nistris & in sinistris; mares à dextris
n dextris. Et Hippocrates ait: Inest
n viro, sic in muliere semen virile &
liebre, id est, calidius & frigidius.
l sinister testis insimul semine magis
get, plenior est, & venam majorem
bet, ut natura fœminarum generatio-
n magis intendere videatur, quàm
sculorum. Malè ergo Aristoteles, *Error Aristotelis.*
uram semper intendere generatio-
m maris per se, tanquam id quod per-
tum; fœminam verò fieri, quando
tura impedita non potuit marem gi- *An natura*
ere, unde mulier ipsi quasi monstrum *semper in-*
turæ. Atqui natura videtur magis esse *tendat ge-*
llicita de fœminæ generatione quàm *neratione*
viri, ob caussas ante dictas, neque na- *maris.*
ra semper melius respicit, sed magis
cessarium, quale fœmina est: harum
nim multæ pro uno viro sufficiunt.

Nam tempore fætus inutiles sunt fœ
minæ, deinde etiam brevioris vitæ, n
tam diu operam dare possunt liberis at
viri. Sed de hac re plenius egimus in pr
blem. Phil. & Med. rarior. & nobil. E
erc. 1.

Integumenta & involucra data sun
testibus alia communia alia propria.

Communia aliis partibus & ad tutela
ab externis injuriis data sunt duo.

Primum ex cuticulâ & cute tenuio
quàm alibi, efformatum, & dicitur *sc*
tum vel *scortum*, instar sacculi vel bu
foris propendens & tactu obvium. M
est & *rugosum*, pinguedine carens,
faciliorem extensionem & corrugat
nem: Quia materia pinguedinis oleosa
testes abit in semen.

Scrotum.

Cur pinguedine careat.

Secundum ex panniculo carnoso co
stat, etiam tenuiore quàm alibi, veni
& arteriis referto, & δαρτὸς dicitur: qu
tegumentum ab aliis sub scroti nom
comprehenditur.

Propriæ tunicæ vel involucra, utri
quemlibet testiculum investientia su
tria.

Prima Tunica propria dicitur ἐλυτ
ειδής, idest, vaginalis, aliis verò ἐλικοει
à formâ, quæ tenuis est, sed tamen vali
ve-

...s referta, orta à peritonæi processi-
... Darto annaſcitur fibris multis mē-
...eis, quas alii pro peculiari tunicâ re-
...uêre.
...cunda ἐρυθροειδής, rubra, & fibris
...oſis donata nonnullis, quæ priori
...m intus obducitur.
...ertia ultima & infima immediatè
...s ſubſtantiam ambiens, & veluti cō-
...gens, *albuginea* dicitur, quia alba eſt,
...a & valida, à tunicâ vaſorum ſemi-
...orum orta.
...*bſtantia* teſtium eſt, glandulosa, alba,
...lis, laxa & ſpongioſa, ob plurima
... ibi diſperſa, & cavernoſa, absque
...en cavitate, uti epar & lien etiam
...tatibus carent.
...*aſa* acceperunt omnis generis. *Venas*
...*terias* à ſeminariis: *nervum* medio-
...n à ſexto pari, aliquando etiam bi-
...cipiūtur à vigeſimo primo pari ſpi-
...s medullæ, vaſis ſeminalibus conjū-
...& in tunicas diſſeminati.
...*uſculum* habent utrinque unum, or-
... ligamēto valido, quod in oſſe pubis
... ubi muſculi abdominis transverſi fi-
...nt, quorum quaſi partes eſſe viden-
... Egrediuntur autem per proceſſum
...tonæi, & initiis teſtium adnaſcun-
 tur.

Usus musculorum testium. tur. Dicuntur *Cremasteres* seu suspensor[illegible] testes enim alias pendulos suspendunt, [illegible] vasa seminalia nimis detrahant. In co[illegible] etiam testes retrahunt. ut canali semin[illegible] rio abbreviato, citiùs & faciliùs semen [illegible] vehatur. Quod tamen maximè liquet [illegible] nonnullis (musculos hos motus volun[illegible] rii esse participes) qui pro arbitrio, retra[illegible] re testes possunt & rursum dimittere: [illegible] hi musculi procul dubio solito sunt rob[illegible] stiores, ut testes non tantùm continea[illegible] sed etiam de loco in locum moveant.

Seminis caussa efficiens. *Usus* testium est, calore & vi seminifi[illegible] semen conficere. Seminis enim caussa [illegible] ficiens est παρέγχυμα testium prop[illegible] um, tum ob temperamentum calidu[illegible] & humidum, tum ob specificam propr[illegible] tatem; cum huic carni similis alia in c[illegible] pore non reperiatur. Convertunt aut[illegible] sanguinem præparatum in semen, qu[illegible] pro conservanda specie requiritur: qu[illegible] verò super est, in testiũ nutritionem a[illegible]

Sine testibus non fit generatio. Neque sine testibus semen ordinariè [illegible] gni; aut animalium perfectorum ge[illegible] ratio fieri potest, ab iis enim semen [illegible] formam & colorem accipit. Locus aut[illegible]

Locus generationis seminis. ubi generatur semen, non est ampla [illegible] qua testis cavitas, sed vascula tenuiss[illegible] inibi formata, & tunica subtili donata [illegible] rectè Vesalius.

T[illegible]

estes etiam calorem & robur viden-
corporibus virilibus addere, ut patet
astratis, qui quasi in fœminas mu-
tur habitu, temperamento, moribus
Et certè maximus consensus est testi-
cum partibus superioribus, præser-
verò corde. videmus enim epithe-
a cordialia in virium defectu testibus
licata, juvare ac si cordi admoveren-

CAPUT XXIII.

E VASIS DEFE-
ntibus sive Ejaculatoriis,
de Parastatis, Vesiculis se-
minariis, & Pro-
statis.

VAsa spermatica præparatoria supra
propofuimus, quæ desinunt in te-
s, ad quas materiam pro semine ad-
hunt.

Alia verò vasa sunt, quæ incipiunt à
tibus, & desinunt ad radicem penis,
o deferunt & ejaculantur semē jam in
stibus confectum.

Suntque duo talia deferentia vasa, u-
nque unum.

Dividimus autē hæc vasa in principiū,
edium & finem.

Parasta-ta.

Principium vocant PARASTATA[S] quasi superficialiter testibus astantes, [...] tem *corpora varicosa* seu *variciformia*, qu[...] varicum instar contorquentur: suntq[ue] corpora oblonga testibus imposita, al[...] crassa, teretia, quæ sensim angustantu[r].

Quoad *substantiam* verò, media h[...] est inter testes & ipsa vasa deferētia: h[a-]bent enim substantiam his molliorem, iis duriorē, quia intùs glandulosæ sun[t] & fungosæ; exteriùs verò membrano[sæ].

Vndè autem oriantur, recentioru[m] nonnullorum opinio contra omniu[m] autoritates ita statuit: per continuat[io-]nem oriri à vasis seminariis, ita ut con[ti-]nua sint & vasa præparantia & parasta[tæ] & vasa deferentia, & pro vario tantù[m] officio & situ varia iis imponuntur n[o-]mina.

Cæterùm oriuntur à testibus, per [fi-]stulas exiles seu fibras candidas inn[u-]meras: & nullum omnino vasi semen [de-]ferenti cum venis & arteriis testium [com-]munio est, quod ex sectione patet, ut [...] Vesalius.

Vsus parastatarū est, semen perficer[e &] absolvere, vi à testibus accepta. Dein[de] dum in iis semen moratur, fit, ut lib[ido] vehemens & crebra non excitetur.

Cur non semper adsit libido.

M[...]

EDIUM simpliciter dicuntur vasa
ilatoria, vel vasa spermatica defe-
ia, quia semen à testibus & corpori-
varicosis ad vesiculas seminarias de-
nt: Nam humorem albicantem con-
re cernuntur, imò & parastatæ sæpè
ine refertæ reperiuntur.

ubstantiam habent albam & nervo-
:

iguram teretem & longam : *Cavita-*
obscuram, quia semen ratione spiri-
m, quibus pollet, facilè permeat.

itus eorum est partim in scroto, par-
in cavitate abdominis supra os
bis nam sursum feruntur, & præ-
atoriis nectuntur per tenuem mem-
anam, atque pergunt ad ilia & os pu-
, quod eam ob causam superficiari-
cavitatem habet. Deinde deorsum
lexa super ureteres deducuntur, &
posteriore parte vesicæ super recto
testino ad vesicæ collum utrinque di-
tantur, ubi

Finis est, & dilatata hæc vasa consti-
unt

VESICULAS SEMINARIAS mul-
s seu cellulas, quæ quasi utrinque unà,
signis, magna & anfractuosa videri
osset, cùm una in aliam eat. Rondele-
ius has vesiculas primus descripsit, &

H 5 post

post eum Fallopius. Vesiculæ hæ nerv
Sitæ sunt inter vesicæ urinariæ & re
intestini ligamenta, ad latera vasoru
deferentium, paulò antequam hæc v
crassiora fiant & uniantur,
Usus est semen elaboratum contin
& reservare, ad futuros coitûs, adeò
sufficere semen possit etiam pro mu
fœtibus. Itaque non mirum quod Ari
Taurus an post exsectionē testium generare potuerit les proposuit, taurum, cui exsecti er
testes, tamen postea genuisse: quam
hoc alii prostatis adscribant, ut Arch
gelus & Columbus. Potest autem in
stis cellulis semen à multis mensibus
acervari, & pro harum vesicularum m
titudine in pluribus congressibus sem
emitti potest, nec tamen uno coitu
tum effundi.
Et quod semen contineatur in hi
An in vesiculis contineatur semen. vesiculis, præter autoritatem Fallop
Plateri, Laurentii, Aquapendentis & C
serii patet ex hac experientiâ: si prem
tur, statim semen ad fistulam virgæ
primitur, sicuti lac ex mammâ, lotiu
An prostatæ semen contineăt. ex vesicâ &c. At si prostatas digitis co
primas, nihil tamen exit, absque vesic
larum compressione.
Post constitutas vesiculas seminar
vasa illa deferentia deinde uniũtur in
unũ exiguũ ductũ, qui in prostatas abi
Pa

ROSTATÆ autem quaſi anteſtantes glandulæ duæ, quarum
tus eſt ad radicem penis ſupra ſphin- rem ſive muſculum veſicæ, utrinq; ad us collum. Columbo dicuntur para- æ, Veſalio glandoſum corpus, Fallo- glandoſum aſſiſtens. Alij teſticulos ant ad differentiam teſtium.
Anteriùs & poſteriùs ſunt depreſſæ, ad ra rotundæ.
Subſtantiam habent ſpongioſam, du- rem tamen & albidiorem quàm aliæ ndulæ, membranaq; involvuntur den- re; & hæc omnia, ne oleoſus, & aliàs ilè penetrans humor exſudet & difflu- & quia ſenſu ſunt exquiſito, in cõgreſ- voluptas excitatur. Patent hæ glandu- poris quibuſdam in urethram. Quia
Vſus earum eſt continere humorem o- ginoſum, lubricum & pinguẽ, qui ex- imitur cum opus eſt, ad meatũ urinari- n illinendũ, ut defendatur meatus hic acrimonia ſeminis vel urinæ, & ne ex- ccatus conſideat; ſed lubricus maneat; uandoquidẽ per eũ in coitu ſubitò & ſi- nul humor iſte unà cum ſemine exit. Hæc voluit Galenus, quando dixit in iis õtineri humorẽ quẽdã, ſpermati ſimilẽ; ſed lõgè tenuiorẽ, cuius humoris uſus ſit ad Venerẽ excitare, & in coitu delectare.

Ima-

Interim alii ſunt, qui ſemen conti re putant; alii, ut Laurentius, utrumq vult enim προστάτας & ſemen incraſ re, & tenuem humorem gignere ad ti lationem excitandam.

Proſtatæ non faciũt ad ſeminis generationem. Sunt alii, qui putant facere ad ſemi generationem, quod ſi verum eſſet, u que caſtrata etiam generarent.

CAPUT XXIV.

DE PENE.

MEmbrum *virile* ſeu *genitale* communiter PENIS dicitur, à pendend item *virga*, colis &c. Alia nomina lent imponi plurima, quæ reticere pr ſtat, quàm nominare. Plato in Tim voluit eſſe animal quoddam, quod ei i ſita ſit vis generandi appetens. Cæterù eſt pars & inſtrumentum animali viſq; appetens cerebro inſita.

Situs eſt ad oſſis pubis radices, ut co modiùs fieret congreſſus, & aliis par bus impedimento non eſſent, eſtque i medio poſitus, quia

Numero unicus. Quidam tamen al quando Bononiæ diſſectus, duplicem p nem habuit.

Figurâ oblongè rotundus eſt; ſed no

exact

..è, quia in superiori parte, quam..
..um penis vocant, est latior.
..gnitudo, quæ in crassicie & longi-
..ne consistit, variat, tùm in specie,
..n individuo. *In specie* homini tanta
..uanta ad procreandem sobolem re-
..batur: in proportione verò brevi-
..uàm in multis brutis, ob modum
..gressus in genere humano, qui non
..ore brutorum. *In individuis* maxi-
..st varietas. Nam ut plurimum ma-
..st 1.in parvis viris. 2. in iis, qui à coitu
..nent, si Galeno creditur. 3. Si vasa
..bilicalia non proximè ligentur ad
..bilicum in infantulo: aliàs enim ob
..hum, vesica & vicinæ partes magis
..um trahuntur. Nonnullis nationibus
..nitudo huius membri est insignior.
..Constat cuticulâ, cute, panniculo
..oso, & propriá substantiá.
..inguedine caret etiam in obesissimis
..ninibus Caussa verò cur neque in eo,
..ue circa eum adeps reperitur, quæri-
.. Alii, ut Laurentius, putant caussam
.., quòd pinguedo mollicie suâ ere-
..nem impediret: Atqui quàm diu
..pora penis inflata sunt, erigitur penis.
..i caussam dant, ne pondere læderet,
..e penis in nimiam molem excresce-
.. At si pinguedo pauca esset, non pon-
derarer,

Penis cur pinguedine careat, opinio. 1. Laurentij error.

deraret, neq; penem nimis amplifica-
Verior ergò causa est, deesse pingued-
ne sensus obtunderetur, & voluptas
nueretur, fusâ per frictionē pingued-

Substantia propria non est ossea, qu-
admodum in cane, lupo, vulpe; sed pe-
liaris & propria, qualis nulla est in
Penis partes 4. parte corporis. Quatuor autem sunt p-
priæ penis partes, Urethra, glans, &
corpora nervosa.

URETHRA seu *fistula urinaria* est c-
lis nervosus, eiusdem semper amplitu-
dinis, à vesicæ cervice (unde prodit t-
quam longior aliqua cervix) ad ex-
imum penem; nisi ubi glans cùm ner-
sis corporibus jungitur: ibi enim su-
ficialem habet cavernulam, in quâ
quando humore erodente collecto,
gonorrhæa vel aliunde fit ulcus & -
lor intolerabilis.

Urethram hanc amplectūtur corp-
penis & contingunt, sub quibus poni-
& unà cum iis reflectitur, atq; dein-
glandem exporrigitur, designans hac-
tione figuram literæ S.

Duplicem autem *membranam* & *sub-
tiam* insuper habet *propriam* urethra.

Una membrana est interna & ten-
quà etiam glans integitur. altera exte-

nosior ex fibris transversis, Substā-
oprię medium est laxum, spongio-
: nigricans, ut cū corporibus nervo-
tendi queat.
s urethræ est, ut sit ductus commu-
inæ, seminis & humoris oleaginosi.
ANS vel caput penis est pars exti-
mens, subrotunda vel turbinata, æ-
s, coronæ modo circulo cincta.
rnem habet sensilem magis & soli-
m, quàm in reliquo pene est, tenuis-
membranâ intectam.
ollis est, & exquisiti sensus, pruritus

aliis acutior, in aliis obtusior.
volucro vel tegmine donatur, quod
tium dicitur, à putando, & inferiore
glandi alligatur per membranam
inculum quoddam, *frænum* appella-

UO CORPORA NERVOSA, utrin-
unum, reliquam, & quidem maxi-
partem penis constituunt; quæ sub-
ia tota est quasi crassissima arteria,
osâ carne infarcta.
uplex enim est substantia, prima ex-
r, quæ densa, dura & nervosa; alte-
terior fungosa, rara & cavernosa,
ex nigro subrubra, unde Vesalius ait,
teri eam plurimo nigricante sangui-
instar farciminis. Rara-

Rara autem est hæc substantia, ut r
pleri possit spiritu & sanguine utroq;
quod dum fit, nervosa substantia m
tenditur, & efficit, ne spiritus e
dissipetur, unde penis induratio, ac
que erectio, non tam coitus cau
quàm ut rectà & longissimè semen v
jaculari queat, ad uteri orificium, p
facto virilis membri intra muliebrem
num motu.

Unde penis induratio & erectio.

Hæc duo corpora oriuntur ex i
rioribus ossium pubis partibus, tanq
à firmo & stabili fundamento, ubi in
ortu invicem dissident, ut uretræ l
detur, deinde sursum feruntur, & c
ossis pubis medium coalescunt, non
dem utroque corpore manente inte
sed amittunt de nervosâ substantiâ
tertiam circumferentiæ partem: di
cta tamē manent intervētu alicuius
mēbranei, tenuissimi & pellucidi, ne
sis & robustis fibris transversis firm
quarum fibrarum series est instar p
nis textorii.

Vasa omnis generis penē ingrediūtu
næ & *arteriæ* 1. *externæ* & cutaneæ fre
tes: deinde *internæ* & per corpus di
sæ. Malè ergo venis destitui penem
dam putant. *Arteriæ* internæ sunt
insi

nes, ab hypogastricâ ortæ, quæ inse-
ur ad initium coalitus corporum, &
ndùm longitudinem penis dissemi-
ur. In medio autem, ubi septum te-
s est, per spacia fibrarum ramulos
inde mittunt, dextra arteria in si-
um corpus, & sinistra in dextrum,
tum vehentes ad inflandum & eri-
dum penem. Nervi ab ossis sacri me-
a etiam per renem disseminantur, tã
rni & cutanei, quàm interni, ut ex-
itus sensus & delectatio adsit.

Musculorũ etiam duo paria habet penis.
rimum par brevius & crassius *penem e-*
ns oritur nervosum sub penis princi-
ab appendice coxendicis, & carno-
fertur ad penis corpora, in quæ non
cul ab exortu inseritur. *Penis musculi.*

sus est penem erigere, flectere & susti
e in congressu.

ecundum par Vrethram dilatans est lon-
. Oriuntur hi duo musculi carnosi à
inctere ani secundùm longitudinem
is: subtus deinde feruntur, & ad late-
rethræ circa medium inseruntur.

s est inferiorem uretræ partẽ dilatare,
n in mictione, tũ præsertim in coitu,
ndo corpora penis repleta sunt, ne se-
is exitus cohibeatur. Atque inter hos

musculos locus est, ubi calculos ex-hunt communiter Chirurgi.

Coitus. *Usus* penis est ad coitum: qui à vire-ctè fieri nequit absque erectione pu[...]di, & hanc consequente seminis ex[...]tione. Vir enim σπέρμα rectà ejacul[...] ad os uteri, ubi postea iunctum cum [...]mine fœmineo, & ab utero attrac[...] quando est & retentum; conceptus [...]ctus esse dicitur.

Conceptus. Secundarius *usus* est ad emittenda[...]rinam; ob quam tamen non est fac[...] cùm sine eo fœminæ lotium ex[...]nant.

CAPUT XXV.

DE PARTIBUS M[...]liebribus Generationi in[...]vientibus, & primò de V[...]sis spermaticis præpa[...]rantibus.

Muliebria genitalia à virilibus penitus differre. PArtes Muliebres generationi [...]vientes nonnullæ conveniunt [...]dammodo cum virilibus, ut vasa sp[...]tica, testes, & vasa deferentia. Aliæ [...] planè discrepant, ut uterus cum orificio & collo, hymen, carunculæ

nes & vulva cum alis, clitoride, &
iculis.

eque enim existimandum est cum
io, Archangelo, Fallopio & aliis, hęc
ebria dicta membra à virilibus non
re nisi solo situ. Quæ opinio nata
iis, qui putarunt, fœminam esse tā
virum imperfectum, & ob frigidi-
n membra generationis non potuis-
ras protrudi; quemadmodum in vi-
majoris caloris extra propelluntur.
eterùm muliebres partes non tan-
situ à virilibus differre, sed universâ
turâ, quoad numerum, superfici-
magnitudinem, cavitatem, figuram,
um & usum, satis manifestum est
o Anatomico, & cuivis, qui sequen-
æc cùm præcedentibus conferre ve-

satis apparet opinionis eorum falsi-
x multiplici, quam afferunt, con-
râ. Quidam enim uterum scroto vi-
ssimilant, quidam glandi penis. Pe-
rili aliqui uteri collum respondere
nt, aliqui clitorida. Quæ omnia pro-
fragilitate cum concidant, ad expli-
onem partium accedimus.

Similitudo penis cum utero inepta est.

ASA SPERMATICA PRÆPARAN-
n mulieribus numero, ortu, officio &c.

ſe habent ut in viris. Quomodo aut
differant, nunc duntaxat dicendum

Differunt, primò *Magnitudine*, M
bria hæc vaſa ſunt breviora ob brev
viam, ſed ideo etiam anfractibus
bus corpus varicoſum conſtituent
pollent: quò diu ſatis ſemen immo
& præparetur. Deinde *inſertione*.
in mulieribus non tota ad teſtes
tur, ſed in medio dividuntur itiner
major pars ad teſtem abit, corpu
ricoſum conſtituens; minor in ute
ſinit, in cuius latera diſſeminatur, p
puè verò ad ſuperiorem fundi p
nem, pro nutritione uteri & conce
& ut per ea vaſa menſtruorum par
qua in non gravidis expurgetur.
ob cauſſam in mulieribus vaſa hæc
excidunt peritonæo, neque os pub
tingunt: quia teſtes & uterus intu
ſunt.

Venæ iſtæ & arteriæ ſem
pluribus mirabilibus anaſtomoſib
plicantur ad ſeminis præpa-
rationem.

CA

CAPVT XXVI.

[D]E TESTIBVS fœmineis.

[TE]STES verò MULIEBRES, licet [...]u conveniant cum virilibus; in[...] tamen, quo ad ſtructuram, *diffe*[...]t 1. quidem
[...]; quem habent intrinſecùs in cavi[...]bdominis, ſupra fundum in non[...]is: nempe ut calidiores ſint atque [f]œcundiores; cùm materiam ela[...] debeant, ex quâ ſolâ homo gene[...]buit, accedente virili ſemine, non [...]teria, ſed ut efficiente.

Cur teſtes muliebres intus ſiti.

[M]*agnitudine*, quæ non tanta in mu[...]is.
[S]*uperficie* externâ, quæ inæqualior

[F]*igurâ*, quæ non ita rotunda: ſed an[...] poſticâ parte lata atque depreſſa Magis etiam teſtes ſunt interùs ca[...] repleti magis humore ſperma[...]

Subſtantia, quæ putatur nonnullis [...]r eſſe quàm in viris, nonnullis, mol-

6. *Temperamento*, quod putatur c[...] muniter esse frigidius, & semen con[...] tum humidius, tenuius & aquosius.

7. *Integumentis*. Nam integuntur [...] tantùm tunicâ: quia aliàs in loco [...] abdito: & illa validissimè adhœret, a[...] Galeno δαρτος dicitur. Interim ubi [...] seminalia testes admittunt, quoad m[...] am partem à peritonæo investiuntu[...]

Usus est, elaborare semen: quod c[...] omnē rationem & experientiam m[...] ribus denegare ausus fuit Aristotel[...] locis nonnullis. Alii etiam Anato[...] quidam negant, testes semen elab[...] re.

CAPUT XXVII.

DE VASIS DEFE[...] rentibus.

DE vasis semen deferentibus n[...] adhuc autor quidpiam veri pu[...] scripto prodidit, ut patet ex sequen[...] scriptione.

VASA illa DEFERENTIA sunt[...] meatus seminis, aliàs quoad figu[...] & substantiam deferentibus similes[...] ab uteri fundo nascuntur unà ext[...]

...ec vasa, nec proveniunt altera ex-
...ate ad testes, aut ullam aliam par-
...deoq; hac alterâ extremitate non
...ervia, sed occlusa & cæca, ut sint
...intestini cæci, & quasi appendix

...*mero* duo sunt hæc vasa, utrinque u-
...

...*u* suo testes ex dimidio ambiunt, sed
...ue à testibus distant: atque

...*igantur* saltem per tenuissimas mẽ-
...as, alis vespertilionum similes, per
... venæ & arteriæ multæ disseminan-
... testibus in hos meatus delatæ, & se-
... ex testibus huc transferentes.

...*bstantiâ* sunt nervosâ, albâ, densâ
...urâ,

...*igurâ* teretia & cava, quemadmodum
...erentia in viris.

Ductus eorum non est rectus, sed fle-
...sus, quia via est brevis, à testibus ad
...rum. At voluptas non debebat esse
...vis, quando semẽ in coitu confertim
...nittitur à testibus in uteri cornua. Et
...od in viris sunt vesiculæ seminales,

 semen

ſemen aſſervantes ; id in mulieribu
cùm ſæpè coeant & ſemen emittant, e
poſſunt cæci hi meatus : ſunt enim
annexi teſtibus per membranulas, ut p
vaſa ad ſe à teſtibus translata , tanqu
per venas meſaraicas facilè trahant
ctum ab ipſis ſemen, & in ſe recondan
ad uſum.

Ab ortu ad uteri fundum *ampla* ſun
& in progreſſu ad finem anguſtantur,
cet in extremitate aliqualem amplitu
nem retineant. Dico ab ortu : aut ſi i
inſeri dicantur, nihil refert.

Vaſa verò hæc in ſola uteri latera, q
cornua dicuntur, inſeri opinio eſt G
ni & fere omnium exercitatiſſimorum
Anatomicorum, qui aliam inſertion
ſe reperire non potuiſſe profitentur, i
Galenus aperte negat. At Laurenti
gloriatur ſe inveniſſe ductum alique
alterum, qui non in fundum , ut pr
Inſertio deferentium altera & nova Varoli & Laurentij. cervicē abit: adeò ut cujusq;, ſed in v
deferentis pars una brevior ſed amp
in ſui lateris medium cornu inſerat
& ibi in uteri capacitatem ſemen pe
ctè coctum effundatur : Altera v
pars anguſtior & longior, ſecundum
ri latera feratur infra os ad cervicis in
um. Varolus autem hujus alterius pa

et

n meminit, aitque eam in iis, quæ conceperunt, adeo exiguam esse, ut nisi à perito Anatomico observetur, gravidis verò esse amplissimam. Hoc rum est, per istum ramum indubiè lieres gravidæ semen emittent, & ob longitudinem majorem delectatio- n habebunt; ut uterum pertransire n sit opus. Sin minus: non adeò ab- dum erit semen ex utero venire, et- fætu ibi existente: Nam non adeò cta est clausura oris uteri post conce- m, uti uno ore omnes asserunt: sed erfœtationum variarum exemplis tantur.

Per quam viam prægnantes semen emittant.

Fallopius hæc vasa deferentia aliquo odo recte videtur descripsisse, sub no- ne tubarum; sed si conferantur cum quæ diximus, apparebit eum aut rem n penitus intellexisse, aut alienum uippiam à re proposuisse.

Vsus est, semen deferre à testibus ad u- rum, præsertim in congressu, ubi per rnua uteri in cavitatem eiusdem ejici- ur, & ore uteri aperto in cervicem exi- ns, virili occurrit, aut statim in cervi- em per alteram viam angustam, si adest, jici poterit. In congressu ergò verisimi- e est (sive hic ductus adsit, sive non ad-

Semen in coitu quò effundatur.

ſit) in cervicem ſemen muliebre effu-
di, & virili occurrere, dum muliebre,
re uteri aperto exitum quærit, aut p
alteram viam angnſtiorem intrat.

CAPVT XXVIII.

DE VTERO IN genere.

VTERUS ab Utre ob cavitatem d
ctus, matrix etiam dicitur, utric
lus, & loci. In aliis animalibus te
Plinio, vulva dicitur, præſertim ſuill
quam veteres Romani in delitiis habu
runt: quâ de re videantur Plutarchus
Langius in epiſtolis.

Situs eſt in hypogaſtrio, ſeu infima p
te imi ventris, quæ in cavitate, quæ p
vis dicitur, cõſtituitur ab oſſe ſacro & o
bus ilei: quare pelvis illa in fœminis a
plior eſt: unde etiam nates habent gra
Cur in hypogaſtrio poſitus uterus. diores & ampliores. Situs autem ta
eſſe debuit, ut diſtendi uterus pro fœt
magnitudine poſſet, & commodè etia
excludi infans.

Deinde in medio locatus eſt uteru
ad nullum inclinans latus, niſi aliqua
do, dum utero geſtat mulier maſculu

-œmellam;tum enim dextrum vel si-
-um magis occupare solet.
situs vero est inter intestinum re-
n subjacens, & vesicam incumben-
,tanquam inter duo pulvinaria.
d ergo superbimus,qui inter stercus &
am nascimur?
Magnitudo consideratur in longitudi-
latitudine & crassitie.variantque hæc
nia, pro ratione corporum, ætatis, &
ieris.
Longitudo in iis, quæ mediæ staturæ
t,& Venere utuntur, à pudendo usq;
fundi finem communiter est undecim
itorum; fundi verò trium.

Latitudo fundi duorum aut trium di-
orum; quia in non gravidis eadem est
itudo fundi & cervicis. Atque hinc
plitudo facilè conjici potest.

Sed virginibus, quæ nondum ἀκμὴν
tigerunt, parvus est, & vesicâ minor:
rfectis major: quibus tamen à Venere
stinentibus, uti & vetulis satis parvus,
d crassus est At major in illis ,quæ sæpè
onceperunt, & utero gestarunt: ut ma-
u comprehendi quasi possit,nisi quando
m gravidæ sunt: tũ enim magis magisq;
amplifi-

amplificatur, & cum ante ingravidatio-
nem sacri ossis initium non superavit
fundus, postea ad umbilicum & ultra
etiam exenditur, ut tenuibus intestinis
incumbat.

Crassities uteri eodem modo variat.
Nam in virginibus tenuis est substantia,
in adultioribus crassior; & quo sæpius
mulier uterum gessit, eò crassior est uteri
substantia. Mensibus fluentibus crasse-
scit uterus; & quando instat mensium
excretio, tumida & crassa apparet uteri
substantia. In gravidis, Galenus, Vesa-
lius, aliique Anatomici putant uterum,
quo magis extenditur, eò magis attenua-
ri, crassitudinem in longitudinem absu-
mi, ut loquitur Galenus. Sed ocularis ex-
perientia refragatur, & autoritates A-
rantii, Varoli, Plateri, Bauhini, Heurnii,
Rossetti, & Laurentii. Nam à primo con-
ceptu usque ad partum augetur secun-
dum omnes dimensiones, & uti amplı-
or, sic crassior paulatim redditur & mol-
lior, ita ut postremis mensibus duos di-
gitos crassa sit uteri substantia. Adeò tum
uterus à membranea substantiâ abit, &
rubra fit, fungosa & spongiosa substan-
tia, moreque pumicis foraminibus per-
via, in multos quasi cortices divisibilis:
quod

Gravidis an attenuetur uterus.

Error Galeni & Vesalij.

id fit ob affluxum ſanguinis & ſpiri-
m pro fœtu copioſum. Craſſiſsima
ò eſt uteri ſubſtantia circa orificium
rnum quod anguſtum; unde admi-
da illa in partu dilatatio & poſtea co-
atio.

igura Uteri aliis rotunda ſtatuitur, a-
pyriformis. Sed licet ad rotundam
edat, quò capacior ſit uterus; tamen
timus cum Sorano & Fallopio fun-
m cucurbitulæ optime aſsimilari poſ-
quia fundus rectà deorſum ſenſim
guſtatur. Collum verò uteri canalem
longum & rotundum repræſentat. *Vera Uteri figura.*

Connexio vel eſt Colli uteri, vel fun-

Collum vel cervix ſuâ ſubſtantia &
r membranas alligatur; fundus verò
r ligamenta peculiaria.

A parte antica adnaſcitur cervix veſi-
urinariæ & oſsibus pubis per mem-
anas à peritanæo ortas. A poſticâ,
ſi ſacro, & inteſtino recto cum aliquâ
nguedine: circa pudendum verò cum
o coaleſcit. Ad latera per membra-
s peritonæo laxè nectitur.

Fundus ſua ſubſtantia non annectitur, *Ligamenta uteri.*
d liber eſt, quia moveri debuit, ut in
ctione dicetur; ad latera verò annecti-
tur

tur per *ligamentorũ duo paria*, quorum
ſus, uterum ſuſpenſum tenere.

Vnum par ſuperius eſt, latum & mem-
branoſum. ſtatuitur à muſculis lumb-
rum ortum; deſinit verò in fundum ute-
ri prope cornua. Laxum & molle eſt, ut
extendi & contrahi queat. Aliqui veſpe-
tilionum alis aſsimilant. Atque huj-
paris beneficio alligatur fundus oſsib-
Ilii. Verùm quia fibris carneis interte-
tum eſt, muſculos eſſe fortè non imm-
ritò ſtatuunt Veſalius & Archangelu-
Prociden- Laxatur autem aliquando hoc ſive lig-
tia uteri mentorum ſive muſculorum par (ut p-
unde. vim, difficultatem partus, pondus fœti-
&c.) ut fundus uteri in ſinum decidat
& inversâ aliquando cervice: atque al-
quando extra propendens abſcinditur
ubi tamen accedat neceſſe eſt quoque ſ-
lutio connexionis colli.

Alterum par inferius eſt, rotundum inſt-
lubricorũ, ſubrubrũ inſtar muſculorũ,
cavum, maximè in fine. Hoc in initio ta-
gens vaſa deferentia ad inguina aſcendi-
& ſicut vaſa ſpermatica in viris, ſic ha-
ligamenta in mulieribus per proceſſu-
peritonæi & tendines muſculorum obl-
què deſcendentiũ abdominis tranſeun-
atqu

: in adipem ibi, membranasve ofsi- r obliterantur prope Clitoriden, e nusculi alii duo incipiunt extra ab- men tenues latique, totã internam la- num faciem investientes; quorum- quædam mulieres labra mo- :.

ubstantia uteri membranosa est, ut di- ri & contrahi pro necessitate queat. nstat autem *membrana* communi & pria.

ommunis duplicata est, & lateribus inque adnata, à peritonæo orta, craf- ma & validissima ad robur. *Membrana uteri.*

ropria & interna etiam duplex est; li- hoc non facilè ob arctam adhæsio- n discernere liceat, nisi in exulceratio us. Inter utramque autem fibræ nosæ, quales in ventriculo reperiun- , adsunt: quas alii propriam vocant ri substantiam & παρέγχυμα: estq; s ad calorem uteri. Sed hæ membra- non semper eiusdem sunt crassitiei, supra de magnitudine dictum.

Vasa uteri sunt venæ, arteriæ & ner-

Venæ

Venæ & arteriæ se invicem comitan
illæ tamen his majores, feruntur inte
teri tunicas. Suntque duplices: Aliæ
pernè oriundæ, aliæ infernè. Nam
perioribus & inferioribus partibus,
est, à toto corpore venire debebat
guis, tum ut in mensibus totum co
expurgaretur, tum ut tempore gesta
nis fœtus nutriretur. Quæ supernè v
unt, uteri corpus totum, sed fundũ
cipuè perreptant, suntque rami ex s
nalibus derivati, antequam vasa præ
rantia constituantur. Termini vena
Cur uteri venæ sinistræ cum dextris jungantur. sinistri cum dextris junguntur: ut
dextra etiam serosa humiditate stim
ta voluptatem sentiat. Per hos san
menstruus funditur in non gravidis.
venæ ab infrà veniunt, & ascendun
cavæ ramis hypogastricis oriuntur,
que majores, & uteri collum perrep
& infimam fundi partem, ubi cum s
Anastomoses in utero. rioribus ubique junguntur. Nam
per fundum lata admodum uniunt
extra, & in ipsius uteri substantia.
ἀναστόμωσεις magis apparent in
struosis & gravidis. Harum venarum
scula cavitatem fundi subeunt, quæ
tabula dicuntur, item cotiledones:
hiant & aperiuntur, cum menstrua
gan

r: & in gravidis, ubi epar uterinum igitur (in brutis verticilli) ſangui- hauriens pro fœtu. Et quia in col- teri ab his venis rami feruntur, eos gravidæ plethoricæ menſtrua re poſſunt primis menſibus, ubi anguinis ſuppetit, quam pro fœtu eſt. Illum enim ſanguinem ex ute- nire non eſt probabile: nam fœtus caretur; & ex nimia oris interni- ione abortus ſequi poſſet.

Gravidæ per quas vias menſtrua emittant.

otandum autem venas uteri tem- geſtationis adeò turgere ſanguine, æcipuè circa partum, ut emulgen- amplitudinem vel venæ cavæ me- induant.

Magnitudo venarũ uterinarũ in gravidis.

rvi complures feruntur ad uteri m & partes circa pudenda, ad vo- tem: nec non ad fundi partem in- rem: unde conſenſus uteri & cere- agnus. Ad fundi partem ſupre- pauciores feruntur nervi, iique re- odo invicem impliciti.

tio Uteri & *Vſus* eſt attrahere & re- e ſemen muliebre à teſtibus expul- , & virile à pene injectum. Hoc u- ique, inquam, ſemen in fundum

K trahi-

trahitur, retinetur, conservatur & fo-
tur, unde conceptus. Est enim ma-
instar horti vel agri semen excipien-
conservantis, & alimentum suppedit-
tis: ideoque Aristoteli naturæ cam-
vocatur. Nam & uterus ager est gen-
tionis, locus vel matera in quâ, sup-
ditans simul alimentum, imò etiam m-
teriam ex quâ spirituosa verò semini-
rilis substantia est architectus, qui o-
absolvit.

Ulterius actio uteri statuitur m-
tus quidam naturalis: unde Plato u-
rum animal esse voluit, & Aretæus a-
lut animal in animali ob motum. N-
in coitu & appetitu concipiendi ute-
nunc sursum nunc deorsum move-
Motus matricis. & ad penem hiat instar animalis. De-
sum item movetur ad fœtus & secun-
næ expulsionem tanto aliquando
petu, ut procidat.

Deinde rebus odoratis movet-
gaudet & oblectatur: at fœtentia, ut-
storium, assam fœdidam, &c. fug-
Hinc Aristoteles ait, gravidas mulie-
ad odorem extinctæ lucernæ ab-
ire.

Sed uterus odores ſentit non ſub ...ris ſpecie, ſed afficitur ratione con...ſtæ materiæ tenuiſſimæ, & vapo... Sicut etiam videmus recreari o...es ſpiritus à rebus bene olentibus, ...ratione odoris, ſed vaporis conjun... qui ſpiritibus familiaris eſt & acce... Unde citiùs partes genitales af...ntur, quia acerrimo ſenſu ſunt ...litæ: & quia bene olentia bonos & ...os vapores habent conjunctos; fœ...a verò tetros & fœdos; ideò ab ...piritus impuriores redduntur, & ...ſpiritibus refertus ſit uterus, hæc ...ſatur, illis gaudet.

Cur odoratis moveatur matrix, & an ſentiat odores.

Reperiuntur verò mulieres pra... habentes uterum, quibus ſvaviter ...tia hyſtericam paſſionem pariunt, ...la verò ſanant: quia his irritata na... unà cum fœdis vaporibus hiſce ...riam morbi excutit. Illis verò ex...tur in utero vapores tetri prius la...tes, ut aſcendant ad diaphragma, ...cor, cerebrum &c. unde uteri ſtrangulatus.

Cur quibusdã mulieribus benè olentia noceant.

CAPVT XXIX.

DE VTERI FV
do, & ore.

DE utero in genere hucusque
mus, eiusque partibus ſimilari
Sequuntur diſsimilares *partes*, in
eum dividimus: videlicet *Fundus*, co
ſeu cervix, & *ſinus pudoris*, cum part
annexis.

FVNDVS eſt pars ab orificio inte
uſque ad finem aſcendendo. Dividi
eum in partem anguſtam inferioren
amplam ſuperiorem; cui tertiam
tem, videlicet os addimus.

Anguſta inferior eſt inter os ute
amplitudinem incipientem, a
COLLUM BREVE vocari poteſt
Collum uteri brevius. differentiā veri & longioris colli· N
antequam amplitudo fundi incipia
ter hanc & os interius, intercedit
alterum collum, vel anguſtior ca
quàm eſt amplitudo fundi, idque
hominibus & in brutis. Et hanc pa
cervicem vocatam fuiſſe à veteribu
Galeno, Sorano &c. vult Fallopius
næo hæc pars eſt pollicari longitu
longa. in cervâ nos longam quinqu
git. tranſverſ. invenimus.

Hujus cavitas non eſt ampla, ſed
is, quæ ſtylum majorem, vel par-
m pennam admittat. *Aſpera* eſt, ne ſe-
m attractum effluat, quemadmo- *Sterilita-*
m fit in nonnullis ſterilibus, quæ *tis quædã*
nc partem ob právos humores lubri- *cauſa.*
n habent.

Ampla & ſuprema pars præcipuè
NDUS dicitur. Atque hæc pars ute-
& matrix propriè appellatur, eſtque
s præcipua, in cujus gratiam reliquæ
tæ ſunt, amplior & latior quàm reli-
e.

itus eſt ſupra os pubis, ut ibi dilatari
ẽat.

n homine unicam cavitatem habet,
e nullis cellulis eſt donata, uti falsò
tem cellulas ei aliqui tribuunt. In
tis communiter bipartitus eſt; unde
ua dicuntur bina binæ iſtæ in bruto- *Cavitates*
n utero partes: licet cornuum forma *in utero*
n in omnibus brutis conſpiciatur, ſed *humano*
accis, cervis, ovibus, capris &c. *nullæ.*
rnua tamen ex imitatione tribuerunt
m humano utero Autores, quia ad
ra fundi protuberantia utrinque eſt
ua, ubi vaſa deferentia inſeruntur.
iſſimè verò muliebris uterus bipar-
r ſicut in brutis;

Cur in humano utero dicantur esse cornua.

dividitur tamen in partem dextra
sinistram. In illa utplurimum ma
generantur: in hac fœmellæ. Et rar
ter evenire compertũ est, testibus
pocrate & Galeno.

Discernuntur dextra & sinistra
per lineam vel suturam obscurè pr
nentem, quam medianam vocat
stoteles.

Superficies externa est lævis & æqu
atque quasi aqueo humore obduct
terna multis porositatibus gaudet,
ora sunt, per quæ tempore gestat
sanguis facilè ex venis uteri exeat,
nutritione fœtus.

Usus est semen recipere, fœtum c
nere, nutrire &c.

ORIFICIUM vel os INTERIUS
oblongum est & transversum, sec
gustissimum (quando verò dehisci
biculare fit & rotundum: unde fort
stetrices Germanæ vocant die Rose
sam, Gallicæ verò, coronam; le co
nement de la mere) instar forar
glandis penis, ne intret nocivum
quod; nec exeat facilè attractum
men.

Situs si immutetur, ut non in m
rectà fundum respiciat; ad illud

semen ejaculari non posse putatur,
emen potius refluere quàm concipi.
lane deest, quod raro fit, sterilitas o-
no incurabilis caussatur: uti & steri- *Sterilitatis quædam caussæ.*
fit, si alterafficiatur, videlicet can-
schirris, obstructione, callositate,
ia pinguedine: præsertim nimiâ hu-
tatione & relaxatione, vel ex nimio
gressu, ut in scortis, vel ex nimio
fluvio humorum.
gravidis viscosa, & glutinosa ma-
annascitur orificio, & collum breve
opplet; ut humectatæ hæ partes fa-
is in partu aperiantur.
er hoc orificium uterus semen attra- *Vsus orifi-cij uteri.*
quo concepto claudi dicitur: & vul-
uidem ajunt ita claudi, ut ne specil-
iem aut acum intromittat. At rese-
r in superfœtatione, pravi conce-
salvo fœtu ejectione, quæ inter-
fit; emissione seminis, & præser- *Os matri-cis quando aperiatur.*
admirabili modo aperitur in partu;
pro fœtus magnitudine dilatari de-
ut æqualis ferè cavitas sit à fundo
i ad pudendum, per quam fœtus ex.
Et hoc, inquit Galenus, mirari pos-
ius, intelligere non possumus. Et idē
monet agnoscere nos debere sapien-
& potentiam artificis, qui nos con-
mavit.

CAPUT XXX.

DE VTERI COLL[O] Majore.

IN uteri fundo tria observavimus; *fu[n]dum* ipsum, *collum minus*, & *orifici[um]*. In collo majori itidem tria occurrun[t]: *Collum* ipsum, *hymen*, & *os vesicæ*. De [hy]mene verò sequente agemus ca[pi]te.

COLLUM, cervix sive canalis u[te]RI, Aristoteli aliquando etiam mat[rix] dicitur, & uteri ostium, Fallopio si[nus] pudoris, Estque canalis oblongus

. *Situs* inter os externum & intern[um] penem recipiens instar Vaginæ.

Figura. Contortum nonnihil & o[bli]quum est collum, brevius item & a[rcti]us, quando laxatum in se concidit; [ut] partes internæ non refrigerentur. [...] rectum est & ampliatum. 1. In co[itu]. 2. In fluxu menstruali. 3. In partu, [quo] admodum distenditur ad fætus form[am]: unde etiam parturientium summus [do]lor: & tum, uti & in menstruis, no[n] rum refrigerantur fæminæ.

M

Magnitudo. Longitudo communiter
ɔcto digitorum. Latitudo eſt qualis
i inteſtini, Sed adeò variant longi-
o & latitudo, ut difficulter deſcribi
ant. Nam in congreſſu ad virgæ
gnitudinem ſe accommodat, fitque
vix hæc longior vel brevior ; latior
anguſtior, & pro fœminæ libidine
iè turget: quod dum fit, carunculæ
tuberant à ſpiritu replente, quemad-
dum apparet in vaccis & canibus la-
vientibus; canalis verò arctatur, &
nor redditur, uti & in coitu ; ut pe-
n arctiùs comprehendat: ideo

Subſtantia eſt & ex carne durâ ner-
ſaque, & nonnihil ſpongioſa & fun-
ſa, ut penis ; ad dilatationē & conſtri-
onem. Intus ſuperior pars rugoſa
idem eſt, quando non diſtenditur, at
pliata, lubrica eſt & magis lævis. Cæ-
rum etiam in diducto collo rugæ or-
culares ſunt & multæ, in principio
nalis prope pudendum, ad majorem
electationem ex titillatione ab attritu
landis factâ. Et in juvenculis rugæ ar-
tiores ſunt, cervixque anguſtior, per
uam menſtrua expurgantur, etiam in
irginibus adultioribus. Verùm rugæ

Rugæ in Collo uteri.

obliterantur, & latera callosa fiunt, n
que lævia, ob factum crebrum attriti
1. in Vetulis. 2. In iis, quæ multum co
cubuêre, aut peperêre. 3. In iis, quæ lo
go fluxu laboravere menstruali vel l
bo. Atque in his omnibus substantia
iam fit durior, ut quasi cartilaginea ta
dem evadat in vetulis & quæ sæpè co
ceperunt. At in juvenculis mollior
atque delicatior.

Usus Colli est membrum virile
rectum recipere, ad prolectandum
men.

Tandem ad finem colli anticâ part
non longè à vulvâ in conspectum ve
VESICÆ INSERTIO, ut urina ibi p
communem ductum expurgetur. A t
go verò ingressus vesicæ occurrit me
brana HYMEN dicta: de qua mo
agendum.

CAPUT XXXI.

DE HYMENE.

HYMEN seu membrana eugic
dicta, claustrum virginale aliis a
pellatur, item flos virginitatis; qu
cum adest, virginitatis nota est.

An vero *detur* aliqua *virginitatis nota*, [d]ubium esse non debet. Experiuntur [e]nim omnes, qui virgines uxores du[cu]nt, obstare aliquid, quo minus abs[q]ue magna vi & impetu virga intruda[tu]r. Vnde Terentius ait, primam coi[ti]onem esse acerrimam. Et hæc cùm fit; [ut] plurimum cum magno dolore san[gu]is egreditur, paucior vel copiosior: [qu]em etiam sanguinem *florem virginitatis* [vo]cant.

Dari reverà aliquã virginitatis notam.

Nam ob dilatationẽ angustioris col[li] & lacerationem hymenis, omnes vir[gi]nes primo coitu dolorem & sangui[ni]s profluxum habent. Iuvenculæ [qu]idem illum majorem, hunc mino[re]m, ob hymenis siccitatem & vaso[ru]m exilitatem: Adultiores vero men[str]uaque expertæ, illum minorem, hunc [m]ajorem, ob caussas contrarias.

Cur primo coitu virginibus dolor & hæmorrhagia.

Si vero menstrua fluant, aut paulò [an]te fluxerint: ob partium relaxatio[ne]m facile penis intromittitur, unde [pa]ucus aut nullus dolor, paucus etiam [au]t nullus sanguinis profluxus. Ideoq; [eo]m temporis nõ instituendæ sunt nu[pt]iæ, ne virginitas sponsæ suspecta spon[so] reddatur.

Exceptio.

Quid verò sit quod obstat & prohi[be]t virgam ab ingressu, hoc est, qua in parte

Quid sit virginitatis nota.

parte virginitatis nota consistat, opinio-nes & discrepantiæ variæ sunt:

Opinio I. Arabum. I. Arabes Hymenem dicunt esse co-tonem efformatum ex quinque venis [illegible] colli medium, utrinque insertis, ita [illegible] dextrarũ venarum oscula cum sinist[illegible] jungantur.

Hæc ficta sunt.

Opinio II. II. Alii latera colli adhærescere s[illegible] tuêre, in cujus distensione vasa rumpa[illegible] tur, quæ ibi feruntur.

Sed hoc contra experientiam est, q[illegible] testatur etiam in minimis puellulis c[illegible] vitatem collo adesse, nec latera coh[illegible] rere.

Opinio III. III. Alii membranam transversam[illegible] Et hoc quidem rectè. At falsò, qui c[illegible] bri modo perviam finxêre, & in extr[illegible] mitate infimà sinus locârunt: per qua[illegible] voluerunt urinam emitti.

Opinio IV. IV. Recentissima omnium opinio e[illegible] Severini Pinæi, chirurgi Parisiensis p[illegible] ritissimi, qui integrum libellum de n[illegible] tis viginitatis conscripsit, alioquin non inutilem. Habet verò ille pro hymen[illegible] quatuor caruncalas myrtiformes, p[illegible] membranulam vinctas, in exteriori [illegible] nu positas, de quibus postea. Et eum [illegible] hodiè nonnulli viri docti sequuntur.

V. sente

. Sententia communior eſt, hymenem eſſe membranam transverſam intus in collo uteri, paulò ſupra collum veſicæ, quæ obſtat primo penis introitui. Atque pro hac opinione ſtant experientiæ & autoritates plures: & primò quidem quatuor clariſſimorum Patavinorum Anatomicorum, Veſalii, Fallopii, Aquapendentis, Caſſerii. Et vetuſtas ferè tota non ignoravit. Vnde autor illius carminis antiqui: *V. Opinio multis autoritatibus firma.*

Eſt magnum crimen perrumpere virginis hymen.

Aſtipulatur Archangelus, Alexander Benedictus, Wierus. Cognovit idem & Carpus, nec ignoraſſe videtur Scaliger exerc. 175. ſect. 1. ubi loquitur de radice quadam mirificè ad Venerem faciente. Ait enim: *ſi quis ſuper ea urinam reddiderit, illico turgere libidinibus aiunt: virgines, quæ præſunt paſcuis, ſi ſuper ea ſedeant, aut urinam faciant, eis perinde rumpi naturæ membranam, atque ſi à viro fuerint vitiatæ.* Columbus ter invenit, Bauhinus bis, uti teſtatur in libro de partibus ſimilaribus, & in inſtitutionibus aſſentiri videtur. Wolfius Pataviæ ſe inveniſſe teſtatur. Nec opus eſt omnium autoritates huc afferre.

Quod

Refutatio eorum qui negant sẽper inveniri,

Quod verò in his Columbus & Parar[...] negant ſemper inveniri; Laurentius v[...] ro nunquam ſe inveniſſe aſſerit: imp[...] tandum eſt inopiæ cadaverum, aut n[...] gligentiæ in diſſectionibus: aut ſi pu[...] runt ſe virgines ſecuiſſe, defloratæ f[...] te fuere: aut ſi virgunculas: illæ qu[...] que digitis nonnunquam ex petulan[...] eam rumpere poſſunt. At ſi dicent ſe [...] cuiſſe abortûs, puellulas bimas, trim[...] &c. Reſpondemus, non credi faci[...] poſſe in illis deeſſe: cum autoritates [...] experientiæ peritorum Anatomicoru[...] citatorum adverſentur. Deinde ſi i[...] iſtiuſmodi aliquando deeſſe deprehen[...] ſum eſt, de quo dubitatur: eodem jur[...] quo illi dicunt præter naturam adeſ[...] hanc membranam: nos dicemus præt[...] naturam abeſſe. Raro enim deeſt, utpl[...] rimum adeſt. Alii verò nobis contrar[...] & Laurentio conſentientes, ut Capivac[...] cius, tanquam parum Anatomici rejic[...] antur.

Hiſce ita præfloratis, ad ſtructuran[...] huius hymenis ſeu membranæ trans[...] verſæ acceſſum faciemus.

Situs eſt in collo uteri, propè finem, [...] tergo colli veſicæ inſertionis, vel paul[...] interiùs. Atque ibi hæc membrana in[...]

ſta[...]

r diaphragmatis per transversum sita
.

Figura. In medio est instar annuli per-
rata, ut minimi digiti apicem in adul-
oribus intromittat, per quod foramen
enses effluant.

Verum hoc foramen tripliciter inve-
sæpissimè Aquapendens, quemad-
odum ex ipsius ore hausimus.

Ut naturaliter sit constitutum, &
piciat foramen vulvæ.

Ut superius appareat, & non vul-
n respiciat.

. Ut in medio non foramen sit ro-
dum, sed rima oblonga.

Foramẽ hymenis medium varium.

Rarum vero est hymenem esse abs-
e ullo foramine, & tùm menses egre-
non possunt, unde tandem morbi &
rs, nisi aperiatur, ut exempla testan-
.

Magnitudo. Ad latera cervicis ubi ena-
ur, crassior est quàm in medio.

Connexio Continuatur substantiæ cer-
s, ac si ex eà enasceretur.

Substantia est partim membranea, par-
carnea, neq; tamen admodum crassa
In aliis vero tenuior est atq; imbecil-
, in aliis solidior crassiorq;, & aliquã-
ta firma, ut sectione op9sit, pręsertim
quando

quando segnior & impotentior est
ritus: alioquin si hic validus, solet
dem post menses aliquot pertu
re.

Venulis donata est hæc memb
multis, quibus in primo coitu ruptis
lor & sanguinis profusio oritur.

Tandem verò evanescit ex c
vel aliàs petulanti attritu, qu
admodum in viris frænum glandis
do laceratur.

Quæstio verò gravis est, *an primo*
egredi debeat sanguis in omnibus virgin
qui certa & indubitata sit virgini
nota?

Respondemus fieri id ut plurimu
& fieri debere. At impediri potest, &
fieri.

1. Si ex petulantiâ ruperint virg
digito vel alio instrumento. Hinc
dam populi in recens natis fæmellis
vas consuunt, interea spatium exig
pro egressu urinæ relinquentes; ne
periunt usque ad tempus nuptiar
tum verò sponsus aperiri curat, ut c
virginem habeat.

2. Si tempus sit menstruorum,
paulò ante præcesserit, quemadmod
suprà dictum.

Si

.. Si rima oblonga ſit in hymene: tũ
n dilatatio fit, non ruptio.

.. Si collum uteri amplum ſit admo-
, & penis anguſtior, nec ſatis craſ-

. Si dextrè mas intrudat penem.

. Si paſſa eſt virgo procidentiam ute-
nde ruptio hymenis.

CAPVT XXXII.

E PVDENDO MV-liebri externo in genere.

VBi finis eſt colli uteri, occurrit ultima & extrema pars uteri, MULIE-
PUDENDUM, vel orificium exte-
ſeu cervicis uteri os; aliis *vulva*,
i valva, item cunnus, à cuneo aut
reſſione fortè dictus.

itus eius eſt extrinſecus in anterio-
ſium pubis regione, ubi plurimæ *Partes*
rent partes citra diſſectionem, & a- *vulvæ.*
e etiam citra diductionem, ut pili
s, labia & monticuli ipſi; rima ma-
xterior, alæ, tentigo; aliquæ verò
abſque labiorum diductione, ut foſ-
vicularis, rimæ duæ minores ad
phas, corpora clitoridis, foramen

cervicis vesicæ cum valvulâ carnosâ ... mâ rugosâ vel os immediatum cervi... cum carunculis quatuor & membr... totidem: ubi postea incipit canalis... quo egimus.

Pili pubis in maturis erumpunt ad... bia, ut meliùs claudatur rima. Sunt... in mulieribus magis crispi quàm in ... ginibus.

Diductis labiis apparet 1. MAGNA FOSSA cum exteriori RIMA MAG... & eam fossam navicularem vocare ... sumus; quia naviculæ figuram hab... Est enim retrorsum magis profund... lata, ut inferior posteriorque finis ... quam in fossam degeneret. Colli u... orificium seu principium in fossæ me... est.

Debebat autem fossa unà cum r... externâ amplior esse, ut fœtus in e... riori parte facilius exiret; cum cutis ... ita dilatari possit, uti membranosa, ... intus est, substantia.

Deinde RIMAE duæ occurru... COLLATERALES, quæ mino... dextra & sinistra, suntque inter labi... alas.

In fossa verò hac magnâ primò om... conspiciuntur *carunculæ* quędam, de ... bus modò agendum.

CAP...

CAPVT XXXIII.

[D]E CARVNCVLIS myrtiformibus.

[In] medio fossæ apparent *quatuor* CA-[RU]NCULAE, statim post alas, Numerus.
[posi]*tæ*, ut quælibet unum angulum oc-
[cupe]t, & per quadratum se respiciant
[U]*na* quidem anterior est in ambitu
[fœ]minis meatus urinarii, ad clauden-
[dum], ne reddità urinâ intret vesicam
[exter]num quid, ut aer &c:
[Se]*cunda* huic opposita est posterior;
[r]eliquæ sunt collaterales.
[F]*igurâ* myrti baccas referunt.
[Ma]*gnitudo* variat. Nam in aliis bre-
[vior]es sunt, longiores, crassiores, tenu-
[iores]. Durant tamen qualescunque
[ad ex]trimam senectam, nec unquam con-
[sum]ntur, etiam in iis, quę sæpissime coi-
[erunt] aut peperêre.
[A]djunctas habent nonnullas *mem-*
[bran]as, quas unà cum carunculis Pinæus
[...]is vocat: ut ita
[Sub]*stantia* sit partim carnosa partim
[mem]branosa.
[U]*sus* est I. *Ad* tutelam partium
[inter]narum, dum immediatè clau-

dunt orificium cervicis, ne introea[m] frigidus, pulvis &c. Ad quod etiã n[ym]phæ & labia pudendi faciunt.

II. Ad titillationem & volupta[tem] dum inflatur, & penem constringit [...] dè, præsertim in juvenculis.

Pinæus autem voluit usum esse [lon]gè alium. Statuit enim caruneulas [...] cujus extremitates membranæ ca[...] sunt, ita vinctas invicem, ut for[...] quoddam reliquatur, esse hymene[m...] veram notam virginitatis: nec tra[n]s[ver]sim eam vult sitam esse, sed in long[um...] ut figura totius hymenis fiat instar [...] obtusi sive truncati.

CAPVT XXXIV.

DE CLITORIDI[...]

HUjus inventionem sibi arr[...] Fallopius: Columbus verò gl[...] se, ut in aliis solet, sibi tribuit: cu[...] men eius fecerint mentionem Av[icen]na, Albucasis, Ruffus, Pollux & a[...]

Nomina huius partis. Alii nympham vocant. Columb[...] citur dulcedo amoris, & œstrum V[ene]ris: quia hæc pars est sedes delectat[...]

ongressu præcipua ; quæ si blandè
trectetur in iis,quę diu à coitu absti-
runt,& appetentes sunt,semen faci-
ofunditur· Κλειτορίς Græcis dici- κλειτορίς
aliis Tentigo , aliis virga vel penis
ebris : tum quia peni similis est situ,
tantia, compositione, spirituum re-
one & erectione, habet item ali-
glandi simile & præputio,tum quia *Similitudo*
uibusdam excrescit in magnitudi- *clitoridis*
penis ; adeò ut penis virilis loco *& penis.*
oride aliquando abutantur mulie-
onnullæ, & mutuò coeant, quas
ricatrices vocant. Vnde hæc pars
temtus virorum dicitur.

t autem CLITORIS processus par-

us in pubis parte mediâ , in fine su-
re & anteriore rimæ magnæ , ubi
urrunt nymphæ.

gnitudo communis est exigua. sub
phis ferè latet in principio , deinde
er prominet. Nam in adolescentu-
ibus puellis incipit primùm se cli-
exerere. In aliis vero major est vel
r.In nonnullis propendet instar pe-
rilis, si videlicet parvulæ continuè
quenter hanc partem contrectent
cent, uti testantur exempla. Planè

vero & præter naturam & monstri
ferè est, ad colli anserini magnitud
excrescere, quale exemplum habd
terus, Quò verò magis excrescit, e
gis impeditur viri congressus. N
coitu turget instar erecti penis, &
do erigitur, ad libidinem stimulat

Substantia est uti penis virilis, ex
bus nervosis corporibus duris & c
intus porosis & spongiosis (ut d
possit hæc pars, rursumque conc
ortum ab ossibus pubis habentib
stinctum, ad conjunctionem cur
Ischi::it circa ossium pubis conju
nem conjunguntur, & penis corpu
stituunt. Atque utrinque musculu
vus adesse à multis putatur.

Extremitas vel caput prominen
star glandis (reliquâ parte delitesc
Tentigo. TENTIGO dicitur, foramen habe
penis, sed non pervium,

Tegi videtur quasi præputio,
constituit tenuissima quædam cu
alarum conjunctione.

Vasa quoque obtinet omnis ge
ad se delata.

Usus est, ut sit sedes delectationis
moris. Estque ut frænulum in
Nam ex ejus attritu seminis pr
excitatur.

putat autem Aquapendens, uſum clitoridis eſſe, ut uteri collum in coitu ſuſtentet.

CAPVT XXXV.

DE ALIS ET LABIIS.

Roductiones duæ occurrunt rubræ inter labia, quæ πτερύγια appellant, ... AS, Galenus NYMPHAS, vel quod ... nſum primò intromittant, vel quod ... is præſint & humoribus proſilienti... : nam inter eas tanquam parietes u... cum ſibilo effunditur in diſtans abs... labiorum irrigatione. Vocant alii ... unculas cuticulares.

...itus eſt inter utrumque labrum.

...agnitudo non eſt eadem: nam aliquando una ala, aliquando utraque, & ...ùs in virginibus quàm mulieribus ...ò excreſcunt, præſertim cum digitis ...quenter attrahuntur, aut aliàs humores affluunt, ut ob impedimēta, quæ ...quuntur, exciſione opus ſit. Et Au... eſt Galenus hunc morbum familiarem eſſe Ægyptiis; ut ideò nupturis virginibus, uti & aliis mulieribus amputēt, quod alii de Clitoride volunt intelligi.

Numero duæ ſunt: dextra & ſiniſtr
principio autem ferè junctæ ſunt:
productionem carneam faciunt in
præputii clitoridem veſtientis.

Figura eſt triangularis, ſed angul
nus obtuſior, videlicet qui infernè
ducitur extra labra.

Color eſt rubeus inſtar criſtæ galli
gutture.

Tunicâ tenui obducuntur potiùs
cute, quemadmodum oris labia & c
ræ eius partes.

Subſtantia eſt partim membran
mollis & fungoſa, partim carnoſa.

Vſus ſunt iidem, qui carunculari
myrtiformium: & præterea, ut urina
eas ceu parietes feratur.

LABIA duo, inter quæ rima eſt ex
na conſtituta, extuberantias habe
quæ monticuli Veneris dicuntur,
decorati. In mulieribus magis dep
ſi ſunt. Hæc pars pudendum pro
dicitur. Et ſunt corpora oblonga, me
atque ſubſtantiam habentia; qualis
la alia eſt in toto corpore, partim ex
te & carne, partim glanduloſa & ſ
gioſa, cui pinguedo ſubiacet duriu
la.

Vſus eſt ut ſupra.

CA

CAPVT XXXVI.

E MEMBRANIS fœtum involventibus.

Artes omnes procreationi inservientes, tam viriles quàm muliebres plicatæ sunt. Verùm quia institun est omnia exponere, quę sub cultelm anatomicum veniunt; quædam etn proponenda sunt, quæ in utero muris gravidæ continentur, ut sunt:

Fœtus, cuius structura non adeò fert ab adulto homine; nisi quoad uones vasorum cordis, de quibus libro quente agendum.

Membranæ, quæ fœtum vestiunt, gunt & ambiunt: de quibus hoc capi-

I. Vasa umbilicalia, de quibus seenti.

Membranæ Foetvm Involentes in utero post conceptum omnium primò generantur, ad obvallanm nobiliorem seminis partem, ut pat oculorum notitiâ, vel in minimis onceptibus, & omnium fere autoritatius.

Efficiens est vis formatrix, non verò [...]lus uteri calor: quemadmodum a[...] calor crustam producit in pulte vel [...]ne. Nam

An solus uteri calor sit efficiēs membranarum fœtus.

I. Tum arctè adhœreret crusta fœt[...] atque inseparabiliter.

II. Non tantus est uteri calor ut a[...]re queat seminis materiam tam bre[...] tempore, cum ferè statim à concep[...] generentur: & si tantus esset in utero c[...]lor, non fieret conceptus, ut habet Hi[...]pocrates l. 5. Aphor.

Materiam statuimus fœminei semin[...] crassiorem partem. Alii, ut Arantius[...] volunt esse tunicam internarum pr[...]pagines, chorion peritonæi, amnio[...] membranæ carnosæ. Alii fœmineum[...] semen has solas efficere membrana[...] Alii fieri tàm ex virili, quam mulieb[...] semine.

Opiniones variæ de materia membranarum fœtus.

Membranæ hæ circa humanum fœ[...]tum *duæ* sunt, circa brutorum, *tres*: qu[...] junctæ & mutuo connatæ, ut unum v[...]deantur constituere, efficiunt SECU[...]DINAM dictam, vel secundam.

Numerus membranarum, Secundina quid & cur ita dicta.

1. Quòd secundum sit fœtus domic[...]lium ab utero,

2. Quia hæc membrana in partu [...]cundò, vel post fœtum exit.

Pri[...]

Prima membrana AMNIOS dicitur, ob mollitiem & tenuitatem, aliis agnina, charta virginea, indusium &c. Estque omnium tenuissima, fœtum immediatè cingens: in quâ multus & copiosus reperitur humor, cui fœtus innatat, ortus in brutis ex sudore, in homine & ex sudore & urinâ. *Humor in amnio unde.*

Usus est.

I. Ut innatando quasi in balneo levior reddatur fœtus.

II. Ne impingat fœtus in partes aliquas vicinas duriores.

III. Ut in partu ruptâ membranâ humor hic exiens lævem, lubricam & facilem viam per uteri collum faciat.

Secunda membrana, dicitur CHORION, eò quòd instar circuli fœtũ ambiat. Hæc priorem immediatè cingit, estque etiam satis tenuis; cui in brutis adhærent verticilli vel cotiledones, ex carnosa & spongiosa substantia costãtes: In homine verò adhœret hæc mẽbrana utero per rotundam & subrubram quãdam carneam massam, alteri tantum parti uteri connexam, nec totum fœtum cingentem; ex innumera sobole venarum & arteriarum, quibus intertexitur sanguis velut affusus, plasmatam. *Cotiledones quid.*

Rotun-

Placenta uteri seu epar uterinum. Rotunda illa massa dicitur PLACENTA UTERI, ob formam; item EPAR UTERINUM: quia ut epar sanguinem concoquit pro toto corpore, ita hanc massam sanguinem elaborare putant communiter ad nutritionem totius foetus: quamvis rectius putetur facere *Cur epar dicatur, & eius usus.* fulcrum vasorum umbilicalium, variis ramis ibi dispersorum, ut tanquam pulvinari incumbant.

Tertia ALLANTOIDES, id est, farciminalis, non cingit totum foetum, sed est instar cinguli vel farciminis.

Usus est, urinam recipere ab uracho in brutis. Nam in homine hæc membrana non adest: sed in eo urinam recipit amnios sudori permistam.

CAPUT XXXVII.

DE VASIS UMBILICALIBUS.

DIssectis membranis & remotis occurrunt VASA UMBILICALIA dicta, quia in regione umbilici, foetu exclusu, & sanguine nonnihil intrò protruso

ſo ad fœtus alimentum, abſcindun-
, nodoque concluſa

UMBILICUM conſtituunt, ab um-ne dictum, quòd in medio ventris ſit, o totius corporis, ſi circulum dime-mur brachiis extenſis. *Vmbilicus quid.*

Sunt autem quatuor vaſa umbilicalia: ENA VNA, ARTERIÆ DUÆ, & RACHUS. Quæ integuntur & obve-tur communi quadam

Tunicâ vel quaſi cruſtâ, quam alii vo-nt inteſtinulũ, funiculum, laqueum .

Eſtque huius tunicæ uſus, ne va-nvicem implicentur, rumpantur, aut o modo lædantur.

VENA VMBILICALIS per ge-nas Peritonæi membranas delata pri-ò omnium ante alias venas producta , ratione perfectionis, quia nutrimen-n reliquis ſubminiſtrare debebat.

In epar per fiſſuram inſeri conſpici-, & per umbilicum tendit modò plex, modò geminata, & in duos ra-

mos

mos divisa, ulnarum aliquot longitu-
ne, usque ad uteri placentam. In itin
verò infinitos ramos spargit per sec
dinam, donec in tenuissima capillam
ta abeat.

Usus est sanguinem haurire pro nu
tione fœtus, & in eius epar defer

Nonnullis *nodis* vena hæc refe
conspicitur: ut sanguis diutius ibi e
boretur, quemadmodum in vasis sp
maticis fieri videmus.

Ex nodorũ istorũ numero conjiciu
obstetrices liberorum procreandoru
multitudinem.

ARTERIÆ DUAE in Iliacas in
runtur, & cum venâ feruntur modo
Anastomoses. cto ad advehendũ fœtui spiritum vi
lem cum sanguine arterioso. In place
tâ autem carnosa sæpiùs per *anastomo*
junguntur rami venales & arteriales,

Degenerant autem post partum h
vasa in ligamenta: vena quidem epat
arteriæ in ligamenta lateralia vesic
Nec tamen tanti sunt momenti, ut
rupta vel abscissa subitò mortem inf
Umbilici non adeò magna est dignitas. rant, uti historia indubiè fabulosa ir
pulsi quidam, & in iis Laurentius, arb
trantur. Dicunt enim Ægyptios pro su
plicio grassatores excoriare, & umbi
cum intactum relinquere, quo diuti
cru

ncientur. Qui quàm primùm reſe-
is fuerit, putant hominem exſpirare
ſis quatuor concidentibus.

Quartum vas ex fundo veſicæ ortum
n eódem modo ſe habet in brutis at-
e in homine.

In brutis fertur extra umbilicum in-
binas arterias, & tandem expandi,
atque dilatatur in tunicam Allan-
dem, ubi urina colligitur, & reſer-
ur, donec in lucē edatur fœtus. Vnde
itur hoc vas URACHUS ſeu vas uri-
rium.

In homine 1. Non prodit extra umbili-
m, ideoque neque conſtituit allan-
dem, unde humano fœtuì tantùm
e membranæ,

. Non eſt pervius urachus, ſed eſt fu- *Vrachū in hominē nō eſſe pervium.*
ulus vel ligamentum, quo veſica pe-
næo annectitur & ſuſtinetur, ne quā
urinâ diſtenta eſt, cervix eius com-
natur: quod tamen ab arteriis quoq;
i non negamus.

œtus verò humanus urinam excer-
per penem in amnion (unde etiam
ta humoris copia) & magna etiam
eſicá portio retinetur, unde infans
primis diebus ferè perpetuò mingūt.
Varolus voluit in veſica omnem uri-
n contineri ad partū usq;. *Alii*

Alii, & ferè omnes, voluêre, per v...
chum egredi, & colligi inter amnio...
allantoidem, ut in brutis. Atque h...
opinionem Laurentius acriter defen...
exemplis adductis quorundam, qu...
urinæ ſuppreſſione per umbilicum ...
emiſerunt.

Error Laurentij.

Sed reſpondeo: Hoc præter natu...
fieri, uti & nota eſt multorum ſenten...
venam umbilicalem in hydropicis p...
ter naturam reſeratam, humorem ...
exiiſſe. Et fatetur ipſe Laurentiu...
mnia quatuor vaſa umbilicalia dege...
rare in ligamenta. Et rectè; Nam re...
cantur. Quomodo ergò, niſi præte...
naturam aperiri pote-
runt?

LIBE...

LIBER II.

De Media Cavitate.

Medius Venter THORAX dictus est totum id, quod circumscribitur superiore parte, à claviculis; inferiore, à diaphragmate; parte antica, à sterno; ...icâ, ab ossibus dorsi; lateralibus, à ...is. Medius venter quid.

...ars anterior dicitur στέρνον & pectus; ...erior, dorsum; laterales, late-...

...ntiqui verò ut Hippocrates, Aristot. ...totum illud à clavibus ad pudenda ...e, hoc est, & medium & imum ven-... sub nomine thoracis complexi ... Itaque hac significatione Hippoc. ... scripsit Epar in thorace locatum ... quod alii imperiti non intelligentes ...runt Hippocratem Anatomes ignarum fuisse.

Substantia eius externa est partim o-
sea, partim carnea.

Non totus carneus est hic venter
uti infimus.

1. Quia non continet partes, quæ ma-
gniter distendi debebant.

2. Ne pinguedo nimia ibi genera-
tur, & respirationem impediret.

Ex parte tamen carneus, quia p
continet, quæ moveri debebāt, ut c
pulmones, & eandem ob caussam

Totus osseus esse non debuit, q
admodum calvaria;

Ex parte tamen osseus, ad munim
tum nobilium partium. Nam

Vsus eius est, partes vitales conti
sicuti primi & infimi ventris, na
les.

Sunt & huius *partes* vel contine
vel contentæ. Et illæ vel communes
propriæ.

Communes eædem sunt, quæ in
ventre. Sequentia tamen hoc loco
tanda.

Cutis medii ventris sub axillis pi
Vsus pilorum sub axillis. est. Hi *pili* dicuntur *subalares*, *utiles*
partes illæ in brachiorum motibus
rantur, cum maximè & citissimè sud
quia dicuntur cordis emunctoria, ei

ex-

...rementa recipientia, quemadmodū ...uina jecoris emunctoria appellan-...

...ræterea pinguedo in thorace, si mā-...s excipias, non tanta reperitur, ne e-...pondere respiratio impediatur. Ob ...tem enim eius osseam non tanta co-... materiæ pinguedinis affluere potuit, ...in imo ventre, qui totus carneus: ...le hic semper pinguissimus: medius ...ter medio modo se habet; caput mi-...nè pingue.

Cur in thorace pinguedo paucior.

...artes *propriæ* præter musculos, ossa ... sunt *mammæ* utriusque sexus, *dia-...gma, pleura, mediastinum.*

...Contentæ, sunt viscera & vasa. Vi-...a sunt *cor* cum suo *pericardio*, *pulmo*, ...*racheæ*, atque *gulæ* portio. Vasa sunt ...*i venæ cavæ & arteriæ magnæ*, *thymo* ...ulti in jugulo, & nervi varii.

CAPUT I.
DE MAMMIS.

ORdine Anatomico mammas omni...um primas in thorace occurrentes ...tes, mentis dissectioni subjicimus. ...mus autem de muliebribus mam-..., interspergendo tamen, quid ab iis ...les differant.

Homini cur in pectore sitæ mammæ.

Situs mammarum in pectore me[...]
est.

1. Ob cordis viciniam, unde calor [...]

2. Ob venustatem.

3. Ob commodam lactationem: c[...]
infans non statim ambulare queat [...]
re brutorum, sed ulnis maternis c[...]
prehensus mammis ad moveatur.

Numero duæ sunt: non ob gemell[...]
sed ut una læsa altera officium faci[...]
Cabrolius tamen observavit in quad[...]
muliere quatuor mammas, utrinq; [...]
minas.

Magnitudo. In *virginibus* parvulis [...]
præter papillas aliquid apparet, do[...]
sensim excrescant in magnitudinem [...]
figuram malorum; & quando ad d[...]
digitos extolluntur, menstrua fluere [...]
cipiunt. In *vetulis* flaccescunt, atque [...]
iam prçter papillas nihil ferè appa[...]
pinguedine & glandulis absomtis.

Mulieribus magis turgent, & in [...]
gnantibus magis magisque au[...]
tur.

Differẽtia mammarũ virilium a fœmininis.

In *viris* non ita attolluntur ut in [...]
minis, quia ordinariè lac gignere non [...]
bebant. Unde in viris mammæ ferè [...]
dulis carent: pinguedo tamen subj[...]
in obesis mammas attollit.

Fig

igura ſubrotunda eſt. Semiglobum
ſi referunt. In nonnullis verò pro-
nimiam molem dependent.
Dividitur mamma in *papillam*, &
mmillam ipſam. In medio n. mammil-
ernitur peculiaris ſubſtantia, quæ
PAPILLA dicitur, fungoſa, & penis
di reſpondens: unde flacceſcere e-
que poteſt ex ſuctione & contactu.
n exquiſitum ſenſum habet, cum
i centrũ ſit, in quod nervorum, ar-
rum & venarum fines deſinunt.

Senſus papillarũ inſignu unde.

lor in virginibus eſt rubeus, in la-
tibus lividior, in quibus etiam ma-
rotuberant ex infantis ſuctione; in-
tis nigrior.
rculum habet circumjectum, quem
am vocant, in virginibus pallidam,
ægnantibus & lactantibus fuſcam,
tulis nigram.
rforata eſt in medio, pro lactis exitu:

us papillæ eſt, ut inſtar canalis vel
dibuli ori infantis indatur, ut lac
: Deinde, ut ad titillationem fa-

AMMILLA intrinſecus conſtat ex
branâ, vaſis, glandulis vel potiùs
lulosis corporibus, pinguedine:

licet duo postrema mammas præ
constituant. Inter membranam &
tim glandulæ & pinguedo habitant

Membrana verò glandulosam sub
tiam, quam succingit, subjectis a
ctit musculis.

Glandulæ multæ sunt: In Virgi
duriores, in vetulis absumtæ, in
gnantibus & lactantibus tumidi
Una tamen magna est sub papillâ,
reliquæ minores circumstant, &
rum plexus infiniti intercjiiuntur

Usus est, sanguinem in lac conve
Pinguedini verò, quæ circumfun
calorem addere & æqualitatem
mis.

Vasa. Venas recipiunt mammæ
cutaneas & externas ab axillari, q
gravidis & lactantibus sæpè liven
as internas, longo itinere ductas
diutius elaboretur sanguis; dictas
marias: quæ descendunt utrinque
Venæ mammariæ. trunco venæ axillaris sub osse pec
ad mammarum usque glandulas.
obviam veniunt aliæ ascendente
rectos musculos, de quibus supr
nimirum mammæ cum utero c
sum habeant, Vnde nato infant
guis non amplius ad uterum, sed

fertur, & in lac vertitur. Hinc et- lactantes rarò mensium fluxum a- scunt. Hinc aliquando puelli ni- suctione sanguis exit per mammas. iò animadversum est menstrua flu- per mammillas, & lac per uterum; d tamen rariùs fit. *Cur lac post natũ infantem generetur.*

rteriæ veniunt à trunco superiore riæ magnæ.

ervi feruntur ex nervis thoracis, ipuè quinto, ad sensum, & in papil- desinunt.

Jus I. Generalis in fœminis & viris it sint cordis propugnacula.

I In mulieribus est lactis generatio, autritione infantis editi.

nguine enim usus fuit infans in u- , & lac idem sanguis est; sed deal- s.

Efficiens autem lactis caussa est illa glandulosa mammarum, cui a- on est similis in corpore. Efficit hoc substantiæ proprietate, tum tem- menti ratione. *Lac generari etiã pot-est virginibus, viris, fœminis nõ gravidis &c.*

Quamobrem etiam in virginibus & eribus non gravidis aliquando (li- arò fiat) lac generari potest, si copio spirituoso sanguine refertæ sint

mammæ, & accedat suppressio mēst[...]
rum; nam ibi glandulosa substantia [...]
coquit, quàm mulieri ad nutricatio[...]
opus est.

Imò in viris carnosioribus & m[...]
mosis humor lacteus & quasi lac g[...]
rari non rarò apparet, præsertim si [...]
quenti suctu & frictione utantur, [...]
multorum exempla testantur. Ar[...]
teles scribit de capro quodā in Len[...]
qui tantum lactis dederit, ut inde c[...]
stra conficerentur. Matthiolus in [...]
versis Bohemiæ locis tres hircos re[...]
tos asserit, undè lac acceptum, qu[...]
epileptici curati. Cardanus vidit [...]
rum triginta quatuor annorum, ex [...]
jus mammis tantum lactis profluxi[...]
ad alendum infantem sufficeret. In n[...]
orbe narrant viros penè omnes ma[...]
lactis copiâ abundare.

III. Ad ornatum mammæ mulie[...]
faciunt, & viri delicias.

IV. Ad excrementitium humor[...]
excipiendum. Unde abscissis m[...]
mis, fœminæ morbos incurrunt va[...]
quia ascendens sanguis vasa nō hab[...]
in principes partes, cor, pulmones [...]
irruit.

CAP.

CAPVT II.

E MVSCVLIS INtercoſtalibus.

MUſculi varii in thorace occurrentes Libro quarto primum ex-abuntur, ob ſectionis methodum. IERCOSTALES autem ita dicti, a coſtis intertexuntur, hoc loco ex-ni debent.

Sunt autem *numero* quadraginta qua-or, utrinque viginti duo; Vndecim erni; & totidem interni. Nam ſem-r inter binas coſtas bini muſculi ſibi vicem incumbunt: undecim autem inque coſtarum intervalla. Et malè i fecere 68. Nam in coſtarum vera-m intervallis diverſos fecerunt mu-ilos inter partes iſtarum coſtarum oſ-is habitantes ab iis, qui inter partes rtilagineas reperiuntur. *Error aliorum.*

Externi oriuntur à ſuperiorum coſta-m inferioribus partibus, & inſerun-r in inferiorum partes ſuperiores. *Interni* è contra.

Externi desinunt ad cartilagines : *in*-*terni* & costarum & cartilaginum sp[atia] implent.

Fibras obliquas habent, & se mu[tuo] intersecant instar literæ X. quia [m]as breves sunt musculi, ob interval[lo]rum parvitatem.

Usus est, thoracem dilatare & cont[ra]here, Externi æmulantur tractum s[u]clavii: costas attollendo, & thorac[em] constringendo, faciuntque ad exspi[ra]tionem. Interni costas abducunt, & th[o]racem amplificando ad inspirationem faciunt.

Alii cum Vesalio statuunt, muscul[os] externos costas inferiores sursum pel[le]re, internos verò superiores deorsum rapere, ut angustando thorace mutuu[m] sibi ferant auxilium. Sed statuendu[m] potius, quiescentibus internis, extern[os] seorsim agere.

CAPUT III.

DE DIAPHRAGMATE.

DIAPHRAGMA à distingue[n]do dictum, aliis præcordia dict[um] t[...]

-, Φρένες, quia eo affecto mens & ſen-
perturbantur ob conſenſum cum
rebro, fitque inflammato diaphrag-
ate paraphrenitis. *Septum transverſum*
vocant, quia transverſim corpus *Diaphragma quid.*
idit, & diſtingit ventrem medium ab
imo.

Eſt autem muſculus ſingularis ha-
ns figuram & actionem ab omnibus
is diverſam.

Situs eius eſt transverſus, & quia non-
hil deorſum inclinat, obliquus.

Figura circularis eſt & rotunda, ap-
ndiculis longis exceptis.

Numero unicus eſt hic muſculus, u-
que lateri communis, ſed magnus.

Magnitudo reſpondet amplitudini
ansverſæ imi thoracis, quæ eſt inter
ertebras dorſi infimas & coſtas.
iam.

Oriri videtur à lumborũ vertebris per
uas partes carnoſas longiuſculas (quæ
amborũ muſculis adhœrent ad arteriæ
magnæ

magnæ latera, & ſenſim latiores fac
circa infimas thoracis vertebras coeu
ubi circularis fieri incipit hic muſcu
& thoraci circumtenditur, annexus
ſtis parte carnoſa: quamvis rectiûs
te initium ſtatuitur in tota circumfer
tia.

Caput & finis in diaphragmate.

Subſtantia eſt carnoſa, in medio n
voſa & membranoſa, ubi apparet c
trum membranoſum & quaſi *circulus n
veus* loco tendinis, ad quem fibræ carn
ſæ à thoracis peripheria tanquam ad c
trum excurrunt.

Galenus medium ſepti voluit eſſe c
put muſculi, quia ibi nervi inſerunt
Sed quemadmodum eſt muſculus p
culiaris ſitu, actione, figura, nobili
te &c. ita & hic aliquid peculiare eſt.

Membranâ veſtitur duplici ad robu
Superiore à pleura, inferiore à perit
næo. Et propriam quoque tenuem h
bet tunicam.

Foramina habet; unum dextrum i
parte nervoſa mediâ pro tranſitu ven
cavæ: aliud ſiniſtrum, maius & nonn
hil poſterius, pro tranſitu oeſopha
cum duobus nervis ventriculum peter
tibus. Et ubi exoritur, apparet diviſi

pr

transitu arteriæ magnæ, & venæ si-
nari.

Vasa. Venas habet & arterias à vici-
vena cava & arteria magna, dictas
enicas: aliquando & ab adiposa.

Nervi per totam eius substantiam spar-
tur, delati ex spinali medulla colli
quartam & quintam vertebram:
d ipsi proprium, nec aliis partibus
rnis sub claviculis commune. Fe-
ur autem per thoracis cavum &
liuntur a mediastino. Et quia dia- *Risus Sardonij causa.*
gmatis nervi ramulis in maxilla-
& labiorum musculos divaricatis
niscentur, hinc in percussione dia-
gmatis risus oritur, sed non verus,
m sardonius dictus: quia unà faci-
usculi convelluntur, & maxillis
sque agitatis risus apparet.

Usus est 1. Facere ad respirationem li- *Diaphragmatis motus quomodo fiat.*
m; nam musculi thoracis ad vio-
am faciunt: Et in inspiratione qui-
tenditur diaphragma, in exspira-
e remittitur, contrà quàm volunt
itius & Laurentius. Et hic quidem
diaphragma, contra quam alii mu-
, trahere finem suum versus; vult

que

que fibras à thoracis circumferentiâ
currentes æqualiter contrahi, & co
ad circulum nerveum adduci, atque
peragi reſpirationem. Sed quomodo
trum membranoſum ſepti coſtas ad
attrahere poterit, & totum thorac
conſtringere?

II. Adjuvare abdominis muſculos
compreſſione, ad excluſionem ex
mentorum & fœtus: Nam à ſuper
parte inteſtina deorſum trudit.

III. Diſtinguere imum ventrem
partibus naturalibus à medio cum v
libus, ne ab ignobilioribus partibus
quentes vapores ad nobiliores parte
cor &c. aſcendant.

IV. Hippocrati, eſſe infimi ventris
ſpiratorium, dum hypochondria v
tilat.

CAPVT IV.

DE PLEVRA, MED
aſtino & Thymo.

Pleura quid. PLEURA eſt membrana intrinſec
th

-racis cavitatē ſuccingens, peritonæo Eius origo.
-ſior & robuſtior ; orta à tunicis, quę
-vos intercoſtales ex ſpina dorſi egre-
-ntes tegunt, Ideò in dorſo craſſior Craßities.
-cuius vertebris quaſi inſeparabili-
-dhœret. In thoracis morbis ſæpè
-ecuplo craſſior : licet alii dicant
-adeò attenuari in pleuriticis, ut vix
-ſpici queat.

-uplex eſt ubique, ut inter duplicatu-
-vaſa ferri queant. Exterior pars
-or eſt & craſſior, interior tenuior. Materiæ
-has ſæpè materia pleuritica colli- pleuriticæ
-, nec tantùm inter pleuram & mu- locus.
-os.

-guedinis aliquid aliquando reperi-
-uti & quandoque in peritonæo,
-dorſi vertebras in pleura, ubi vaſa
-ra ſunt.

-terim & coſtæ ſuum habent perio-

-ſa. Venas habet à venâ ſine pari, &
-coſtali ſuperiore, arterias à magnâ,
-è vertebris thoracis,

Vſus eſt, thoracem intus & eius pa
veſtire, (quemadmodum peritonæu
imi ventris partibus tunicas comm
cat) & interſepientem membran
ſeu

MEDIASTINVM conſtituere, c
Mediaſtinum quid. pleuræ ſoboles eſt, & membrana
plex, thoracis cavitatem & pulmon
duas partes diſpeſcens. Nam poſtq
pleura circa dorſum orta per later
ςέρνον aſcendit, rurſum ad ſpinam
dens, rectà à medio pectore ad do
porrigitur. Vtrinque lateribus ſtern
nexa hæc membrana non obſcurè
plex eſt, ut pleura, ſed conſpicuè, u
terce.lat tantum ſpacii, quanta eſt
latitudo. In huius duplicitatis ca
tem, quæ ſub ſterno eſt, ſi vulnus
riùs inflictum penetret, ſatis tutum
& absque periculo; quod anatome
peritus lethale pronunciaret. V
bras verò verſùs ſenſim anguſtatu
vitas, & membranæ committuntu
anteriore parte cavitatis cor & ven
vâ habitant; in poſteriore gula cū
vis ſtomachicis.

Ter

Tenuioris est & mollioris *substantiæ* quam pleura; & circa vasa non rarò adipe referta est instar omenti.

THYMUS adnascitur ei in jugulo thoracis summâ parte, estque corpus glandulosum, molle, spongiosum ... (Aliis lactes, pars nempe in vitulis esui expetita) vasa ibi ascendentia ..., venam cavam & arteriam magnam, eorumque ramos ad brachia & ... las proficiscentes fulciens, & ob tutelam, uti fieri solet, & ne vasa ab ossis ... tu lędantur. *Thymus quid.*

Vsus Mediastini est I. Thoracem ... dirimere, ut una parte pulmonum læsâ vulnere vel aliter, altera officio fungatur.

... Cor cum pericardio annexo ... ndere, ut nullam ad partem alli...

... Vasa percurrentia stabilire.

CAPVT V.

DE PERICARDIO et humore in eo contento.

PERICARDIVM aliis cordis involucrum, capsula, arcula, camera, panniculus *Pericardium quid.*

niculus &c, eſt membrana cor totu
cingens, cuius ideò figuram æmula
& ferè magnitudinem: ſed tantu
corde diſtat, quantum ſatis eſt pro m
cordis & humore, qui in hac capſula c
tinetur.

Oritur ad baſin ex tunicis vaſa co
cingentibus, quæ à pleura (nam inte
ſin cordis & pericardium hæc tunica
adeſt) ubi propter eadem

Quinque *foramina* habet: nempe
venæ cavæ introitu & exitu, & pro
quorum vaſorum trium egreſſu.

Connectitur orbiculatim media
plurimis fibris & vicinis partibus,
cipuè diaphragmatis circulo ne
firmiter adhæret, quod homini pr
ùm, nam ab eo in canibus & ſimi
ſtat.

Superficies externa eſt fibroſa, in
lubrica, & utraque ſine pingu
ne.

Subſtantia craſſa & dura eſt, tant
pulmone durior, quantò oſſe m
or.

Vaſa. Venas parvas habet à phreni
axillari:

Arterias nullas facilè apparentes:
quia aliàs cordi vicinum eſt.

No

ervos minimos, à recurrente sini-

sus I. Cordis esse domicilium fir-
n, ne illud in motu duriores partes
at. II. Ut in eo contineatur

UMOR SEROSUS vel aqueus in- *An humor serosus in pericardijs omniū reperiatur.*
rinæ, non tamen æris aut salsus;
Galeno cor quasi in vesica esse di-
.

ic humor in omnibus animalibus
raliter constitutis, tam vivis quàm
uis reperitur, ut patet ex sectioni-
ivorum & mortuorum: in aliis ta-
plus vel minus; in hecticis exiguus
flavescens.

mortuis copiosior est: quia tunc *Cur iste in mortuis copiosior.*
us plurimi in refrigeratis partibus
ntur in aquam.

is si nimia copia fuerit, palpitatio
, & inde suffocans mors sequitur:
umtio; tabes.

nde oriatur, variorum variæ opinio- *Vnde oriatur humor pericardij.*
nt.

. Eorum est, qui ex vasis cordis *Opinio I.*
ti volunt, siquidem palpitationem
ioso humore phelebetomia curat:
tque ob fervorem cordis exprimi
rem aqueum, ut in ligno urente.

II. II. Alii volunt ex potu esse, c
pars aliqua roris modo penetret ex a
ra arteriâ in venosam.

III. III. A materia aquosa seminali
primâ generatione; sicut à flatuosâ
in auribus esse putatur.

IV. IV. Huic affinis est Iasolini opi
qui vult esse portionem perfectissim
selectam, omnibusq; numeris abso
humoris serosi ab ipsa natura trans
sam, primigenio forsan ortu.

V. V. Ab excrementis aquosis te
coctionis.

VI. VI. Ex salivâ delabente ex glan
linguæ in trachæam, inde verò in art
& cor.

VII. VII. Ex cordis adipe, agitation
aquam converso.

VIII. VIII. Ex aeris inspirati crassior
tione in aquam versâ.

IX. IX. Et ultima, quæ nobis v
milis est: ex vaporibus & exhalat
bus humidis, ab humoribus cordis
à motu & calore protrusis, & ad per
dii densitatem pulsis.

Usus I. Cor humectare &
gerare, motumque faciliorem red
II. Ad adipis concretionem fa
III

Ut cor innatando minùs grave fiat: in nullam partem impingat.

HUMOR quoque IN THORACIS CAVITATE communiter reperitur, similis cruori aquæ permisto, quo thoracis partes oblinuntur, ne nimium calefiant exsiccentur. Hinc latere Salvatoris aperto sanguis & aqua effluxerunt.

CAPUT VI.

DE CORDE IN genere.

COR à currendo ob motum dictum, pars princeps animalis est, quâ nullum animal carere visum est, teste Aristotele, & ex cuius læsione animal ferè statim moritur, quia vitæ fons est, & spiritus vitales elaborat, & per arterias à se per totum corpus distribuit.

Situs eius est in medio corporis, si ... non considerentur, ut in brutis fit; ...ibus cor medium est, ob mobilitatem & securitatem, & in thoracis quo... medio, ubi à pulmonibus undique *Cor quare in medio.*

cingitur. Est autem cor quoad basin ex-
acte in medio;

Motus tamen eius magis in sinistro la-
tere persentitur.

Error vulgi Cor esse in sinistro latere.

1. Quia in sinistro eius ventriculo spi-
ritus vitalis continetur, & à sinistris
arteria magna: hinc vulgus putat cor
sinistro residere latere.

Cur apex cordis sinistrorsum inclinet.

2. Quia mucro cordis sinistram spectat,
ut diaphragmati cedat: ad dextram
verò declinare non potuit, ob venam
cavam, ibi per medium thoracem ascen-
dentem.

Magnitudo. In homine quoad propor-
tionem maius est cor quàm reliquis in a-
nimalibus, uti & cerebrum atque ...

Maius Cor in quibus reperiatur.

Alioquin magnitudo variat pro ætate &
temperamento. Frigidiores enim & ti-
midi cor magnum habent, calidi-
& audaciores minus. Hinc Aristo-
affirmat de timidis animalibus, ut le-
re, cervo, mure, hyena, asino, mu-
&c. quod cor magnum in proportio-
habeant.

Figura est conoidalis, quia in mu-
nem exit. Pars suprema ob vasa ibi
ta latior, & rotunda, quamvis non
ctè dicitur *basis cordis*, radix vel caput
infima acutior dicitur conus, mucro

..., cuſpis, & *apex cordis*. Hippocrati ex-
...mum & cauda. Anteriùs cor gibboſi-
...eſt, poſteriùs magis ſimum. In con-
...ctionibus totum cor eſt oblongius, in
...tationibus maximis è globoſum.

Connexio eſt cum mediaſtino & dia-
...ragmate, per pericardium; at cum a-
... partibus, per vaſa.

Subſtantia eſt caro vel παρέγχυμα ſo-
...um, craſſum, denſum.

1. Ad ſuſtinendam motus continuita-
...n. *Cur ſubſtātia cordis adeò craſſa.*

2. Ne ſpiritus ſubtiles contenti cum
...ore innato exhalent. Hinc caro hæc
...ras habet omnis generis ad robur, in-
...em adeò commiſtas & compactas, ut
...n perſpicuè cernantur.

Tunicâ non facilè ſeparabili veſtitur
...c ſubſtantia, ad ulteriorem firmita-
...m: cui adnaſcitur

Adeps circa cordis baſin (non facilè
...ca conum, quia hic ab humore peri-
...dii humectatur) 1. ad venas circa cor
...ingendas, 2. & cor humectandum, ne
...motu exſiccetur.

Interim rectè dixerunt *Ariſtoteles*, Ga-
...nus & Avicenna circa nullam calidam
...tē, ut cor, epar, arterias, venas &c. coire
...iſſe τὴν πιμελήν, pinguedinē; hæc enim *An circa cor reperiatur pinguedo.*

facilè à calore liquatur. Interim τὸ σ
adeps cùm difficulter liquetur, adn
poteſt.

Rariſſimum autem eſt, quod inve
Bauhinus, in cordis ventriculo repe
fruſtula quædam adipoſa.

Vena coronaria cordis.

Vaſa. Venam habet cor ad nutri
nem, quæ *coronaria* dicitur, quia in
bem cor amplectitur, aliquando ge
na. Hæc à cava oritur extra ventricu
cui *valvula* affigitur, ne ſanguis reflu
Ramos ſpargit deorſum per ſuperfic
cordis, & per ſiniſtram plures, quia
ſior ibi eſt caro.

Arterias duas habet coronarias à
gna.

Nervulum quoque à ſexta conjuga
ne obſcurum, ad facultatem ſenſific
non motricem.

Error Fallopij.

Falſum enim eſt, quod habet Fall
us, per cordis baſin diſpergi mult
cohortem nervorum, & quaſi reti
rem plexum: non enim animalis eſt
dis motus, cum cor non ſit muſcu
ſed naturalis: nobis enim etiam non
lentibus cor movetur. Et Galenu

An cor ſit muſculus.

ctè negavit cor eſſe muſculum. 1.
omnis generis fibras habet. 2. Quia
ſ

[...]us est motus voluntarii instrumen[...] [...]. Quòd si verò quis dicat, cor esse [...]culum motus naturalis, impropriæ [...] locutioni non repugnabimus: & ita [...]um esse potest Hippocraticum illud, [...] esse musculum. Definit enim hunc, [...]em in orbem circumactam:

Temperamentum Cordis in activis est [...]dum, imò calidissimum præ omni- [...] aliis partibus. Vana autem est Avi[...]næ opinio, cor esse frigidum ob partes [...]idas, quas continet, vasa & valvu-

Error Avicennæ.

Jn quibus verò calidius cor est, tho[...] hispidus fit, & partes hypochondriis [...]næ; iique homines iracundi & auda[...] sunt.

Hispidus thorax quid significet.

Rariùs tantus calor est cordis, ut [...]m hirsutum fiat & pilis refertum, [...]le invẽtum in Aristomene Messenio, [...]ibus Plinio & Valerio Maximo, & in [...]rmogene Græco, referente Cœlio [...]odigino: & in latronibus quibusdam [...]ignibus testantur se hoc vidisse Beni[...]nius, Lusitanus & Muretus. Tales ve[...] homines audacissimi sunt, calidissimi [...]callidissimi, atque ut plurimum scele[...]i.

Hispidum cor quid significet.

In paſſivis cor humidum eſt, humidi nempè cute, ſed muſculis ſiccius, qu durius: nam partes tantò humidio ſunt cute, quantò molliores.

Vſus.

I. Vitæ & caloris nativi fons eſt atq ſedes, nam ſpiritum vitalem elabora

II. Sanguinem pro pulmonum nut tione conficit.

Pulſus quid. III. *A* putredine conſervat motu co tinuo, qui PULSUS dicitur.

Eſt verò motus continuus & non c ſans: quia continuè generari debet vi lis ſpiritus.

Conſtat hic motus ex ſyſtole & d ſtole, & inter utrumque motum int cedit quies.

Diaſtole quid. Diaſtole eſt dilatatio cordis; ut hau tur ſanguis per venam in ventriculu dextrum, & aer per arteriam venoſan ſiniſtrum.

Syſtole quid. Syſtole eſt contractio vel depre cordis, & in longum exporrectio, ubi anguſtius redditur, nempe ut ſangui dextro ventriculo in pulmones effun tur per venam arterialem, & ſpiri vitalis in arteriam magnam ex ſini ventriculo, & pars quoque vitalis ſan nis cum fuliginibus in pulmones.

Di

Diversum autẽ motũ habent auriculæ ...rdis, de quibus modo dicendum.

CAPUT VII.

...E CORDIS PARTI-bus in specie, Auriculis, Cavitatibus, Septo, Vasis, & valvulis.

PArtes cordis specialiter consideran-dæ aut extrinsecùs conspiciuntur, ut ...URICULÆ; aut intrinsecùs, ut VEN-...RICULI seu cavitates duæ, SEPTUM ...stinguens, & VASA cum VALVULIS.

AURICULAE ita dictæ fuerunt nõ ob ...ditum, sed ob figuræ aliquam similitu-...nem: nam ex basi longâ desinunt in ...ucronem obtusum (sinistra tamen ma-...s acuminata est) & cavitatem habent, ... sinus ante cor producantur. *Auriculæ cordis cur ita dictæ.*

Sunt verò AURICULAE processus ...el appendices

Sitæ ad cordis basin ante orificia vaso-...um, utrinque una. Nam

Numero duæ sunt: dextra major, & si-...stra minor. Illa venæ cavæ, cum quâ ...mmune quasi corpus constituere vi-...etur, apposita est; hæc arteriæ venosæ.

Substan-

Subſtãtia auricularũ eſt peculiaris, qu[...] nulla in aliâ parte. Sunt tamen tenue[...] molles ad faciliorem contractionẽ, n[...] voſæ ad firmitatem. Siniſtra vero du[...] eſt, paulò carnoſior & craſſior.

Superficies externa in extenſis & re[...] tis, æqualis eſt & gibba, in contractis [...] goſa; & in ſiniſtrâ quidem magis rug[...] quàm in dextrâ.

Vſus.

I. Eſſe cordis promptuaria; rec[...] unt enim primò ſanguinem & aerem [...] ſubito in cor irruant, unde cordis la[...] & animalis ſuffocatio.

II. Vaſa, quibus apponuntur, tu[...] ri.

III. Hippocrati, eſſe cordi loco [...] belli & refrigeratorii: moventur eni[...] inſtar follium hæ auriculæ: & quia i[...] plentur, diſtenduntur; at cor, quia [...] ſtenditur, impletur.

Error Ariſtotelis. CAVITATES Cordis ſive Ventri[...] li, vel ſinus, thalami, ſpecus &c. non t[...] ſunt, ut falsò Ariſtoteles, ſed duæ t[...] tùm reperiuntur in animali cavitat[...] dextra & ſiniſtra, *ſuperficiem* habentes [...] ternam inæqualem & aſperam, maxi[...] verò ſiniſtra.

Dexter ventriculus ſanguinem recipit
ena cavâ, quam in ſe recipit: unde
tam craſſa carne ceu pariete conſtat,
uti ſiniſter, ut æquilibrium fieret, cum
materiæ contineat, & maius pon-
quàm ſiniſter.

Non exactè rotundus eſt, neque ad
cronis finem pertingit, ſed videtur
quaſi appendix ad cordis ſiniſtrum
triculum, qui remoto dextro inte-
m adhuc quaſi cor repræſentare vi-
ur.

atior tamen eſt, & major ſiniſtro.
anguinis copiam, quam continere de-
at, & pro pulmonibus nutriendis, &
ſpiritibus vitalibus in ſiniſtro ventri-
gignendis. Nam

ius eius eſt I. Sanguinem recipere ex
cava, ad pulmonem nutriendum,
ſanguis iſte effunditur in pulmones
venam arterioſam. Ideò piſces, *Piſces cur unicum in corde ventriculum habeant.*
ulmonibus carent, & aerem per
es non inſpirant, hunc dextrum ven-
ulum non habent, ſed unicum tan-
. Hic ergò dexter ventriculus co-
& attenuat ſanguinem pro pulmo-
nutritione.

II. Mitte-

II. Mittere partem tenuiorem per se-
ptum in sinistrum ventriculum, ad spiri-
tus vitalis confectionem

Sinister Ventriculus angustior est, sed o-
bilior: rotundam habens cavitatem
ad mucronem pertingentem. Carne
habet seu parietem triplo crassiore
habet item duriorem, ne spiritus vita
exhalent.

Usus est, spiritum vitalem elaborare
duplici materia I. Ex sanguine in dex
cavitate præparato, & per septum tra
misso. II. Ex aere per os & nares inspi
to, in pulmonibus præparato, & per
teriam venosam in cordis sinistrum ve
triculum misso.

SEPTUM vel interstitium est inter
utrumque ventriculum, quod crassum
instar alterius parietis sinistri ventricu
concavum parte sinistra, dextra gibb
sum, cavernosum & *foraminibus* (quæ
liqui putant esse tertium Aristotelis ve
triculum) plenum; quæ cavernæ ampl
res sunt dextrorsum, extremos verò
nes sinistrorsum vix cernere licet.

An per septum cordis sanguis pertranseat. Unde multi per hoc septum quicq
transire negarunt. Sed non mirum e
dubitare. Nam

I. Anfractu feruntur ambagioso, ut r
faci

[...]è ſtilus penetrare queat. Magis ta-
[...] fiunt iſti pori conſpicui in corde bo-
[...]iu elixato.
[...] In mortuis omnia concidunt.
Anguſtia eſſe debebat ſumma in
[...] quia tenuiſſima portio ſanguinis
[...]aſi percolatur. Interim, quia fruſtra
[...]unt hæc foramina, ideo
[...]*us* ſepti eſt, ut per id ſanguis ex dex-
[...]entriculo in ſiniſtrum tranſeat, ad
[...]s ſanguinis ſpiritusque generatio,
[...] qui poſtea per arterias in univer-
[...]orpus diſtribuitur ad vitam & calo-
[...]ativum ſervandum atque ſuſcitan-

[...]ASA circa caput cordis reperiuntur
[...]or inſignia cor egredientia, quæ
[...]ocrates vocat Naturæ humanæ
[...]s. Dextro ventriculo inſeruntur
[...]næ venæ: vena cava, & vena arte-
Siniſtro totidem arteriæ: Arte-
[...]noſa, & Arteria magna. Quibus o-
[...]us intus apponuntur VALVULÆ
[...]tiola undecim, utilia, ne materia
[...]re queat.
[...]rimum vas eſt VENA CAVA
[...]culo dextro inſerta, admodum
[...] & patente orificio, ut ideo vi-
[...] ex corde oriri potiùs quàm
ab epa-

ab epate præsertim cum adeo firmi[illegible] adhæreat dextro ventriculo, ut sepa[illegible] nequeat.

Usus est, sanguinem inferre ab c[illegible] re.

Circulus membraneus huius orif[illegible] annascitur ad cordis robur: qui find[illegible] statim in tres validas membra[illegible] sas

VALVULAS, janitrices dictas, f[illegible] intro spectantes, ut sanguis intrare [illegible] dem queat; sed non in cavam r[illegible] re.

Valvulæ tricuspides. Dicuntur TRICUSPIDES, Gr[illegible] τριγλωχῖνες, quia telorum triangu[illegible] bus cuspidibus similes sunt, qua[illegible] clauduntur, & invicem connivent.

Adnascuntur *filamentis* multis, qu[illegible] junguntur *carneæ particulæ*; quæ co[illegible] ligamenta aliis dicuntur, aliis fortè [illegible] vi cordis, ut Aristoteli.

VENA ARTERIALIS vel vas [illegible] riosum

Vena arteriosa cur vena. *Vena* dicitur ab officio, quia pul[illegible] pro nutritione dat sanguinem.

Cur arteria. *Arteria* dicitur I. Ob substantiam[illegible] non est ex tunica simplici, ut ven[illegible] duplici.

II. [illegible]

Quia in fœtu arteriæ munus obit,
apite ſequente dicetur.
Hæc minori orificio corde egreditur, *Eius ortus*
rteriæ magnæ innitens atque ſini *& progreſ*
rſum inclinans ad pulmonis partes *ſus.*
tram & ſiniſtram duplici ramo ver-
dextro & ſiniſtro: qui poſtea in va-
ramos pulmonicos abeunt.
Vſus eſt, ſanguinem excipere ex dextro
triculo, & pulmonibus pro nutritio-
dvehere. Et ne in cor relabatur ſan-
,

ALVULÆ tres apponuntur, à tuni- *Valvulæ*
ſius venæ ortæ, intus foras ſpectan- *ſigmoides.*
& ſemicirculum referentes vel Græ-
teræ Sigma, unde *Sigmoides* dicuntur.
ent verò potiùs figuram latinæ lite-
.

RTERIA VENOSA tertium cordis *Arteria ve*
ſt, quod in ſiniſtro conſpicitur ven- *noſa cur*
lo. *arteria.*
icitur ob officium ARTERIA. Nam
lſat, ſiquidem ſiniſtro ventriculo
inua eſt. I·I. Aerem continet & de-
t.
ENA I. ob ſubſtantiam, 2. quia in
venæ munus obit.
ritur orificio rotundo & magno (ma-

jori quàm arteria magna) ſtatim a
greſſu bipartita, ac ſi ferè duplici o
riretur; ac diſſeminatur in pulmon
dextrum & ſiniſtrum.

Vſus

I. Jn dilatatione aerem attrahe
Cor pro ſpirituum generatione.

II. Jn contractione, ſanguinis v
portionem in pulmones excludere,
fuliginibus: ideo tantùm duæ.

VALVULÆ orificio huius vaſi
ponuntur, foris intrò vergentes (
ex membraneo circulo ex cordis ſu
tia enato) quæ junctæ mitram ep
palem referunt. Maiores ſunt, q
valvulæ cavæ, longiora filamenta h
atque roboris gratiâ plurimas ca
explantationes.

ARTERIA MAGNA, ita dicta,
aliarum omnium radix ſit, alterum
niſtri ventriculi vas, unde prodit &
tur.

Ad huius orificium fulcri loco
nitur non quidem in homine, ſed i
malibus quibuſdam dura quædam
ſtantia, quæ aliquando cartilaginea
quãdo oſſea, prout magna & annoſ
animalia.

est, spiritum vitalem à corde acce-
omnibus partibus communicare,
in cor remeet, apponuntur tres
e intus foras spectantes, quæ Sig-
 dicuntur.

CAPVT VIII.

VASORVM COR-
dis fœtus unione.

orde aliter se habent vasa, dum
n utero est, aliter, cum jam in lu-
itus est; Quod licet Galenus no-
que mentionem injecit, tamen
e Anatomici aut neglexerunt, aut
c de re protulerunt, dum unio-
orum dixêre quidam fieri tantùm
dem, quidam per solā anastomo-

conjunctiones seu UNIONES
VM cordis in fœtu sunt dupli-

it per anastomosin, alia *per cana-*

nastomosin fit *unio* Venæ Cavæ
æ Venosæ, sub dextrâ auriculâ
oronariam, antequam cava se
dextrum ventriculum aperiat.
n est amplum & ovalis figuræ.

Voluit autem natura unionem h
per ἀναςόμωσιν moliri. I. Ob vi
tem. II. Ob similitudinem subst
rum.

Foramini huic in cavitate arter
nosæ apponitur *membranula* pendu
nuis & dura, foramine major.

Vsus est, ut per hoc foramen ex
in arteriam venosam feratur sang
in dextrum Ventriculũ, nam non
tur adhuc vitalis spiritus, nec ita a
to eget pulmo sanguine) ad nutri
pulmonis; cum hic alias in fœtu
non posset, quippe in quo cor non
motum, quo expelli posset sang
dextro ventriculo in venam arter
Quare hæc arteria Venosa dicta
vena est.

Ne verò sanguis in Cavam rel
prohibet membranula apposita,
Vsus membranulæ. concidit.

Post partum aliquantulo temp
alescit hoc foramen & exsiccatur
cus hic nunquam pertusus fuisse
tur.

Per canalem oblongum est alter
videlicet Venæ arterialis, & arter
gnæ, quia à se invicem distant.

…c unio extra cor eſt (prior in cor-
…obus digitis à baſi, in adultis qua-
…nam non à caudice arteriæ magnæ
… Canalis. Obliquè ad arterioſam
…deò nulla valvula appoſita eſt, ſi-
…n obliquitas regreſſum impedire
… ubi hæc bipartitur, ac ſi in tres
…divideretur; quarum minima ta-
…t canalis.

…nfantibus trium vel quatuor an-
… reperitur quidem adhuc, ſed non
…s; in adultis tandem paulatim at-
…ur & ſiccatur, donec penitus con-
…t.

…eſt, ut Spiritus Vitalis ab arteriis
…calibus in arteriam magnam rece-
…b hac per canalem illum in venam
…ſam feratur, & rectà in pulmones,
…m.

CAPVT IX.

…E PVLMONIbus.

…MONES Græcis πνεύμονες à re-
…ando dicuntur: quia animalibus

 in

in aere viventibus & respirantibu
sunt, piscibus non item.

Siti sunt in pectoris vel thoracis
te, quam implent, quando diste
tur.

Dividitur pulmo in partem dextr
sinistram beneficio mediastini : u
parte læsa altera adhuc officium f
Lobi pulmonum. Harum quælibet in duos *lobos* diri
rarius una earum in tres : quibu
quam digitis cor pulmones ample
tur.

Figura est ungulæ bubalæ. Extri
ad thoracis cavitatem pulmones
sunt, intrinsecùs cavi, ubi cor a
ctuntur.

Color in fœtu est rubeus ut epati
alimentum, quod à matre accipitu
adultis ex pallido flavescens : aliq
cinericius; in iis, qui morbo diu
obière, nigricans.

Connexio est anteriùs cum stern
Dispnœa diuturnæ caussa quædam. mediastinum, posteriùs cum vert
ad latera cum pleura per fibrosos
aliquando connascuntur pulmone
de dispnæa oritur diuturna. Hip
tes 2. de morbis vocat pulmonem
eus delapsum; fitque hoc vel ab o

pleuritidem, vel ob pituitam tenacem & viſcidam ſe interponentem; vel cauſa externa, ut curatione negligenter infoſſi, vel ſuppurati thoracis. Coit etiam pulmo cordi per venam arterioſam & arteriam venoſam.

Subſtantia in fœtu eſt denſa & craſſa. Poſt partum quia moveri cum corde debeat, calore & motu caro levis mollisque fit, laxa, rara & ſpongioſa; ut attollantur pulmones, & rurſus collabantur, aëremque facilè recipiant.

Membranâ cingitur pulmo tenui, poris multis inſignitâ (hinc ſanies thoracis penetrare poteſt, & per eam exire) quæ à ſuccingente pleura producitur. Nam cum vaſa pulmonis intrant, tunicâ ſuâ à pleura enatâ ſe exuunt, quæ pulmones poſtea veſtit.

Vaſa. Subſtantia pulmonis tribus intertexitur vaſis non parum ad robur facientibus. Duo à corde veniunt, de quibus ſuprà diximus: *Vena arterialis* & *arteria Venalis*. Tertium proprium eſt videlicet

Trachæa ſive aſpera dicta arteria, de
ſequenti capite.

Pthiſeos cauſſa quædam, & inde mortis repentinæ, Vaſa hæc ſi erodantur, ut in *Pht*
cis, ſæpè copia ſanguinis ejicitur ,
cartilaginoſa ſubſtantia. Sæpè
Pthiſici inopinata morte extinguun
quia vaſis eroſis majoribus effuſo
guine cor obruitur.

Pulmo præ omnibus partibus ſanguine abundat. Vaſa hæc pulmonum magna ſunt,
plurimo ſanguine egebant; nec ulla
eſt corporis ita ſanguine abũdans qu
modum pulmo, ob motum perpet
& copiam caloris tam ex motu , qu
cordis vicinia.

Modus peculiaris nutritionis pulmonũ. Et quia attenuato & ſubtiliori ſa
ne nutritur, hinc venæ pulmonis
cas venarum habent, ut nil niſi ſu
tranſudet: arteriæ verò tunicas
rum , ut copioſè ſanguis arterialis &
tilis perfluat, contra quam in aliis o
bus fit partibus.

Cur ulcera pulmonum indolorifica. *Nervuli* exigui à ſexto pari tantùm
membranam eius ſparguntur , non
ſubſtantiam, ne ex motu aſſiduo
ant: Hinc pulmonum ulcera absqu
lore fiunt.

tio pulmonis officialis nulla eſt , uti *Error Aver-*
Averrhoes,qui putat,pulmones pro- *rhois.*
vi moveri, nec thoracis motum ſe-
dicitque aliàs dari motum aliquem
entum perpetuum.

ed tenendum,pulmonem,licet reſpi-
onis vas ſit, non tamen agendo , ſed
endo. Nullam enim propriã moven-
m habet , ſicuti vult Averrhoes, nec
us principium à corde accipit, uti *Error Ari-*
Ariſtoteles ; ſed tantùm thoracis *ſtotelis.*
um ad fugam vacui ſequitur.

Quare aërem inſpiratum tantùm reci-
quia thorax ſe dilatando aere pulmo-
n complet.

Pulmonis autem motum à thorace
, experientia conſtat. Nam ſi tho- *Motum pul-*
em penetrante vulnere percuſſum aer *monis eſſe*
rediatur, immobilis pulmo manet, *à thorace*
a thoracis dilatationem ſequi non *probatur.*
eſt , aere ſe per vulnus in ſpacium
ne inſinuante. *At* integro thorace ,
s amplificationem ſequitur pulmo ,
fugam vacui. Quia verò pulmo eſt
trumentum reſpirationis, hinc ſequẽ-
s habet

Vsus I. Dum dilatatur; deinde du[illegible] constringitur.

Dum dilatatur, recipit instar follis [illegible]rem per tracheæ ramos.

I. *Ad* aerem cordi præparandum [illegible] spiritus alimonia convenienti. Non[illegible]nim quælibet aeris qualitas spiritui [illegible]stro amica est, uti videre est in iis, [illegible] extinguuntur ex carbonum fumo, it[illegible] in ædibus calce nuper illitis.

Non quempiu aerem spiritui hominis esse amicum.

II. Ad caloris ventilationem & re[illegible]gerationem. Videmus enim calorem [illegible]strum frigido indigere, & absque eo [illegible]stingui, ut liquet in iis, qui diutius in [illegible]ventissimis balneis morantur, sic[illegible] flamma in angusto loco aere non ven[illegible]lata contabescit & perit. Quare pul[illegible] cordis flabellum & ventilabrum dicit[illegible] & pisces in aquâ, quia non indigeb[illegible] hac refrigeratione, pulmonibus care[illegible] Ergo pulmo ad vitam absolutè non [illegible] necessarius, sed ad cordis commodi[illegible]tem.

Calorem nostrum indigere frigido.

Pisces cur pulmonibus non egebant.

Dum cōstringitur pulmo in exspiratio[illegible] iterum duplicem usum nobis præstat:

I. *Fuliginosa* excrementa per eū exeu[illegible]

II. Ad vocem facit, quatenus dat [illegible]ritum ad edendam vocem. Quamobr[illegible] animalia pulmonum parenchimate de[illegible]tuta vocem non edunt.

CAP[illegible]

CAPVT X.

DE FISTVLA PVLMONUM.

FISTULA vel canna PULMONIS veteribus Arteria dicta est, eò quod aerem contineat: Galeno & aliis *Trachea* seu *aspera arteria*, ab inæqualitate, & ad differentiam arteriarum lævium. Est autem canalis pulmones inferiore parte plurimis ramis, quos Hippocrates Syringas & Aortas vocat, ingrediens; cujus caput *larynx* dicitur, de qua sequenti capite, reliquum vero *bronchus* dicitur, eò quod à potu irrigetur. Aliquid enim potus ferri etiam in trachæam & pulmones rectè probat Hippocrates ex mactato recenter porco, in cuius pulmonibus materia ita colorata reperitur, qualis statim antea ab eo hausta. Et quod aliquid potus deferri possit per Tracheam probari potest ex Julio Jasolino, Anatomico Neapolitano, qui in nobilissimi cuiusdam viri cadavere quærens causam mortis, invenit pericardium adeò humore distentum, ut eo presso aliquid humoris per os effluxerit.

Trachea quid.

An potus aliquid in tracheam & pulmones descendat.

Situs

Situs. Oesophago incumbit, nam a ore rectà deorsum per collum ad pulmo nes fertur: Eius verò rami, qui reliquo rum vasorum pulmonis ramis majores pulmonem ingredientes, inibi feruntur medii, inter venam arteriosam, qu posteriùs est, & arteriam venosam, qu anteriùs: quibus cũ jungitur per anasto moses.

Membranâ vestitur duplici: unâ extrin secus, alterâ intrinsecus.

Externa tenuis à plevra est, & arct cohœret cum cartilaginum intermedii ligamentis, atque nervos recurrentes de ducit.

Interna crassior est, densior & solidio (maximè verò in laringe, minimè in ra mis pulmonum, medio modo in fistul media) idque ne lædatur facilè à rebus a cribus haustis, aut aliis per tussim reje ctis, aut aliis à capite decidenti bus.

Oritur hæc à tunicâ palatum succingẽ te, ideoque continua est ori.

Pingui *humore inungitur* ad prohiben dam exsiccationem in motibus, clamo ribus, aeris calidioris attractione, fuligi num acriorum exitu &c. Atque vox ex

Vocis læsio.

huius

nius humoris copiâ vel inopiâ læditur. illâ enim per destillationes contracta, aica fit; In hac ex febribus ardentibus c.clangosa fit.

Exquisiti sensus est hæc tunica, ad molestorum expulsionem insurgit.

Inter geminas has membranas est Tracheæ propria

Substantia, quæ partim cartilaginea, partim ligamentosa.

Ex parte *cartilaginea* esse debuit & non totum ligamentosa. *Trachea cur Cartilaginea.*

Ob vocem: quia quod sonat solidum esse debet.

Alias ob molliciem semper concideret & non facilè aperiretur in respiratione.

Ex parte *ligamentosa*, & non tota cartilaginea esse debuit: Nam si aut ex unicâ constaret cartilagine, aut multis planè ocularibus, *Cur ex parte ligamentosa.*

2 Semper esset aperta, & non concideret atque dilataretur.

Oesophagum premeret, cui tamen cedere debet in deglutione præcipuè solidorum ciborum, ut sufficienter gula dilate-

dilatetur. Atque ita cartilagines a
vocem faciunt; ligamenta verò me
branosa ad respirationem.

Cartilagines sunt multæ, rotundæ
annulares, sed non perfectè. Parte
nim posteriore, quâ Oesophagum ta
gunt, quarta circuli pars deest, cui
loco membranosa est substantia.

Connectuntur hæ cartilagines per i
termedia ligamenta, quæ in homine ca
nosiora, in brutis membranosiora; &
homine, ac si viderentur esse muscu
perexigui. Atque ubique æqualiter à
invicem distant cartilagines: & quo s
periores, eo majores sunt.

Usus

I. In inspiratione, ut per eam ta
quam fistulam aer à pulmonibus ceu fo
libus recipiatur.

II. In exspiratione, primò, Ut per ea
dem fuliginosa excrementa ad os & n
res excernantur, Deinde ut ad vocem
faciat, unde Hippocrati organum
spirabile & vocale di-
citur.

CAPV

CAPUT XI.

DE LARYNGE.

[F]ist]ulæ huius pulmonariæ caput ſeu [in]itium dicitur LARYNX, quæ eſt [vocis] organum,

[Situ]*m* in collo, & quidem in medio,

[Nu]*mero* unicum eſt, ut una vox eda-

[Fi]*gurâ* rotundâ & circulari ferè; quia [c]avum ob vocem eſſe debuit; ſed [a] anticâ magis extuberat, poſticâ [d]imitur, ut gulæ cedat, in deglutitio-[ne pr]æſertim, in qua, dum œſophagus [de]mitur, larynx ſurſum recurrit, & [de]glutionem adjuvat, tum cedendo, [tum d]eprimendo.

Magnitudo variat ſecundum æta-[tem]. Nam in junioribus larynx angu-[ſtior], unde vox acuta; in adultioribus [laxior], unde vox gravis. Ad quæ et-[iam f]aciunt laryngis longitudo vel bre-[vitas]: & ſi accedat aeris vel ſpiritus in-[gens] copia, fit vox magna: ſi inopia, fit [parva].

Vox gravis & acuta unde.

Unde

Vocis magnæ quæ caussæ. Unde Galeno vocis magnæ causſ[illegible] sunt. amplitudo aſperæ arteriæ, &[illegible] tis efflatio, utramque verò docet [illegible] Hippocrate eſſe à magno calore. Q[illegible] obrem in libro de ſem. teſtes docet [illegible] *Mutatio vocis unde.* ferre ad conformationem vocis. [illegible] maſculi pubertatis tempore vocem [illegible] tant. Hinc vox mutatur in caſtratis [illegible] quus caſtratus hinnitum deperdit. [illegible] canere deſinit, aut cantum infirmio[illegible] & à priore diſcrepantem habet.

Partes laryngis & circa laryngem [illegible] *cartilagines, muſculi, membranæ vaſa* &[illegible] *dulæ.*

Muſculi occurrunt omnium pr[illegible] qui cartilagines movent, quos ob[illegible] larynx, ut voluntario motu m[illegible] tur, cùm vocem pro arbitrio [illegible] mus.

Sunt autem humanæ laryngis *m*[illegible] non niſi *tredecim,* quatuor commu[illegible] & novem proprii: licet alii viginti [illegible] octodecim, alii quatuordecim con[illegible] ant.

Communes muſculi laryngis quid. *Communes* ſunt, qui in laryngem [illegible] plantantur, ab ea tamen non [illegible] tur.

P

oprij in larynge & oriuntur & finiun-

Communium *par primum*, quod infe-
oritur interius à sterno & juxta tra-
am progrediens, inseritur inferne in
a cartilaginis scutiformis.
Vsus est rimam laryngis coarctare,
scutiformem detrahit.
Secundum par, quod superius, oritur
feriori sede ossis hyoidis, inseritur
asin scutiformis.
us est rimam dilatare, dum scutifor-
attollit.
Alij hic *tertium par* addunt, quod ta-
à Columbo & Casserio pro uno ha-
r musculo.
ed hic potiùs deglutitorius est quan-
uidem à scutiformi quidem prona-
r, sed gulæ circumplicatur.
atuitur scutiformis latera contra-
o rimam constringere: sed laryngi
nisi per accidens famulatur.
imum par proprium oritur anteriùs ab
na scutiformis parte, ut nervorum
tio docet, & in annularem tendit.
e hoc par dici potest Thyrocricoi-
non verò ut alij Anatomici volunt,
othyroides.
Vsus est annularem cartilaginem ad
formem trahere, ut jungantur.

Secundum par ab annulari posteriùs …
tur, & in glottalis partem inferio…
implantatur, laryngem aperiens. …
vocant Crycoarythenoides. Cass…
hoc par cucullare vocat.

Tertium par ab annularis lateribu…
periùs oritur, & ad glottalis late…
articulum inseritur, laryngem aper…

Quartum par intrinsecum & valde …
prodit à scutiformi anteriùs & inte…
desinit in latera glottalis. laryngē cla…

Nonus musculus, alijs quintum par, o…
à postica guttalis linea & fibris trans…
sis delata in ejusdem latera inseritu…
ryngem claudens.

Musculus ἐπιγλωττίδος in hominem…
lus est. Nam voluntariè in eo non m…
tur, uti nugantur aliqui; sed adsu…
rum pondere deprimitur.

In belluis autem musculis do…
ἐπιγλωττίς, quæ perpetuæ ciborū …
stioni inhiant, ruminant, & ἐπιγλω…
prægrandem habent. In his verò alij …
sculi ab hyoide oriuntur, & in basin …
glottidis, quam attollunt, implanta…
(& hoc par pro quarto communi re…
set Vesalius) alij siti sunt inter ἐπιγ…
τίδος tunicam & cartilaginem, claud…

Cartilagines laryngis *quinq;* sunt: q…
senescētibus aliquādo instar ossium i…

tur;unde aliqui suffocationis pericu-
n in paribulis declinaverunt.

ma cartilago dicitur θυρεοειδής vel *scuti-*
u, scutalis, clypealis, peltalis &c. a for-
quia intus cava est, foris gibbosa &
minens, magis tamen in viris, quam
ieribus: quia harum collum exæquãt
dulæ ad laryngem positæ. Protube-
ia illa in collo anterius conspicua
tur *Pomum Adami*. In medio distin-
ur lineâ, unde duplicem alij consti-
e; cum revera duplex rarissime in-
atur.

Pomum Adami magis prominet in viris quam mulieribus.

cunda κρικοειδής sive annularis, quia
nda est instar annuli, & totam laryn-
ambit. Est autẽ instar annuli Turci-
m posterior pars est lata & crassa ad-
um. Vulgò *innominata*, quia antiquis
nomine.

ia & *Quarta* alijs unica: sed si mem-
a exuitur, apparebit esse geminam.
ur ἀρυταινοειδής, guttalis, ob formã
r. alij vel ollarũ parti, quã aquam ef-
mus: si duo processus partis superi-
onsiderentur, qui juncti constituũt
ã pro modulãda voce, quæ alijs lin-
ppellatur, parva lingua, vel γλωττίς:
. nõ fit, nisi per transitũ augustiore. *Glottis.*
notandus hoc loco *sinus*, qui forma-
ter guttalem & scutalem, à mem-

branis cartilagines colligantibus
quem, si fortè inter ridendum vel
quendum, ubi aperitur ἐπιγλωττὶς
ca panis vel aliquid ex potu incidit,
sis excitatur, quia cõtra spiritum fer
Sed si sensim aliquid per rimã delab
ad parietes laryngis, spiritui non obst

Epiglottis. *Quinta* ἐπιγλωττὶς dicitur, quæ rim
tegit & claudit, ne ex cibo vel pot
tracheam multa decidant, sed clau
piglottide in gulam abeant. Non
exactè clauditur, quin parum ad la
ex potu descendere queat. Quando e
dicitur potum non transire in trach
& pulmones, de maxima parte i
ligendum est: nam aliquid eo deferr
pra audivimus. Vnde in adfectibus
racis eclegmata & tabellas præscribi
in ore reclinato capite tenendas, d
liquescant; ut portio aliqua per trac
parietes defluat.

Est autem mollior epiglottidis S
S T A N T I A, *figura* linguæ, vel secun
Hippocr. folij hederæ. Utrinq; verò
brana ori communi alligatur; quali et
lento humore perfusa succingitur la
gis interna cavitas, & extra quoq: lar
obvolvitur.

Vasa. Venas habet larynx à jugulari
terna. *Arte*

teriàs à Carotide, *Nervos* Galeno vo-
dictos pro motu musculorum à se-
ris ramo recurrente.
andulæ adstant duplices.
iæ ad laryngis sedem altiorem vide-
ad ungulæ seu gargareonis latera;
licuntur *tonsillæ* vel amygdalæ, item *Usus amigdalarum duplex.*
hmia & Antiades: quæ spongiosæ
sint (utrinq; una) humiditatem ce-
suscipiunt, in salivam convertunt, *Saliva.*
gratia humectantur fauces, larynx,
a & œsophagus; quamvis & ad gu-
qui sine madore nõ fit, faciat. Sunt
andulæ circa linguæ radicem, & cõ-
oris tunica teguntur, atq; venas à
aribus accipiunt.
e adstant inferiori laryngis regioni,
q; una, magna & fungosa, per quam
ninãtur venæ ex jugulari externa. In
nis magis perspicua est, in homine &
magis carnea.
st humiditate viscosa & pingui (nõ
) laryngem irrigare, ut cartilagines
tum aptiores fiant, & vox suavior
tur: quod imitantur ij, qui fistulas
iungunt.
laryngis est esse vocis organum.
ana enim vocis sunt vel remota vel *Organa vocis quæ & quotuplicia.*
qua. Illa *thorax & pulmo.* Hæc vel
ræparantia, ut *Trachea*, vel adjuvan-

 tia,

tia, ut *musculi* & *nervi*; vel conservantia
os & *guttur*. Maximè vero principalis p
est LARINX; ejus vero pars, quæ *glotti*
citur, proximum & adæquatū est orga
Vox quomodo fiat. Vox autem hoc modo fit: Aër subit
cū nisu exsufflatur beneficio pulmo
rimula verò mediocriter angustatur
ex aeris allisione fit vox. Vnde Arist.
est ictus aëris; intelligendo in sensu c
sali, actionem pro qualitate inde re
tante. Si verò patente organo egred
Suspirium. spiritus, fit *suspirium*.

Vox in propria significatione. Quamobrem propriè vox dici ne
sonus ille, qui editur ab animalibus,
organo caretibus; ut sonus piscium
rundam, ranæ coaxatio, cicadæ strep

CAPUT XII.

DE OESOPHAGO.

OESOPHAGUS alijs *gula* alijs *stoma*
est fistula vel infundibulum ve
culi, sicuti trachea fistula pulmoni
Situs ita est, ut initium habeat in f
bus, & ab his rectà descendat in vent
lum sub tracheā. Vbi verò ad quintā
racis vertebram pertingit, aortæ per
diū latæ cedendo dextrā versus incl
postea rursum ad sinistram arteriam
gnam conscēdit, & per diaphragma
in ventriculi os sinistrum, una cum
vis binis à sexto pari oriundis.

enas vero habet paucas à portæ ra-
oronario,& à cava.

terias à Cæliaca & trunco Aortæ de-
dente.

nnexio est in initio cum faucibus, & ge, per tunicam oris, quæ ipsi & ven-lo, continua. Vertebris, tracheæ, & is partibus jũgitur per membranas, rsi ligamentis ortas. Quia verò spi-uperjacet, ideo eo adfecto topica o applicamus.

In affectibus gulæ, applicanda dorso Topica.

landulosum corpus parte posteriore ad-tur, quod humorem suppeditat, ad endam cavitatem, pro faciliori de-tione.

stantia ejus ex triplici constat tunica, iciliùs distẽdi in longũ & latũ possit.

na communis est cum ventriculo. Hanc alij à vertebrarum ligamentis, alij vra ortam volunt. *Oritur* inde autẽ, mẽbrana ventriculi est videlicet à tonæo nam continua est membranæ triculi. Insigniter *est tenuis* & fibris i omnibus destituitur.

unda est propria prima externa, carno- crassior & mollior est, ac si musculus oratus esset vulgo rotundis & trans-is fibris pertexta.

tia est propria secunda interna, quæ est is nervea, paulò subtilior & durior, gò rectis & longis fibris prædita.

Cæterum contra vulgarem hanc o
nionem teſtantur oculi, internam
transverſis&circularibus villis effict
externam rectis & oblongis.

Muſculi Oeſophagi, qui ab alijs ſi
pede prætereuntur, *quatuor* ſunt.

Primus ille eſt de quo ſupra in laryn

Secundus & tertius exiles ſunt in fa
bus ſiti, & à palato proſilientes, in g
principium finiunt.

Quartus à mento interno enatus, v
fibrarũ plexum inſeritur, & apparet
dem quoad fabricam duplex.

Deglutitio an ſit actio naturalis an animalis.

Actio ergo Oeſophagi eſt animalis,
per muſculos fiat non verò naturalis
vulgaris omnium eſt opinio, & degl
tio certè ex noſtro pendet arbitrio.

Deglutitio quomodo fiat.

Deglutitio autem fit hoc modo. Qua
aliquid venit devorandum, muſculus
primus; Galeno ſphincter dictus, o
ex parte ſe contrahit, unde fibræ ejus
liquæ, quæ ab oeſophago ad laryng
tendunt, tranſverſæ redduntur, q
cum fit, larynx attollitur, & gula de
mitur: atq; ipſius gulæ jam depreſſæ c
tas anguſtatur. Huic ſuccurrit qua
muſculus. Nam ſicut primus conſtri
cibaria per maſticationem conglob
circumvenit, & amplexando deprim
ita & hic quartus ſe contrahens, ex ar

...bus illi velut obviā venit, & ore as...
...ta ne retrorsum ruāt, omni ex parte
...bet, repellit, & in oesophagum trans-
...it ut ita ex utroq; musculo cōstricto,
...misphærico simul juncto, fiat veluti
...ger circulus & sphincter absolutus.
...; musculus est, in cujus fabrica fere
...es errant, usum verum aut igno-
..., aut masticationi tribuunt, & linguæ
...ioni.

...*sus gulæ* est, ut per eam tanquam per
...ndibulum, cibus & potus in ventri-
...m deferatur.

Et deglutiuntur quidem faciliùs li-
...a, quam solida, è contra verò in æ-
...nonnullis, ubi facultas magis irrita-
...fortiori objecto, aliàs sopita, præ-
...m in paralysi.

Cur aliquando solida faciliùs deglutientur, quam liquida?

CAPVT XIII.

DE COLLO.

...pendix ad medium Ventrem est
...COLLUM, ceu medium quoddam
...r caput & thoracem.

...icitur à colendo, quia exornari solet.
...*blongum* est ob vocis modulationem.
...c, quæ veram vocem non edunt ani-
...ia, ut pisces & ranæ, collo carent: quæ
...ò maximam vocem edunt, colla lon-
...ma habent, ut grues & anseres, &c.
...ars colli posterior propriè *cervix* di-

citur, Partes autem colli vel sunt ex[terna]e,ut cutis,musculi,&c. vel interna[e] vasa percurrentia,trachea & œsoph[a]gus, de posterioribus actum: de reliquis suo loco.

Liber Tertius

DE SVPREM[A] CAVITATE.

Cur caput in summo positum.

TErtius vel *supremus Venter* est [C]APUT, animæ sensitivæ domi[ci]lium præcipuum,quod in su[m]mo positum est oculorum g[ra]tia,qui ibi quasi in specula constituti [ad] cerebrum statim adesse debuit ocu[lis] quippe molles nervos habentibus, [et] longum ductum non ferentibus.

Figura.

Rotundum est sive sphæricū caput, [et] simul cōpressum,& nonnihil oblongu[m].

Substantia.

Magnitudo homini præ alis animal[ibus] insignis est,ob cerebri molem. Atq; [pro] tutiori munimēto totū *osseum* est cap[ut].

Dividitur caput in partem *capillatam* [et] *non capillatam*.

Illa CALVA dicitur,hæc facies.

Calvæ partes externæ recensentu[r].

Sinciput, estq; pars anterior à fron[te] usq; ad suturam coronalem.

Occiput

Occiput, estq; pars posterior ab initio
uræ lambdoideæ, ad primam cervi-
vertebram. (bosa.
Vertex, estq; pars inter has media & gib-
Tempora, suntq; partes laterales inter
alos & aures,

Calvæ autem *partes* constituentes sunt
æ vestientes & externæ, aliæ contentæ
internæ. Illæ vel sunt communes, ut
ticula & cutis pilosa, pingvedo, mem-
ia carnosa: vel propriæ, ut pericraniũ,
riostiũ, musculi, ossa, menynges duæ.
ontentæ sunt cerebrũ, cerebellum &
edulla partim in calva, partim in spina
stens.

Pars capitis *glabra*, FACIES dicta, præ-
partes continentes, proprias habet
rtes, vel superiorem, quæ *frons* dicitur,
l inferiorem, in qua organa sensuum
nt; ut *oculi*, *nares*, *aures*, & *os*, in quo *lin-
gua* aliæq; partes latitant.

CAPUT I.

DE PILIS.

N capite maxima copia pilorũ est, ideò
ic commodè pilorum natura docetur.
Pili in animalibus ferè omnibus intra
generantibus animal, reperiuntur, te-
Aristotele: quorum loco in piscibus
uamæ sunt, in avibus pěnæ, in nonnul-
animalib9, ut erinaceo, aculei oblõgi,

Pili quibus in animalibus.

Sunt

Sunt autem *pili* corpora quidem,
non partes corporis, nisi lata admod
significatione, qua partes aliquæ ad
natum pertinere dicuntur.

Pili & ungves an ex bono alimento nutriantur.

Causa materialis ex qua PROXIM
sunt fuliginosi & excrementitii vapor
crassi & terrei, nonnihil tamen glutin

Falsum ergo pilos & ungves nut
ri & generari, ex bono atq; laudabili a
mento. Etenim crescunt etiã hecticis
tabidis, præcisiq; semper crescunt in q
vis ætate; atq; sæpiùs abscissi citiùs c
scunt. Immò in defunctis, ut furibus &
crescunt. Videatur Paræus in fine o
ris, qui cadaver conditum domi suæ h
buit à 24. annis, cui semper crevêre p
li & ungues quoties resecuit. Ergò
fuliginibus & vaporibus nascuntur.

Materia remota est humiditas sup
flua, præsertim quæ in glandulis con
netur. Propterea ubi glandulæ, ibi

Quo loco pili generentur?

plurimum pili, velut ad aures, sub alis,
ingvinibꝰ &c. Si verò aliquando gland
læ adsunt, absq; pilis, ex nimiâ copiâ h
moris hic pilorum defectus oritur.

Nam *materia in qua*, vel *locus* gener
tionis pilorum non debet esse nimis h
midus, neq; nimis siccus, sicuti nihil g
nerari videmus in loco palustri & fulig
noso, neq; in terra nimis arida.

Ideo

Ideò *cutis*, quia pars temperara
locus est generationis pilorum; sed si
nida nimis est, vel nimis sicca, ut in
busdam fit, pili non erumpunt: Hinc
nalia crustrata, ut cancri, ostrea &c.
carent.

Cutis ergò in qua pili generabun-
esse debet moderatè sicca, ne pilus
là suâ seu radice excidat; nec non
lerate laxa & rara, ut penetrare pi-
possit. Hinc per totam cutim, quia
osa est, pili oriri possunt, & habet
n quilibet porus infixam radicem
sam, si excipias volam manus & plan-
pedis, quæ partes ob motum & at-
onem perpetuam carent pilis, &
sentire maximè debuerunt. Hinc ex
rice quippe poris destituta; nullus
rgit pilus.

Cur crustata animalia pilis careant?

Efficiens est calor moderatus, fuli-
osos istos vapores exsiccans, & foras
oros cutis protrudens.

æc tria jam explicata, præcipua sunt
sita ad pilorum generationem, vide-
materia, locus conveniens & *calor*.

Requisita ad pilorum generationem.

nde è contra colligi potest *causa cal-*
vitiei.
Quando materia deficit.
Quando cutis est ab ortu siccior,
ostea magis siccatur, nec à parte ali-
vicina humectatur. Intelligen-
dum

Calvitiei causæ.

dum autē eſt ſyncipur, quod ferè ſo
Cur ſyncipur tantum calveſcit. fit calvum, & parte poſteriore nemo
veſcit, inquit Ariſtoteles. Nam inte
tim & cranium in ſyncipite non m
ant muſculi aut pinguedo, ſicut in o
pitio & temporibus; ideò ibi cute, c
teſtacea reddita, capilli decidunt.

3. A calore peccante, in defectu
exceſſu. Imbecillis calor non ſatis e
cat materiam, ut in frigidis & hum
in ſenibus &c. nimius calor & ſiccus
dices pilorum planè exurit. Hinc
Ex coitu nimio calvities. coitum nimium incaleſcens humor
quando calvitiem parit, & ea pro
pueri & evnuchi non calveſcunt.

Dividuntur pili vulgo in congen
& poſtgenitos.

Congeniti ſūt, qui in utero materno
biſcū naſcūtur, ſuntq; triplices: Ca
pili ſeu capilli, ſuperciliorū & palpeb

Poſtgeniti extra uterum naſcuntu
homine, quando ad juſtam pervenit
tem, hoc eſt, quando in puero ſemen
ſci incipit, & in virgine menſibus via
tur, tum enim ſumma cutis rareſcit

Sunt & hi triplices: nam 1. ori
tur pili in pube, deinde ſub alis, & u
mo in mento virili, non muliebri: n
in mulieribus menſes materiam ab
munt barbæ, unde interdum menſt

cu

...u ſubſiſtente, quibuſdam mulieri-
...pili in mento prodeunt.
Finis vel uſus eſt.
1. Eſſe partium tegumentum.
2. Earundem ornamentum. Et hæc
...imè in pilis capitis & faciei oſtẽdun-
Nam
...pilli 1. cerebrum humanum tegunt
...ternis injuriis, frigore & calore &c.
... cerebrum habet homo præ cæteris
...alibus maximum, ſic capillos co-
...iſſimos.

Cur homo copioſios capillos habeat.

... Calefaciunt moderatè, cum aliàs
...pite pinguedo nulla calefaciens; ſed
...is oſſea ſubſtantia, eaq; à corde diſſi-
Capilli verò pro judicio Medici in
...el illo ſunt magni relinquendi aut
... abſcindendi, ſed non planè abra-
..., quia defluxiones inde concitan-
...ic etiam barba maxillas & mentum
..., & moderatè calefacit.
Ornant: nam calvi & depiles defor-
...ũnt, ita & barba ad ornatũ facit, &
... abundũ virum efficit, præſertim ſi
...ndiq; circũfundantur. In mulieribꝰ
...ac formà venerãda nõ erat opus.
...orma pilorum per accidentia de-
...poteſt, quæ ſequentia ſunt:
... *Magnitudo*: Longiſſimi verò
...ſunt capitis, quia cerebrum

Barba ornat.

majus

majus eſt quã reliquæ glandulæ: & c
ſiſſimi, quia capitis cutis craſſiſſima
ſed tamen rara, & ſufficientem hu
rem continens.

Pro ratione ergò cutis vel craſſa
tenuis, raræ vel denſæ item humori
pioſi vel pauci, & caloris debilis vel
tis, fiunt pili craſſi vel tenues, dur
molles, copioſi vel non copioſi, &

II. *Figura* Pili recti ſunt & ſimpl
in iis, qui humore abundant; criſp
rò in iis, qui ſicci ſunt. Hinc criſpi
riores ſunt rectis. Hinc omnes AEt
pes criſpi ſunt, videlicet ob ſiccita
temperamenti. Schytæ verò & Thr
pilo ſunt promiſſo & ſimplici, qui
midi ſunt, teſte Ariſtotele. Deind
recti fiunt ob meatus rectus, per qu
evaporatio; criſpi è contra.

III. *Color* in brutis æmulatur colo
cutis: in homine admodum vari
ſequitur regionem & aerem am
tem, humorem prædominantem;
tem, &c.

Coloris pilorum cauſſæ.

Nam qui calidas & ſicas regi
incolunt, pilos habent non tantu
cos, criſpos & fragiles; ſed etia
gros, ut AEgyptii, Arabes, Indi. Si
ſpani, Itali & Galli ex parte, ut plu
n

os capillos alunt. Qui humidas & das regiones; non tantùm molles, osq; pilos habent, sed ut plurimùm os vel albos, ut Dani, Angli, Norve- ueci, Scythæ, etc.

Deinde humor prædominans colo- facit pilorum: ut pituitosis albi ut mmùm sunt pili, & ita consequenter.

Sed & calor varius variè colorat: mmodicus calor dat nigros capil- nam vaporosum excrementum ex e decoquitur, & in exactam fuligi- mutatur. Calor autem tempera- at flavos; temperatior ruffos, im- lus albos. Sed facilè concurrit ü- hæc colorum caussa in capillis, ut ndante pituitâ, imbecillitas caloris iatur, redundante sangvine, calor eratus est, &c.

Ratione quoq; ætatis fit mutatio is, uti & aliorum accidentium. tioribus enim fiunt pili non tan- crassiores, duriores, valentiores, & osiores; sed & tandem cani atque ntes: quam

aniciem veteres putarunt fieri à sic- , quemadmodum arborum folia citate albescunt.

Sed hos refutat Aristoteles. Nam *Canitiei caussæ.*

qui tecto capite incedunt, citiùs c
ſcunt, nec tamen ita exſiccantur, q
qui nudum caput aeri exponunt. D
quidam ab ortu ſtatim caneſcunt,
non à ſiccitate.

Cur citiùs cāeſcāt, qui capite tecto incedunt.

Caneſcunt autem citiùs, qui c
velato incedunt, quia calor nequit e
tari, ſed obruitur & ſtrangulatur,
exſtincto externus inducitur: hinc
tredo canitiei cauſſa, ut fiat canitie
inopiam caloris nativi, quando no
humores coquere poteſt, ut in juvē
Et ultima atq; tenuiſſima pars pilo
ubi calor minimus, maximè albeſc

Cæterũ cur ex putredine humor a
oriatur, cauſſa eſt ſecundũ Ariſtote
quia magna pars in aerem vertitur
terrenæ & aqueæ ſubſtantiæ perm
facit albedinem. Et hinc etiã lique
homines citiùs circa tempora caneſc
quia nimirum ibi magni & carno
cute locatur muſculi, qui ob humid
faciliùs putreſcunt. Adde quod te
rum oſſa admodum ſunt tenuia, ide
calor extraneus facilè poteſt perva

Citiùs circa tempora cur homines caneſcant.

CAPVT II.

DE MEMBRANI EXTRA & INTRA CRANIVM.

M

[M]EMBRANÆ EXTERNÆ *crani-* [...]*ngentes* duæ sunt: PERICRANIVM [P]ERIOSTIVM. INTERNÆ, quæ [...]orum cingunt, itidem duæ sunt, Me-[...]es dictæ & matres: DVRA mater & [...]MATER, id est, crassa membrana [te]nuis, quæ idem præstant in sua ca-[...]e, quod plevra in media & perito-[...]n in infima. *Meningum cerebri usus.*

[PE]RICRANIVM est membrana [...] & mollis, cranium cingens, orta à [...]matre, per cranii suturas exeunte. [PE]RIOSTIVM est membrana te-[...]na & nervea, ideoq; admodum [...]ilis, cujus beneficio omnia ossa, [...]bus exceptis, cincta sensum ha-[...]

[D]istingvimus has duas membranas [V]esalio & Bauhino contra Fallo-[...] Laurentium & alios, qui confun-[...]

[M]usculi verò circa caput varii suo [e]xplicabuntur.

[CR]ASSA MENINX seu membra-[...]or, aliis DVRA MATER di-[...] crassitiem & duriciem, & quod [...]omnes totius corporis membra-[...]ac atque tenui matre oriri exi-[...], cranium interius ubique suc-

cingit, omnesq; ejus sinus & cavit[...]
atq; basi ejus adhæret validè, ut in[...]
tum ducere alii putaverint.

Laxè autem & cerebrum cing[...]
calvariam succingit; ut distantia [...]
intersit, sicuti pericardii â corde, [...]
pediatur

Cerebrum moveri.

Cerebri motus, qui systole & di[...]
constat; estq; continuus. uti vider[...]
in capitis vulneribus; & nos non[...]
hunc motum in vulneratis vid[...]
Mirum ergo quosdam, etiam doct[...]
ros, hunc motum negare velle.

Connectitur autem cum tenu[...]
ninge & cerebro per vasa; cum c[...]
per fibras membranosas tenues, ex[...]
tas, per suturas egredientes, & p[...]
nium constituentes.

Gemina est hæc Meninx inst[...]
rum membranarum. Pars exteri[...]
nium respiciens durior est, asper[...]
minoris sensus, ob cranium d[...]
quod tangere debuit.

Pars interior lubrica est, [...]
splendida & candida, aqueo h[...]
magis perfusa.

Quadruplicatur, ubi cerebru[...]
rebello distingvit, quo loco cane[...]
bent cerebrum suffulciens, ne c[...]
lum prematur.

Duplicatur autem in capitis vertice,
crebrum dividit in partem de-
n & sinistram: & quia hæc redupli-
parte posteriore latior est, & sen-
postea arctatur, ut falcis messoriæ
am repræsentare videatur, ideo il-
orpus falcem vocant. Dum autem *Falx.*
ultiplicatur, constituit.

Cavitates vel sinûs, seu receptacula
vinis & spiritus copiosi, suntq; sinus
or, quos Galenus aliquando crassæ
nbranæ ventriculos vocat: alii san-
uctus.

Primi duo incipiunt ad occipitis ba-
uxta latera lambdoidis, ubi se exo-
nt venæ & arteriæ. Hi duo deindè
.

Tertium gignunt longissimum: nam
apitis longitudinem pergit ad sum-
nares. Galeno aliquando *vena dici-*
eò quod copiam sangvinis conti- *Hæmorrhagiæ narium magnæ caussa quædam.*
. Atque his sinibus dehiscentibus
aando immensa copia sangvinis per
s fluit.

Quartus sinus, calvariam non attin-
, uti priores, brevis est, & inter ce-
rum ac cerebellum intrò pergit, ad
ndulam pinealem.

Oritur in concursu sinuum trium

 prio-

priorum, & hoc principium aliqui *tor-*
Torcular. *cular* vocant: unde venæ eunt pro nu-
tione ad cerebri substantiam.

A sinubus oriuntur rami, seu v-
reptitiæ, tam sursum euntes ad crani-
& per suturas ad pericranium, quàm
orsum ad piam matrem, cerebrum &
rebellum.

Itaque *usus sinuum* est conti-
sangvinem utrumque à venis & art-
sibi continuis acceptum. Nam cum
sinubus, tanquam si venæ essent jun-
tur ipsæ venæ, & venarum tenuis q-
dam pellicula, cavitatum istarum pa-
tibus adhærescit, quæ cũ venis conti-
sit, virtutem ab epate possidere pote-

Continetur autem sangvis in
cavitatibus admodum copiose, quia
rebri substantiæ moles maxima est
non tantum venarum, verum etiam
teriarum officium sustinent, cum p-
sent hæ cavitates.

Usus duræ matris est I. Cerebrum
gere, medullam, & nervos inde ori-
dos.

II. Distingvere cerebrum in d-
partes, & idem à cerebello.

III. *Pericranium* constituere, d-
pro eo ligamenta per suturas mittit.

Tens

ENVIS MENINX vel PIA MA-
, ob tenuitatem dicta, proximè &
ediatè cerebrum ejusq; partes, ne
nant, vestit: quare tenuis & mollis
ebebat; estq; exquisiti sensus.
Usus cerebrum, cerebellum, me-
m, & nervos vestire.

CAPUT III.

E CEREBRO E-
IUSQUE MEDULLA
IN GENERE.

a calvam substantia mollis & alba
siderandа triplex: CEREBRUM
ars anterior, CEREBELLUM vel
posterior, & intima pars, quæ cere-
mmergitur, MEDULLA alba; quam
alii confunduut cum cerebro ipso
tè; nos veritatem sic explicamus.
Cerebri vulgò dicti pars alia est ex-
, alia interna.
Externa propriè & strictè CERE-
UM dicitur, estq; totum illud quod
riùs circumjectum molle apparet
ricii coloris vel ex albo flavescentis,
m colorem aliqui ex venis innu- *Cerebrum propriè quid.*
is ibi disseminatis oriri credunt.
æc externa substantia est quasi cor-

Interna est reliquum intùs recon-
Medulla quid? tum, durius & compactius, magisq;
didum, quod MEDULLAM vocare
sumus, in quâ siti sunt ventriculi v
dicti, non verò in ipso cerebro; ut i
differant cerebrum & medulla
1. Situ. 2. Colore. 3. Consiste
Videtur ergò cerebri pars car
in cinericia esse demersa, quemadm
humor crystallinus in vitreo. Et
duæ hæ substantiæ, candida & ciner
in cadaveribus putridis maximè co
nuatæ appareant; in recentibus ta
sanorum repentè interfectorum, di
minantur lineis quibusdam variis,
invicem separari actu optimè quear
summa adsit dexteritas, & mox ab o
fiat sectio, alioquin multa humid
perfunduntur & concidunt.

Medullæ partes. Mediam hanc candidam substi
am vel *medullam dividimus in partem g*
sam seu rotundam, & *oblongatam.*

Medullæ caput quid *Globosa* quam nos *caput medull*
cabimus, figuram Calvæ æmulatur
magnâ constat mole, habens in se
cavitates vel ventriculos vulgò
ctos.

Medullæ cauda quid *Oblongata*, quam nos caudam med
vocabimus, immediatè ab hac glo
ori

r, instar caudicis cujusdam, cui in-
tus est calamus scriptorius, vel
rus quibusdam dictus ventriculus;
o nos statuimus veram esse anima-
iritus generationem.
t hæc medulla oblongata est omniū
orum, quicunq; ibi sint, principium
go; cerebrum verò ne unius qui-
nervi initium; contra quam com-
is fert opinio.
otest verò & hæc oblongata *medulla*
iciter considerari: vel prout ad huc
tra calvariam, & tùm ab ea nervi ori-
r, qui vulgò cerebro tribuuntur: vel
t *extra* cranium est, & *in spinam* dela-
r, diciturq; medulla *spinalis*.
e verò discentes turbentur, totius
bri vulgò ita dicti structuram jam
onemus.
erebri ergo humani *Magnitudo* insi-
est in proportione sui corporis, ut
t Aristoteles. Et ut plurimum
no duplo plus cerebri habet quàm
nempe ad librarū quatuor vel quin-
pondus. Et inter homines mares
habent quàm fœminæ. Ijs enim
imum est datum cerebrum, qui plu-
ùm cerebro uti debuêre, h. e. functi-
s animales varias & præstantes exer-
e. Q 5 Figu-

De loco generationis animalis spiritus, nova opinio.

Nervorum omnium Principiū.

Cerebrum maius quibus datum

Figura subrotunda est ad modu[m]
Calvæ ; anterius verò *tubera* acquir[it]
cerebrum, quæ à nonnullis process[us]
mammillares dicuntur.

Tubera cerebri.

Superficies externa cerebri anfractuo[sa]
est, atque convolutiones, gyrosque v[a]-
rios instar intestinorum habet : qu[os]
non ad intellectum factos dicendu[m]
cum Erasistrato, cum & asini habea[nt];
nec ad levitatem, ut Aristoteles volu[it];
nec absque fine vel usu esse, ut alij p[u]-
tant ; sed ut vasa cerebri per hos anfr[a]-
ctus ducerentur tutius, ne ex motu a[ssi]-
duo, ruptionis periculum esset, pr[æ]-
sertim in plenilunio, quando in cal[va]
cerebrum maximè turgescit.

Cur cerebrum anfractus habeat.

Superficies *interna* habet varias e[x]-
tuberantias & cavitates, ut in sequen[ti]-
bus dicitur.

Color albus est, quia ex semine,
omnes partes, generatum est cerebru[m]
sed ita ut minus amplificationis hab[u]-
erit quàm constitutionis : unde in su[m]-
mis inedijs, nihil ex cerebro diminu[i]-
tur.

Temperamentum est frigidum & h[u]-
midum, quod apparet ex albedine
mollicie. Vnde Hippocrati cerebru[m]

…edes frigidi & glutinosi. Ratioci…oni enim & somno cerebri caliditas …nsior obest, uti in phreneticis appa-

Substantia est peculiaris, …is nulla alia in toto corpore. Glan-…e assimilavit Hippocrates, ob colo-… & humoris copiam. Mollis est …umida ad faciliorem impressionem …ginum & conceptuum, est enim i-…inationis sedes: non tamen ita mol-…ut diffluat, sed molliciem habet …sistentem, ut, quod impressum est, …uandiu maneat: Nam cerebrum et-… memoriæ sedes est.

Cur modicè mollis …stantiæ sit cerebrum.

Vasa per cerebrum disseminantur va-… Nam si ejus substantiam compri-…, guttulæ sanguineæ copiosæ exu-…: ideò plurimas venas & arterias ca-…res ibi disseminari cum Galeno sta-…nus; quas etiam non rarò oculis u-…avimus.

In cerebro venas esse.

…ervi autem nulli per cerebrum disse-…antur, ideò sensus expers est o-…s.

Venæ quæ per cerebri substanti-… feruntur, sunt 1. Rami quinq; vena-… jugularium, quorum aliqui crassæ

menyn-

meningis ſubeunt ſinum, aliqui per m
ninges & cerebri ſubſtantiam ſpargu
tur. 2. Ramuli exigui utrinq; abeunt
ſubſtantiam cerebri, ex duræ matris
vitatibus.

Arteriæ quatuor ſunt ex Carotidil
& cervicalibus.

Vſus cerebri ſecundum Ariſtotelem
ad cordis refrigerationem, quod re
refutavit Galenus, quia à corde ce
brum eſt remotius. Sed

Vſus eſt 1. Eſſe animæ ſenſitivæ do
cilium, ad edendas functiones anima
Eſt autem cerebrum non particul
ſentiendi organum, ut oculi, aures
ſed univerſale: nam de omnibus jud
um fit in cerebro.

De motu etiam animali fert jud
um, ipſum verò animali motu caret
naturalem agnoſcit, eumq; perpetu
De motu cerebri. dilatationis & conſtrictionis, ut liq
in vulneribus, itẽ in recens natis, qu
in ſincipite cerebrum palpitare con
citur, quia oſſa molliſſima ſunt, nec d
ſatis indurata.

In dilatatione cerebrum vitalem
ritum attrahit, ex arterijs carotidibu
ſinubus, itemq; aërem per nares:

In contractione ſpiritum animal

ervos propellit, qui in totum cor-
, tanquam canales, hunc ſpiritum de-
unt, unaq; cum ſpiritu, facultatem
tiendi & movendi.

Spiritus ergo animalis materia eſt
plex: videlicet ſanguis arterioſus:
itu vitali perfuſus, & aër. De loco ge-
rationis poſteà dicetur. Non enim
n ijs ſentimus, qui in cerebri ſubſtan-
aut ventriculis iſtis anterioribus ge-
rari volunt hunc ſpiritum.

Spiritus animalis materia.

2. Vt in cerebro contineatur & ſer-
tur, tanquam in promtuario ſpiritus
imalis, jam antea generatus & confe-
us. Et conveniens certè ſpiritus ani-
alis domicilium atq; receptaculum, eſt
rebri ſubſtantia, cùm eadem ſit, quæ
bſtãtia nervorum medullaris interna,
æ ſpiritum illum animalem etiam
ntinet.

Putamus autem in cerebro propriè
ćto, vel cortice, ſervari ſpiritum ani-
alem pro ſenſu, in medulla verò totâ,
m quoad caput, quàm quo ad caudam,
reſervari ſpiritum pro motu,
quod ſequenti capite mani-
feſtum eva-
det.

De uſu cerebri eiuſque medullæ novi autoris opinio.

CAPVT

CAPUT IV.

DE PARTIBUS CEREB[RI] in specie, & 1. de medulla oblongata & spinali, ejusq; ventriculo nobili.

Capitis sectio vera ab inferiore parte inchoanda.

EA quæ in cerebro conspiciuntur [...] inquirunt secando primum capi[tis] partem superiorem, & ad inferiora u[sque] progrediendo, quare etiã multas part[es] minùs rectè proponunt & explica[nt]. Nos inverso ordine attamen vero & a[c]curato, incipiemus à parte inferiore ce[re]bri, & ad summam usq; transibimu[s] daturi postea ordinem partium à sum[mis] ad infimas, pro ijs, qui vulgatum [et] communem secandi ordinem sequi vo[]lunt.

Ordiendo ergo ab infima parte cere[]bri, occurrit primò *Medullæ oblongatæ principium*; hujus progressus quia in verte[]bris spinæ est, *spinalis* dicitur, item dorsa[]lis *medulla*.

Objectio.

Quod si quis à cerebro putaret ini[]tium faciendum, quia ab eo, ceu prin[]cipio, oriri dicitur medulla spinalis;

ei

obgerimus, nos statuere medullam, ut & intra cranium est, & pro ut nalis est, principium potius cerebri endum, cerebrum verò ipsum in du- partes divisum, esse quasi ἀπόφυσιν andam, vel processum duplicem ipsi- medullæ. *Responsio.*

Et id quidem manifestiùs fit inspi- ntibus Anatomiam piscium; ibi e- n medullæ caput & cauda insignis est gnitudinis, processus verò medullæ cerebrum admodum exiguum: cu- rei caussa est, quod pisces motu ma- quam sensu utuntur ac si ad sensum s conferat cerebrum vel cortex, ad tum plus medulla ipsa. Hinc pisces, ad sensûs, stupidi satis sunt, in mo- verò satis agiles. Atque ex hac no- sententia verum erit, durius ad tum, mollius ad sensûm corpus ſfa- c.

Medullam esse principiũ, & originem cerebri, nova Autoris opinio.

Probatio.

MEDULLA OBLONGATA tur secundum alios à solo cere- , secundum alios à cerebello. Sed umque principium (ut ita jam com- ni modo loquamur) obtinet,

Ori-

Oritur enim quatuor radicibus ſeu
damentis: duo majora ſunt, ab ante
cerebri vulgò dicti parte. Duo min
cerebelli parte interiore. Ex unitis
videtur conſtitui ſpinalis medulla.
rectiùs fortè putatur, origines iſtas
proceſſus ipſius medullæ, ut ant
ctum.

Diviſio medullæ. SUBSTANTIA medullæ oblon
paulò durior eſt quàm cerebri.

Pars ejus alia intra cranium eſt
quatuor digitos transverſos, ſupra
gnum occipitis foramen. Alia ejus
& quidem longiſſima, extra craniu
in vertebris à prima cervicis, uſq; a
timam oſsis ſacri.

Figura eſt oblonga & rotunda.
ptura vocat funem argenteum. In p
cipio verò craſſior eſt & amplior.

Alia diviſio. *Dividitur* ulterius in partem dext
& ſiniſtram, uti & cerebrum, à pia
tre, quæ eam immediate veſtit, quod
paret in bovis medulla leviter co
Hinc paralyſis unius vel alterius la
eſſe poteſt.

Alia diviſio. Dividitur autem in multos quaſi
niculos, circa ſextam & ſeptimam
racis vertebram: & ſi recentis cad
ris medulla ſpinalis ſtatim frigidæ
me

gatur, & fiat horum funiculorum se-
ctio, figura repræsentabitur caudæ
næ, præsertim circa finem, in mul-
ilos oblongos divisæ: ita ut secun-
Laurentium etiam dorsales & lum-
s nervi, à cervicali medulla orian-

embrana integitur triplici. Prima *Tegumenta medullæ.*
ediatè cingens est à pia matre.
cunda est à dura matre & alteri ad-
t.

etria exterior oritur secundùm Ga-
m a valido ligamento anteriores
es vertebrarum colligãte, quod parte
eriore in validam tunicam desinat,
spinæ flexione vel extensione læ-
r medulla.

Huic circumfunditur crassus
iscosus humor, ad humectatio-
.

Postea includitur medulla in verte-
ne lædatur (uti cerebrum Calva in-
itur) cum sit pars nobilis, & nervo-
principium. Ideo spinæ partem per-
tam ἱερὰν σύριγγα, sacram fistulam
runt veteres.

In principio hujus medullæ, dum *Ventriculus nobilis in medulla*
ic in calvaria est, insculptus vi-
.

SINUS vel CAVITAS, q...
Galenus *cerebelli ventriculũ* vocat; alij q...
tum cerebri *ventriculum*, cum tame...
cerebro non sit. Nos *ventriculum* me...
læ *nobilem* vocabimus.

Hic solidissimus est, purissimus, su...
lissimus, sed minimus, nam rem maj...
virium & facultatis continet, ut ait...
lenus.

Et quia post ductum quendam æ...
lem utrinq; ad latus dilatatur, deinde...
ro in mucronem exacuatur, ob hanc f...
ram calamus scriptorius à nonnullis di...
est.

Ventriculi nobilis operculum ex cerebello.

A cerebello autem quæ huic me...
læ committitur, constituitur alia, &...
midia pars hujus ventriculi quasi op...
culũ; ita ut sita sit tota hæc cavitas in...
cerebellum & medullam oblongata...
potior verò cavitas est inferior, qu...
medulla.

Verus locus generationis animalium spirituum secundum Autorem.

Probatio.

Usus hujus ventriculi à nobis sta...
tur, ut sit locus generationis, & elabo...
tionis animalium spirituum. Hic en...
ventriculus est purissimus & subtili...
mus, cavitatemq; ad id sufficientem c...
tinet. In eo deniq; loco est situs, ut u...
diq; circa se in omnes nervos spirit...
animalem effundere possit. Recte e...
Her-

ophilus hunc ventriculum principa-
aum existimavit.

ij generari putant spiritum anima- in ventriculis cerebri anterio-

Aliorum opiniones de loco, & refutationes.

Atqui hi excrementis scatent, quo- potiùs sunt receptacula, ut apparet bjecta ijs gladula pituitaria, &quod pituita repleti reperiantur.

lij in reti mirabili, alij in plexu co- l.

Sed in his præparationem nos fieri imus. Solet enim natura materiæ ejus præparationi plexus tribuere: am hæc vasa adeo exigua sint, quo- o in ijs generabitur, præsertim per ventriculos defluant tot cere- xcrementa?

Præparatio animalis spiritus ubi

ij volunt in cerebri substantia e- rari. Sed tam subtilis spiritus gene- cavitatem requirebat aliquam, vitalium generationi concessa est. aliqui adducti fuêre spiritus natu- generationem in dextro cordis riculo statuere, quia in epate nulla vitas.

Animalis spiritus præparatio generatio, & conservatio iuxta Autorem.

Nostra ergò sententia est, spiri[tum] animalem præparari in reti mirabil[i] magis adhuc in plexu retiformi; ge[ne]ri & elaborari in hac medullæ oblo[nga]tæ cavitate, sive vẽtriculo nobili; p[er]verò conservari & retineri in toto [cere]brò tanquam promptuario.

Omnium Nervorum principiũ est hæc medulla.

Usus medullæ oblongatæ & [spina]lis est, ut ab ea omnes nervi prod[eant]. Ab ejus enim parte, quæ intra cra[nium] est, oriuntur nervi, qui vulgò cer[ebro] tribuuntur, & communiter eorum [se]ptem paria recensentur. A part[e ve]rò longissima, quæ in spina est, ort[i nu]merantur ab Anatomicis triginta [paria] nervorum, quot videlicet sunt v[erte]brarum foramina.

Interim non ita intelligendu[m] si tot duntaxat rami seu funiculi in[se]rirentur. Nam quilibet nervus p[lu]bus funiculis vel quasi fibris ori[tur] quæ egredientes per foramen ali[cujus] vertebræ, ibidem per membranas [colli]guntur, ac si ex una propagine f[actus] nervus egrederetur.

CAPUT V.

DE CEREBELLO.

CEREBELLVM quasi parvum *Cerebellū*
-vatum quoddam cerebrum, est mi- *quid.*
quædam portio, sub cerebro posi-
parte inferiore & posteriore occi-
In brutis, totam ferè occipitis re-
-em occupat.

Eandem cum cerebro habet sub-
-um, *consistentiam, colorem, gyros, mo-*
-.

Constituitur præcipuè ex duabus par-
lateralibus, utrinq; quasi globum
-ntibus.

Processus duos habet, vel excrescen-
vermiformes dictas, quia multiplici-
-biculatæ sunt, & ex multis porti-
-is transversis, tenui membrana
-atis constant. Harum extremitas
-s & convexa ciceris magnitudinem
.

Sita verò sunt ad sedem cavitatis
-is, una quidem ad anteriorem, al-
-d posteriorem.

-atum *usus* est, ne ventriculus nobi-
-erebello pressus obstruatur.

-*sus cerebelli* idem qui cerebri. Gale- *Galeni er-*
verò, ut inde oriantur duriores *ror.*
-ervi: quod falsum: Nam nul-
li nervi ab eo pro-
deunt.

CAPVT VI.

DE RELIQVIS, QV IN CEREBRO OBSE vantur partibus; Reti mirabili, Glan la pituitaria, infundibulo, ventric cerebri, corpore colloso, fornice, pl xu choroide, glandula pine ali &c.

PRæcedentibus consideratis, acce faciendus ad ea, quæ statim circa vorum opticorum conjunctione conspiciuntur, ut sunt: *Rete mirabile, g dula pituitaria, & infundibulum.*

RETE MIRABILE, alijs *plexu tiformis*, ita dicitur ob artificiosam & rabilem structuram, apparet enim in multorum retium invicem cumula rum. Aliam verò structuram habe vitulis & bobus, ubi etiam manife conspicitur quam in homine; in quo men dari non negandum est, ut facit salius.

Vesalij error.

Situs.

Subijcitur hoc rete cerebri basi, gl dulam in ambitu complectitur, à lat bus sellæ ossis sphœnoidis.

Constat ex arterijs carotidibu corde sursum latis ad basin cereb quæ sanguinem & spiritum vitalem hoc rete deferunt. Nam

Vis

us retis est, ut in eo diutissimè more-
nguis & spiritus vitalis, ut fiat pri-
præparatio pro generatione anima-
ritus.

GLANDVLA PITVITARIA
usu dicta, quod excrementa cere-
ventriculis per infundibulum su-
t (ideo ad finem infundibuli *ponitur*
la sphænoidis) Galeno simpliciter
ur glandula.

Superne concava est, inferne gibbo- *Situs.*
Figura.

Substantia ejus durior est & compa-
quam aliarum glandularum.

litur pia matre.

Usus est idem qui aliarum glaudula-
carne bibula instar spongiæ excipe-
crementa crassa (nam tenuia per
as evaporant) collecta in cerebri
iculis, sæpè satis copiosa. Nam ce- *Excrementa cerebri copiosa sunt.*
um mole magnum multo indiguit
to, ideo & multa excremẽta gene-
ræsertim à naturali constitutione
nihil recedens. Hæc excrementa
ula modò in palatum deijcit, mo-
fluere finit, per basis cranij fora-
.

Alijs usus etiam glandulæ hujus
audere infundibulum, ne spiritus

animales egrediantur. Nam ſtatim
pra grandulam pituitariam eſt.

INFVNDIBULUM dictum à *figu*
nam ſupernè caput ejus amplum eſt
ferior pars eſt longus canalis & angu
or. Alij *pelvim* vocant, quæ vox rec
de capite infundibuli ſeu principio d
retur.

Eſt ergo *infundibulum* cavitas orb
laris, facta ex pia matre, ubi cerebri
ſin ſuccingit. Ejus initium amplum
ad foramen tertij, uti vocant, ventric
per quod ex ventriculis excrement
hoc infundibulum ablegantur.

Hiſce abſolutis occurrit in ſecti
nervorum origo, ubiq; à medulla, qu
re in libello de nervis.

Ventriculi cerebri quot.

VENTRICVLI *cerebri* ſeu CAVI
TES ſequuntur.

Hi, ſi ſectio communis fiat à
perioribus incipiendo, putantur
eſſe: *duo anteriores* & ſuperiores,
vocant, *unusque medius*, cui alij add
quartum, de quo nos ſupra.

Si vero ſectio nova fiat, ab inferiori
ordiendo; duo tantùm apparent, ut te
us communis fiat portio reliquor
duorum.

Nos putamus *unicum esse cerebri ven-*
lum, qui in medio est, sed biparti-
est ejus initium, vel gemini proces-
qui excrementa recipientes defe-
in ipsum medium quem tertium
unt. Cavitas enim una & continua
cerebri, & duo dicti ventriculi in
munem cavitatem desinunt.

Vnicum esse cerebri ventriculum Autoris sententia.

Interim, quia pars cavitatis alia atq;
diversimodè formata videtur, di-
tio aliqua doctrinæ ergo admitti
est.

Duo illi *ventriculi*, qui malè *anteriores*
periores dicuntur, amplissimi sunt,
qui, anfractuosi, semicirculares, piâ
re vestiti.

Ventriculorum anteriorum descriptio.

Formantur non in cerebro, sed me-
â, quo loco vocant *corpus callosum*,
substantia ibi est durior, instar calli,
duabus extuberantiis anterioribus
mbere videntur ventriculi.

Corpus callosum.

Distinguuntur septo laxo & rugo-
quod si extendatur, lucidum fit, ob
uitatem: quod alii volunt esse ex te-
sima ipsius cerebri portiunculâ, alii
enui meninge duplicatâ.

Speculum lucidum.

Pars inferior albicans, ubi jungũtur
triculi, dicitur

FORNIX seu *testudo*, figurâ trian-

 guli.

guli. In communi sectione Tertio ventriculo superstratum putatur hoc corpus, & corpori calloso subjectum.

Tertius vulgò dictus ventriculus, rima longa est priorum concursus, in centro quasi medullæ cerebri formatur ob conjunctionem duorum truncorum rotundorum, à cerebro prodeuntium: meatus in se geminos habet, primum anteriorem deorsum ad glandulam pituitariam abeuntem, ut eo excrementa excludat: alterum posteriorem membrana vestitum; quod foramen quidam *anum* vocant, sub natibus à ad ventriculum nobilem, ut præparata materia spirituum animalium in locum generationis, & quasi uterum intra queat.

Anum.

Anus quid. Est hoc foramen nihil aliud quam spacium ex contactu truncorum quatuor spinalis medullæ.

Nates & testes. *Nates* verò & *testes* sunt quatuor orbiculares prominentiæ, quas in cerebro esse dicunt, quod falsum: portiones duas radicum medullæ oblongatæ à cerebello ortarum vocant nates; duas verò ex duas radicum ex cerebro, vocant testes. Et hæ partes sunt inferiores; istæ superiores.

d ejusmodi nomina imponere par-
etur momenti, uti & quando glan-
n pinealem *penem* vocant, & fove- *Penis.*
iquam inter eminentias oblongam
m. *Valva.*
ter ventriculos priores dictos ac
dinis sedem, PLEXVS quidam re-
ur choroidis, vel RETICULARIS *Plexus cho-*
s, ex venis & arteriis tenuissimis *roidis quid.*
extus missis partim ab arteriis, par-
x vasis sinus quarti duræ matris. In-
xitur huic plexui glandulosa sub-
ia, & piæ matris portio
sus est idem qui retis mirabilis.
d ortũ foraminis quod à medio ven-
lo in nobilem intrat, quædã GLAN-
A est apposita, PINEALIS dicta, *Glandula*
ura nuclei pini: alii *penem* cerebri *pinealis.*
nt, estq; substantiæ durioris; coloris
tei, & membranâ tenui obducitur.
sus est instar aliarum glandularum;
æsertim præesse distributioni vaso-
per cerebrum disseminatorum.
sus cavitatum vel *ventriculorum cere-* *Ventriculos*
t esse excrementorum conceptacu- *in cerebro*
uod apparet. *excremen-*
Ex structurâ: Nam foramen abit à *ta recipere*
aribus ad glandulam pituitariam. *probatur.*
Superficies ventriculorum semper
s humore oblinitur.

3. Sæ-

3. Sæpè toti repleti pituitâ rep
untur.

Ordo partium monstrandarũ in sectione nova.

Cæterùm in sectione hac novâ, p
quam monstratum est infundibuli
lum cùm glandulâ: medullâ sublev
primùm conspiciuntur nates & tes
deinde foramen in ventriculum n
lem; postea nervi varii, cerebri ven
culi cum foramine in infundibulu
corpus callosum, fornix, plexus c
roidis, & glandula pinealis.

Ordo partium in sectione antiquæ.

In sectione verò antiquâ & comm
ni, hæ monstrantur ordine partes ce
bri: Corpus callosum, septum ten
extuberantiæ duæ, quibus ventriculi
cumbunt; Ventriculi duo anterio
vulgò dicti; fornix, plexus, χοροειδ
ventriculus tertius, ejus duo forami
glandula pinealis; remoto nonnihil
rebello nates & testes, cerebellum, p
cessus vermiformes, ventriculus no
lis, pelvis, glandula pituitaria, rete r
rabile-

CAPUT VII.

DE FRONTE.

Cur facies humana depilis.

PArs capillata explicata est, sequit
glabra vel FACIES, quæ in homi
pilis caret, secus quàm in brutis, ad v

...itatem; dicitur & *vultus*, ob volunta-
...ndicium in facie conspicuum.

Ejus pars superior FRONS dicitur, *Frons unde*
...busdam à ferendo, quia præ se fert *dicta.*
...mi signa: reliquum a superciliis ad
...nti extremitatem pars inferior est, in
...aliæ multæ partes.

Frontis cutis, quia movetur, ideo mu-
...los habet, quos Platerus affectuum
...mi significativos vocat, Frontis au-
...*musculi* supercilia elevant, & ad su-
...cilia crassiores sunt.

Ad latera musculis temporalibus *an-*
...*untur*, in medio verò supernè nonni-
...distingvuntur, sed infernè ita conso-
...ntur, ut unus esse videatur musculus.

Fibras habent rectas. Non ergo à
...irurgis transversim incidendi sunt,
...pereat superciliorum elevatio.

Quia verò frontis cutis arctè his mu-
...lis connascitur, ideo & frons & su-
...cilia moventur.

Aliquando verò in occipite etiam
...adsunt musculi, cutim capitis mo-
...tes, breves, tenues & lati, fibris re-
...sursum in tendinem latum desinen-
...tes: hisce donati aliqui homines
cutim capitis posteriora ver-
sus trahere possunt.

CA.

CAPVT VIII.

DE OCVLIS.

OCuli ab oculendo vel occultando di-
cti, eò quòd sub palpebris occulten-
tur, sunt instrumenta visus conflata e
humoribus, membranis, musculis, vasi
aliisq; partibus.

Siti sunt in loco eminenti, ceu spe
culatores in antris osseis periostio suc
cinctis, munimenti tutioris ergo.

Numero duo, qui in homine minim
intervallo dissident, & ob actionis no
bilitatem atq; perfectionem. (unde

Rotundi; sed aliquantulum oblong

Anguli duo constituuntur, ad orb
tam oculorum, qui *canthi* dicuntur; *in-*
ternus major ad nasum, & *externus* mino
ad tempora.

Partes, in oculo & circa oculum va
riæ sunt; aliæ extra oculum, muniment
caussa vel commoditatis, ut *palpebræ* cum
ciliis & *superciliis*, item *caruncula* in angu
lis: aliæ sunt partes ipsum oculum con
stituentes, suntq; *adeps, musculi, vasa, mem*
branæ, & *humores*.

Palpebræ sunt partes oculum tegen
tes & claudentes.

Constant ex cute, membrana carnosa
musculis, tunica, tarsis & ciliis: Ide
mollis est earum SUBSTANTIA.

Palpe

Palpebra alia est *inferior*, quæ ex se immobilis est; alia *superior*, quæ movetur, & quidem celerrimè, unde motum celerem comparamus cum ictu oculi.

Moventur autem sursum, id est, aperiuntur & attolluntur, per *rectum musculum*, qui altero minor est. Moventur deorsum, id est, clauduntur, teguntur, per musculum *orbicularem* quendam vel semicircularem à nasi radice ortum. *Musculi palpebrarum.*

Membrana carnosa hoc loco est tenuior, unâ cum musculis, instar alterius mẽbranæ simplicis tenuis: quamobrẽ Philosophus palpebræ cutim absq; carne esse pronunciavit, & discissa ut præputium non coalescit.

Tunicâ interiori vestiuntur à pericranio enata tenuissimâ & mollissimâ, ne lædantur oculi, quos tangunt.

Extrema palpebrarum duriora sunt & cartilaginosa; sed molles istas cartilagines parvas, semicirculares Græci ταρσὲς vocant, Latini CILIA, quibus pili infigũtur, (quos alii *cilia* vocant,) recti, quia in duro siti, visui dirigendo inservientes.

SVPERCILIA verò dicuntur pili in frontis fine supra oculos, excipiẽtes, quæ à capite defluũt, ne in oculos delabãtur. *Usus superciliorum.*

CARUNCULA apponitur cuilibet campo majori, humiditatem continens pro oculo humectãdo; & foramina

Punctum lacrymale. nasi ossi insculpto, quod *punctum lachry-male* vocatur. obducitur, ne perpetuò la-chrymas emittamus. In bove verò mem-brana adhuc motum agnoscens adest, quæ claudere oculum potest, etiam pal-pebra aperta, cujus beneficio bruta nicti-tant, quando metuunt, ne quid incida-

Usus adipis in oculo. In spaciis musculorum & variorum vasorum reperitur *adeps*, faciens ad ocu-li calefactionem, humectationem & fa-ciliorem motum.

Musculi oculorum humanorum *sex* sunt, quia tot motus: quatuor recti & duo circulares : *Siti* omnes intra calva-riæ cavitatem, & nervum opticum co-mitantes. Horum tendines omnes simul ad corneam juncti constituunt *tunicam*

Error Columbi de tunica oculi. Columbo *innominatam* vocatam, licet tunica non sit, nec oculum totum cinga-

Primus musculus superior & crassi-dicitur *attollens* & superbus.

Secundus ei oppositus in parte infe-riore minor, dicitur *deprimens* & hum-lis, quia oculum deorsum malas versus trahit.

Tertius in majori angulo positus *ad-ducens* vocatur & bibitorius, introrsum na-sum versus oculum movens.

Quartus abducens in latus ad parvum uanglum, indignatorius dicitur.

A

Ab his quatuor ſimul agentibus oculus intrò trahitur, & motus ſiſtitur, qui motus Medicis *tonicus* dicitur.

Quintus gracilis, teres, brevis, *obliquus*, obliquè deorſum in gyrum movet ad angulum externum.

Sextus habens tendinem longiſſimum, oculum *circumagit* ad angulum internum. Dicitur *trochleæ muſculus*, quia quaſi per trochleam circumrotatur.

Hi duo poſteriores dicuntur amatorii & circumactores, ſupernus & infernus.

Septimus muſculus adhuc in brutis adeſt, qui in duos, tres, vel quatuor dividi poteſt.

Hic intercedente adipe nervum opticum ambiens brevis eſt, & carneus in tunicam duram inſeritur.

Uſus eſt; brutorum, quæ prona terram ſpectant, oculos ſuſtinere, nervumque opticum mollem involvere:

Addi poteſt *octavus* membranoſus, quo nictitant bruta.

Vaſa ad oculum mittuntur, *vena* à jugularibus, *arteriæ* à carotidibus per muſculos adipem & membranam diſſeminatæ.

Nervorum verò duo paria priora

ut communiter recensent : *primum opti-*
cum vel visorium crassum & porosum
cerebro facultatem videndi cum spirit
deferens inseritur parte posticâ in cer
trum corneæ ; in brutis obliquè & no
in centrum, sed ad latus : *Secundum mot-*
rium, quod in membranas abit, & i
quemlibet musculum ramulum mittit

Membranas oculorũ tres esse.

Membranæ præter externam & con-
junctivam (quæ communis) non ni
tres sunt & *tres humores*. Et quemad-
modum in nervo triplex est substanti
oculum ingrediens : ita tres hæ substan-
tiæ tres oculi tunicas constituunt. Pri-
ma enim tunica oritur à durâ matre, Se-
cunda à pia, Tertia à medullari substan-
tia.

Usus tunicæ adnatæ.

Adnata alba, seu *coniunctiva* est læv
& tenuis, à pericranio orta, estq; omni-
um extima, ossi proxima. Hippocrat
album oculi vocat.

Conjungit oculum orbitæ & inte-
rioribus ossibus instar ligamenti.

Exquisiti sensus est :

Venulis ac arteriolis plurimis con-
spersa est, non apparentibus nisi in afflu-
xu humorum, quando turgent & admo-
du

dum rubent, ut in ophtalmia, quæ hic sedem habet. *Sedes ophtalmiæ.*

Remota hac adnata primum se offert *sclirotica* vel *dura* dicta, quæ á dura matre oritur, estque crassa & posteriùs opaca. Hujus partem anteriorem vocant tunicam *Corneam*, quia est sicut cornu politum & pellucidum: potest enim in plures partes distrahi: Scliroticæ proxima est. *1. Tunica oculi.* *Cornea.*

Χοροειδὴς, quia est instar chorij, & & per eam vasa sparguntur; oritur a piâ matre. Hæc in anteriore parte dicitur *Uvea* ob colorem Uvæ, & *anterior* hæc *pars* est perforata in medio, ubi *2. Tunica oculi.* *Vvea.*

Pupilla efformatur in homine rotunda: in quibusdam brutis oblonga: quia verò Uvea tunica varios colores habet, hinc oritur *Pupilla.*

Iris vel circulus qui variis conspicitur coloribus præditus; & ubi Iridem constituit, nunc cœrulea est, nunc cœsia, nunc nigra &c. *Iris.*

Ex circumferentia uveæ oritur ligamentum vel *interstitium ciliare* dictum, quæ sunt tenuia quædam filamenta referentia lineas nigras palpe- *Ligamentū Ciliare.*

palpebrarum pilis ſimiles, & cryſtalli-num humorem cingunt, qui horum op-nectitur vicinis partibus.

Tertia tunica oculi. *Tertia* eſt, *retina*, ex cerebri vel nervi interiori ſubſtantia quaſi expanſa: ideo colligi ſimul poteſt hęc materia mollis & quaſi mucus, humorem vitreum reticuli inſtar ambiens: Hæc poſtea ulteriùs abi-ens fit *aranea* vel Cryſtalloides, humoris cryſtallini propria tunica tenuiſſima & pellucida, unde *ſpeculum* dicitur. *Aranea.*

Addunt tunicam *vitream*, quæ vitre-um humorem veſtit, & à cryſtallino ſe-parat.

Humores oculorum tres ſunt: *aqueus*, *vitreus* & *cryſtallinus*: quorum hic nobiliſ-ſimus eſt, , & anima atque *centrum oculi* quibuſdam dicitur.

Aqueus quia tenuis eſt & fluxilis in-ſtar aquæ, totus ſpacium occupat inter tunicam corneam & cryſtallini ſedem anteriorem, in quo fiunt ſuffuſiones. *Suffuſionis ſedes.*

Hic humor non eſt pars animata, ſed tantũ excrementum eſſe videtur ex nutritione cryſtallini: nam & in morbis abſumitur, & in vulneribus oculorum deperditus reſtituitur: reliqui duo hu-mores partes ſunt animatæ, cum habe-ant propriam circumſcriptionem, nu- *Aqueus humor non eſt pars animata.*

tr iantur

triantnr ſangvine per venulas proprias adducto, deperditæ non reſarciantur, & in utero naſcantur: & cryſtallinus quidem ex puriſſimâ & lucidiſſimâ ſeminis parte. *Reliqui ſunt.*

Usus aquei eſt tueri partes vicinas ab exſiccatione: addunt alii tanquam medium infringere ſplendorem confertim irruentem. *Materia humoris cryſtallini.*

Vitreus poſteriùs conſpicitur, vitro fuſo ſimilis, aqueo minus fluidus, in cujus medio Cryſtallinus ponitur, tanquam in pulvinari.

Uſus non ſimpliciter cedere in alimentum cryſtallino, ſed ei alimentum præparare & communicare.

Cryſtallinus à colore dictus clarſſimo, quem habet abſq; omni alieno colore, ut omnes colores recipiat, ſplendidus eſt, mediocriter durus, ut imagines in eo hæreant, parte poſticâ rotundus, anticâ depreſſus.

Uſus eſt eſſe primariũ viſionis inſtrumentum. In hoc enim humore fit viſio.

CAPUT IX.

DE AURIBUS.

AUditus organa, nempe AURES, vel ſunt externæ vel internæ.

Externæ ab aliis AVRICULÆ dicta in homine *figura sunt* semicirculari, ex trinsecùs convexæ, intrinsecùs cavæ.

Dividitur auris externa in partem superiorem & inferiorem,

Appellationes partiũ auris externæ.

Superior latior est, & quibusdam *pinna* dicitur, aliis *ala*.

Inferior mollis est & propendens, dicta *fibra*, *auricula infima*, *lobus*.

Ambitus auris exterior dicitur *helix* item *capreolus*, ob tortuositatem. Interior priori oppositus, *scapha*. In hujus medio cavitas magna est & auris externæ præcipua pars, *concha* appellata. Cavitas verò juxta meatum auditorium, ubi sordes flavæ & amaræ gignuntur alvearium nuncupatur. Tempora versus adnata est eminentia instar tegminis & *hircus* dicitur, quia hac in parte pili crescunt.

Partes ex quibus conflatur auris externa sunt vel communes ut cuticula, cutis, membrana nervea, caro, pinguedo nonnulla in lobo: vel propriæ, ut musculi, vasa, cartilago.

Cutis tenuissima est, adhærens paucæ carni cum firma cartilagine; eique, ut in volâ manus, membrana nervea validè connectitur. In lobo it

com

commiſcetur cum carne, ut ſubpinguis, carnoſa & fungoſa exiſtat. Hinc mollis eſt atq; flexilis lobus, ut ſine magna moleſtia perforari poſſit: unde etiam à quibuſdam ornamentis appenſis decoratur.

Vaſa. Venas habent a jugularibus.

Arterias à Carotidibus.

Nervos parvulos; duos à poſterioribus, & totidem à lateribus, à ſecundo pari cervicali.

Muſculi in ijs hominibus, quibus aures moventur rectè conſpicui ſunt communes vel proprij. In plurimis verò non moventur aures, tum ob muſculorum parvitatem, tum quia non adeò opus erat, quia homo manibus efficere poteſt, quod bruta aurium motu, quo muſcas abigunt. *Cur aures paucis moveantur.*

Primus muſculus *communis* eſt auri & utrique labro, eſtq; pars muſculi primi moventis genas, & faciei cutim, diciturque *quadratus*. Auris radici ſub lobo implantatur, ut deorſum in latus trahat. *Vſus primi muſculi.*

Secundus proprius eſt & anterior, muſculo temporali incumbens, à fine muſculi frontis ortus, tendinoſus in auris ſuperiorem partem inſeritur, ut ſurſum & antrorſum aurem moveat. *Vſus ſecundi muſculi.*

Tertius posterior supra mammilla-rem processum oritur ab occipite, principio angusto, deinde latior redditus, & velut in tres partes divisus, aurem posterius adit, ut eam trahat ad posteriora & nonnihil altiora.

Usus tertij musculi.

Quartus à mammillari processu ortus latus, paullatim angustatur, donec in tendinem abeat. Hic musculus potius *Triplex* est, quia tribus insertionibus donatur, omnes tamen ex uno loco confusi prodeunt. Ex his aliquando aliqui desunt, aliquando etiam reperiuntur.

Cartilago Auris est substantia, quæ ossi petroso alligatur per ligamentum validum à pericranio natum.

Parotides.

Glandulæ exteriùs nonnullæ sunt circa aures, crassæ & insignes, quæ *Patrotides* dicuntur, licet hæc vox etiam de tumore earum intelligatur.

Situs Parotidum.

Suntq; non tantùm ponè aures, ut vulgus putat, sed ad utrumq; latus, & sub aure; sed non supra.

Glandulæ hæ juxta aures *cerebri emunctoria* dicuntur, quia cerebri excrementa suscipiunt.

Sunt & aliæ glandulæ multæ in toto spacio, quod est sub maxilla inferiore, in quibus varij affectus, ut *scrophulæ* gignuntur.

tur. In animalibus nonnullis, ut porcis sylvestribus, vulgus in delicijs habet, vocatq; lacticinia & animellas. *Scrophularum sedes.*

Usus est partes humectare, & vasorum divisionibus præesse.

Usus auris externæ est.

I. Ad ornatum.

II. Ad tutelam cerebri, ne lædatur ab aere subitò irruente.

III. Esse organum auditus, sed non principale, verùm adjuvans. Intus latet verum organum, uti & olfactus. Et quemadmodum naso præciso olfacere tamen possumus, licet imperfectè: sic etiam auribus penitus ad radicem excisis audire, sed obtusè, confusè, & cùm murmure, vocesq; articulatas instar fluentis aquæ aut cicadæ resonantis, ut notum est ijs, quibus aures exscissæ. Immò alterius auris non abscissæ actio auditoria læditur, nisi foramen abscissæ obturetur. *Organum auditus externum.*

Usus ergo auris externæ est promtiùs & rectiùs sonos recipere, & per aerem vagantes tanquam in sinu colligere, ut citra violentum impetum ad tympanum pertingant, priùs in anfractibus viæ obliquitate moderati. Hinc, ne appulsi soni præterlabantur, bruta aures circuma-

gunt ad ſonos & voces. Hinc Hadria-
nus Imperator, quò acutiùs audiret, ma-
nus cavas auribus obtendebat, quod &
ſurdaſtri factitant. Hinc Scythæ aliqui
quibus propter frigus aures commor-
untur, cochleæ teſtam auribus admo-
vent, ut in concavitate facilè concluſu
aër ſuſcipiatur, & ita meliùs audian
Hinc exactius audiunt, quibus aures e-
teriùs prominent, & ſi non nimium ta
ex longo decubitu, quàm nutricum l-
gaturis aures depreſſas haberemus, r-
ctiùs audiremus.

AURIS INTERNA varias quoq; h-
bet partes in oſſe petroſo contentas, q
præter oſſis partes atq; cavernulas, a-
ſunt: *tympanum, duo muſculi, vaſa & aer co-
genitus.*

In meatu auditorio cute inveſtito
per quē ſoni feruntur, reperitur *humor b-
lioſus* & viſcidus à cerebro expurgatus: i-
trinſecus verò huic foramini apponitu
Septum quoddam vel membrana orb-
cularis, alijs Myrinx, alijs ſeptum me-
Tympanū. braneum, & mediaſtinum. Alij *tympanu*
vocant, ſed nonnullis rectiùs *tymp-
membranula*: nam cavitati internæ aere
cōgenitum continēti obtenditur, que-
admodum membrana in tympano.

Sico

Siccißima est, ut meliùs personet, nam sicca ad sonum aptiora sunt.

Pellucida, tenuis & subtilis, ut soni faciliùs transmittantur ad aerem congenitum: Nam quibus ab ortu crassior est, surditate laborant incurabili, uti & ij, quibus exteriùs adnascitur tunica crassior, cujus tamen curationem aliquam docet Paulus, & si à nativitate; muti simul ut plurimum manent, quia voces inauditas nec animo concipere, nec linguâ proferre possunt. Si verò interiùs mucus apponitur, vel humor affluat crassior, gravis & difficilis oritur auditus, aut surditas curatu difficilis. Si tenuis affluat humor, oriuntur aurium tinnitus & murmura.

Surditatis quædam caussa.

Gravis auditus caussa quædam.

Est tandem *robusta* & *nervosa*, ut duret adversus injurias externas, ad cujus etiã tutelam intus addita sunt tria ossicula, & duo musculi.

Usus est meatum auditorium claudere, & aërem congenitum ab externo separando, intus cohibere. Deinde interiora tueri à pulvere, aqua, animalculis &c.

Intra membranam tympani *cavitas interna* est in osse, continens *aërem* quen-

quendam, quem alij insitum vocan
congenitum, & complantatum, quia
primo ortu auribus inditus est, puru
subtilis & immobilis: qui alijs *audit*
internum medium est, alijs ipsum *orga*
num auditus.

Musculos duos auris internæ stat
unt Anatomici.

Primum internum vocant, in osse p
troso situm, duplicis tendinis: Unus i
figitur mallei processui elatiori, alter e
jus cervici.

Usus trahere mallei caput obliqu
antrorsum, & ad interiora, ab incude de
ducere, recurvatoq; malleoli process
membranulam ad exteriora pellere.

Secundus externus, à Casserio inver
tus, licet & Aquapendens ejus inventio
nem sibi tribuat, minimus est, carneus
& in superiori meatus auditorij region
consistens, tendine in membranulæ cen
trum implantatur, parte quâ malleu
intus membranæ jungitur.

Usus est membranam cum malle
extrorsum trahere.

Notandus est ductus quidam exigu
us cartilaginosus ab aure ad palatum
abiens, *valvulâ* donatus.

Usus est aerem congenitum expurga
re

æ. Nam hac via patet exitus excrementis ab aure ad os, sed non è contrà, ob valvulam. Unde in aurium affectibus masticatoria admodum juvant.

Masticatoria in aurium affectibus cur iuvent?

Tandem occurrit *nervus auditorius*, qui ex quinto cerebri pari est.

CAPUT X.

DE NASO.

ALiud sensus organum sequitur, videlicet olfactorium, *nasus*, datus homini & animalibus quadrupedibus viviparis.

Dividitur autem sicuti & auris *in* nasum *externum & internum*.

Internus habet ossa & nervos, cum processibus mammillaribus, de quibus suo loco.

Appellationes partiũ nasi.

Externus dividitur extrinsecùs in partem superiorem & inferiorem.

Pars superior, quæ ossea est & immobilis, dicitur *dorsum* nasi, ejusq; pars acuminata, spina. Inferior pars cartilaginea est & mobilis, cujus ima extremitas dicitur nasi *globulus* & orbiculus, partes verò laterales, *πτερύγια*, *alæ & pinnæ*: pars carnosa in medio prominens, labio vicina, *columna* appellatur.

In-

Intrinsecus dividitur nasus per *se*[illegible] in duo foramina vel sinus, quos *nares* [illegible] cant: ut uno foramine obstructo, alt[illegible] inspirare & exspirare queamus. Vtr[illegible] verò obstructo, os vicem narium p[illegible] stat. Quodlibet verò *foramen* rursum[illegible] *viditur* circa nasi medium *in duas partes* [illegible] na sursum ascendit, ad os spongiosum[illegible] tera supra palatum abit in fauces & [illegible] interiora. Hinc potus aliquando per[illegible] res effluit: & naribus injecta naso c[illegible] so per os elabi solent. Hinc etiam c[illegible] bri excrementa crassiora, dum deors[illegible] feruntur ad nares, in os delabi possu[illegible] aut screatu eò attrahi, & per os exp[illegible] gari.

Situs est in loco altiori, videlicet in[illegible] oculos 1, ob venustatem 2. Quia omni[illegible] dor ad superiora fertur.

Magnitudo variat, uti & *figura*, nam[illegible] maximum, alij parvum, alij simum, al[illegible] quilinum &c. habent, qua de re Phys[illegible] gnomici.

SVBSTANTIA ejus constat ex cut[illegible] la, cute, musculis, ossibus, cartilaginib[illegible] vasis, tunicis.

Cutis ejus tenuis est, & pinguedine ca[illegible] ne nimiũ excrescat; sub septo in colum[illegible] crassa est & fungosa, ut cartilaginer[illegible]

mi-

muletur, pilisq; vibriſcis dictis cingitur.

Muſculi naſi *octo* dantur, præſertim in naſutis, ſed exigui, quia exiguus eſt naſi motus. *Quatuor ad dilatationem* faciunt, dum alis vel pinnis ſurſùm tractis, narium foramina aperiunt. Et *totidem ad constrictionem*.

Duo primi dilatantes, qui carnoſi, oriuntur ab oſſe malarum, juxta labiorum muſculum, quem tertium conſtituunt. Inſeruntur partim in labij ſuperioris partem, partim in pinnam exteriorem.

Duo reliqui, qui ferè triangulares, initiò acuto & carnoſo naſcuntur à frontis ſutura, & naſi ſpina, alisq; implantantur.

Duo primi conſtringentes, qui parvi, oriuntur carnoſi circa pinnarum radicem, transverſim feruntur, & angulis alarum inſeruntur. *Vſus* eſt, pinnis depreſſis nares nonnihil claudere.

Duo reliqui firmiſſimi ſunt & membranoſi, latentes ſub tunica narium parte interiore. *Oriuntur* ab oſſis naſi extremitate, & pinnis implantantur.

Cartilagines, ſubſtantiam conſtituunt inferioris partis naſi, ſuntq; *quinque*

duæ

Duæ supremæ latiores nasi ossibus a-
hærent, & quò magis descendunt,
molliores fiunt, adeò ut nasi extremu
substantiam habeat, quasi partim car-
laginosam, partim ligamentosam.

Tertia inter has media septum co-
stituit vel interstitium inter utrumqu
nasi foramen.

His apponuntur *aliæ duæ* pinnas co-
stituentes, & per membranosa ligame-
ta colligantur.

Vasa. Venæ adsunt ex jugularibus.

Arteriæ à Carotidibus.

Nervi à tertio pari, utrinque unu
qui per foramina nasi & oculorũ co-
munia, ad majorem angulum in tu-
cam nasi abit, & ad musculos, atque
palatum vergit.

Tunica nares succingens à durâ m-
tre est, & communis ori, palato, lingu
laryngi, gulæ & ventriculo, sed in na-
bus tenuior est, & exquisiti sensus; na
Sternutationis caussa. excitata sternutationem facit.

Usus nasi externi est.

1. Ut per eum aer intret usq; in c-
rebrum, pro spirituum animalium g-
neratione.

2. Ut per eum aer intret in pulm-
nes, pro refrigerio cordis, & vitaliu
spirituum generatione. 3. U

3. Ut per eum odores deferantur usq; ad mammillares processus. Unde quibus nasus ad radicem dissectus est, vel non olfaciunt, vel malè.

4. Ut cerebri excrementa per eum ceu canalem effluant.

5. Ad vocem quoq;. aliquid confert.

6. Ornatum faciei addit. Scribitur in Chronicis Anglicis virgines honestiores ejus loci tempore belli cum Danis, nasos sibi amputasse; ut ab irruentium Danorum militum impetu, pudicitiam sartam tectam, hac deformitate conservarent.

CAPUT XI.

DE ORE, BUCCIS ET LABIIS.

RESTAT ultimum organum sensus, gustus videlicet LINGUA, quam antequàm explicemus, partes externas circa os, & internas alias in ore, proponere oportet.

Partes externæ circa os variæ sunt, Superior pars sub oculis inter nasum & aurem, ob ruborem tam solitum, quàm insolitum in pudore, dicitur *pudoris sedes*, malum seu *pomum*, item *circulus faciei*. *Appellationes partiũ circa os externarum.*

Inferior pars laxior, quæ inflari potest, ut apparet in tubicinibus, *bucca* dicitur. Pars labri superioris, *mistax*. Cavitas ei impressa & dividens, *Philtrum* quasi amabile. Sunt verò labia duo: *Superius* & inferius, ex quibus rima in medio constituitur, *os* dictum. Partes labiorum extremæ prominentes appellantur *prolabia*. Inferior pars sub inferiori labio *mentum* dicitur; carnosa sub mento pars *buccula*.

Os verò constat ex partibus partim osseis, ut *maxilla superiori & inferiori cum dentibus*, partim carnosis, ut *labijs*, *musculisq; labiorum, buccarum, & maxillæ inferioris*.

Oris tota interna capacitas succingitur crassâ *tunicâ*, quæ & gingivas & labia ambit, & reduplicari putatur, quando uvulam constituit.

Usus oris.

1. Cibum & potum recipere, & ad ejus præparationem seu Chilificationis principium, quod in ore fit, facere.

2. Ad inspirandum & exspirandum.

3. Ad vocem.

4. Ut per os excrementa exeant pulmonum, capitis & ventriculi, per screatum, exspuitionem, vomitionem.

Muscu-

Musculorum paria duo sunt buccis & labiis communia, duo ab utraq; parte, *Musculorũ labiorum paria buccis communia.*

Primus est latus ille musculus & *quadratus* tenuis, sub colli cute jacens, quem veteres à cute non distinxerunt.

Oritur circa claviculas & posteriorem colli partem; *Fibris* verò obliquis (quas diligenter notabit Chirurgus, ne transversim & liberaliter eas incidat, atq; ita buccas ad alterã partem avulsas faciat) *implantatur* in mentũ, labia & radicem nasi, aliquando & aurium: quas etiam partes ad partem movet. *Usus.* Et hic primus in spasmo Cynico intenditur. *Spasmus Cynicus.*

Secundus huic subjacens est qui buccas sua mole constituit, ideo *buccinator* dictus.

Rotundus est instar circuli, tenuis & membraneus; variis fibris intertextus, *Figura buccinatoris.* oris tunicâ inseparabiliter, succinctus.

In hujus centro observavit Casserius robustum quoddam vinculum exteriùs enatum, & os genarum perreptans, ubi in musculum quendam parvum & gracilem buccæ directè oppositum terminetur.

Oritur hic musculus à superiori maxillâ, *inseritur* in inferiorem ad gingivarum radices.

Usus est buccas cum labiis movere, estq; dentibus instar manus, dum huc & luc ad dentes cibos propellit, quo exactius comminuatur.

Labia constant ex carne indigesta & fungosa, (Fallopius habet pro nono pari musculorum labii) quorum cutis adeo cum musculis miscetur, ut cutis musculosa, vel cutaneus musculus esse videatur.

Teguntur *tunica* ori & ventriculo communi: unde in vomiturientibus inferius labium tremit.

Tremor labij in vomiturientibus unde.

Partes quæ invicem se contingunt, rubent, ob sangvinis affluxum.

Usus 1. Os claudere, & dentes, partesq; interiores tueri à frigore & externis injuriis.

2. Ad edendi & bibendi commoditatem.

3. Ad vocem & loquelam.

4. Ad rejectionem sputi.

5. Ad ornatum,

Musculi labiorum præter communes supra explicatos *proprij* aliqui sunt, qui tamen quo ad numerum variare possunt. Aliqui plures, aliqui pauciores numerant: nam quidam ab aliis simplices habentur, ab aliis multiplices.

Pa

Par unum eſt illuſtre à Fallopio deſcriptum, quod ex oculorum & naſi intermedio angulo *delapſum*, rectà in ſuperius labri corpus *immergitur*. *Muſculorũ 4. paria ſuperius labrum moventia.*

Alia duo paria ſunt, quæ omnes alij pro unico habent; & *fundamenta locant* in oſſe malæ firma & carnoſa; atq; oblique deorſum (unum tamen magis altero) vergunt. Mutuus quidem horum in exortu amplexus eſt, ſed in diverſas labij partes manifeſtè *implantantur*, quare & inferius par magis ad latera trahit quàm ſuperius.

Aliud par eſt carnoſum, gracile, teres, pinguedine obvolutum, à cavitate malis ſubjecta *ortum* & *inſertum*, ubi labia conveniunt: & hoc par deorſum movet. *Vſus.*

Dicti hi omnes muſculi ſuperius labium movent. *Muſculorũ par inferius labrum movens.*

Aliud par eſt inferius labium movens, latum & breve.

Oritur carneum à maxilla inferiore ad latera menti: *inſeritur* obliquè ad labij medium. Omnes vero labiorum muſculi cuti adeò miſcentur, ut fibræ decuſſatim ſe interſecent. Quare valdè diverſi fiunt labiorum motus.

Ad exquiſitum labiorum ſenſum mittuntur nervorum propagines, & ex vicinis locis venæ & arteriæ.

MUSCULI MAXILLÆ INFERIORIS (hæc enim movetur, superiori immobili) aliis octo, aliis decem numerantur, dicti masticatorii, mansorii, molares, quia ad masticationem seu ciborum contritionem faciunt. Unum tantùm par maxillam deprimit, quia alias deorsum tendit. Reliqua paria attollunt, quæ robustissima sunt.

Vsus in genere.

Primus musculus *temporalis* dicitur à situ, quia temporum cavitatem occupat.

Hic omnium maximus est, validus & robustus. Major tamen & robustior in aliis animalibus, ut leonibus, lupis, canibus, porcis &c. quæ morsu forti uti debebant.

Vsus temporalis musculi.

Nam temporalis *finis* est in initio inferioris maxillæ, quam movet & sursum trahit, adeoq; os claudit; & quidem processu acuto finitur, tendine nervoso, brevi & valido.

Oritur verò à temporibus initio lato, carnoso & semicirculari, sensim descendendo arctatur.

Nervi utrinq; tres in eum inseruntur, duo ex tertio pari, tertius ex quinto. Quamobrem læso vel contuso hoc musculo, periculum magnum adest convul-

vulsionis & tandem mortis. Et ob hujus distensionem Hippocrates lethalem pronunciavit maxillæ inferioris luxationem, nisi statim reponatur. *Cur periculosa læsio musculi temporalis.*

Munimenti ergo natura dedit 1. *Membranam* crassam & duram, pericranium, adeò, ut interior pars musculi tota carnea ea parte ossi absq; pericranio adhæreat.

2. Os jugale supra inferiorem partem tendinosam & nervosam.

3. Tendinem carne munivit suprà infraq;.

Secundus musculus *mansorius primus* dicitur, *masseter*, molitor & mandibularis, in buccis situs.

Oritur duplici capite: altero carnoso altero nervoso, ab osse jugali & maxillæ superioris osse primo: *Inseritur* in maxillæ partem inferiorem: quam in comedentibus circumagit. Etenim fibræ capitum se intersecant, ut & antrorsum, & retrorsum, & in latera maxillam moveant. *Usus.*

Tertium par quod Fallopio debetur, Vesalio verò temporalis musculi pars est, sub temporali situm est.

Oritur ab osse sphœnoide & processu alari initio partim nervoso partim

carnoso: *Implantatur* in maxillæ cerv-
cem & ejus capitis internam sedem.

Usus, antrorsum movere & exerere.

Quartus mansorius alter dicitur, cras-
sus & brevis;

Oritur nervosus ab ossis sphœnoidis
processibus alatis; maxillæq; *inseritur*
parti internæ & posteriori, tendine lato
& valido.

Usus maxillam sursum trahere, &
temporalem adjuvare.

Quintus graphyoides dicitur, quia

Oritur ab appendice styloide, mem-
branosus & latus, mox verò teres & car-
nosus factus in medio tendinosus reddi-
tur, rursumq; carnosus factus in men-
tum *inseritur*. Hinc duplicem ventrem
habere conspicitur, ideoq; *digastricus* et-
iam dicitur.

Usus maxillam deorsum trahere &
os aperire.

Alij vero pro alio pari agnoscunt
partem musculi quadrati ad mentum
medium infixi.

CAPUT XII.

DE PARTIBUS IN ORE CONTENTIS;

Gingiva, Palato, Uvula, fauci-
bus, & osse gutturis.

Partes

PArtes in ore contentæ ſunt, præter dentes: *gingivæ, palatum, uvula, fauces, os linguæ, lingua ipſa, tonſillæ, larynx, œſophagi principium.* De tribus poſteri-ibus in libro ſecundo ob partium con-xionem actum eſt. De quinq; priori-s hoc agemus capite, & de lingua in ſe-ente.

GINGIVA eſt caro dura dentes ſtar valli cingens, & in edentulis ali-id etiam ad ciborum contritionem iens: quâ vel exesâ, vel nimis relaxatâ, l nimis exſiccata, dentes vacillant aut cidunr.

PALATUM eſt ſuperior oris pars tar tholi leviter concavum, unde oris lum dicitur, eſtq; cerebri baſis, oſſe hœnoide formata.

Inveſtitur *tunicâ* craſsâ à craſſa me-nge oriundâ, quæ buccas & totum os trinſecùs cingit, eſtq; gulæ & ventri-lo communis, quamobrem etiam in-r has partes conſenſus eſt. Nec caput aſticatorijs expurgare poſſumus, niſi nul ventriculum per palatum.

Nervulis ad ſenſum donatur.

VVULA à palato in os dependet nitiùs juxta narium meatus, ſupra la-ngis rimam inter amygdalas. Alijs *Situs Vvulæ.*

gargareon dicitur à sono, videlicet gar-
risatu; item *gurgulio, columna*.

Vvula quid

Estq; processus ex SUBSTANTI-
glandosa, spongiosa & rubra, quam
tat Columbus oriri ex palati tunic
loci reduplicata.

Figura eius.

Est *rotundè oblonga, superiùs* crassior
in acutum obtusè desinit.

Aliquando ab humoribus dela-
tibus nimis dependet, & dicitur *ca-*
vulæ.

Casus uvulæ.

Vsus, moderari aëris frigiditatem
subitò in pulmonem irruat.

Error vulgi.

Alij falsò putant facere ad vocis
dulationem, unde vocant vocis
ctrum. At etiamsi lædatur & penitu
sumatur, non tamen vox læditur, n
liæ vicinæ partes ad vocem conferer
lædantur.

FAUCES aliquando dicuntur de
oris hiatu: strictè verò de poste
& inferiore parte, quæ non nisi ore
to & lingua depressa conspicitur.
φάρυγγα vocant; quæ tamen vox
Hippocratem sæpè notat faucium
ctus ut inflammationem &c. Gale
citur *Isthmus*, ob loci angustiam.

In faucibus Os est, quod à fr

Græcæ literæ υ dicitur ὑοειδὲς' ὑψιλοειδὲς, itē à forma literæ λ λαμβδοειδὲς. Dicitur item *os gutturis*, & *os linguæ*, de quo hic agendum, non verò in osteologia, quia cum reliquis sceleti partibus non connectitur.

Appellationes oßis Syoidis.

Est verò hoc os linguæ basis & fundamentum super quo movetur: Laryngi verò præponitur.

Constat ex varijs ossiculis, ad minimum tribus, ad summum tredecim, aliquando ex quinq; septem, novem.

Medium ossiculum est maximum, foris gibbum, intus cavum, processûs habēs *cornua* vocatos, utrinq; binos, ex ossiculis constantes pluribus vel paucioribus.

Processus ejus annectuntur ligamentis & extremitatibus styloidis, item cum cartilagine guttali.

Movetur hoc os, sed non nisi motâ linguâ ideò *quatuor paria musculorum* habet linguæ communia, nec nisi ijs remotis linguæ musculi monstrari possunt.

Primum par anteriùs sub cute latet, incumbens tracheæ & cartilagini scutali.

Oritur lato & carneo principio ab altiore & interiore regione sterni: unde hoc par dicit *sterno hyoides*. *Finis* carnosus est in basi hyodis.

hyodis. Atq; in medio ſecundum lon-
tudinem linea diviſi ſunt hi muſculi.

Vſus deorſum rectà trahere.

Secundum ſub mento & quinto p
maxillæ inferioris amplum, breve &
tum carneum eſt.

Oritur à maxillæ inferioris inter
parte vario fibrarum ductu : *finitur*
mediâ ſede hyoidis. Dicitur nonnu
geniohyoides.

Vſus ſurſum & nonnihil antrorſu
trahere.

Tertium gracile & teres eſt, ſub me-
to ſitum, *ortumq;* à ſtyloidis appendicis
dice; *finitur* in cornua hyoidis. Aliquã
in medio perforantur pro muſculo m-
xillam aperiente.

Vſus, in latera movere & nonnil
ſurſum. Dicitur *ſtyloceratoides*.

Quartum gracile & longum ſub ſc
pulæ muſculo, quem quartum faciun
latet.

Oritur ex proceſſu Coracoide, un
Coracohyoides dicitur : defertur ſurſu
obliquè ſub capitis muſculo, quem
ptimum faciunt. Eſtq; hoc par longun
duplici ventre præditum, & in medio
ſtar tendinis extenuatum, quemadm-
dum ille maxillam inferiorem detrah

U

Usus ossis hyoidis est

I. Ut sit basis linguæ.

II. Ut ab eo oriantur musculi multi linguæ & laryngis.

CAPUT XIII. & ultimum.

DE LINGUA.

LINGUA à lingendo dicta in ore sub palato.

Sita est, in homine

Numero unica, in vitulis marinis duplex, in serpentibus trifida, in lacertis bifida.

In homine oblonga lata & crassa, & ad radicem quidem crassior, in extremitate tenuior & acutior. *Figura.*

Magnitudine mediocri & ori respondenti, quæ si nimia sit, ut moveri expedite nequeat, blæsi fiunt & balbutientes, & si nimia mollicie humiditateq; abundet, ut in infantibus, minùs rectè articulatæ voces proferuntur. *Caussa loquelæ depravatæ.*

Connexio. In piscibus tota adhæret. In homine posteriùs nectitur laryngi, & hyoidi, item faucibus & tonsillis. Inferiùs in medio ejus corpore ligamento valido & membranoso, ad robur & stabilitatem, item ad insertionem propriorum

orum musculorum: cujus extremitas *f*
nulum dicitur; nec alius ab hoc diver
reperitur funiculus. Hoc in plurimis
cens natis adeò totam linguam allig
ut divelli obstetricis ungue (quod ta
perniciosum, nec admittendum)
chirurgi scalpello soleat, ne suctioni
futuræ loquelæ impedimento sit, &
liberè volvi atq; moveri queat. Cæ
rum imperitè omnibus indifferenter i
fantibus intersecant.

Obstetricũ mos perniciosus.

Tunicâ vestitur tenui, ut promptè
pores penetrent, in linguæ carnosam

Substantiam, quæ caro est peculia
qualis nulla alia, interim mollis, la
rara & spongiosa, ad imbibendos sa
res humore aliquo vectos. In piscibu
nonnullis animalibus est ossea. Ad gl
dosam substantiam, præsertim circà
sin magis accedit, quam ad muscu
sam.

Lingua an musculus sit.

Lingua enim non est musculus, c
fibras non habeat, nec aliam part
moveat, sed movetur à musculis.
addunt hanc rationem; quia aliàs fie
motus finem versùs, & cauda mus
esset mobilis, caput immobile,
hæc ratio falsa. Principium enim
g

æ est in laryngis vicinia,& quasi ex os-
hyoidis ortum.
Vasa. Venæ duæ insignes sub lingua con-
iciuntur,quæ secari solent,in faucium
ectibus, *raninæ* dictæ ob colorem, or-
à jugularibus.Has
Arteriæ duæ majusculæ comitantur à
rotidibus.
Nervi linguæ inseruntur tam motorij
àm sensifici,omnes ab unica septima
njugatione non tertia aut quarta in
nicam & carnem linguæ.
Distinguitur lingua in superficie me-
à in partem dextram & sinistram per
eam quandam *candidam*, Hippocrati
dianam dictam.
Musculi LINGVÆ *proprij*,in ejus sub-
antia desinentes, recensentur ab Ana-
omicis nonnullis sex, â quibusdam no-
em,ab alijs decem,ab alijs undecim,qui
novent linguam sursum , deorsum , an-
rorsum retrorsum,& in latera dextror-
um, sinistrorsum.
Primum par, quod in bobus est ge-
ninum carnosum & crassum , *oritur*
b externa facie appendicis styloidis ;
n homine gracile : *finitur* fibris trans-
versis in utrumq; linguæ latus.
Vsus

Vsus linguam introrſum ducere ... ob fibras intertextas linguam ſu... levant, ſi ambo agunt; ſurſum ver... alterum tantùm latus ſi alteruter. ... tur hoc par *styloglossum*.

Secundum par myloglossum dic... *ortum* à lateribus maxillæ inferioris ... radices dentium molarium. *Inſeritu*... linguæ baſi in ligamentum linguæ.

Vsus. Uno agente lingua ſurſum ... què ducitur; utriſq; , apice rectà ad ... tum & ſuperiores dentes.

Tertium par *oritur* in interno ad ... um mento, unde geneoglossum ... tur; *finitur* in mediam ferè linguam ... riùs. Et ob fibras diverſas videtur a... nes contrarias edere: Fibrarum ... maximâ parte, quæ linguæ radicem ... ſùs eſt, ad exortum tracta, lingua e... labia exſeritur; minimâ verò part... brarum agente, introrſum. Inſcrip... nes habet hoc par ac ſi plures eſſent ... ſculi.

Quartum oritur carneum ex ſupe... re & media regione oſſis hyoidis, *fi*... in medio, poſtquam productum eſt... cundùm linguæ longitudinem. Div... tur alicubi obſcurè, ac ſi plures eſ... muſculi.

Usus est lingvam rectà intrò trahe-
re. Dicitur vero basiglossum, vel ypsilo-
glossum.

Quintum Ceratoglossum vocatur;
quia *oritur* à superioribus cornubus hy-
oidis, & in lingvæ latera juxtà radicem
oblique *inseritur*.

Oritur interdum ab inferioribus cor-
nubus, quando nimirum altiora desunt,
potiss. in mulieribus. Estq; hoc par in
bobus geminum.

Usus est linguam rectà deorsum in-
feriora versùs movere, quando ambo
agunt; si vero alteruter contrahitur, in
latus movet dextrum vel sinistrum.

Ab aliis additur *undecimus* musculus,
qui tamen musculus non est, siquidem
fibris non constat carnosis: sed est caro
ex plurimis glandulis & pingvedine ad
radicem linguæ sitâ, atq; remotis dictis
musculis apparens.

Usus est, ut hac glandularum copiâ
lingva madeat.

Usus lingvæ est:

I. Gustus esse instrumentum.

II. Loquelæ.

III. Masticationem adjuvare, dum
cibos hinc inde volvit.

IV. Lambere.



LIBER IV.

De Artubus.

Artus quid.



Rtuum nomine ven[illegible] membra ex trunco exp[illegible] recta, superiùs MANVS [illegible] feriùs PEDES. In qui[illegible] præcipue considerantur, musculi, ve[illegible] arteriæ, nervi & ossa. De quatuor [illegible] sterioribus agemus in quatuor sequ[illegible] tibus libellis: DE MUSCULIS V[illegible] ARTUUM *in hoc libro* uti & de vicinar[illegible] partium, *capitis, cervicis, thoracis, dorsi* & musculis; non quod ad *artus* pertinea[illegible] sed quia in ordine secandi, ab Anato[illegible] co ante musculos artuum demonstr[illegible] non possunt.

Cur in hoc libro agendum etiam de musculis capitis, cervicis, dorsi &c.

CAPVT I.

DE MANU IN GEN[illegible] RE & DE VNGVIBVS.

Manus usus.

MANVS Aristoteli est organum [illegible] ganorum, quo homo aliàs nudus [illegible] inermis donatur, ne brutis inferior [illegible] aut ab ijs vincatur, sed vincat, dum [illegible]

parat, aliaq; instrumenta sibi necessa-
Quare secus quàm bruta rationem
manum homo accepit: & hæc quidem
us ministra est.

Est autem MANUS ex veterum signi-
tione pars à summo humero, usq; ad
itorum extremitates, diciturq; sum.
manus. *Manus quid.*

Et dividitur in brachium & manum
ctè sic dictam seu extremam. *Manus in partes divisio.*

Brachium rursum dividitur in hu-
rum sive brachium strictè sumtum
cubitum.

Brachium in specie sumtum est pars
mmo humero usque ad cubiti flexu-
a.

Cubitus est pars à flexurâ cubiti usq;
carpum.

Manus extrema dividitur in brachiale
carpum, quæ est pars inter cubitum
palmam; in *postbrachiale* vel metacar-
m, quæ est pars inter carpum & digito-
n initium; & in *digitos*. Postbrachialis
s interna dicitur *vola* manus & *palma*,
s externa *dorsum* manus.

Digiti plures dati sunt, ut melius fie-
manus actio, quæ est apprehensio: ut
am minima cõprehenderemus, quod
obus fit digitis, & alias itẽ multi for- *Plures digiti cur dati.* *Manꝰ actio*

mes figuras; & quia omnia una man
comprehendi non possunt, duę sunt c
atæ, ut ad se invicem inclinantes, au
lium mutuum præstarent.

Dextra verò manus agilior ut pluri
& ad motum promptior est, non ob c
sas, quas alii pueriliter citant, sed 1. q
in dextro latere homini est vena sine
ri, quæ fortè in ambidextris gemina
2. quia ossa graviora in scapulis, hume
& totâ manu dextrâ esse aliqui hab
pro certo & comperto; quod fieri po
ab impressione uberioris caloris in ut
matris, cujus pars dextra calidior. H
docet Aristoteles naturâ potiorem
manum dextrã sinistrâ, & alibi; prim
impetum vel principium motus
in parte dextrâ; ut homo progressu
priùs moveat pedem dextrum, avis v
re volens, priùs moveat alam dextr

Digitorum numerus. *Digiti* verò ob perfectam action
quinq; facti sunt, longitudine & crass
differentes.

Primus pollex dicitur, quia rob
pollet & unus opponitur quatuor
quis in apprehensione, ideoq; crassus

Secundus Index & demonstrator dici
quia ipso in indicando utimur.

Tertius longissimus & medius
pudicus dicitur, quia apud Medicos
u

ſus eſt in locis ſordidis & fœtidis; neq; nnulis ornari ſolet.

Quartus medicus item *annularis*, uod annulo aureo ante alios ornetur, b communem, ſed falſam & Anatomiæ epugnantem nonnullorum opinionem, c ſi vena ex corde ad hunc potiſs. digiũ accederet; Cor verò auro cõfortatur. *De digito annulari error vulgi.*

Quintus auricularis, minimus, quia eo b parvitatẽ aures faciliùs expurgamus.

Apprehenſionis ergo, quæ manus actio, el uti alij indiſcriminatim loquuntur, ſus eſt præcipuus, cauſſa eſt totius manus apta compoſitio. Præcipuum tamen hujus motus organum eſt muſculus: irmamentum oſſa, quæ in digito quovis tria ſunt, quorum inferius tanquam ſuſtinens ſuperiori ſemper majus eſt & robuſtius, & utrinque in juncturis cartilagine donantur, ubi humor unctuoſus ſuperfunditur ad humectationem & faciliorem motum. *Apprehẽſio.* *Manus cõpoſitio qualis.*

UNGVES exteriùs apponuntur digitis, & etiam pedum extremitatibus: quorum pars ſumma alba dicitur *radix* ungvium, lunula candicans, & pellicula radici adnata. *De Vngvibus.*

Materia eſt ex excrementis craſſioribꝰ.
Efficiens, calor,
Finis & Uſus.

I. Digitorum extremitates molli[...] mas tueri, & munimentum duricie p[...] bere, ut commodiùs, meliùs & facil[...] fiat apprehensio. Sic etiam in pedib[...] ut in statione resistere queant.

II. Ad ornamentum: nam læ[...] ungves tegimus.

III. Secundariò ad fricandum, sc[...] pendum & defendendum.

Formam venamur ex accidentibus[...]

Figuram habent convexam non[...] hil, ut se applicent ad digitos.

Substantiam habent mediocriter [...] ram, ut resistant, sed tamen flexilem, [...] cedant nonnihil, & non frangantur.

Color unguium & inde desumta signa. *Pellucidi* sunt, & ideò variè colora[...] nam pro ratione carnis subjectæ, rube[...] livent, &c. Hinc observare colorem u[...] gvium solent Medici, nam ungves [...] empli gratia, cordis calore deficien[...] pallescunt, & frigidioribus tempe[...] mentis pallidiores sunt ungves. At q[...] bus calor justus est, rubescunt.

Connectuntur circa radicem *ligamen*[...] *Cutis* verò ijs extrinsecus circũnascit[...] & caro subnascitur vel potius tendin[...] musculorũ ibi dilatati: undè exquisit[...]

Sensus unguiũ und'. ibi sensus, & ex læsione magnus dolor.

Hæc breviter ratione compendii [...] unguibus.

C[...]

CAPUT II.

DE MUSCULIS HUMERI seu BRACHII specialiter dicti.

REmotis partibus continentibus communibus, cuticula, cute, pingvedine, membranâ carnosa &c. occurrunt MUSCULI, per quos motus fit, de quibus in toto hoc libro agendum.

In genere verò *de actione* musculorum manus notandum, internos musculos potissimû flexionem facere, externos extensionem. Et musculos quidem totius manus internos & anteriores plures esse ac fortiores, quia flexio dignior est extensione.

Movetur HUMERUS variè, ideò musculos varios habet partim thoraci incumbentes, partim scapulæ adnatos &c. Numerantur ab alijs septem, ab aliis octo, à Casserio novem. Brachium enim sursum movere dicuntur duo musculi: *Deltoides* & *supraspinatus*; deorsum duo: *aniscalptor* & *rotundus major*: Antrorsum unicus, videlicet *pectoralis*; retrorsum tres, *infraspinatus*, *subscapularis* & *musculus transversus brevior*, Circularem verò motum fieri

Musculi humeri quot?

fieri putant ab omnibus ſucceſſivè agentibus: at alii circumagi volunt brachium ab infraſpinato, ſupraſpinato & ſubſcapulari. Sed in recenſendo nos ordinem ſectionis ſervabimus.

Primus PECTORALIS dicitur, qui pectus vel thoracis anteriorem partem occupat, magnus & carnoſus, quem Galenus in tres vel quatuor dividi poſſe cenſuit.

Oritur ex oſſe pectoris ferè toto, & annexis cartilaginibus; *implantatur* tendine brevi, lato, nervoſo & robuſto in capite humeri, inter Deltoidem & bicipitem.

Uſus eſt brachium pectori admovere. & prout fibræ contrahuntur magis ad ſuperiora vel inferiora, vel rectà, ita etiam inclinat. Hic muſculus eſt, qui patitur in tormento, quod Itali vocant tratto de corda. Valdè enim diſtrahitur & divellitur, quando brachia retro trahuntur.

Secundus dicitur DELTOIDES à figura Græcæ literæ Δ item *triangularis humeralis*, qui carnoſus eſt & permanet, humeriq; capiti inſternitur.

Oritur ex claviculæ mediâ parte, ſcapulam ſpectante, & ex ſummo humero. *Inſeritur* in medio humeri.

Uſus

Vſus eſt brachium ſurſum tollere. In ujus mediâ parte ſolebant antiqui fon- anellas facere ; alij verò in exteriore arte ejuſdem muſculi:ſed rectiùs fit in nterſtitio inter Deltoidem &bicipitem, ti docemus in tractatu noſtro de Cau- erijs. *Locus fontanellæ in brachio.*

Tertius LATISSIMUS eſt & to- um ferè dorſum cum ſuo compari te- it. Dicitur ANISCALPTOR quia bra- hium retrò deorſum trahit.

Oritur principio membranoſo & la- iſſimo, à vertebrarũ ſpinæ apicibus: *inſe- itur* inter pectoralem & rotundum. *Fi- urâ* eſt trangulari. *Uſus.*

Fallopius ex Galeno contra Veſali- um docet hunc muſculum quaſi novo ed minimo principio donari, dum ex ſcapularum angulo inferiori plurimas carnoſas fibras recipit.

Quartus dicitur ROTUNDUS MA- IOR, eſtq; obliquè ſitus parte poſticâ ſub axillâ, carnoſus, craſſus, & alijs tere- tior.

Oritur carneus à coſta inferiore ſca- pulæ,& nonnihil aſcendens tendine ſuo *implantatur* cum pectorali, in humeri partem ſuperiorem & inferiorem.

Usus est brachium retro deorsu[m]
trahere,& Deltoidi contrariari.

Quintus brevis est & rotundus, t[o]
tus carnosus, qui initio acuto ex infim[o]
scapulæ angulo *pullulat*; postea magis m[a]
gisq; crassescit ad medium usq; ventrem
inde sensim gracilescens, acuto fine *fi[ni]*
tur in ligamentum, quo humeri caput o[b]
volutum est.

Situm habet obliquum, diciturq́; al[iis]
TRANSVERSUS musculus BR[E]
VIOR, alijs *rotundus minor*. Et est oct[a]
vus Fallopij: quem musculum alij pu[ta]
runt esse portionem quandam quarti.

Sextus INFRASPINATUS dic[i]
tur, item *superscapularis inferior*, quia sc[a]
pulæ partem externam & gibbam tota[m]
tegit, cujus etiam formam habet.

Usus. Putatur brachium ad exteriora ci[r]
cumagere.

Septimus SUPRASPINATUS, ite[m]
superscapularis superior, alijs *rotundus min[or]*,
supra axillam carnosus & oblongus i[m]
plet cavitatem inter costam scapulæ [su]
periorem, & ejusdem spinam, è qua *n[a]*
scitur.

Hujus *usus* idem putatur, qui prior[is].

Octavus, SUBSCAPULARIS dicitu[r],
seu *immersus*, carnosus valdè inter scap[u]
la

lam & coſtas habitat, & occupat partem internam ſcapulæ, inſeritur verò lato tendine in humerum internum.

Vſus, brachium introrſum circumagere.

Nonus. Noni muſculi inventio Arantio & Placentino debetur, eſtque in anteriori brachio PERFORATVS dictus.

Oritur à Coracoide proceſſu Scapulæ, *inſeritur* in internum humerum circà medium, juxta tendinem Deltoidis. Principium habet nerveum & breve, oblongum ventrem ſatis corpulentum, & robuſtum tendinem. Venter ejus perforatus eſt & tranſitum nervis largitur, qui ad cubiti muſculos diſtribuuntur. Hunc muſculum allij ſaltem muſculoſam portionem vocarunt

Vtilem ad brachium ſcapulæ proceſſui adducendum.

CAPVT III.

DE MVSCVLIS SCAPVLAE SEV HOMOPLATÆ.

Quia

QVia movetur SCAPVLA antror-
sum, retrorsum, sursum & deorsum:
Error aliorum. ideò *quatuor* accepit *musculos*, quibus ta-
men alij duos addunt. Serratum majo-
rem & digastricum. Sed malè. Nam hic
est ossis hyoidis, ille vero thoracis pro-
prius.

I. Dicitur SERRATVS MINOR
estq; musculo pectorali substratus.

Oritur à costis superioribus quatuor
exceptâ primâ, & sursum obliquè ascen-
dens, scapulæ *inseritur*.

Vsus antrorsum ad thoracem addu-
cere.

II. Galeno TRAPEZIVS dicitu-
alijs *cucullaris* ob figuram.

Oritur carneus & tenuis ab occipite
Sed ob varium ortum, variasq; fibras,

Vsus. Variè movet scapulam; sursum obli-
què, deorsum & rectà ad dorsum.

III. RHOMBOIDES à figura, su-
cucullari situs, tenuis & latus.

Vsus est nonnihil sursum ad poster-
ora trahere.

IV. LEVATOR, supra clavicu-
lam est.

Oritur à vertebrarum colli quin-
transversis processibus, varijs principi-
(unde plures videri possunt) quæ mo-
cœun-

cœunt:& *insertio* fit in angulo scapulæ altiori & inferiori. Vsus est antrorsum sursum trahere.

His musculis scapula per se, & brachium per accidens movetur; sicut scapula per accidens à brachij musculis.

CAPVT IV.

DE MVSCVLIS THORACIS SEV RESPIRATIONIS.

RESpirationi inserviunt plurimi musculi : ut diaphragma, omnes intercostales, aliqui abdominis, &

THORACIS *proprij*, qui recensentur *utrinq; sex*; quibus tamen addit Fallopius tres in cervice, qui Vesalio sunt partes musculorum cervicem & dorsum occupantium.

Proprij thoracis *musculi* thoraci adnati sunt: duo parte anteriore, *subclavius* & *triangularis*; Latera occupat *serratus maior*; reliqui in postica sunt parte, nempè *serratus posticus uterq;, & sacrolumbus*.

I. SUBCLAVIUS, eò quod sub clavicula situs sit, spacium replet inter claviculam & primam costam. Platerus inter intercostales numerat.

Oritur

Oritur carnoſus à parte interiore & inferiore claviculæ: *Inſeritur* carnoſus in partem ſuperiorem primæ coſtæ, quam ſurſum & extrorſum trahit. Et hic eſt primus muſculus, qui thoracem dilatat ſeu diſtendit.

II. SERRATUS MAIOR magnus eſt, latus & undiq; carneus, cum abdominis obliquo deſcendente ſerratam compagem efficit.

Oritur carnoſus ex baſi internâ ſcapulæ, *porrigitur* tendine ad coſtas, quas attollit.

III. SERRATVS POSTICVS SVPERIOR ſub Rhomboide in dorſo inter utramq; ſcapulam habitat.

Oritur à ſpina, *inſeritur* quatuor ſuperiorum coſtarum tribus intervallis, tripartitus: & eas coſtas ſurſum trahit.

IV. SERRATVS POSTICUS INFERIOR, eſt membranoſus & latus ferè in dorſi medio, ſub muſculo latiſſimo ſeu aniſcalptore. *Inſeritur* ad coſtarum inferiorum quatuor intervalla, velut in digitos diviſus. *Vſus* thoracis partem inferiorem dilatare.

V. Præcedenti ſubſternitur, & alijs putatur communis eſſe tam dorſo quàm thoraci. Dicitur SACROLVMBVS, quia

oritur

[or]itur ab ossis sacri posteriore parte, & [il]iorum spinis: *inseritur* costis inferioribus. Non facile separatur à longissimo [se]co dorsi musculo, ut videri possit ejus [p]articula.

VI. TRIANGULARIS, parvus est [e]t subtilis in macilentis vix carnosus, in[tr]a sub sterno habitat, ex cujus parte inferiore *ortum* habet. *Inseritur* obliquè cartilaginibus inferioribus, quas adducit, & thoracem constringit.

CAPUT V.

DE MUSCULIS CAPITIS.

MOvetur CAPUT, vel secundariò ad cervicis motum à cervicis musculis; vel primariò supra secundam vertebram antrorsum & retrorsum flectendo, supra primam veluti axin circumducitur qui motus fit novem musculorum paribus.

Primum par *longum* & crassum est vertebris utrinque instratum. *Oritur* à spinis vertebrarum thoracis superiorum, & fertur per colli spinas ad mediam occipitis. *Usus* est caput ad posteriora

recta

rectà trahere. Si verò alteruter tantū agit, circulariter in latus motus fieri putatur.

Secundum implicatum & *complexum* est atq; dicitur. Videtur quasi ex tribus musculis constare; principia varia habent, variaq; ratione in occiput implantatur.

Tertium par sub secundo pari situm est, *parvum* & crassum, quod Vesalius voluit prioris musculi quartam partem esse. *Inseritur* in processus mammillaris posteriorem radicem. *Vsus* est caput retrorsum leviter ducere; & si alteruter agat, retrorsum ad latus.

Quartum dicitur *rectum maius*, parvum, carnosum & gracile. *Oritur* à secundâ colli vertebrâ, *desinit* in medium occiput.

Quintum rectum minus sub priori pari latet. Et *usus* est, ut tertij & quarti.

Sextum obliquum superius adhuc subtus latet. *Oritur* è medio occipitis, & deorsum descendens *inseritur* transversim in apices processuum.

Septimū Obliquum inferius à secundâ colli vertebrâ *ortum*, processui transverso *inseritur*.

Octavum Mastoides, parte anteriori

coll

olli, longum & teres, *oritur* à ſterni & laviculæ ſummâ parte, *inſeritur* fine arnoſo & craſſo in mammillarem proeſſum, quem amplectitur.

Nonum par Fallopius addit, ſub gula n anteriore colli parte, adjacens primo ervicis pari. *Oritur* nervoſum à ligamentis vertebrarum cervicis; *inſeritur* n baſin capitis.

CAPUT VI.
DE MUSCULIS CERVICIS ſeu COLLI.

MUſculi COLLI utrinq; *quatuor* ſunt. Duo primi flectunt, duo reliqui extendunt.

I. LONGI *duo* ſub œſophago latiant, à quinta thoracis vertebrâ *principium* ſumentes carneum & acutum, acendunt in primæ vertebræ proceſſum xtuberantem, aliquando & occipiti ropè magnum ejus foramen *inſeruntur.* *Uſus* eſt, cervicem rectà anteriora verùs flectere, & unà caput: ſi verò unus gat, in latus flectit.

II. SCALENI, qui quibuſdam horacis muſculi ſunt, habentq; foramen peculiare, per quod in brachia venæ

X &

& arteriæ exeunt. *Oriuntur* carnosi a
colli latus à primâ costâ; *inseruntur* i
vertebras colli.

III. TRANSVERSALES du
in dorso siti *oriuntur* à sex vertebris tho
racis, *inseruntur* in omnes vertebraru
cervicis transversos processus. Inter ho
verò nervi exeunt. *Usus* est extende
vel in posteriora flectere; at si unus
gat, obliquè movere.

VI. SPINATI duo, inter spin
totam cervicem occupant, suntq; lon
& ampli. *Usus*, ut tertii paris.

CAPUT VII.

DE MUSCULIS DORSI.

Movetur SPINA DORSI antro
sum, retrorsum, ad latera, & circ
lariter. Atq; in histrionibus infinitos m
tus dorsi videre licet. Nam omnibus ve
tebris offeruntur tendines, ac si plu
& infiniti essent musculi, quos tam
tendines Anatomici multi ad unum m
sculum referunt magnum, dicuntq; u
musculum habere multos tendin
Communiter verò quatuor paria do
constituunt: ubi notandum, si alteru
agit, spinam in latus moveri, si totũ p
flecti vel extendi.

Primum par QUADRATUM appellatur, *adhærens* processibus transversis vertebrarum lumbornm, *ortum* ab ossibus ilio & sacro, latum & carnosum. *Usus* lumborum vertebras flectere.

Secundum LONGISSIMUM, *oritur* ab extremo ossis sacri, *inseritur* vertebris lumborum & thoracis, desinitq; modò in primam vertebram thoracis, modò in os temporale. *Usus* thoracem & lumbos extendere.

Tertium huic subjectum est, quod SACRVM appellatur, quia ab osse sacro posteriùs *oritur*, & in duodecimæ vertebræ thoracis spinam *finitur*. *Usus* ut prioris.

Quartum SEMISPINATVM, *ortum* ubi præcedens desinit, omnes vertebrarum thoracis spinas amplectitur, & *desinit* in spinam primæ thoracis vertebræ. *Usus* thoracem erigere.

Si omnes octo agunt, dorsum rectũ detinent, & hominem quasi sustentant.

CAPVT VIII.

DE MVSCVLIS CVBITI & RADII.

Musculi CUBITI ordine sectionis sequuntur. Sectorem verò monemus, non *Ordo in sectione.*

non demonstrandos, statim post hos ra-
dii; sed omnium ultimo; post cubiti ve-
rò musculos, digitorum, pollicis &
carpi.

Musculi cubiti *quatuor* sunt, & RA-
DII *totidem.*

Duo cubiti flexores sunt, ut *bicep*
& *brachiæus.* Duo extensores, *longus* &
brevis.

Duo radii pronatores sunt, *rotund*
& *quadratus*, & duo supinatores, *longi*
& *brevior.*

Cubiti namque proprius motus e
flexio & extensio. Radius verò manu
totam pronam vel supinam facit.

CUBITI primus dicitur BICEPS
ob duplex ejus *initium* distinctum, qu
est à scapula; *Inseritur* verò in cubitum
& corpore suo brachii internam sede
occupat.

Secundus sub hoc latens, brevio
BRACHIÆUS, *oritur* ab osse brachi
& anteriùs *inseritur* in cubitum & radiu

Tertius EXTENDENS primus
& LONGUS, *oritur* à scapulæ costa h
miliore, *finitur* in olecranum.

Quartus EXTENDENS secundus
BREVIS, *oritur* ab humeri cervice, pos
riùs miscetur cum præcedente, & hum
ri os occupat.

Qui

Quintum addit Casserius, qui aliis st portio quarti musculi, at ipsi distin- tus musculus. *Pullulat* ex posteriori ex- remitate humeri, juxta finem quarti c tertii musculi, & cubiti articulum, rætergressus, in os cubiti posteriore uoque parte, non longè tamen ultra lecranum *inseritur*.

Primus musculus RADII RO- TVNDVS, ab apophysi internâ bra- hii, obliquè in radium ferè medium, essat.

Secundus QVADRATUS ab imo ubito in imum radium.

Tertius est SUPINATOR PRI- MUS, ab inferiore brachii parte in in- feriorem radii partem carnosus *inseritur*.

Quartus est SUPINATOR AL- TER, ab apophysi externâ brachii in medium ferè radium.

Inter musculos Radii invenit Casse- rius aliquando duos parvulos, circà arti- culum cubiti exiles, & opposito modo incedentes atq; instar trochleæ in pro- num & supinum radium moventes.

CAPUT IX.
DE MUSCULIS CAR- PI & DIGITORUM

Musculus palmaris.

AD CARPI *musculos* refertur PAL-MARIS, ab apophysi internâ brachii ortus, omnibus ferè musculis manus superjectus, expanditur in volam manus, cuti firmissimè adhærens : ubi sub cute in volâ manus est latus tendo : unde eximius ibi sensus.

Tendo latus.

Musculi CARPI *quatuor* sunt, *duo flexores* & interni, *duo extensores* & externi.

Primus flexor à brachii internâ apophysi *ortus*, cubitoque attensus, in quartum os carpi crasso tendine *implantatur*.

Alter ex eodem principio *desini* in os metacarpi primum, sub indice.

Primus extensor à brachii externâ apophysi Radio instratus, in duplicem *desinit* tendinem, ad os metacarpi primum & secundum.

Alter eodem principio, unico tendine abit in os quartum, sub minimo digito.

DIGITI *flectuntur, extenduntur, adducuntur & abducuntur.*

Flectuntur sublimis & profundus.

Ille ab internâ brachii apophysi, antequàm ad carpum perveniat, in qu
tu

uor finditur tendines, ligamento inſtar annuli arctatos: in digitorum articulationem inſeruntur.

Hic priori ſubſtratus & ſimilis.

EXTENSORES pro uno numerat Sylvius, & digitorum tenſorem vocat, cum tamen eorum varient & ortus & inſertiones. *Oriuntur* ferè omnes ab apophyſi externâ, & annulari vinculo prius colligati in ſecundum & tertium articulum *inſeruntur*.

ADDUCUNT digitos muſculi quatuor, *lumbricales* ſeu *vermiculares* dicti à figurâ. *Oriuntur* à tendinibus profundi muſculi, & ſecundum latera digitorum protenſi obliquè ad tertium internodium feruntur.

ABDUCTORES interoſſei ſunt ſex, in ſpaciis metacarpi, tres exteriores & tres interiores, qui cum vermicularibus coeuntes, extenſioni aliquantulum inſerviunt.

Muſculi POLLICEM *flectentes* duo ſunt:

Primus à ſuperiore radij parte in alterum articulum inſeritur.

Alter ab oſſe carpi ſub pollice, in medium pollicem.

Extendentes duo ſunt à cubito orti.

Adducentes tres, duo à metacarpio orti, & tertius ab oſſe metacarpi indicem ſpectante.

Abducentes ſunt tres ἀνώνυμοι.

Sunt & alij in minimo digito, qu in plures ſecari poſſunt, quos Aquapendens ſtatuit minimum digitum abducere.

CAPVT X.

DE PEDE IN GENERE.

Pes quid? PES dicitur totum id quod eſt à na tibus ad digitorum pedis extremita tes aliis MAGNUS pes, vel CRU & *dividitur* in ſuas partes, ſicuti & ma nus, non abſimili comparatione, nemp in *femur, tibiam,* & *parvum pedem.*

Eius in partes diviſio.

Pes minor rurſum dividitur in pe *dium, metapedium* & *digitos.*

Uſus pedis vel cruris eſt, ut ſit am bulationis inſtrumentum: quæ fit pe motum & firmationem. Nam uno crur in terram firmato, alterum movemu & circumferimus, & ne in terram ca damus, pes fixus prohibet: atque ita f ambulatio. *Firmatio* eſt totius corpor actio, *motio* vero pedis.

Ambulatio quomodo fiat.

Hun

Hunc motum variè efficiunt varij musculi femoris, tibiæ, & pedum. Itaq; de musculis agendum.

CAPVT XI.

DE MVSCVLIS FEMORIS.

FEMUR *flectitur* duobus musculis.

Primus in abdomine est, diciturq; ψόας, vel musculus LUMBARIS; à lumborum vertebris superioribus *oritur*, & *inseritur* in trochantera parvum anticè.

Secundus ILIACVS, ibidem *inseritur*, *ortus* à tota cavitate interna ossis Ilij.

Extendunt femur tres musculi natium, I. MAIOR, externus & amplissimus, à Coxige in os femoris, sub trochantere magnò desinens.

Alter MEDIVS est in situ & magnitudine.

III. MINIMVS, in trochantera magnum abit.

Adducunt & circumagunt femur intrò tres, qui à varijs pro uno habetur, & TRICEPS vocatur, ob triplex initium I. A commissura summa ossis

pubis.2. Ab ima pubis commissurâ 3. A
eadem.

Abducunt & *circumagunt foras* s
musculi: *quadrigemini*, & *duo obturat*
res.

QUADRIGEMINI sibi simil
sunt & parvi, quasi tranversim positi, a
Ischij tubere enati.

OBTURATORES occupant f
ramē inter os pubis & ischij patens. Su
que externi vel interni.

CAPVT XII.

DE MVSCVLIS TIBIÆ.

FLECTVNT TIBIAM quatuor m
sculi postici.

Vnus duo habet *capita*, *primum* à co
missurâ ossis pubis, *secundum* ab exter
femoris parte; & utrumq; uno tendi
in posteriorem tibiæ partem *inseritur*.

Reliqui *tres* à tubere Ischij *nascunt*
unus exterior, & duo interni, nempe
minervosus & *gracilis*.

EXTENDVNT *quatuor*.

Primus *rectus* à spinâ externâ & inf
nâ Ilium oritur.

Secu

Secundus & tertius sunt *vasti duo*: ...ternus à radice totà trochanteris ma...ni & cruris osse subjecto: Internus à ...ochantere parvo.

Quartus *Crureus*, ossi cruris affixus est, ...uemadmodum brachiæus brachio.

Hi quatuor musculi in unum tendi...em *finiuntur* qui molam amplexatus in ...ibiæ principium anterius inseritur, ibi...ue genu pro ligamento est.

ADDVCVNT intro duo:

Primus *longus*, omniumq; musculo...um fere longissimus, ab Ilij spina *exortus* ...bliquè in tibiam internam & anticam *...escendit*.

Alter *popliteus*, ab inferiore & exte...iore femoris tuberculo, in interiorem ...ibiæ partem quadratus *inseritur*.

ABDVCTOR unus est, qui mem...branosus & *fascia lata* dicitur. *Oritur* car...nosus à spinà ossis Ilium, & obliquè in tibiam exteriorem *fertur*, suoq; tendine latissimo & longissimo, omnes ferè femoris musculos investit.

CAPVT

CAPVT XIII.

DE MVSCVLIS P[E]DVM.

FLectitur PES & extenditur. F[LE]CTVNT *duo.*

Primus tibiæus anticus dicitur, tibiæ [a]fixus, à superno tibiæ processu *ortus*, [in]*seritur* in os pedij, ante pollicem, tend[ine] ad finem bifido.

Alter *peronæus biceps*, uno capite [ex] principio promanante à fibulæ supe[riore] epiphysi, altero è peronis medio. Du[pli]cem habet tendinem; minorem in m[ini]mi digiti os delatum, & majorē sub pl[an]ta obliquè incedentem, & insertum [in] os pedij è regione pollicis.

EXTENDVNT quatuor. *Duo gem[elli]* internus & externus. *Tertius soleus* dic[tus] his subditur. Tres hi musculi desinun[t in] crassimum & validissimum *tendinē* p[er]næ calcisq; principio inserendum, [c]... suspendi solent mactata pecora. H[ip]pocrates vocavit *chordam*: ubi ex ca[sus] fractura febres vult contingere sing[ul]tuosas & convulsificas.

Vltim[us]

Vltimus *plantaris* dicitur, & respondet
lmari in manu, gracilis est, inq; tendi-
em longum degenerat.

CAPVT XIV.

DE MVSCVLIS DIGITORVM.

VT manus, ita pedis Digitos musculi movent.

Flectunt duo musculi, *magnus* pro-
undo respondet, *ortus* à superna tibiæ e-
piphysi, & sub planta in quatuor tendi-
nes finditur, qui minorem perforantes,
n tertiam quatuor digitorum articula-
ionem *implantantur*. *Minor* sublimi re-
spondens, in planta pedis mediâ est, à
pterna inferna *ortus*, in secundam quatu-
or digitorum articulationem *fertur*.

Quatuor digitos pedis unus *extendit*
musculus, *ortus* à summa & externa tibia,
quatuorq; habens tendines.

Adducunt lumbrici quatuor.

Abducunt *interoßei*, à pedij ossibus
nati, & spacia metapedij replentes.

Pollex pedis peculiares possidet
musculos.

Flectitur unico â fibula pro-
deunte.

Fxten-

Extenditur altero, à mediâ fibulâ p[...]
lulante, qui sæpè in duos tendines di[...]
ditur.

ADDUCITUR uno, ossi pedij m[...]
ximo, intus attenso.

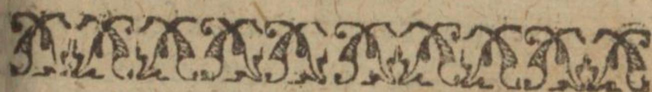
ABDUCITUR uno, à calcis inte[...]
nâ parte carnoso *orto*, & in primum [...]
pollicis *ingrediente*.

Novus autem *reperitur musculus* supra i[...]
terosseos, cujus primus invẽtor est Cas[...]
rius, qui *transversalem* vocat, ob situm.

Oritur nervosus & latus à ligamen[...]
primi internodij minimi digiti, aliquã[...]
& ab altero annulari; mox carnosus [...]
ctus manensq;, transversim defertur [...]
pra digitorũ primos articulos, & tendi[...]
brevi latoq; in magni digiti primum [...]
ticulum nonnihil introrsum *implan*[...]
tur.

Usus est facere securam ambulati[...]
nem, quãdo per viam asperam rotun[...]
silicibus refertam, aut per aliud aliqu[...]
minutum, lubricum & volubile eundu[...]
est. Nam hujus musculi ope pes ad ejus[...]
modi corporis figuram se accom-
modat, & id quasi apprehendit;
ut tutò gressum firma-
re possit.

LIBE[...]



LIBELLVS I.

De Venis.

Respondens

LIBRO I. DE INFIMO VENTRE.



SVpra in proœmio hujus operis Anatomici quatuor libros, & quatuor libellos promisimus. Quatuor libros: de cavitatibus tribus, & de artubus. Quatuor libellos: videlicet de venis, arterijs, nervis & ossibus. Quilibet autem libellus suo libro respondet. Quia ab infimâ cavitate, ejus nimirum parte principe *epate* oriuntur VENÆ; à corde in mediâ cavitate ARTERIÆ; à *medulla* in tertiâ cavitate, NERVI; OSSA verò *artubus* respondent. Et quemadmodum ossa conjuncta peculiarem compagem seu σκέλετον constituunt,

ſtituunt: integram animalis formam re-
ferens; ſic etiam Venæ, arteriæ & Nervi.
Et talem venarum totius corporis co-
pagem artificiosè ſeparatam habet G-
lielmus Fabricius Hildanus, Chirurg-
Paterniacenſis.

VENÆ & ARTERIÆ & NERV-
ſunt organa vel vaſa corporis comm-
nia per quæ ſpiritus aliquis cũ ſangu-
vel ſine ſanguine à membro aliquo pr-
cipali in varias corporis partes deve-
tur.

CAPUT I.

DE VENA IN GENERE.

Vena quid. VENA eſt organum commune,
res, oblongum; inſtar canalis ve-
ſtulæ cavum, vehendo ſanguini & ſp-
tui naturali idoneum.

Venæ nomen Veteres tam ve-
quàm arterijs tribuerunt; ſed arte-
vocarunt pulſatiles venas, venas v-
non pulſatiles. Alij verò venam
carunt majorem venam: arteriam,
norem venam & aortam.

Efficiens Venæ eſt vis venifica p-
pria.

M-

Materia Hippocrati est semen lutinosum & magis frigidum. Et hoc st principium originis.

At *principium* dispensationis *unde* orintur *venæ est epar* (mittimus enim antiuos nonnullos nugatores, qui â cerero venas derivarunt) non vero cor, ut oluit Aristoteles. Nam

Epar esse principium venarum non cor, contra Aristotelem probatur.

I, In epate est sangvificatio. Ergo bi verisimile est esse venarum principim. In corde vero non fieri sangvificaonem liquet, quia nullæ sunt viæ defeentes Chylum ad cor; deinde nulla ordi apposita sunt receptacula excrenentorum alicujus coctionis. Quæ tanen omnia in epate adsunt.

In corde fieri sangvificationem.

II. Ab epate defertur sangvis ad or; non à corde ad epar. Nam ex corde ngvis ad epar exire non potest ob valulas.

III. Pisces carent dextro cordis entriculo, in quo volunt sangvinem eri, & ex quo volunt venas oriri. Et amen pisces venas atque sangvinem haent.

IV. Si cor esset venarum principim, non indigeret alia vena pro nutrione, qualem tamen requirit & possiet, videlicet coronariam.

V. Vena portæ non attingit cor, se[d]
epar, quod cava etiam attingit: quæ du[æ]
venæ maximæ sunt in toto corpore. [A]
secundùm Aristotelem omnes venæ d[e]
bent esse cordi continuæ.

Dices: Venam arteriosam non a[t]
tingere epar.

Respondeo, neq; debere: quia su[b]
stantiam habet arteriæ, ideoq; a cor[de]
orta est.

VI. In fœtu umbilicalis vena cu[m]
sangvine mittitur in epar, non in cor.

VII. Si à corde orirentur venæ, p[ul]
sarent ut arteriæ, nam totum cor p[ul]
sat.

VIII. Nunquam læditur sangvi[fi]
catio, nisi læso epate, ut in hydrope, &[c.]

IX. Si cor esset venarum sang[vi]
ficationisq; principium, duo in eod[em]
vase eodem tempore essent motus co[n]
trarii. Nam in diastole hauriret co[r à]
venâ cavâ sangvinem, & in contract[io]
ne sangvinem in eandem cavam eff[un]
deret, atq; ita crudus sangvis cum co[cto]
misceretur.

Hæ potiores sunt rationes pro h[ac]
sententiâ: alias verò multas alior[um]
contra Aristotelem tanquam imbe[cilles]
& facilè refutabiles rejicimus uti & [a]

cilè refutabiles Peripateticorum contrà hanc ſententiam rationes, quæ à quovis vel leviter ſaltem cognitione Anatomica tincto ſolvuntur.

Finis vel uſus eſt.

I. Sangvinem cum ſpiritu & facultate naturali ab epate in omnes corporis partes pro nutritione adducere.

II. Eundem ſangvinem nonnihil vel præparare, ut faciunt rami portæ Meſaraici, vel perficere, ut rami venæ cavæ, in quibus etiam pituita tempore inediæ in ſangvinem mutatur.

III. Sangvinem cuſtodire, ſicut locus proprius locatum conſervat. Nam ſangvis extravenatus ſeu extra locum naturalem ſuum videlicet venas effuſus, concreſcit & putreſcit.

IV. In ſpecie nonnullæ venæ excrementa recipiunt, ut emulgentes ſerum, ſangvinem menſtruum venæ uteri; craſſum, vel uti vocant melancholicum, hæmorrhoidales.

Forma venarum ex accidentibus hauritur variis.

Figura eſt inſtar canalis vel fiſtulæ.

Magnitudo variat. Magnæ enim venæ ſunt in epate ceu principio,

in pulmonibus, quia sunt calidi, moll
&in perpetuo motu, unde plurimo egen
alimento, cùm multũ substantię defluat
In corde ob caliditatem: Emulgent
item magnæ sunt, ob excrementum c
piosum serosum. Ubi verò substant
partis perdurat, nec facilè dissolvitu
ob caloris inopiam, minores sunt ven
ut in cerebro, ubi non facilè semper v
næ apparent; & in ossibus, ubi nu
quam apparent manifeste, etiamsi ar
mal magnum sit. Et hæc omnia secu
dùm Galeni doctrinam.

Connexio talis est cum arteriis,
omnis vena ut plurimùm sociam habe
arteriam, cui incumbit, & quam co
tingit. Rariùs invenitur, docente Gal
no, vena sine arteriis; nulla verò arte
sine vena.

Anastomoses venarum. Mutua verò in corpore est ἀνας-
μωσις venarum & arteriarum: ut int
se conspirationem habeant, & transf
mant ex se invicem spiritum & sang
nem; quod patet: quia si venæ pla
exinaniuntur, evacuantur & arteri
Sunt & multis in locis αναςώμοσες co
spicuæ venarum.

In cerebro, in plexu Choroide:
pulmonibus venæ arteriosæ & arter
ven-

-nosæ, cum bronchiis asperæ arteriæ.
thorace, thoracicorum ramorum de-
endentium, cum venis intercostalibus.
em venæ hypogastricæ cum mamma-
s sub musculis rectis in abdomine
r anastomoses iunguntur. Inpri-
is manifestæ sunt anastomeses venæ
væ & portæ in epate, & in liene ve-
rum atque arteriarum; sic in venis
eri, vasis seminalibus &c.

Investiuntur venæ aliquando *mem-
anâ* communi seu externa aliqua cras-
, à vicinis partibus acquisita, quando
l suspenduntur & longiore via ducun-
r, suntque extra viscera & musculos,
l quando duris corporibus incum- *Cur venæ alicubi vestiantur tunicis, alicubi non tem.*
nt. Hoc accidit in infimo ventre
teriis & venis à peritonæo, & in tho-
ce à pleura.

Ubi verò vena inseritur vel visceri
l musculo, non indiget hæc tunica
mmuni, quia 1. Alioquin firma-
r satis. 2. aliqs prohiberetur prom-
sangvinis resudatio. 3. & excremen-
rum venæ depositio. 4. non ita ci-
experiretur vim substantiæ alicujus
sceris.

Venæ autem membranis ita cinctæ
n sentiunt (nisi nervos habeant vici-

nos) ex se & sua natura; non humorum contentorum acredinem, non incisionem aut ustionem. Unde Philosophu ait lib. 3. de hist. animal. c. 5. Nervu ignem non patitur, cum vena patiatu Et Galenus 6. de usu part. c. 12. Venæ incidantur, urantur, vel laqueis exc piantur, uti & arteriæ, nequaquam sentiunt.

CAPUT II.

DE VENARUM SUBSTANTIA & VALVULIS.

SUBSTANTIA VENARUM membranosa, ut faciliùs distendi rursum concidere queant.

Tunicam unicam habent, quæ prop est (arteriæ duplicem) tenuem & ram; quia per eam transudare debet gvis pro nutritione partium.

Venæ an fibras habeant. Hanc putant aliqui triplici fi rum genere intertextam: sed add obscurè adesse fibras istas, & pote inesse, nec loco moveri posse ob ar simum contextum. Sed putamus tiùs cum Vesalio alios imaginar

fi

ibras, quæ non magis adſunt quàm in corio: nam variè diſcerpendo venarum ſubſtantiam, nullæ apparent fibræ. Quidam verò Autores fibras tribuunt, quia præconceperunt hanc opinionem; attractionem, expulſionem & retentionem per fibras varias fieri.

Intus in venis reperiuntur VALVULÆ ſeu OSTIOLA nonnulla, quorum mentionem ſub nomine cellularum ab Avicennâ factam ſcribit Bauhinus. Aquapendens primum ſe inventorem aſſerit anno 79. Poſt eum verò meminêre harum valvularum Salomon Albertus, Archangelus Piccolomineus, & Caſparus Bauhinus: vix verò eas attingit Laurentius. *Valvulas in venis qui nam propoſuerint.*

Occaſio inveniendi Aquapendenti fuit: ſi premere venas illas aut deorſum fricando adigere ſangvinem tentes, curſus ejus retardari conſpicitur. Sed apparent etiam in vivorum brachiis, ad phlebotomiam ligatis nodi quidam conflati ab oſtiolis; quibuſdam vero ut bajulis & ruſticis, varicum modo in cruribus intumeſcere videntur. *Valvulæ venarum ut inveniantur.*

Atq; videtur hic consistere caussa vari-
Varicum caussa. cum, quod sangvis crassior in valvu-
diutius retentus, dilatationem valvu-
larum faciat: absq; his esset, uniform-
ter intumescerent venæ, & non vari-
cum modo.

Quia vero hæc de valvulis venarum
doctrina paucis cognita est, exacti-
more nostro in rarioribus usitato ca-
proponemus.

Valvulæ venarum quid. VALVULÆ istæ, sunt tenuissim-
membranulæ (in orificiis vasorum co-
dis crassæ) in internâ cavitate venarum,
& quædam quasi portiunculæ venaru-
tunicæ; cum ibi venarum corpus ten-
issimum sit, ubi abscedunt illæ membr-
nulæ.

Sitæ sunt in cavitate venarum, s-
in venis potissimum artuum, videlic-
brachiorum & crurum, post alarum
ingvinum glandulas. Incipiunt stati-
Cur in exortibus venarum non reperiatur. sub ramorum exortibus, non in ipsis e-
ortibus: ne impediatur humorum r-
gurgitatio sæpè necessaria, ut ex revu-
sione constat. Reperiuntur verò in or-
ficio venæ jugularis binæ, supernè deo-
sum spectantes; reliquæ infernè sursu-
spectant in Cephalicâ, in Basilicâ, in v-
nis pedum & crurum multæ.

I

In Cavæ trunco non reperiuntur, neq; in jugularibus (præter modò dictas orificio) quia cerebrum, cor, pulmo, par, renes semper debent affluere sanguine sine retardatione, ad spirituũ generationem, & substantiæ deperditæ restitutionem. Sic neq; in venis externis exiguis: quia ob parvitatem non indigeant. In arterijs etiam nullæ, quia in ijs t, & fieri semper debet sanguinis spirituosi fluxus & refluxus: deinde arteriæ per se satis robustæ sunt.

Cur non reperiantur in Cavæ trunco, iugularibus, venis externis parvis, neq; in arterijs.

Ita verò sitæ sunt, ut sursum venarum radices versùs orificia habeant, intra clausæ. Et notandum est in situ naturæ artificium, quod adversam positionem habeant valvulæ, se invicem sequentes, quemadmodum nodi in plantarum ramulis & caule, hoc est, nõ per lineam rectam vel ex eodem latere sitæ sunt, ne totus sanguis rectà per vasis partẽ liberam deflueret, Ita inferiores valvulæ, quod superiores reliquerant, remorantur. Et si omnia ostiola ad eandem rectam lineam essent disposita, levis aut nulla facta fuisset mora. Deinde per intervalla sitæ sunt secundum vasis longitudinem, alibi duorum, tri-

um, quatuor, quinque digitorum inter-stitijs; ut viam relinquant, qua sangu[is] deorsum labi, & reliquis subsequentib[us] valvulis etiam incidere possit.

Magnitudo. Majores sunt, ubi ma-jori retardatione opus, ut in Basilic[a] & in crurali ad inguina.

Numerus omnium variat uti & in-tervalla. Sunt enim plures valvulæ in ijs.

In quibus plures valvulæ.

I. Qui melancholico sangui[ne] abundant, aut è contra bilioso & tenu[is]simo.

II. In corporibus magnis aut m[a]gis carnosis, ideoque plures venas h[a]bentibus.

III. In ijs, qui vasa habent la[tis]sima.

IV. In ijs qui longas rectasq; ve[nas] habent; nam in obliquis nonnihil re[tar]datur ex obliquitate sanguis.

Deinde numerus valvularum i[n] uno loco, non excedit binarium. N[am] per intervalla modò singulatim, mo[do] geminatim ad summum sitæ sunt, [non] ternæ, ut in vasis cordis unquam re[pe]riun[tur]

antur valvulæ: quia hic oportuit planè npediri recursum, ibi progressum tanım nonnihil remorari. Vbi plus & diius sanguinem retardari conveniebat, uo ostiola facta sunt, ubi minus, uum.

Figura est unguis in indice vel reliuis tribus digitis, vel lunæ cornicula-æ, qualis est in sigmoideis cordis valvulis.

SVBSTANTIA est tenuissima, sed simul densissima, nè rumpantur ab incursu sanguinis valido. Et liquet hoc ex varicibus, ubi diutissimè possunt sanguinem crassum continere.

Vsus I. ad robur venis conciliandum; cum arteriæ aliàs ob duplicem tunicam robustæ sint,

II. Præcipuus est, sistere & remorari impetum gravis & fluidi sanguinis ἀτρόως & fluminis instar confluentis in brachia & crura, ob eorum declivem situm, tum præsertim in motu & exercitio vehementissimo, ubi vi caloris maximi in artus sanguis corrueret, atque ita 1. interiores partes & nobiliores alimento defraudarentur; 2. Venæ artuum nimis distenderentur, & im-

& immineret ruptionis periculum, ad eoq; pedes & brachia tumerent perpe tuo.

In orificio verò jugularis venæ adsun ad detinendum sanguinem; ne in decliv capitis situ ad cerebrum instar flumini irruat sanguis, & apoplexiam generet.

CAPUT III.

DE VENARUM CORPO RIS DIVISIONE ET DE VE NA PORTÆ.

OMnes Venæ totius corporis ad du referuntur tanquam matres: Vena *portæ* & Venam *cavam*.

Venæ portæ nomina & appellationis ratio.

VENÆ PORTÆ origo & *rad* est vena *umbilicalis*, de qua supra in libr primo, Venarum omnium prima ex s mine orta.

Dicitur autem *Vena portæ* vel quæ a portas est, item vena *ostiaria*; quia p ejus radices, vel secundùm alios, ramo nempe venas mesaraicas, Chylus ventriculo & intestinis exsuctus velu per portas ad epar defertur. Arabibi dicitur vena *lactea*, quia Chylum lact coloris attrahit.

Est hæc vena post cavam maxima, & cava epatis parte oriri communiter itur. Estq; non ita densa ut cava, sed ior & mollior.

Dividitur in *truncum* & *ramos*.

Rami alij *superiores*, alij *inferiores*. Et qui illos, aliqui hos *radices* appellant.

Illos vocant radices; quia ex epate itur hæc vena originem habere: *hos*, a ut radices ex terra exsugunt matem, & in truncum arboris devehunt: & venæ mesaraicæ, quæ sunt rami eriores venæ portæ, instar radicum unt Chylum, atq; ad epar per trunn & ramos superiores devehunt; unmesaraicæ *epatis manus* dicuntur. Dissimodè ergo omnes & ramos & raes vocabimus.

Rami portæ in epate dicuntur radices.

Rami portæ mesaraici in intestinis dicuntur Radices.

Superiores rami, per epatis cavam tem disperguntur quatuor vel quine, qui postea infra & extra epar in um truncum coeunt. De his una cum astomosibus vide supra libri primi ca- de epate.

Truncus antequam dividitur in ramos eriores, mittit venulas duas ad vesicã ariam, quæ *cysticæ gemellæ* dicuntur; & aliam

aliam venam ad ventriculum, quæ obl[...] *gastrica dextra* vocitatur.

Postea *sinistrorsum* inclinans *trun[...] dividitur* in duos ramos insignes infer[...]res: unum altiorem, eumq; minore[...] sinistrum latus petentem, alterum [...]miliorem, ampliorem & dextrum.

Illc *splenicus* dicitur, quia splen[...] adit. Et antequam dividatur spa[...] de se ramos superiores ad ventricul[...] duos, *gastricam minorem*, & gastrica[...] *maiorem*, amplissimam omnium ven[...]culi venarum, quæ postea *corona[...]* constituit. Deinde ramos inferio[...] ad omentum duos, & ad pancrea[...]num.

Venæ lienis.

Ventriculi

Omenti.

His constitutis dividitur trun[...] splenicus in ramum supernum & in[...]num. Ille producit *vas breve*, aliosq[...]mulos in splenem delatos. Hic gi[...] duas venas pro Omento & ventric[...] quæ dicuntur *epiplois sinistra*, & *gast[...]plois sinistra*. Tandem reliqui ejus ra[...] in splene absumuntur.

Pancreatis

Lienis.

Omenti.

Ventriculi.

Ramus dexter Venæ portæ antec[...] dividatur producit venas duas: [...]

entriculi & Omenti partem dextram. *Ventriculi omenti.*
ad Intestina videlicet ad duodeni me-
um & jejuni initium : unde ramuli *Intestinorum.*
onnulli capillares eunt per pancreas &
mentum *superius.*

Postea totus ramus amplus mesen-
rium ingreditur, & in tres *ramos me- Mesenterij*
nterícos dictos insignes, inter duas
esenterij tunicas delatus distribui-
ır.

Ramus mesentericus *dexter* est du-
lex, qui in quatuordecim ramos anony-
ıos abit, & hi rursum in innumeras ve-
arum propagines, *mesaraicas* dictas in
juno, ileo, Cœco, & Coli parte
uarum

Vsus 1. Chylum exsugere ex intesti- *Venæ Mesaraicæ.*
is, & per truncum venæ portæ in epar
eferre.

2. Eundem nonnihil præparare, &
r'ma sanguinis rudimenta ei tribuere.

3. Ab epate vicissim ad intestina san-
uinem pro nutritione devehere. Quæ
mnia non fierent, si valvulæ intus ad *Columbi*
ssent, sicuti Columbus fingit contra ex- *error de*
erientiam: & impedirent valvulæ hu- *valvulis*
norum à corpore in intestina regres- *mesaraicarum.*
um, in purgationibus vel sponte vel per
harmaca factis.

Mesen-

Mesentericus ramus *sinister* in si-
stram & mediam mesenterij parte
spargitur, & Coli partem à sinistro lo
ventriculi, & ad intestinum rectu
Hinc oritur vena hœmorrhoidalis
terna dicta, de qua sequenti & prop
capite.

CAPVT IV.

DE VENIS HAEMO RHOIDALIBVS.

Hæmorrhoides quid. VENÆ HÆMORRHOIDAL
sunt, quæ in ano vel recto intesti
adsunt, & extrinsecùs etiam conspiciu
tur, quæ in nonnullis viris statis temp
ribus aperiuntur spontè & sangui
crassioris fit evacuatio sanitati mult
conducens.

Aliorum Anatomicorum error. Sunt hæ venæ non unius generis,
veteres & recentiorum etiam pluri
putarunt: sed aliæ *internæ* dictæ, qu
Venâ portæ oriuntur, aliæ *externæ* à ve
cavâ.

Internas solas noverunt veteres, t
quam in melancholicis & splenicis m
bis commendatas: & aperiri poss
circa podicem, vel ijs hirudines
moveri, cum aliàs venæ portæ in
lat

itentis rami nulli ad cutim exeant, qui
icidi queant.

Differunt inter ſeſe venæ hæmorrho-
dales internæ & externæ.

Differentiæ octo venarum hæmorrhoidalium internarum & externarũ.

I. *Ortu.* Nam *oritur interna*, uti ſupra
ictum, ex venâ portæ, & ſecundum
:oli finem ſub recto inteſtino deſcen-
it, cujus terminum ſeu anum aliquot
ropaginibus exiguis orbiculatim am-
lectitur. Oritur aliquando à ramo ſple-
ico, unde vas breve. Rariùs verò quod
emel obſervavit Caſſerius, ab ipſo
iene.

Externæ verò hæmorrhoidales *oriun-
tur* à Cavæ ramo hypogaſtrico.

II. *Inſertione.* Nam *interna* inſeritur
n recti inteſtini ſubſtantiam, quæ mem-
ranoſa eſt, ſangvinemque requirebat
raſſiorem in liene genitum, & per ve-
am portæ communicatum.

Externæ inſeruntur in muſculoſam
ni ſubſtantiam, quippe quæ ſangvinem
equirebat puriorem, in epate elabo-
atum, & per ramos venæ cavæ adve-
tum.

III. *Numero.* Vena *interna* una eſt,
xternæ triplices.

IV. *Contenti ſangvinis qualitate. In-*

ternarum ſangvis eſt craſſus & niger: *externarum* tenuior, rubicundior, elaboratior.

V. *Uſu.* *Internæ* deplent venam portæ, & ſplenis obſtructiones juvant: *externæ* deplent venam cavam, èpar; imò earum evacuatio morbos ſangvineos curat, capitis, thoracis &c. quod & Hippocrates in aphor. monuit: quare internæ dicuntur *Cacochymicæ* vel cacochymiæ mederi: externæ *plethoricæ* vel plethoram minuere.

VI. *Profuſionis ſangvinis copiâ.* *Internarum* fluxus non ita copioſius eſt; *externarum* adeò quandoq; largus, ut nimio fluxu homines interdum moriantur, aut in morbos graves incidant.

VII. In *externarum* evacuatione non adeſt *dolor* & torſio ventris; aliquando etiam nullus dolor in ano; at in *internarum* fluxu affligit.

VIII. *Internæ* ſolæ deſcendunt non comitatæ arteriis.

Externæ cum arteriis ad muſculos ani deſcendunt. Undè externæ rectiùs dicuntur vaſa hæmorrhoidalia, ut arteriæ ſimul includantur.

CA

CAPUT V.

DE VENÆ CAVÆ TRUNCO ASCENDENTE, præsertim VENA SINE PARI.

VENA CAVA item *magna* & MAXIMA veteribus dicta ob ejus capacem cavitatem, vena est amplissima corporis nostri, & omnium aliarum mater, quæ à portâ non proveniunt, ex epatis gibbâ seu convexâ sede prodiens, unde Hippocrati *iecoraria* dicitur, ramis multis per superiorem epatis partem sparsis, & circa summum in unum collectis truncum conspicitur, qui statim dividitur in superiorem seu ascendentem, & inferiorem seu descendentem. *Vena cava quid?* *Eius divisio in truncos magnos.*

TRUNCUS ASCENDENS diaphragma penetrat, & per thoracem, collum, caput & brachia disseminatur. Fertur autem indivisus usq; ad jugulum. Intereà ab eâ oriuntur quatuor rami. *Truncus ascendens quid?*

I. PHRENICUS sive vena diaphragmatica, utrinq; una unde etiam rami ad pericardium & mediastinum mittuntur. *Venæ diaphragmatis peircardij & mediastini.*

Deinde ascendit vena cava per
ptum, & pericardium perforans sin
strorsum modicè vergit, seq; insinuat
dextrum ventriculum cordis, amplo fo
ramine, ubi undiq; dextræ auriculæ ju
gitur : ibi verò constituitur

Cordis vena coronaria. II. VENA CORONARIA, qu
aliquando gemina est, cordis basin ci
gens, ad cujus ortum posita est *valvu*
Valvula. reditum sangvinis in truncum impe
ens.

Deinde pericardium truncus asce
dens denuò perforat, & priorem fo
mam, quæ sub corde erat, sed gracili
rem induens, per mediam pulmonum
divisionem (non super vertebras th
racis ampliùs, ubi jam gula & trach
ascendit ad jugulum. Intereà gignit

III. VENA supra cor insignis
ἄζυγος dicta, SINE PARI, quia
homine & cane communiter *una* est,
uno latere habitans, nec in altero co
jugem agnoscens. *Gemina* verò in rum
nantibus nonnullis, capris, suibus &c.

Oritur ex cavæ parte posteriore, se
magis tamen dextrorsum, & per de
tram thoracis cavitatem descendit :
ovibus contra à sinistro cavæ latere or
tur, & per sinistram descendit. In h
min

ine post ejus initium, quod est inter
artam & quintam vertebram thora-
s, nonnihil dextrorsum & extrorsum
flectitur, usque ad octavam vel no-
m thoracis vertebram, ubi planè in
edio habitare incipit.

Hic truncus sine pari ad intervalla
sto inferiarum costarum mittit utrin-
e ramos intercostales, qui per *anasto-* *Anastomo-*
oses, alicubi hinc inde junguntur, cum *ses.*
mis thoracicæ inferioris à Basilica or-
. Quare non semper secanda, ut
lt Vesalius, in pleuritide dextri late- *Vesalij er-*
vena. *ror de secā-*

Propè costam octavam dividitur in *da vena in*
os ramos: *pleuritide.*

Unus aliquando major ad *sinistram*,
b diaphragmate ascendit, & inseritur
odò in cavam supra vel infra emul-
ntes, modò in ipsam emulgentem.
uamobrem pleuritici sæpe per urinas *Pleuritici*
ticè expurgantur, & puris copiam *quomodo*
ngunt. *per urinas*

Alter *dexter* in cavam accedit, eiq; *expurgari*
gitur, (raro emulgenti) aliquando *queant.*
pra emulgentem. Sæpè ultimæ, ali-
ando primæ lumbari implantatur, *In pleuriti-*
jus ratione in pleuritidis initio ve- *de venæ po-*
poplitis aperiri potest. *plitis sectio*
cur utilis.

Quod verò somniant Hollerius & Amatus, hanc venam in principio hab[illegible] re *valvulas* falsum est. Unde & falsum [illegible] lud cavâ evacuatâ, non evacuari vena[illegible] sine pari, eo quod regurgitatio à valv[illegible] lis prohibeatur.

Error Amati Lusitani & Hollerij de valvulis.

IV. INTERCOSTALIS SUP[illegible] RIOR utrinq; una, quæ ad quatuor s[illegible] periorum costarum spacia mittitu[illegible] quando ἄζυγος non ad omnia costa[illegible] interstitia ramos misit.

CAPUT VI.

DE VENA SUBCLA[illegible] VIA EIUSq; RAMIS ut jugularibus.

RAmis hactenus dictis constitutis, [illegible] scendit vena cava ad claviculas th[illegible] mo suffulta, ubi dividi vulgò putatu[illegible] & in multis Anatomicorum tabulis [illegible] stenditur in quatuor partes, utrinque [illegible] partem superiorem & inferiorem. U[illegible] dè error ortus communis practicoru[illegible] scrupulosè secandi Basilicam in partiu[illegible] affectibus infra collum; Cephalicam [illegible] affectibus capitis.

Error aliorum Anatomicorũ.

Error practicorum in venæ sectione.

Sed ad claviculas *dividitur truncus* [illegible] *næ cavæ* non *in* quatuor *ramos*, sed d[illegible]

ta[illegible]

antùm, utrinque unum, dextrum & nistrum, qui rami *subclavij* dicuntur, liis *Axillares*.

Quamobrem nihil intereſt in affetibus infra collum, ſive Baſilicam ſive Cephalicam ſeces: Nam æquè depletur truncus venæ cavæ, ſiquidem ex una radice prodeunt Cephalica & Baſilica. Secari potiùs debet à Chirurgo magis conſpicua. *Baſilica an Cephalica quando ſecanda.*

In affectibus tamen capitis juvabit nonnihil magis Cephalicæ, quia in hanc inſeritur ramulus à jugulari externa accedens; quod non ſemel in variis cadaveribus obſervavi.

Ex venis ſubclaviis oriuntur venæ tàm ſupernæ quàm infernæ; & infernæ tàm ante quam poſt diviſionem: Ante diviſionem quatuor

I. *Mammaria* (cujus tamen varius ſæpè ortus) aliquando utrinque una, aliquando abſque conjuge, deſcendens in mammas, cujus ſæpe fecimus mentionem. Hæc per anaſtomoſin aliquando jungitur cum epigaſtrica, ſub muſculis rectis abdominis. *Anaſtomoſis.*

II. *Mediaſtina*, quæ Mediaſtinum & thymum accedit.

III. *Cervicalis* pro musculis, qui vertebris incumbunt, & pro medulla spinali colli.

IV. *Muscula inferior*, pro musculis colli inferioribus, & pectoris superioribus. Oritur hæc etiam aliquando à jugulari externa.

Subclavius truncus egressus cavitatem thoracis propriè tùm axillaris dicitur, & *scapularis duplex* inde oritur, pro musculis scapulæ externis & internis, & pro axillarum glandulis. Deinde axillaris dividitur in ramum superiorem seu venam Cephalicam, & inferiorem seu Basilicam, uti capite sequente de venis brachii dicetur.

Ab axillari post divisionem verò à trunco Basilicæ oriuntur duæ venæ, quod ob phlebotomiam in pleuritide notandum.

I. *Thoracica superior* in musculos pectori instratos, & mulierum mammas.

II. *Inferior*, (quæ aliquando ex thoracica superiore nascitur) totum thoracis latus perreptans, cujus rami per *anastomoses* junguntur, cum ramis venæ sine pari, extra thoracem prodeuntibus.

Anastomoses.

A parte superna trunci subclavii oritur primò *Muscula superior* juxta jugu

gularem externam in cutim & mu-
ulos partis colli posterioris. De-
de

VENÆ IUGULARES dictæ, quia *Iugulares* *unde dicta*
jugulo ad colli latera ascendunt, sunt-
ue vel internæ vel externæ.

Externa, quæ aliquando vel in ortu vel
medio ductu duplex, sub cute sursum
pens, prospicit partibus externis capi-
s, faciei, colli & faucium. Nam sub ra-
ce auris *dividitur in ramum* interiorem
exteriorem. *Interior* adit musculos o-
s, faucium, hyoidis &c. *Exterior* sub au-
glandulis suffulta bipartitur; una so-
bles fertur in faciei anteriora, nasum
buccas, atque in frontis medio, cum
terius lateris ramo juncta constitu-
venam frontis, quæ incidi solet.
ltera per latus fertur ad tempora &
cciput. Interim rami hi variè in facie
vertice miscentur.

Iugularis *interna* in homine ob cere-
ri copiam major est, contra verò in bru-
is. *Apoplecta* dicitur, & ad tracheæ
tus ascendit, cui propagines mittit.
d calvariæ basin pertingens parte po-
eriore dividitur in duos ramos. Vnus
najor retrorsum fertur, cum arteriæ

Carotidis ramo minori, per ossis occi-
pitis foramen, quod pro sexta pari ner-
vorum factum, & duræ matris sinum
intrat. Alter minor, per tertij & quar-
ti paris foramen ingressus in crassam
Meningem absumitur.

CAPVT VII.

DE VENIS BRACHIO-RVM & MANVVM.

VENA AXILLARIS, uti præce-
denti capite annotavimus, dividitur
in initio brachij in duos ramos insignes
superiorem minorem seu venam *Ceph-*
licam & inferiorem majorem seu *Basi-*
cam.

Superior dicitur vena *humeraria, Cub-*
inferior, CEPHALICA vel capi-
lis, quia in capitis affectibus secari so-
let.

In brutis *oritur* à jugulari extern-
in hominibus semper ab axillari, ita ta-
men, ut à jugulari externa ramulus bre-
vis in Cephalicam inseratur.

Fertur, superficietenus inter c-
nos co-

osam membranam & musculorum tunicam.

Ejus *ramus externus funis brachii* ictus, ad carpimedium, parte inferiore Basilicæ ramo jungitur, & deinde xternam carpi sedem conscendens, nter digitum annularem & minimum ergens dicitur SALVATELLA uæ est siele Arabum, cujus illi, & hoie alij sectionem in sinistra manu ontra Melancholicos affectûs] commendant, sed frusta & absque fundamento.

Ramum interiorem Cephalicæ faciunt eum, qui medianam constituit.

BASILICA, alijs *cubiti interior*, *Epatica*, *Iecoraria &c.* quia in jecoris affectibus secari solet: sed in sinistro latere vocant *lienarem*, quod ejus sectio commendetur in affectibus lienis.

Sed caveant Chirurgi in ejus sectione, ne nervus adjunctus lædatur, unde magnus cruciatus, febris, convulsio & mors. *Observanda in Sectione basilicæ.*

Hæc vena in plures propagines dividit,

quam

quam capitalis. Sub tendine pecto-
ralis musculi dividitur in tres ramos.

I. Fertur cum brachij nervo, quem
quartum faciunt.

II. Medius & profundus dicitur,
infra cubiti articulum diremptus in
ramum externum & internum, pa-
rum a se invicem recedentes. Ille
prospicit pollici, indici & medio, nec
non musculis manus externis. Hic
cubiti ossi attensus medio, annulari, &
minimo, nec non musculis manus in-
ternis.

III. Subcutaneus ad tuberculum
brachij internum dividitur in ramum
anteriorem & posteriorem: Hic sub
ulna descendit juxta digitum mini-
mum, ubi cum Cephalicæ ramo jungi-
tur. Ille, dum fertur per cubitum, pro-
creat aliam venam insignem, quæ per-
git modò rectà, modò vario ductu ad
carpum. Deinde dum defertur per
cubitum, cum Cephalicæ ramo inte-
riore, sub cubiti flexura constituit ve-
nam communem, quæ dicitur

MEDIANA, Avicennæ nigra, di-
citur media à situ, sæpè secatur absque
pericu-

ericulo, quia nullus subest nervus. Ab
ac, vel potius à parte Basilicæ, unde
rodit Mediana, ramus mittitur, qui
pra radium divisus gignit propagi-
em unam exteriorem, inter polli-
em & indicem, quæ nonnullis *Cepha-
a* dicitur; quibusdam *ocularia*, alijs
lvatella. Alteram interiorem, inter
edium & annularem, aliquando inter
edium & indicem, quæ aliis est Avi-
nnæ siele.

Sed notandum de distributione *Variatio*
enarum harum omnium, variari eam *venarum*
varijs subjectis, & rarò se habere in *manus.*
no homine atque in altero, imo e-
sdem hominis dextra cum sinistrâ ra-
concordat, sic & magnitudine in va-
s hominibus variant.

CAPVT VIII.

DE TRVNCO VENÆ CAVAE DESCENDENTE usq; ad Crura.

TRUNCUS *Venæ cavæ* ex epate prodiens inferior seu DESCENDENS
superi-

ſuperiora partes plures nutriente, ang
ſtior eſt, & indiviſus comite arteria m
gna pergit uſq; ad quartam lumboru
vertebram Interea de ſe ſpargit ſeque
tes propagines.

I. ADIPOSAS, pro renum tuni
& adipe, quarum ſiniſtra plerumq; ſup
tior.

II. EMULGENTES, ad renes br
vi & obliquo ductu deſcendentes, exo
tu aliquando triplici, deducentes ſangu
nem ſeroſum ex vena cava in renes.

III. SPERMATICAS, de qu
bus libro primo.

IV. LUMBARES modo duas, m
do tres, inter quatuor lumborum vert
bras delatas. Ex his quidam ſcribunt
obſervaſſe duas venas aſcendentes, int
vertebras, utrinq; ad latus ſpinalis m
dullæ in cerebro, unde conjectantu
portionem materiæ ſeminalis à cereb
deferri.

His conſtitutis *truncus* ad os ſacru
contendens ad lumborum quartam ve
tebram, Aortæ, quæ antea ſubjecta fui
ſe ſubijcit, & *dividitur* in duos *ramos*
quales dictos *Ilios* vel *Iliacos* quia ſup
os Ilij & pubis ad crura abeunt.

Cir

Circa ipſam diviſionem oriuntur ...æ venæ: *muſcula ſuperior* pro peritonæo ...muſculis lumborum atq; abdominis; ...*ſacra*, modò ſimplex, modò gemina, ... oſſis ſacri medulla.

Poſtea bifurcatur utrinq; ramus ...cus in exteriorem majorem, & inte...rem minorem.

Ab interiore pullulant duæ venæ: ...*ſcula media* extrinſecus, pro muſculis ...s in coxæ exteriore ſede, & cute nati...; & *hypogaſtrica*, quæ inſignis eſt non...nquam gemina pro plurimis hypoga...j partibus, ut inteſtini recti muſculis, ...de hæmorrhoides externæ; veſica ejuſ...e collo, pene, & uteri inferiori ſede ...; collo. Vnde venæ, per quas virgini...s & gravidis ſæpè menſtrua expurgan.... Hic ramus, ubi cum ramo crurali in...no junctus eſt, ceſſat.

Ab exteriore tres: duæ antequam ...ritonæo egreditur, & una poſtea: pri... *Epigaſtrica* (rarò à crurali oritur) pro ...ritonæo & abdominis muſculis pars ...ecipua aſcendit, ſub muſculis rectis ...mammarias, quibus cum junguntur ...pè circa umbilicum.

2. Puden-

II. *Pudenda* pro partibus pudend in viris & fœminis, transversim ossis p bis medium adit.

III. *Muscula* inferior pervádens xendicis articuli sedem, pro ejus loci m sculis & cute.

Posteà ejus rami crurales dicu tur.

CAPVT IX. & VLT.

DE VENIS CRVRA LIBVS.

VENÆ CRURALES, uti & arteriæ nervi transeuntes, in femoris pli tura, frequentibus glandulis inte xuntur firmitatis ergo; Deinde à cru utrinq; oriuntur sex rami.

I. SAPHÆNA seu *malleoli*, longa & insignis, fertur in interno cruris la re, cum nervo attenso inter cutim membranam carnosam ad genu, & tibiæ internam partem fertur ad ma olum internum. Atq; in pedis superi partes digitos versùs, præsertim po cem, variè distribuitur. Hæc secatur ca maleolum in affectibus uteri, præ tim in menstruorum retentione.

Isch

. ISCHIAS MINOR, huic opposi-
est. Est enim ramus ex crurali exterior
brevis; fertur extrorsum & transver-
n in coxendicis cutim, & eius loci mu-
ulos.

I. Oritur à trunco inter musculos la-
nte, MUSCULA: ramus geminus &
signis, distributus inter musculos in fe-
ore sitos.

7. POPLITEA ex duplici ramo cru-
li misto consit, & sub cute tecta poste-
ùs per medium poplitis flexum excur-
: usque ad calcem, aliquando ad mal-
oli externi cutim. Hæc vena putatur
ilgò sub genu frequenter ab antiquis
cisa fuisse. Sed cum profundissima
, & non videatur, putandum eam seca- *Vena popli-*
non posse, nec fortassis esse venam po- *tis quæ.*
iteam, præsertim cum Galenus in hu-
s descriptione varius sit, & venam ap-
ellet modò in poplite, modò circa po-
litem, modò ad genu, modò sub genu;
tellexit fortè venam malleoli, quæ de-
rsum ad tuberculum tibiæ internum
escendit, & conspicua satis revera sub
enu est.

. SURALIS dicitur, quæ magna vena
: dividitur in ramum exteriorem mi-
orem, & interiorem majorem, & rur-

ſum quilibet in exteriorem & interi-
rem. Diſtribuitur per ſuræ muſcul-
In pedis dorſo, cum poplitex ſurcu-
commiſtus, varium illum venarum p-
xum ſub cute conſpicuum conſtituit.

VI. ISCHIAS MAIOR partem dat
ræ muſculis, deinde in decem propa-
nes abſumitur, ſingulis digitis binas
buens.

Notanda de his omnibus: 1.
omnes ramos hos varios ad cutim ſur-
los extrinſecùs mittere, cutaneos
ctos.

2. Omnes hos ramos diverſim-
ſe habere in variis hominibus, uti in b-
chiis dictum; neque in eiuſdem ho-
nis pedibus, eundem ſemper ductum
narum eſſe.

3. Non adeò magnum habendu-
venarum delectum, etiam in venaru-
pedis ſectione; cum omnes ex
uno trunco propa-
gentur.

LIB-

LIBELLUS II.

De Arterijs.

Respondens

LIBRO II.

De Mediâ Cavitate sive Thorace.

CAPUT I.

DE ARTERIIS IN genere.

ARTERIA Græcis ἀρτηρία, quod aerem vel spiritum contineat & conservet, antiquis, ut Hippocrati, Platoni & Aristoteli dicetur fistula pulmonis, quam etiam Hip[po]crates arteriam magnam vocavit. Ga[le]nus distinguit,& fistulam pulmonis vo[cat] asperam arteriam, nostras verò arte[ria]s læves,quas Hippocrates arterias par[va]s vocat, Aristoteles modò venam [aor]tam, modò simpliciter aortam. *Appellationes.*

Arteria quid. Est verò ARTERIA propriè accep
organum commune, teres, oblongum
fistulæ in modum cavum: ex duplici t
nicâ constans, ex corde prodiens, vehe
do sanguini & spiritui vitali idoneum.

Efficiens est vis propria arterias gen
rans, quæ ἀρτηριοποιητικὴ dici potest.

MATERIA ex qua est semen glu
nosum & magis frigidum secundù
Hipp. Et hoc est principium originis.

Principium dispensationis, non est c
rebrum, ut Pelops Galeni præcept
voluit, sed cor, ex consensu omniu
Philosophorum & Medicorum. Et q
Error Aristotelis. dem prodeunt arteriæ ex sinistro cor
thalamo, non medio, quem sibi fing
& imaginatur Aristoteles, atque ex
prodire voluit aortam. Itaque arteria n
gna ex corde prodit, uti & venosa ar
ria, & vena arteriosa, sed hæc ex dex
vẽtriculo; de quibus suprà libro secun

Finis vel usus I. Quatenus canales su
devehunt sanguinem & spiritum vi
lem seu arteriosum in corde confectu
(non enim solus spiritus absque sang
ne in arteriis continetur) ad partes
mnes 1. pro vita communicanda seu
cultate vitali, ut spiritus vitalis partib
insitus & calor nativus sustineatur atq
fov

reatur. 2. ut ſpiritus animalis genere-
r in vētriculo medūllæ nobili.

Quatenus moventur ſeu pulſant
rpetuò; hunc uſum præſtant 1. Ut ca-
r partium innatus ventiletur, refrige-
tur & attemperetur, & ita συμμετρία
loris conſervetur. Hoc fit aere ratione
cui attracto in arteriarum dilatatione.
iò &, ne venarum, quibus conjungun-
r, ſanguis quieſcat & putreſcat inſtar
gnantium aquarum. 2. Dum contra-
ntur, ut fuliginoſum ex humoribus
eatum exprimant.

Motus hic arteriarum PULSUS di-
us, fit ex facultate non ipſis arteriis in-
a, ſed à corde influente per tunicas ar-
riarum, quæ excitatur deinde à ſpiritu
cavitate arteriarum contento. Nam *Pulſus unde.*
rs arteriæ vinculo intercepta & ſubje-
a non movetur, donec auferatur vin-
lum. Deinde prout cor conſtringi-
r & dilatatur, ita & arteriæ: uti patet
motâ unâ manu regioni cordis, alterâ
rpo, atque etiam ex vivi animalis ſe-
ione. Itaque falſiſſimè pronunciavit
aſiſtratus, corde dilatato conſtringi
terias & contrà.

Forma ex accidentibus patet, licet arte-
æ forma ſubſtantialis ſit anima, una cū
pto.

Situs eſt profundior, ſub venis, quo t[illegible]tiores ſint.

Magnitudo ſatis inſignis. Major ve[illegible] pars eſt arteriæ deſcendens, minor a[illegible]ſcendens, ob partium interiorum maj[illegible]rem numerum.

Numerus paucior eſt, quàm venarum.

Figurâ ſunt inſtar canalis vel fiſtulæ, [illegible]retes, rotundæ & longæ.

Meatus. Quædam arteriæ in inteſti[illegible] terminantur, per quas fit attractio & [illegible]pulſio; quædam ora habent in cutim t[illegible]minata, per quæ aer externus attrahit[illegible] & fuligines expelluntur.

Arteriæ an ſentiant.

Membranâ, uti venæ cinguntur aliq[illegible]do craſsâ & communi à vicinis partib[illegible] quando ſunt extra viſcera & muſcul[illegible] & tales arteriæ, quæ adjunctam hab[illegible] membranam nervos recipientem, ſen[illegible]unt; unde Galenus ait pulſum infla[illegible]mari, item ſentire atque dolere arteri[illegible] Aliæ verò arteriæ ſenſu carent.

Subſtantia arteriarum *membranoſa* [illegible] ut diſtendi & comprimi poſſint m[illegible] quàm venæ.

Conſtat verò *duabus tunicis* peculi[illegible]bus.

1. Exterior tenuis eſt, mollis & r[illegible] uti venarum tunica.

Al[illegible]

Altera interior densa, dura & valdè ssa, quintuplò videlicet crassior vena- n tunicâ: Unde Herophilus dixit ar- ias venis sextuplo crassiores, in hunc m, ut robur adesset in motu perpe- , & deinde ne citò evanesceret aut porarer sanguis tenuis, spirituosus vaporosus intus contentus.

Galenus tertiam addit tunicam in in- rna superficie, telis aranearum ob te- itatem similem, in magnis arteriis cir- originem apparentem.

CAPUT II.

DE ARTERIÆ MAgnæ trunco ascendente.

Distributio arteriarum, quæ venas fe- rè semper comitatur, facilior erit t brevior; quia jam suprâ intellecta ve- arum disseminatio.

Arteria magna seu crassa, alia- um arteriarum mater, patente orificio x sinistro cordis specu egreditur; ubi ntra pericardium de se progerminat ar- eriam

Coronariam, basin cordis ambientem, nodò simplicem, modò geminam. Dein- le capsulam cordis egressa dividitur in runcum ascendentem minorem, & de- cendentem majorem.

TRVNCVS MINOR & SUPERIO tracheæ incumbens, omnibus partib supra cor habitantibus prospicit: & di ditur in subclavium dextrum, altiore & multo ampliorem; & sinistrum, h miliùs ortum atque obliquiùs brachiu accedentem.

Deinde totus truncus thymo suff tùs in duas *carodites* abit seu *soporales* i pares, recta sursum tendentes.

Arteriæ subclaviæ antequam thorace egrediuntur (egressæ enim *axillares* cuntur) ex parte inferiore progignu *intercostales superiores*, ad tria vel quatu interstitia superiorum costarum: ex p te superiore. *1. Mammarias. 2. Cervica 3. Musculas.*

Ab axillari, antequam brachium ac dit, parte inferiore nascuntur *thorac superior, thoracica inferior*, & *scapular* parte superiore *humeraria*. Reliquum axillari utrinque brachium accedit.

CAPVT III.

DE ARTERIIS CA rotidibus.

ARTERIÆ CAROTIDES sursu ascendunt ad caput rectà secund

trach

acheæ latera, jugularibus internis con-
exæ: nam internæ venæ non comitan-
r arterias Vbi ad fauces veniunt, ante-
nam cranium ingrediantur, dant ra-
ulos laryngi & linguæ: deinde divisio
in ramum exteriorem & interiorem.

Exterior gracilior prospicit buccis &
ciei musculis, deinde ad aurium radi-
em finditur in duos ramos; *Vnus* ad au-
s posteriora mittitur, unde rami duo
axillam inferiorem intrantes pro la-
io & omnibus inferiorum dentium ra-
icibus. Alter ad tempora, frontem &
aciei musculos.

Interior ad ossis sphœnoidis sellam sub
ura matre rete mirabile constituit, de-
nde duram matrem pertransit, & du-
licem de se mittit propaginem. 1. *Mino-
em* cum nervo optico ad oculos 2. *Majo-
em* ad glandulæ pituitariæ latus ascen-
lentem, & per piam matrem, cerebrique
ubstantiam distributam.

CAPVT IV.

DE ARTERIIS TOtius manus.

ARTERIA AXILLARIS per bra-
chium defertur inter musculos de-
scendens,

ſcendens, cum vena & nervo brachii quem quartum faciunt.

Sub flexura cubiti dividitur in duos ramos inſignes; ſuperiorem & inferiorem.

Pulſus ubi exploretur Superior ſecundum medium ad carpum rectà fertur, ubi pulſum Medici explorant, deinde ſub annulari ligamento

I. progrediens, digitis pollici, indici & medio ramos invertit.

Inferior ulnam percurrens ad carpum proſpicit medio & annulari & minimo

II. atq; ad carpum pergit, ubi arteriæ motum inferiùs perſentimus, præſertim in macilentis, aut pulſu magno præditis. Sed priorem ramum meliùs pulſare ſentimus, quia minus à tendinibus occultatur.

CAPUT V.

DE ARTERIÆ MAgnæ trunco deſcendente.

TRUNCUS *aortæ* DESCENDENS major eſt, quia de ſe ramos ſpargit in Ventrem medium & infimum, nec non in crura.

In thorace vel medio ventre à trunco majore duæ arteriæ prodeunt.

1. *Inte*

Intercostales inferiores, ad octo costarum inferiorum intervalla & vicinos musculos. Nam rarò contingit venam sine pari habere comitem arteriam sine pari à trunco oriundam.

I. *Phrenica*, pro diaphragmate & pericardio.

Reliqua pars trunci septi fissuram penetrat, & ramos per infimum ventrem spargit, quorum alii comitantur ramos venæ portæ, alii ramos venæ cavæ. Qui comitantur ramos venæ portæ, sunt tres:

Cæliaca arteria, Mesenterica superior & inferior.

CÆLIACA ita dicta, quòd plurimos ramos mittat ad ventriculum, anteriùs prodit ex aorta, omento suffulta, & *dividitur in ramum dextrum* graciliorem, atque *sinistrum* ampliorem, qui sub ventriculi regione postica nectuntur venæ portæ in pancreate.

Dexter ad epatis cavũ ascendens, & nõ nihil progressus, à parte altiore generat gastricam dextram, & cisticas gemellas; Ab inferiore ἐπιπλοῒν dextram, intestinalem, & gastroepiploin dextram, ad imitationẽ venæ portæ; ideò quæ ibi diximus, hic repetantur. Reliquũ ex ramo dextro abit in superficiem epatis cavam.

Sinister

Sinister, vel arteria *splenica*, dextro ma-jor est, ne facilè obstruatur à crassis suc-cis, & ut sufficientem spiritum vitalem spleni impertiat. Hæc arteria splenicæ venæ attensa flexuoso & obliquo ductu ad splenem abit, deinde eodem modo quo vena splenica, ramos spargit.

MESENTERICA SUPERIOR in totum ferè mesenterium distributur, & *arterias mesaraicas* constituit, in jejuno ileo, & coli parte.

Arteriæ mesaraicæ.

INFERIOR in inferiorem Mesente-rii partem, colique sinistram partem.

Arteriæ verò aliæ, quæ cavæ ramos comitantur, sunt sequentes, excepta me-senterica inferiore. Nam hoc ordine pro-deunt rami ab arteria magna in imo Ven-tre 1. Cœliaca. 2. Mesenterica superior. 3. Emulgens. 4. Spermatica. 5. Mesente-rica inferior. 6. Lumbares : ex quibus duæ arteriæ putantur comitari venas du-as ad cerebrum. 7. Muscula superior.

Postea verò *Aorta* ad ossis sacri initium venam cavam conscendit, & non amplius subjacet: ne ad os allidens in perpetu-o suo motu lædatur : & hoc loci dicitur

Iliaca, ubi dispescitur instar cavæ in duos truncos iliacos, & horum quilibet in ramum interiorem minorem & ex-

teri-

riorem majorem, ad crus euntes. Sed antequam crurales fiant, de se ttunt utrinque sex propagines. *Sacram*, itim sub bipartitione: ab interiore nco *musculam inferiorem, hypogastricam*, *arterias umbilicales*: ab exteriore, *epigaicam & pudendam*. Reliquum arteriæ in us fertur, & constituit arteris crurales.

CAPVT VI.

DE ARTERIIS CRVRALIBUS.

EX arteriis cruralibus utrinque constituuntur hæ ARTERIÆ:

Suprà poplitem, à trunci parte exterio, *muscula cruralis externa*, ad musculos moris anteriores; ab interiore, *muscula cruralis interna*, ad musculos femoris teriores; & hæc ad genu cum hypogaricæ ramulo miscetur.

Sub poplite oriuntur tres rami:

Primus *popliteus*, in musculos femoris osteriores.

2. *Suralis*, qui dividitur in tibieum xteriorem, posteriorem altum, & poeriorem humilem pro tibiæ musculis.

3. Reliquum absumitur in pede minoe eiusque digitis.

LIBEL-



LIBELLVS III.

De Nervis.

Respondens

LIBRO III.

De Capite.

CAPVT I.

DE NERVIS IN genere.

Nervi significationes.



NERVUS aliquando de ligamento dicitur ab antiquis, aliquando de tendine: Propriè verò dicitur de organo communi deferente cum spiritu animali facultatem movendi & sentiendi.

Nervus, quid.

Nervus itaque est organum commune, oblongum & teres, pro facultate animali vectore spiritu animali in partes deducenda.

Efficiens est vis nervifica.

Mater-

ateria Hippocrati est seminis pars
inosa & frigida, calefacta, non ta-
pperusta: & Galeno est materia alba,
sa & lenta. Atque hoc est princi-
m originis.

Principium dispensationis, vel pars, *Nervorum principiũ.*
e origo nervorum immediata, est me
la oblongata, prout partim est intra
nium, partim extra in spina. Intra
nium oriuntur quæ vulgò dicuntur à
ebro oriri septem nervorum paria:
pinâ verò triginta. Et hæc verissi-
sententia non tantùm ex similitudi-
ubstantiarum medullaris & nervalis,
um etiam oculari experientiâ ratifica-
.

Aristoteles voluit à corde oriri, *Aristotelis error.*
m sequuntur Alexander, *Averroes*
ponensis, qui tamen dicunt fieri hoc
diante cerebro,

Alii voluerunt nervos nihil esse ali-
quàm venas & arterias continuatas,
in nervos degenerantes: ut olim
xagoras, & nostro seculo Cæsalpinus
Reusnerus.

Erasistratus putavit à dura matre pro-
e.

odiè cum Galeno statuunt Medici cõ-
tes, alios nervos oriri à cerebro, alios
à me-

à medullâ spinali. Quos omnes refut
αὐτοψία.

Finis & usus est, facultatem animal
cum spiritu animali à cerebro accept
instar canalium adferre ad partes

1. Sensorias, ut oculos, aures &c.
2. Motorias, ut musculos, ad motu
3. Ad omnes ferè partes; ut in gen
sentiant & dignoscant: quæ dolorem a
ferunt.

Itaque nervi partibus inserti, dant
vel solum sensum, vel solum motum
vel utrumque: nec ullus motus vol
tarius aut sensus absque nervi fit ope
unde nervo inciso, statim privatur
pars sensu & motu.

Nervi motorij an à sensorijs differant.

Nervi ergò, inquam, *dant* partibus e
sensum vel motum, prout in has vel i
partes disseminantur, cum nervi ex
sentientes aut motores non sint. Ut s
motus organa, musculos implantant
dicuntur nervi motorii; si in instrum
ta sensus, sentientes. Item sæpè pro
tione partis unum par nervorum & s
sum & motum affert. Ut sextum
vulgò dictum nervorum cerebri, co
municatur visceribus imi & medii v
tris ad sensum tactus, recurrens verò
ctus, laryngis musculis fert motum.

il

llud Opticum dictum, solum sensum at, quia in oculos implantatur. Alterum erò par, quod motorium dicitur, & æque à medulla ortum est ut prius, dat notum, quia in musculos oculorum bit.

Situs nervorum securitatis gratiâ est magis profundus quàm arteriarum.

Magnitudo varia est, pro organorum onditione & actionum dignitate, assiuitate, atque magnitudine. Optici magni sunt, ob oculorum actionem talem. ic crassissimi sunt nervi, qui ad partes re notas & plures mittuntur, ut artûs: meiocres in sensoriis; nam quia molles, ieo nimis tenues esse nequibant: Minini proximarum partium nervi, ut in faiei musculis.

Numero statuuntur esse *vulgò triginta septem* paria; septem paria à cerebro, quæ os dicimus oriri non à cerebro, sed à nedulla oblongata intrâ cranium & triinta à medulla in spina. Septem verò illa paria nos rectiùs dicimus decem esse ária, ut patebit sequenti capite: & ita os *quadraginta paria* nervorum facimus: *ecem intra cranium* orta: & triginta *extra* n spina.

De nervorum numero Autoris nova opinio.

Priora Veteres septem tantùm fecêre

& quidem à cerebro orta, hoc versu c
prehensa:

Optica prima, Oculos movet alter
tertia gustat,
Quartaque, Quinta audit., vaga sex
est, septima linguæ.

Sed tertium par ab illis factum dupl
est & distinctum; sic quintum est dupl
cuius duplicitatis unum par alii etiam
ctavum par fecêre: nam Archangelus
cto statuit paria, Columbus novem, n
decem, ut dicetur infra.

Triginta vero paria medullæ spinal
ita dividuntur, ut septem sint *cer*
seu colli, duodecim *thoracis* seu dorsi
liis undecim) *lumborum* quinque (aliq
do quatuor) *ossis sacri* sex.

Hi omnes nervi ab utroque latere
ducuntur, unde dicuntur *paria nervor*
σνζυγίαι, *conjugia* vel *conjugationes.*
eorum origines atque distinctiones s
Medico necessarium est, ut sciat, qui
spinæ partibus topica applicanda sit
quando motus vel sensus vel uterq; læ
tur in facie, collo, manibus, musculis
dominis, pene, podice, utero, vesicâ
(*Usus in Medicina huius doctrinæ.*)

Præterea quoad numerum, sciend
quemlibet nervum habere suum c
parem vel coniugem, excepto ultimo
infimo à medulla dorsali prosilient
(*Nervus sine pari.*)

Fi

Figura nervorum est oblonga, rotun- *Cur nervi*
& teres, instar canalium; sed absque *absque ca-*
vitate, secus quàm venæ & arteriæ : *vitate.*
ia hæc unà cum spiritu sanguinem ve-
nt, nervi solũ spiritũ absq; sanguine.
Excipit Galenus nervos opticos, quos
lt cavos esse & perforatos sensibiliter *An optici*
que manifestè: ad quod conspiciendũ *nervi cavi.*
bus putat opus esse, videlicet ut *1. Ani-*
al sit magnum. 2. statim post mortem
secetur. 3. Aer circumfusus clarus sit
lucidus. Huic subscribit Cornelius
éma, qui porũ magis instar puncti con-
icuũ internæ nervorũ cavitati tribuit.
Alii porositatem meliùs conspicuam
tant in opticis nervis elixatis.
Omnem verò talem cavitatem contra
alenum his nervis denegant Vesalius,
lumbus, Eustachius & Coiterus, atq;
perientias producunt, quibus nos sub-
ribimus.
Voluntq; cõstare nervos omnes, nullo
cepto, ex multis fibris nervosis vel fila
ẽtis, sibi mutuò per mẽbranulas cõnatis.
ubstantia nervorũ putatur esse triplex:
terna, alba, medullaris; (per quã tanquã
trũ actio perficitur) à medullà cerebri,
d compacta magis & densata: & externa
plex tunica: exterior durior à dura
atre, & interior tenuior à pia matre.

Quæ membranæ idem præstant ner- quod dura & pia mater cerebro. Ca- rum hæc substantiarum distinctio, rat- ne magis quam sensu investigatur.

Nervi duri vel molles.

Sciendum nunc non æquè duros molles omnes nervos esse; unde Gal- *alii nervi molles, alii duri.* Illos *sensi-* vocat, hos *motorios.* Fiunt verò *duri* nervi

1. *Ob productionem*, ut qui longiùs p- gredi debuêre aut per durum corpus obliquo ductu. Et quo longius à cere- abeunt, eò duriores fiunt. Hinc br- nervi, ut visus, gustus, auditus, mo- res sunt, & odoratorii mollissimi.

2 *Ob usum.* Duri enim ad motum - ores statuuntur, molles ad sensum. V- sensus organa nervos molles acce- ut nervi affici possint, & à sensibili e- no occurrente pati. Omnes verò p- motum voluntarium habentes dur- accepêre nervos, quia durum - agendum est magis aptum, molle ad patiendum.

Cur nervi motorij duriores.

CA-

CAPVT II.

E DECEM PARI-
is Nervorum intra Cra-
nium à medullâ oblonga-
ta ortis, eorumque
progressu.

RIMUM PAR *olfactorium* faci-
mus, cuius processus *mammillares* di-
ntur. Hi verò processus satis cogniti
ère ab omnibus: at nervi, quibus illi-
ntur ponè, & fermè continuantur; ne-
ini aut paucissimis.

Nervi hi circa sellam sphœnoidis ex *An olfacto*
edulla elabuntur, & ductum, colorem, *rij nervi*
um nervorum habent, quamobrem *sint.*
o nervis numeramus.

Nervorum enim nomen ideo eis de- *Præoccupa*
ahi non debet, quòd extra calvariam *tio.*
on egrediantur, & crassam meningem;
que posteà non investiantur: alioquin
mnes reliqui nervi quam diu intra cra-
ium sunt, nō essent nervi dicendi, quod
bsurdum.

Nervis his adjunctæ sunt duæ crassiu- *Processus*
culæ portiones vel PROCESSUS dicti, *mammilla*
MAMMILLARES. *papillares* *res.*

numero duo, *albi, molles, lati, oblongi* in h
minibus tenuiores & minores, in br
majores, præcipuè in canibus, & ani
libus olfactu exquisito præditis Nam

Organum olfactus.

Vsus horum *processuum* est, ut sint o
ctus vera organa, non nasus aut eius
nica.

Hi processus in anteriore cerebri
te *locantur*, post os colatorium, huic
dura meninge vestito faciem appon

SECVNDVM *PAR*, quod aliis pri
est *opticum* vel *visorium*, quia spiritus
vos ad oculos defert, Herophilus v
poros opticos vel meatûs, quia cavi putā

Hi nervi inter decem hæc paria
maximi, crassissimi, sed aliis molliore

Error aliorum de opticorum ortu.

Oriuntur, non ut communis est opi
ex anteriore parte basis cerebri; n
ulteriùs occiput versùs quærendum
rum initium, ubi feruntur inter c
brum, & spinalis medullæ principiu
atque ex medullæ oblongatæ trunco
priorum è cerebro natorum prin
oriuntur. Hoc est, ubi medulla pro
gari incipit.

Vnio opticorum & eius vera caußa.

Paululum verò progressi, in medi
rè via *uniuntur*, supra sellam ossis sp
noidis, nō per simplicem contactu
intersectionem in homine, sed tot
substantiæ confusionem, ut minùs i

viæ longioris tractu ob molliciem
antur.
tatim deinde separati exeunt extra
variam in oculorum centrum in ho-
ne, in brutis longè inferiùs, cum ad la-
a magis prospiciant.
Intra calvariam tenui tantum menin-
vestiuntur; à foraminibus verò, quæ
transeunt, usque ad oculos, simul
ssà meninge obducuntur.
TERTIUM PAR, aliis secundum, est
torium oculorum, priori proximum.
Oriri putatur vulgo Anatomicorum
opè primi originem à cerebro. Sed ac-
dit mediam capitis sedē, infra opticos
ogreditur, intercussationē faciens, &
Oritur ad intimam partem principii
edullæ oblongatæ, ubi in ortu sic u-
inque uniuntur hi duo nervi motorii,
t se mutò tangant, immò continui sunt;
uæ caussa est, quod uno oculo moto al-
er etiam moveatur.

Error aliorum de motoriorū ortu.

Cur uno oculo moto moveatur & alter.

Hoc par priori *minus* est & *durius*, atq;
visorio attensum per alia foramina calva
riæ egreditur ad musculos oculorum &
palpebrarum. Rariùs ramulum mittit ad
musculum temporalem; unde aliquan-
do hoc læso, læditur oculus, & econtra.

Cur aliquando læso musculo temporali lædatur oculus.

Quartum, Quintum & Sextum paria
confunduntur valdè ab Anatomicis.

Nam alii quartum & quintum par uni-
cum faciunt, & Tertium par vocant, ex
duabus radicibus constans, quarum mi-
norem alii tertium par faciunt, qui ipsi
quintum & sextum pro unico videlicet
pro quarto iis dicto pari habent. Qui ve-
rò pro unico habent Quartum par nobis
dictum, iis est tertii paris radix minor, &
sextum par pro quarto habent. Nos hæc
omnia paria distinguimus.

Itaque QUARTUM PAR aliis, ut
Bauhino, Tertium; aliis, ut Fallopio, o-
ctavum par dicitur; aliis vero mal[e]
tertii paris minor radix: nam cum se-
quenti pari nihil habet commune, neque
in principio, neque in progressu cum e[o]
jungitur, & extra ordinem aliorum pa-
rium enascitur; aliis quidem .

Ex latere initii medullæ oblongatæ, a-
liis ex infimâ & posteriore sede medull[æ]
cerebri exiguo *oritur* nervulo: deinde a[n]-
trorsum defertur, & secundo pari atte[n]-
sum, cum eo per commune foramē ex[it],
oculi orbitam subit, atque de se ram[os]
dat

In oculi adipem, musculum quintu[m]
atque per foramen peculiare ossis fro[n]-
tis ad cutim frontis exit, & palpebram
superiorem. *Atque his primus* eius *ram[us]*
prospicit. *Secu[ndus]*

Secundus verò musculis superioris la-
.., & nonnullis nasi, & ipsi labro &
ngivis.

Tertius per narium cavitatem, harum
nicæ.

Quartus musculi temporalis parti in-
rnæ. Quos omnes ramos subsequenti-
s duabus conjugationibus tribuit Fal-
pius: at nostram distributionem pro-
nunt Vesalius, Columbus, *Platerus* &
uhinus.

QVINTUM PAR, aliis tertiæ conju-
tionis crassior radix; aliis quartæ con-
gationis major radix; putatur commu-
ter facere ad linguæ sensum seu gu-
um.

Hoc propè sequentem conjugationem
itur, ex medullæ oblongatæ lateribus,
statim à transitu per os sphœnoides,
ropago instar vitis capreoli contorta
rodit: quòd aliqui putant facere ad du-
ciem conciliandam, & cum auditorii
ervi duobus ramulis unitur.

Prospicit musculis faciei, temporali,
ansorio buccarum, cuti faciei, gingivis
t dentibus (nam horum beneficio den-
es quem sensum habent, obtinent) mu-
culo in ore latitanti, inferiori labro,

SEXTUM PAR alis quarta co-jugatio, aliis quartæ conjugationis gra-lior radix

Originem minorem habet, priori pr-ximam, paulò duriorem.

Per commune foramẽ exit cum pri-ri. Non tamen idcirco cum priori p-unum erit: nam & per unum foram-transeunt paria nobis dicta tertium quartum & septimum.

An sextum par idem sit cum quinto.

Fertur in palatum. Alii volunt h-quoque par facere ad sensum gustus.

SEPTIMUM PAR, quod aliis -ctavum, aliis nonum, aliis quinti p-minor portio, cum tamen peculiare-par, quinto gracilius & durius, item -gine & progressu distinctum à quinto

Nam *oritur* paulo ante quintum v-dictum in medietate medullæ oblon-tæ, & tertium par conscendens, at-ad angulos intersecans, progreditur -ctu suo inter tertium & quartum par-sursum & anteriùs latera versùs fert-

Egreditur per foramen cum terti-quarto pari, & ferè totum in muscu-oculi abducentem absumitur. Dub-verò est, quod alii dicunt, ferri in -sculum temporalem, atque in eum -in ore latitat.

OCTAVUM PAR aliis c-

um, quod *auditorium*, proximè ad latera
riorum paulò inferiùs *oritur*. Os petro-
um ingreditur, & *dividitur* in ramum
majorem, quem expansum tympanum
acere volunt, & minorē deorsum latum,
c si sextam cōjugationē comitari veller.
Propagines per primam & secundam
ertebram mittit ad laryngis musculos
roprios. Unde aures profundiùs pur-
ando sicca tussicula excitatur. Putatur
liquando ramos mittere in brachium,
um quarto, quinto & sexto brachii, &
liquando in totum pedem, cum nervis
pinæ, postquam spinalem medullam
leorsum vergendo comitata est.

Cur in aurium purgatione profunda tussicula.

NONUM PAR aliis *sextum* & *vagum*, quia plurimis hinc inde partibus
prospicit, etiam omnibus internis in me-
dio Ventre & infimo sitis, quibus ad sen-
sum rami dantur, cum molliora sint cor-
pora, nec durioribus à spinali medulla
ortis gaudeant. Et ob longum ductum
membranis fortibus *vestiuntur*, atque par-
tibus vicinis connexæ feruntur.

Oritur hoc par paulò infra præcedens
variis fibris statim unitis.

Egreditur per foramē occipitis, per quod
ascēderat ramus major iugularis internæ:
& non procul ab egressu prospicit mu-
sculis in cervice sitis, prȩsertim cucullari.

Deinde

Deinde descendit truncus, & connecti-
tur cum ultimo pari, arteria Carotide
& Vena jugulari, per membranam, at-
que ad laryngis musculos internos trans-
versim mittit propagines, item ad muscu-
los hyoidis & faucium.

Mox inter Carotidem & jugularem a-
tracheæ latus descendens supra jugulum
utrinque dividitur in ramum exteriorem
& interiorem.

Nervi recurrentes. *Exterior* constituit NERVOS RECUR-
RENTES, seu *vocales* dictos, quia iis læsi
læditur animalis vox, ita ut altero præ-
secto semivocale reddatur animal; u-
troque mutum. Dicuntur item *reversi*
Cur ita dicti. sive *recursivi*; nam primò descendunt
deinde utrinque quasi circa axin circum-
volvuntur: *dexter* circa arteriam axill-
rem, *sinister* circa truncum arteriæ desce-
dentem; & posteà ascendunt usque a
musculos laryngis, quibus ramos num-
rosos impertiunt. Quæ recursio fieri d-
bebat, quia musculi laryngis capita f-
habent non superne, sed inferne.

Itaque *Exterior dexter* sexti paris stati
à divisione prospicit musculis è sterno
clavicula ortis, deinde constituto recu-
rente dextro ut plurimum ex tribus
mulis reflexis & unitis, sub jugulo ob-

ſuè deſcendit, & in tranſitu pro tunicâ Pulmonis, pleura, pericardio & corde ramos progerminat, & deinde ſtomachicum dextrum efficit, ſub oeſophago cum ſiniſtro junctum; atque per ſeptum tranſiens abit in orificium Ventriculi ſiniſtrum ad ſiniſtram.

Exterior ſiniſter eodem modo partibus, ut prior, proſpiciens, atque recurrente ſiniſtro conſtituto, ſtomachicum ſiniſtrum generat, qui orificium ventriculi cum compare inſtar retis amplexatur, reliquum verò janitorem accedit & jecoris cavum.

Interior dexter primò ad radices coſtarum quolibet nervo intercoſtali ramulum de ſe largitur; deinde cum arteriâ magnâ ſeptum pertranſit, & infimo ventri toti proſpicit, dum ad os uſque ſacrum pergit. Abit verò in tres ramos.

I. Ad Omentum contendit, à quo alii tres ramuli *1.* ad Colon. Hinc poſt diuturnam Colicam raucedo 2. Minimus & vix conſpicuus ad initium inteſtinorum. 3. Ad ventriculi fundi partem dextram, ſuperiorem Omenti membranam, epatis tunicam, & folliculum fellis. *Raucedinis poſt colicā cauſſa.*

II. Inferior ad renem dextrũ. Hinc ſolent dare cauſſam vomitus in Nephriticis. *Cur in nephriticis vomitus.*

III. Ma-

III. Maximus ad meſenterium inteſti-
na, & veſicæ dextrum latus.

Interior ſiniſter in ſuo latere eodem
modo diſtribuitur, niſi quod loco epati
ad lienem pars abeat: Sed ab utroqu
interiore aliquando propagines mittun-
tur ad uterum.

Hæc eſt diſtributio ſexti vulgò dicti
paris, nobis noni.

DECIMVM & VLTIMVM PA
nervorum intra cranium in poſtremo
occipite ex medulla oblongatâ jamjam
in ſpinã illapſura ortũ, aliis ſeptimum eſt.

Hoc reliquis *durius* eſt, variiſque pro
dit radicibus poſtea unitis, & per propri
um atque obliquum foramen cranii e
greditur. Statim verò fortibus membra
nis jungitur (non commiſcetur) cum
præcedente pari, munimenti ergo. Dein
de verò rurſum ſejungitur, & in lingu
abit maxima ſui parte, minimâ vero in
hyoidis & laryngis muſculos.

CAPVT III.

DE NERVIS EX SP
nali medulla prodeuntibus
& primò de Nervis ex Cervice,
adeoq; totius manus Nervis.

HActenus decem paria nervorum in-
tra Calvariam ex medulla oblo-
ga

ctâ prodeuntia: ſequuntur reliqua PARIA, quæ TRIGINTA, nonnunquam viginti novem, ab eodem principio, videlicet medullâ longâ emanantia, ſed prout illa iam extra cranium IN SPINA dorſi eſt, ubi *ſpinalis* vel *dorſalis* dicitur.

Ex MEDVLLA, dum IN CERVICE eſt, oriuntur nervorum *paria*, aliis *ſeptem*, aliis *octo*, in totum caput exteriùs & muſculos vicinos diſſeminata.

Primum & *Secundum* par præ reliquis omnibus hoc peculiare habent, ut non à latere, ſed partibus anticâ & poſticâ *prodeant*, ob peculiarem articulationem primæ & ſecundæ vertebræ.

Primum verò par *oritur* inter occiput & primam vertebram,

Secundum par inter primam & ſecundam vertebram, & ſic deinceps.

Primum & Secundum par *diſſeminantur* in capitis muſculos, & ad aures.

Tertium & *quartum* in muſculos genarum, item qui capiti & collo communes ſunt.

Quintum cum quarti & ſexti propaginibus faciunt nervos diaphragmaticos inſignes: & quintum cum prædictis partem retrorſum mittit, partem antrorſum in muſculos caput inclinantes, brachioli ſcapularum, & cutim ibidem.

Sextum

Sextum ad brachia & ſcapulæ cavum
Septimum cum vicinis duobus, nem
ſexto colli & primo thoracis jungit
cujus præcipua portio ad brachium
cedit uſque ad manus extrema.

Feruntur enim IN BRACHIA *qu*
vel ſex paria nevorum, videlicet *ex qui*
ſexto & ſeptimo cervicis paribus, item *pr*
& *ſecundo* paribus *thoracis.*

NERVI MANUS *totius.*

PRIMUM PAR ex quinto pari Ce
cis in Deltoidem potiſs. & brachii cu
abit, partem relinquens quæ venam
merariam comitatur.

SECUNDUM craſſius, per mediu
cubiti & anticam partem fertur, ubi
cipiti proſpicit, unde cum tertio ne
jungitur, poſteà deorſum vergens, ſ
natorem longiorem ramulo ſalutat:
flexuram verò cubiti dividitur mod
duos, modo in tres ramos.

1. Superior minor, per brachii ſede
externam pergit, ad pollicis interno
primi vel ſecundi regionem externa

2. Medius & craſſior intra cubitum
ſcendit obliquè ad carpum.

3. Inferior, Baſilicæ ramo inter
extenſus, in cutim cubiti & manus a
mitur.

TERTIUM cum priori jungitur,
bicip

ipite; proſpicit brachiæo & manus in-
næ ſedi.

QVARTVM craſſiſſimum cum venâ
ofunda & arteria progreditur, poſtea
ie finditur. Proſpicit autem muſcu-
cubitum extendentibus, carpo, polli-
indici & medio, muſculisque digitos
endentibus.

QUINTUM priori attenſum inter cu-
i muſculos, quibus providet, deſcen-
ns, per cubiti inferiora & poſteriora
i nonunquã impingentes vel nervum
nprimentes, ſtuporem in digitis per-
timus) in cubiti medio bipartitur.

Vnus ramus externè per ulnam pergit
medium, annularem, & minimum.

Alter interne per ulnam pergit
er muſculos digitos flectentes usque
carpum, & iiſdem partibus propagi-
mittit, quibus prior.

SEXTVM in cubiti cutim evacuatur
er cutim & membranam progredi-
.

CAPVT IV.

E NERVIS THO-
racis, Dorſi & Lumbo-
rum.

X MEDVLLA IN DORSO oriun-
tur *paria duodecim*, quibuſdam unde-

 cim:

cim: quæ omnia & ſingula ab egreſſu di-
viduntur in ramos majorem & minorem
quorum alter antrorſum fertur, alter re-
trorſum, ad poſteriora recurvatus.

Rami *anteriores* mittuntur ad ſingul-
ſpacia intercoſtalia, pro muſculis inte-
coſtalibus, internis & externis, pro mu-
ſculis thoraci incumbentibus, item pr-
oblique deſcendente abdominis.

Poſteriores rami & minores retrorſu-
abeunt ad vertebrarum ſpinas, inter mu-
ſculos vertebris adnatos, in quos parti-
abſumuntur, partim in eos, qui ab api-
bus his ſpinarum oriuntur, ut in Rhom-
boidem, cucullarem &c.

Ex ſpinali MEDVLLA, quando
LUMBORUM VERTEBRIS eſt, *ori-*
tur paria nervorũ, aliquãdo *quinq;*, aliqu-
do quatuor: quæ paria *majora* ſunt d-
ſalibus. Et horum quodlibet dividitu-
ramos anteriores & poſteriores, qui p-
tim in muſculos lumborum & hypo-
ſtrii, partim in crura diſſeminant-
Nam

I. Par dat ſurculum ad diaphragm-
carnoſas partes; deinde proſpicit muſ-
lis abdominis & lumborum.

II. Ramos concedit nonnullis fem-
ris & tibiæ muſculis, atque ex pl-

moro-

orum sententia, surculum ad vasa sper-
natica.

I. Ad genu abit, eiusque cutim, pars
e Saphænam comitatur, pars verò abit
n musculos lumbis incumbentes.

V. Jnter lumbaria maximum est, ad
nteriores musculos femoris & tibiæ us-
ue ad genu procedens,

. Foramen transit, quod est inter os
oxendicis, pubis & Ilii, ramosque im-
ertit nonnullis musculis femoris, pe-
is, collo uteri & vesicæ.

Maximi verò rami ab ultimis tribus
s partibus ad *crura* abeunt, ut sequenti
pite dicemus.

CAPVT V.

DE NERVIS EX OS-
is Sacri Medullâ prodeun-
tibus, & de nervis to-
tius pedis.

EX MEDULLA spinali IN OSSE SA-
CRO existente *oriuntur quinque*, a-
lis *sex* nervorum paria, ex quorum
uatuor superioribus, & tribus lũborum

inferioribus oriuntur NERVI CRURA-LES, inter pedes descendentes, qui in exortu instar reticuli conjuncti mox d[illegible] se quatuor ramos spargunt, uti statim di[illegible] cetur de nervis pedis.

Nervorum verò ossis sacri *par primu[illegible] dividitur* instar lumbarium in ramum an[illegible]teriorem & posteriorem. At sequent[illegible] quinq; paria aliter. Nam antequàm ex[illegible]unt, utrinq; gemina sunt, & utrinq; ne[illegible]nus unus in anteriora & unus in post[illegible]riora excidit. Posteriores rami dissem[illegible]nantur ut lumbares posteriores, in pa[illegible]tes videlicet posticas vicinas.

Anteriores tres superiores ad CRU[illegible] abeunt, duo inferiores ad musculos a[illegible] & vesicæ, in nonnullis ad cervicem u[illegible] ri, vesicæ & penem; Aliique ad interf[illegible] mineum & scrotum.

Nervus sine pari. Finis porrò medullæ dorsalis *unic[illegible]* de se fundit propaginem, ideoque si[illegible] pari dictam; aliquando verò cum p[illegible] est. Abit in cutim inter nates & anum[illegible] atque aliquot femoris musculos.

Sequuntur jam NERVI IN CRUS[illegible] euntes, qui suprà dicebantur *quatuor* e[illegible]

Prim[illegible]

mus & *tertius* breviores ſunt, & ad fe- r tantùm perveniunt, *Secundus* longi- & ad tibiam quoque fertur, *quartus* gißimus.

PRIMVS ex tertio & quarto lum- rum paribus conflatum, ad parvum ochantera deſcendens, abit in femoris tim & muſculos, atque aliquot tibiæ, ſuprà genu *finitur*.

SECVNDVS ex eodem loco *natus*, m venâ & arteriâ ad crus deſcendit, r inguina in femur, adit femoris mu- ulos anteriores, & circa genu ſpargitur. amum verò inſignem intus cum ſa- ænâ ad malleolum demittit.

TERTIVS *oritur* in articulatione artæ & quintæ vertebræ, pubis oßis ramen pertranſit ad aliquot ſuperio- femoris, & penis, à pubis oſſe natos uſculos, atque ad femoris cutim in in- ine.

QVARTVS omnium eſt craßißimus, ngißimus, durißimus, ſiccißimus in- to corpore, ex oßis ſacri quatuor pari- us conflatus, qui proſpicit cuti femo- s, eiuſdem aliquot muſculis, uti & ti- æ atque pedis.

Truncus verò ille magnus sub sinu posteriore genu sive poplite *dividitur* in ramum externum & internum.

Externus ad poplitem, pedis exterio musculos peronæos, & externum m leolum vergit.

Interior & major secundum tibiam musculos pedum & digitorum, mal lum internum, pollicem & plantam digitis singulis duos largitur sur los.

Quocirca ferè omnes nervi, qui in gam tibiam, & totum pedem mino abeunt, ab hoc solo crurali maximo nervo enascuntur.

LIBELLUS IV & Vltimus

De Oſsibus.

Vbi ſimul

E CARTILAGINIbus & ligamentis.



OSTEOLOGIAM tandem ultimo loco, compendioſè, uti hactenus alia, explanabimus.

Ultimo verò loco, quia notis & ſeparatis omnibus aliis OSSA mumin conſpectum venientia examinare poſſumus, cum quibus Conjungimus doctrinam de CARTIAGINIBUS & LIGAMENTIS,

1. Ob ſubſtantiæ ſimilitudinem. Proximè enim ad ſe invicem accedunt tres hæ artes ſimilares: OS, CARTILAGO, LIAMENTUM, ut ratione minoris & maris tantum inter ſe differre videantur. ſt enim *os* duriſſimum, *cartilago* aulò mollior, quæ in os tamen abire oteſt, uti in infantum tenellis oſsibus idere eſt, quæ initio cartilaginea ſunt.

Ratio ordinis

Cur ultimò de oſsibus agatur

Cur cum oſsibus de cartilag. & ligam. agatur.

Ligamentum cartilagine adhuc mollit est, quod & ipsum aliquando in os abi ut in decrepitis. Hinc eandem multi tri buunt materiam ossi, cartilagini, liga mento; imò & tendini.

2. Ob loci vicinitatem. Os enim cartilago & ligamentum ut plurimu se invicem comitantur, simulque rep riuntur conjuncta. Nam ligamentis al gantur ossa, quæ ubi alligantur, circa c pita cartilagineâ crustâ ceu operculo o ducuntur.

CAPUT I.

DE OSSIBUS IN genere.

OSSIUM natura de facili innotesc si eorum *caussas* & *accidentia* ordi proponamus.

Materia ex quâ in utero generantur o sa, Hippocrati est excrementum terreu cum pinguedine & humiditate adju ctâ. Aristoteli item excrementum sem nale: Galeno crassior & durior pars s minis exsiccata.

Quædam verò ossa perfectè genera tur in utero, ut auditoria, quæ minim quædam imperfectè, ut dentes & relic

na omnia, in quibus aliquid deest, vel
ocessus, vel appendix &c.
Deinde alia omnia ossa præter dentes
tam crescendi metam habent: den-
verò semper crescunt, siquidem op-
sito ablato alter oppositus fit longior:
od fieri natura voluit, quia in attritu
orum semper imminuuntur.
Materia nutriens remota putatur san-
inis pars crassior, terrestrior, & veluti
crementitia per venas influens in me-
llam, ubi in cavernis osium excoqua-
r. Hinc in istis cavitatibus osium ani-
lium nuper natorum medulla adhuc
nenta est.
Proxima statuitur Hippocrati & Ga-
no medulla in osibus contenta (qui-
s contrarius est Aristoteles, aliique
ripatetici, qui medullam excremen-
m potiùs osium esse volunt) sicut in
rtilaginibus mucosum quod circum-
nditur, proxima est nutriens materia;
ligamentis, membranis & nervis len-
s ille humor inspersus.
EFFICIENS est vis osifica, seu vis
sita calore adjuvante agens.
FORMA osis, est anima, cum toto.
nde ossa mortuorum non sunt ossa, nisi
quivocè. *Accidentia* osium sunt figu-

Medulla an ossium sit alimentum, an excrementũ.

ræ variæ, ſoliditas, robur &c. de quibu
poſteà.

FINIS vel *uſus.*

1. Eſſe fundamenta vel ſuſtentacul
totius corporis, ſicut columnæ vel fu
damenta in ædibus.

2. Eſſe partibus nonnullis loco mur
menti, quẽadmodum calvaria munit c
rebrum.

Reptilia cur ſerpant

3. Progreſſioni inſervire, quod liqu
in cruribus. Hinc ſerpentes, vermes
alia reptilia, quæ cruribus carent, ſerp
coguntur.

4. Privati ſunt uſus variorum oſſiu
nonnulli, de quibus in ſpeciali oſſiu
hiſtoriâ.

Situs oſſium eſt profundior, quia f
damenta ſunt & ſtabilimenta corpor

Magnitudine variant, pro varietate
litatum. *Magna* ſunt oſſa, tibiæ, femo
brachii, ſcapulæ &c. *Parva* auditoria,
ſamoidea, dentes, oſſa carpi &c.

Cur oſſa plura in animali.

Numero plura ſunt, non unicum, ad
tuum varietatem; & ne uno læſo ſta
totum lædatur.

Monſtroſum autem eſt, hominem
ſci *ἀνόστεον*, abſque oſsibus, cuiuſn
puelluli meminit Hippocrates, ma
tudine quatuor digitorum, ſed non
viventis. N

Numerus verò omnium oſsium non idem in omnibus. Nam in pueris pluunt, quæ paulatim coaleſcunt, & inciora abeunt. Alii ſeorſim epiphyſes merare poſſunt, & ita numerum manum conflare. Alii omittere poſſunt amoidea, aliaque parva, aut quæ ras reperiuntur, ut in arteriis Carotidis: & ita facit Archangelus tantũ 249. merans: Alii communiter 304: Alii ,quot unius anni dies.

Figurâ variant. Alia enim ſunt rotun, plana, acuta, obtuſa &c. ut in ſpecie tetur.

Color in naturaliter conſtitutis eſt candus, cum minimo rubore admiſtus.

Cinguntur extrinſecùs, (non intrinſes) perioſteo omnia oſſa, exceptis denbus & oſsibus ſeſamoideis, atque ſedis reliquorum oſsium, quibus mutuò iculantur. Et perioſteum exquiſitè ſen-: ipſa verò oſſa ſenſu tactus carent, exptis dentibus, quibus ſenſum aliquem buere poſſumus, cum ſentiant aerem l aquam frigidiſsimam. *Perioſteum ſentit, non oſſa. Dentium ſenſus.*

Connexio oſsium varia eſt. Dicitur aum mutua omnium oſsium cohœrentia ræcis σκέλετον, quaſi exſiccatum cadaer, ἀπὸ τοῦ σκέλλειν ab exſiccatione.

Connexio vel articulatio ossium quotup. Galeno. Et hæc cohærentia vel connexio Ga-leno fit vel κα[?]' ἄρθρον vel articulum se-articulatione, vel κτ' σύμφυσιν seu co-lescentiam.

Ἄρθρον facit duplicem; διάρθρωσιν s-ve perarticulationem; ut sunt ἐνάρθρω-σις, ἀρθρωδία & γύγγλυμος: vel συνάρ-θρωσιν, ut vult esse suturam, harmon-am & Gomphosin.

σύμφυσις porrò statuitur vel sine m-dio, vel per medium.

Divisio connexionum ossium Autoris. Sed nos ita dividimus ossium conn-xiones:

Ossa connectuntur vel per *articulati-nem* vel per σύμφυσιν.

Articulatio quid. *Articulatio* cum motu est, eoque v-*obscuro* (quam alii vocant neutram s-dubiam articulationem) ut est costaru-cum vertebris, item ossium carpi & p-dii; *vel evidenti* laxo & manifesto, dicitu-que

Eius species tres. διάρθρωσις, cuius tres species:

Enarthrosis I. Ἐνάρθρωσις, inarticulatio est, ubi i-signis quantitas adest; tam cavitatis re-pientis, quam capitis ossis, quod reci-tur: ut in articulatione femoris cum Ischio.

Arthrodia II. Ἀρθρωδία, est ubi cavitas exci-ens est superficiaria, & capitulum, qu-

exci-

ipitur, depressum: ut est maxillæ in-
oris cum osse temporum.

γύγγλυμος, cum os idem excipit
cipitur, ut se invicem subintrent os- Ginglimos
ontigua. Fitque tripliciter.

Cum idem os ab unico osse
ipitur, quod vicissim excipit: ut fit in
humeri cum cubito.

Cum excipit unum, & excipitur ab
, ut fit in vertebris. Vertebra enim
edio sedens superiorem excipit, &
nferiore excipitur.

Jn modum rotæ: ut est vertebræ se-
dæ colli cum prima, ubi quasi circa
m unius vertebræ altera voluitur &
umrotatur.

r σύμφυσιν seu *coalitũ*, connexionem Simphysis quid.
um voco, quæ fit absq; motu, & duo
en ossia se invicem tangunt, vel ad se
tuò appropinquant, ut in prioribus.

Estque coalitus vel absque medio, vel Eius species
medium. absque medio.

bsque medio.

. ῥαφη, *sutura*, ut in ossibus capitis. Sutura.

. ἁρμονία, id est, compages ossium, Harmonia
lineam simplicem; rectam, obliquã
circularem: ut in ossibus maxillæ su-
ioris & nasi. Jta epiphyses ferè omnes
nectuntur.

3. γόμφωσις

Gomphosis 3. γόμφωσις, hoc est, conclavati[o] quando os ossi infigitur instar clavi, ut [in] dentibus videre licet.

Has tres species Galenus, & alii eum secuti, sub Synarthrosi, tanquam gene[re] complexi sunt.

Species per medium. *Per medium* fit triplex etiam coalitu[s] intercedente triplici corpore:

Synchondrosis. 1. *Cartilagine*, & dicitur συγχόνδρωσ[ις] ut in ossibus maxillæ inferioris, & o[ssi]bus pubis;

Synneurosis. 2. *Ligamento*, & dicitur συννεύρωσ[ις] Exemplum in osse coxendicis cum [fe]more.

Syssarcosis. 3. *Carne* vel musculo, & dicitur σ[υσ]σάρκωσις quasi concarnatio, ut in o[sse] hyoide cum scapulâ.

Substantia ossium dura est; sed no[n] cum ariditate in naturaliter constitut[is,] verum cum pinguedine splendesc[en]te.

Ossa fracta quæ melius coalescant. *Duricies* hæc quò minor, eò melius [os]sa fracta coalescere possunt, & unitio[nem] recipere.

Callus quid, *At* in adultis non verè coalescunt [...] regenerantur, sed interventu alterius [sub]stantiæ ceu glutinis agglutinantur, qu[am] *callum* vocant: callus verò aliquando [...] venit præter naturam, etiam ex multâ [ali]menti copiâ & malâ nutritione; fien[...]

quan[...]

ndo callo osseo ita agglutinātur tres
eriores colli vertebræ, ut una videa-
r: aut quando prima vertebra calvariæ
tinatūr:atq; ij annuere & renuere ne-
unt.
ricies major est in nōnullis osſibus,ut
toris &c. Alia verò ossa molliora ſunt,
os ſpōgiosū,digitorū ossa extrema &c.
Partes oßium ſunt ſolidæ vel cavæ.
Cavitates aut *intus* adſunt,ubi medulla,
e tamen cavitates non ubiq; conſpi-
e, vel *extra* ad articulationem, quæ ſi
fundæ ſunt,dicuntur κοτύλαι, vel κο-
λίδες, (non κοτυληδόνες) item aceta-
la. Cotyle enim antiquis fuit menſura
uidorum, vel hemina, aliis poculi ge-
s. Si *ſuperficiales* ſunt ſinus, dicuntur
ῆναι καὶ γληνοειδεῖς, à forma oculariū
uum, qui clauſis palpebris apparent.
Partes oſsium *ſolidæ* ſunt tres.
Prima & pręcipua *os* dicitur,eſtq; pars
riſsima,& in medio locari ſolet.
Secunda Græcis ἀπόφυσις dicitur,
cant item προβολὴν, ἐκφύσησιν &c. La-
is dicitur *proceſſus*,productio, proiectu-
extuberantia &c. eſt pars oſsis non cō-
ua,ut epiphyſis, ſed continua, protu-
rans ultra planam ſuperficiem: quales
ltæ ſunt in vertebris dorſi, item ma-
la inferiore.

Vſus

Vsus præcipuus est ad partium, ut mu-
sculorum, ortus atque insertiones.

TERTIA ἐπίφυσις, seu appendix, ad-
nascentia, additamentum, est os ossi ad-
natum, per contiguitatem simplicem &
immediatam, quamvis non adeò pla-
superficie, sed nonnihil mutuò capitu-
sinuumque ingressu instar ginglymi, lic-
absque motu.

Substantia ἐπιφύσεων est rara & lax-
primo ortu fere cartilaginosa; sed ind-
ratur in adultis, atque in os abit: imm-
in senioribus adeo unitur ἐπίφυσις cu-
osse, ac si unum continuum os esset.

Extremitatibus ἐπιφύσεων *cartila-*
adponitur.

Sed non omnibus ossibus datæ su-
hæ adnascentiæ: variæ tamen rep-
riuntur; ut in scapula, in osse tibiæ
fibulæ utrinque videlicet ad genu & p-
dem &c. *Item* dens secundæ vertebr-
rotator magnus, styloides appendic-
epiphyses sunt.

Vsus ἐπιφύσεων.

1. In medullosis ossibus esse instar op-
culorum, ne effluat medulla.

2. Ad firmitatem. Nam firmior est b-
sis, quæ latior & amplior.

3. Vt ex his ligamenta oriantur in-
ri-

Apophyses dicuntur alicubi *capita*, alibi *cervices*, alicubi *tubercula*, alibi *spinæ*, ibi *mucrones*. Partes verò ad sinuum orin instar labrorum prominentes, & sique profunditatem augentes, dicuntur *supercilia* & *labra*.

CAPUT II.

DE CARTILAGINIbus in genere.

CARTILAGINES post ossa sunt partes similares durissimæ, & ferè eiusdem cum ossibus naturæ: nam quæ animalia ossibus carent, illis cartilago ossium vicem gerit, inquit Aristoteles.

Differunt tamen, quod molliores sint ossibus, ligamentis verò duriores: Et licet cartilagines plurimæ in ossa processu temporis convertantur, non tamen omnes, ut ensiformis, pubis, spinarum dorsi, narium & aurium: quæ tamen aliquando in senibus ossificantur. Deinde cartilago est absque medulla, absq; cavitatibus & cavernulis.

Efficiens est vis χονδροποιητικὴ cartilaginifica.

Materia eadem eſt Ariſtoteli quæ o-
um, à quibus differre vult tantum ſecu-
dum magis & minus. Galeno eſt ſemi-
pars terrea, ſed humida ſimul, moll-
partim viſcoſa & glutinoſa, partim pi-
guis; ſed magis viſcoſa quàm pinguis.

Vſus.

I. Et primarius eſt, motum faciliore-
reddere in juncturis, & diuturniorem-
dum partes oſsium ſubungit, ne attri-
lædantur mutuo. Hinc in quibuſdam ſa-
ticulis reperiuntur cartilagines inc-
ſtantes duo oſſa inter ſe articulata.

II. Partes ab injuriis externis tue-
Non enim facilè contunduntur aut ru-
puntur, ſiquidem duræ ſunt & friabile-
nec facilè contunduntur aut inciduntu-
quemadmodum molles & carnoſæ pa-
tes. Hinc narium & aurium extrema ca-
tilaginea ſunt. Hinc ſterno & coſtis ca-
tilagines apponuntur, ad defenſionem-
cordis & pulmonum, atque cartilago e-
ſiformis ad diaphragmatis orisque ve-
triculi tutelam.

3. Connexionem facere oſſium συ-
χόνδρωσιν dictam.

4. Partes prominentes efficere, vel c-
vas formare; ut liquet in auribus, na-
bus, larynge & tracheâ.

5. C

5. Cavitates explere, præſertim in ar-
ulis, ut patet in genu.
6. Operculi operam præſtare, ut in e-
lottide.
7. Loco fulcri aliquid ſuſtentare,ut fa-
nt cartilagines palpebrarum, quibus
i infiguntur.
Situs eſt varius, nam in diverſis parti-
s reperiuntur cartilagines,in palpebris,
ſo,aure,larynge,trachea, ſpina, thora-
auriculis, de quibus ſingulis ſuo lo-

Magnitudo itidem variat: ſic &
Figuræ diverſæ ſunt,ut annularis,ſcuti-
rmis, enſiformis &c.
Connexio. *Aliæ* cartilagines per ſe
nſtituunt partes, ut naſi, Xyphoidis,
ccyx: aliæ connaſcuntur oſſibus, quæ
nnectunt vel absque alio medio, ut in
ibus pubis & ſterni, vel interjectu cō-
nium ligamentorum, ut in connexio-
per *διάρθρωσιν*.
Subſtantiâ aliæ duriores ſunt, ut quæ
eæ evadunt cum tempore, aliæ mol-
res articulos colligantes, & ligamen-
rum naturam ferè referentes, unde
νδροσυνδεσμὲς vocitant.

Quamvis autem dura sit substan[tia] tamen flexilis est & lenta; quia minus [ri]gida siccaque quàm os, deinde muc[osi]tatem circumfusam habet.

Cartilagines nō sentiunt. Estque hæc substantia sensus exp[ers] quia nervorum & membranarum c[on]sortium non agnoscit. Nec sentire de[be]bat, ne in motu, quando invicem [ter]duntur cartilagines; dolor caus[are]tur.

Reliqua cum ossibus conveniunt.

CAPVT III.

DE LIGAMENTIS in genere.

Appellationes. LIGAMENTVM vel *vinculum* Gr[æcis] σύνδεσμος dicitur. Antiqui ut H[ippocrates] Aristoteles & alicubi etiam Galenus [vo]carunt *nervum*, item *nervum colliga[ntem]* quia figurâ & colore nervum ment[itur] & alioquin latè ligamenti vox t[ribui] potest cuivis parti, quæ plures colli[gat]. Item ligamentum Galeno dicitur [prin]cipium musculi, cuius pars in tend[inem] abire putatur. Hæ omnes impropriæ accepriones. Propriè dictum ligam[en]tum jam explicabitur.

Efficiens est vis ligamentifica.

Materia eſt ſeminis pars lenta & tenax.
Vſus: Corporis partes, præſertim oſſa
ar funiculi mutuò colligare, & ita cu-
dire; in capite, thorace, dorſo & artu-
, ne fiat luxatio.

Ratione tenaciſsimæ adhœſionis di-
ar ligamentum *oriri* (cum aliàs ex ſe-
ne naſcatur) ab oſſe primariò, aliàs ex
tilagine, oſſe cartilaginoſo vel mem-
ana: & *inſeri* dicitur in os , cartilagi-
m, muſculum vel partem aliquam.
it ſi mavis, inter oſſa naſcuntur liga-
enta, vel in oſsibus.

Situs. Alia intrinſecùs ſunt inter oſſa, ut
amenta cartilaginea dicta, quæ craſſa
ferè rotunda; alia extrinſecùs oſsibus
volvuntur, quæ tenuia & membrano-

Figurá alia ſunt latiora, quæ membra-
ſa vocant Anatomici, ut modò di-
um, alia longiora, quæ nervoſa. Atq;
vocant ob ſimilitudinem, non quòd
amentum membranoſum ſit aut ner-
ſum. Sic membranoſa dicuntur la-
& tenuia, quæ articulos cingunt, item
æ tendinibus muſculisque obvolvun-
r.

Substantia est solida, alba, exsang-
cartilagine mollior, sed durior ne-
membranisque: est enim quasi me-
inter cartilaginem & nervum.

Est absque cavitate, sensu & mo-
Absque sensu esse debebat: ne perpe-
doleret in motibus; cū aliquādo long-
vel breviora reddantur ligamenta, id-
contrahantur & extendantur,

Nam substantia hæc divisibilis est
fibras, teste experientia & ipso Gale-
sensibiles, hoc est, sensu conspicuas.

Est verò hæc substantia alibi *mollior*
membranosior, ut in omnibus ferè
gamentis, quæ articulos in orbem a-
plectuntur; & in his mollior circa
meri articulum quàm circa coxendici-
adhuc mollior, ubi ambit digitorum
termedia. Alibi verò est substantia *dur-*
& quasi ex parte cartilaginea, unde et-
dicuntur ibi ligamenta cartilaginea, s-
que illa, quæ inter ossa latent, ut quę a-
ex femoris capite in articulum
coxendicis.

CAP

CAPUT IV.

DE CRANIO IN genere.

Divisimus omnia *ossa* sceleti, in CAPUT, TRUNCUM, & ARTUS; [...]vero in *manus* & *pedes*. — *Divisio sceleti.*

[...]ompages ossium capitis dicitur CRA[...]M, quod sit veluti κράνος, galea, aliis [...] & calvaria.

[...]*us* & *magnitudo* sequuntur cerebrum.

[...]*gura* alia est naturalis, alia non natu[...]uti vocant, vel magis deprava[...]

[...]*aturalis* figura *rotunda* est, ut capax [...]ed nonnihil *oblonga* anteriùs & po[...]ùs, ubi protuberat, ut cerebrum & [...]bellum contineat; ad latera utrin[...]compressa, sed magis anteriora ver[...]; unde pars postica capitis capacior

[...]*igura depravata* & non naturalis mul[...]ex est. — *Figuræ Capitis depravatæ. 12.*

I. Quando deest anterior capitis pro[...]erantia sive projectura; & tales ho[...]es putantur insulsi & amentes ob in[...]am cerebri, quod anteriore parte esse [...]et copiosius.

II. Quado posterior desideratur.
III. Cum utraque deficit, & fit figu[ra] rotunda. Atque has tres figuras deprav[a]tas agnoscit Hippocrates.

Quartam figuram addit Galenus, qua[m] fingi posse putat, sed non dari, cum lo[n]gitudo in latitudinem mutatur. Vesal[i]us verò Venetiis & Bononiæ se talem observasse asserit.

Quinta addi potest etiam ex Hippocr[a]te, acuminata, vel figura ovalis, quan[do] caput in acutum superiùs ascendi[t] quàm figuram apud quasdam gentes [æ]stimationis & generositatis locum o[b]tinuisse monet Hippocrates, fieriq[ue] potest ab obstetricibus, quando fasciâ c[a]put in acutum comprimunt, & ita co[n]servant; & tandem natura talia cap[i]ta à parentibus in liberos transfert. E[t] talis etiam figura capitum hodie in no[n]nullis regionibus frequentior est quà[m] aliis.

Aliæ capitis figuræ secundum Autorem. Sed jam adjiciemus alias figuras, quas [in] multis craniis observavimus, præsertim in Italiâ.

VI. Cum pars lateralis dextra prot[u]berat.

VII. Cum pars lateralis sinistra prom[i]net.

VIII. Cu

.III. Cum anterioris projecturæ pars xtra deest, & sinistra admodum pro-ninet, magis vel minùs.

. Cum pars sinistra non conspicitur nterioris protuberantiæ, prominente rte dextra.

. Cum posterioris projecturæ pars xtra deest.

I. Cum sinistra.

Atque ita in universum *duodecim figu-s* capitis constituo: unam *naturalem*, & ndecim *depravatas*.

Substantia Cranii ossea est, ad securita-m cerebri mollis. Sed in nuper natis ollior est, alicubi cartilaginosa & mem ranosa, præsertim circa suturas, & ma-is in mediâ atque supremâ regione ca-itis: & hæc omnia ob partum facilio-em, ut nonnihil compressioni cedat. ed est substantia cranii

1. Crassa, non tenuis, ut fortiùs exter-is injuriis resistat.

2. Rara, non densa 1. ne nimis ponde-et 2. Ut succum pro alimẽto contineat. . Ut exhalare queant vapores.

Constat verò hæc cranii substantia ex *luplici tabulato*, pariete, squamâ, laminâ eu tabulâ. Alii *diploas* vocant: Et utraque hæc lamina exteriùs & interiùs fere po-

lita est, lævis atque densa. Hinc apparet crassicies calvariæ, cum ubique ferè duplex sit.

Dico ferè, quod alii non animadvertunt: nam in quibusdam locis cranium est simplex, tenue & pellucidum, absque meditullio. Vnde falluntur Chirurgi nonnulli, qui in abstractione laminæ primæ putant tam diu secandum & pungendum, donec sanguis exeat. Externam laminam aliquando lues Venerea exedit.

Error Chirurgorum.

Raritas verò cranii apparet ex *media substantia* inter utramque laminam, quam *meditullium* vocant. Hæc, inquam, substantia rara est, laxa, venulasque recipiens: quod & Hippocrates agnovit.

Superficies cranii externa est vel interna.

Externa superior lævis est & æqualis; inferior vel basis, aspera & inæqualis, ob appendices & processus varios.

Interna superior concava æqualis est, nisi quod inscriptiones habet venarum, & aliquot sinus, quibus dura mater innascitur: Inferior maximè inæqualis est ob varias protuberantias.

Vbiq; verò per cranium *foramina* crebra sunt, exigua & inordinatè disposita

pe

per quæ *venulæ* & *arteriolæ* transeunt ad cavitatem ossium interiorem, & duram meningem. Aliquando tamen desunt.

Tandem, ut ad partes cranii veniamus, sciendum non ex unico osse constare calvariam, ne ex uno vulnere frangatur, sed ex pluribus; quæ per *suturas* connectuntur, de quibus sequenti capite. *Cranium ex pluribus ossibus constatum.*

Suntque alia ossa cranii, alia maxillæ.

Cranii *ossa* in adultis sunt *octo*, quorum *duo communia* sunt cranio cum maxillâ superiore, nempe cuneiforme & spongiosum; *Sex* verò *propria* sunt ossa, quæ cranii scutellam constituunt: Unum *frontis* (in recens natis duo) duo *sincipitis*, unum *occipitis* (infanti quatuor) duo *temporum*. Et latent in meatibus auditoriis alia *sex ossa*, utrinque tria parva: *malleus, incus*, & *stapes*.

Atque ita *quatuordecim* fiunt *ossa cranii*.

Usus Cranii.

I. Esse domicilium & propugnaculum cerebri aliàs mollioris.

II. Ut per illud vapores transpirent.

Ad illud facit crassicies & duricies; ad hoc raritas unà cum suturis.

CAPUT

CAPUT V.

DE SUTURIS Cranii.

Caput sine suturis.

SUTURA est connexionis species, im-
itans compagem duarum serrarum,
vel vestium ex pluribus pannis laceri
compositionem.

Tales in humano capite plures sunt;
rarò enim absque omni suturâ reperitu
caput, quale visum refert Aristoteles, &
hodie Helmstadii atque in Francorum
monasterio Heilbrunnensi tale mon-
stratur.

Atque eiusmodi homines externis in-
juriis caput non ita obnoxium habent, a
internis maximè, cum transpiratio sit
difficilior.

Aliquando diuturnitate & siccitat
in senibus ita coalescunt suturæ, ut vi
adpareant; cum in junioribus interim
manifestiùs videantur. Aliquando coro
nalis sola obliterata observatur; non ve-
rò facile abolitæ temporales deprehen-
duntur, nisi omnes reliquæ priùs peri
rint.

Error Aristotelis.

Numerus & *situs* suturarum idem est i
fœminâ atque in mare, contrà quàm pu
tavit Aristoteles; neque mutatur pro ra
tion

ne figurarum, ut voluêre Hipp. & Ga-
enus; nisi rarissimè.

Suturæ propriæ ossa nimirum cranii in-
tem connectentes, aliæ dicuntur veræ
propriæ, aliæ mendosæ & spuriæ.

Veræ dicuntur, quæ pectinatim coeunt,
more dentatæ serræ.

Spuriæ squammarum modo & imbri-
cim agglutinantur; unde dicuntur
amosæ conglutinationes, & magis
mmissuræ dici possunt, cum & ad
rmoniam magis accedant, quam ad
turam.

Veræ tres sunt.

Anterior est, & dicitur coronalis 1. Coronalis sutura cur ita dicta.
uod antiqui ea capitis parte coronas
staverint. 2. Quia coronæ vel circulo
quomodo similis apparet:

Nam à temporibus utrinque ascendit
r transversum ad summum capitis. A-
bibus arcualis dicitur hæc sutura & pup-
s.

Usus est connectere os frontis cum os-
bus sicipitis, adeoq; ab invicem distin-
uere.

I. Huic opposita posterior est, & in
ccipite: dicitur λαμβδοειδὴς à figurâ
ræcæ literæ Λ, aliis υψιλοειδὴς, item
oræ sutura.

Hæc

Hæc à basi occipitis ad utramque au-
rem obliquè ascendit, & in angulum
coit. Aliquando cum occiput amplu
est, vel aliàs, transversà suturà dividitu
simplici vel geminà: aliquando dupl
vel triplex sutura est, ac si trigonus m
jor unum minorem, vel duos minor
contineret: ubi ita comprehensa dicu
tur ossicula triangularia, in epilepsia co
mendata.

Ossa triangularia Cranij.

Vsus huius suturæ est, os occipitis d
stinguere à temporum & sincipitis ossi
bus.

III. Jnter has media est, *sagittalis* d
cta, quia rectà vel per rectam lineam i
star sagittæ projicitur per longitudine
capitis inter coronalem & lambdoid
am.

Aliquando per coronalis medium
frontem medium pergit usq; ad nasum
præsertim in infantibus: in quibusdam
etiam ossis occipitis partem secat.

Dicitur sutura hæc *virgata*, item &
cta.

Vsus duo sincipitis ossa dividere & c
jungere.

Cur squamarũ modò sint quædã suturæ.

Duæ mendosæ communiter statuunt
quæ *squamosæ corticales* & *temporales* d
solent, quia temporum ossa circumsc
bu

nt. Debuit autem fieri hæc connexio
ear squammarum, quia ossa tempo-
n parte inferiore crassissima nimis
nderassent, nisi superiùs sensim atte-
ita fuissent, & ossibus sincipitis pau-
m instar squamarum attenuatis jun-

Cœterùm plures ubique in calvariâ
s reperiuntur spuriæ suturæ, item
moniæ variæ, ubi ossa invicem con-
tuntur.

sus suturarum.

Ad liberam fuliginum transspiratio-
n. Hinc Hippocrates pronunciat il-
homines esse sanioris capitis, qui plu-
nas suturas habent; & qui capita ha-
it absque suturis, Cephalæâ infestan-

Suturarũ numerus bonus.

Vt iis dura mater suspendatur & al-
tur, ne interiores cerebri partes cõ-
nantur.

Vt eadem dura mater emittat
ibras pro pericranio & periosteo con-
nendis.

Vt vasa alia intrò, alia foràs exci-
t, pro partium nutritione & vitâ: quæ
a Fallopius venas puppis vocat.

Ne unius ossis fractura alteri com-
nicetur.

VII. Vt

VII. Ut topica exteriùs applicata fac-liùs penetrent.

CAPVT VI.

DE OSSIBVS CRAnii propriis in specie.

PRIMUM os est OS FRONTIS, a- coronale, inverecundum, os puppis: qu-

Figuram habet imperfectè circu-rem; perfectiùs nimirum, ubi sutura ronali circũscribitur, imperfectiùs ju- oculorum sedem.

Substantiam habet tenuiorem quàm occipitis, crassiorem quàm ossa sinc-tis.

Duplex est in recens natis, suturâ gittali distinctum.

Ad nasi summum supra supercilia sunt CAVITATES vel sinus amp-mi (sed non adsunt 1. in puellulis u- ad annum: 2. In quibus facies est de- sa & sima. 3. in quibus frons est di- ut plurimum gemini inter utrumq; bulatum, interdum *membrana* viridi cincti & separati, corpus quoddam i- liusculum & medullosum continen-

habet hi sinus *foramina*, quæ desinunt narium amplitudinem, & aliud quod cranium desinit, suprà septum ossis ngiosi, quo olfactus organa distinuntur.

sus harum cavitatum.

. Ad canoram reddendam vocem; a sinus hi in ijs, qui malè loquuntur, n reperiuntur.

. Aliis, ut in iis elaboretur aer ad anilis spiritus generationem.

. Ut aerem odorum vehiculum per es attractum contineant, unde ad oltus organa sensim transeat, & ad cerum, quod alteret, & mutatum ad tum naturalem reducat. Unde odor pè per integrum diem in narium summitate persentitur.

4. Aliis, ut ibi colligantur excremenon modò crassa, sed etiam aquea, quæ glandulam lachrymalem delata larymas efficiant.

5. Alii volunt materiam medullosam bi contentam foramen Canthi majooculi transire, oculumque humectare lubricare, ut moveatur faciliùs.

Processus habet hoc os: Unum ad oculi nthum majorem; alterum ad minon, pro orbitæ parte superiore constituda.

Foramina tria habet; unum interiùs, ... quo suprà, quod in cranium desinit: ... exteriùs, ad superciliorum medium, ... nervorum ad frontem transitu.

SECVNDVM & TERTI... sunt duo OSSA SINCIPITIS ... *verticis*, aliis *parietalia*, *arcualia*, ... *valia*, rationis seu *cogitationis* Gr... βρέγματος ὄστα, quia sub ipsis cereb... humidissimum & mollissimum est... tum.

Figurâ sunt quadrilatera.

Vulnera sincipitis Cur lethalia. *Substantia* rarior & infirmior quàm ... liorum, quia caput hac parte plurim... diget evaporatione: unde vulnera ... pitis lethalia.

In infantibus (hominum non br... rum) pars ea, quæ ad commissuram ... ronalis & sagittalis est, membrano... peritur & mollis, & ultimò inter os... pitis, in os induratur; Aristoteli qu... vocem articulatam edere puer inc... Hinc eo loci in pueris hiatus seu ... observatur, aliis *fontanella* dicta & ... pulsatilis, ubi quoque cauteria in ... ratis catharris inurere consueven... Hanc partem in adultis membran... ut in infantibus, necdum osseam fa... semel tantum & quidem in viro qu... genario observavi.

avitates intus superficiales adsunt, & insecus foramina exigua.

QVARTVM os OCCIPITIS, *basilare*, os *proræ*, os *memoriæ*, os *pixi*-Græcis ἰνίον; totam ferè posticam & -rnam calvariæ partem constituit.

Quod in adultis communiter *unicum*, -ùs duplex vel triplex, in pueris com-riter ex quatuor ossibus, rariùs ex -ıque constat.

Figura est trianguli sphærici.

Substantia est crassissima omnium & -issima (quia ibi situs est Ventri-us nobilis, & ibi quasi à fonte nervi -ntur) præsertim ad basin cranii, ni-d latera magni foraminis, ubi tenuis-a est (quare rectè dixit Aristoteles, hu-respectu hoc os esse tenuissimum, -od Columbus taxat) ideò ad tutelam eius medio *prominentia* oblonga est. *Columbus immeritò Aristot. taxat.*

Foramina quinque habet, unum maxi-m prope primam vertebram, per -od egreditur medulla oblongata; re-ia minora, ad nervorum egressum, venarum atque arteriarum ingressum. *Sinús* habet novem, interiùs septem, -eriùs duos.

Processus habet anteriùs ad basin du-atos (in pueris sunt epiphyses) -tilagine tectos, interiùs magis

eminentes, in primæ vertebræ sinus a... capitis motum insertos. *Alius* processu... parvus est posteriùs vertebræ primæ jun... ctus.

Os triangulare in canibus.

In canum occipite aliud *os* est inte... cerebrum & cerebellum, quod *triangu*... *lare*.

QUINTUM & SEXTUM sunt OSS... TEMPORUM, ad aures, aliis ossa *lapid*... *sa, petrosa, saxea, squamiformia, mendos*... item aliis *parietalia*, & *arcualia*.

Figura eorum inæqualis est (magis ... men circularis quàm trilatera) ob su... stantiam multiplicem, quæ est instar ... pium & inæqualium asperitatum ; un... etiam dicuntur, ossa petrosa. Sed pa... superiore paulatim attenuantur, ut tra... pareant, ubi musculis temporalibus ... dunt, & ossibus sincipitis squamaru... istar committuntur.

Foramina habent externa sex, inte... duo. Primum externum amplum ... videlicet meatus auditorius ; reliqua ... igua, pro transitu vasorum.

Sinus duos. Exterior cartilagine ob... ctus maxillam inferiorem recipit. Int... or oblongus, ossi occipitis communis...

Appendicem habet quodlibet acuta... oblongam & gracilem, unde *Styl*...

dici...

...tur, *Belenoides*, *Graphioides*, *plectrum* ... Levi occaſiòne abrumpitur, unde ... in omnibus calvariis, præſertim è ... effoſsis adeſt. In adultis oſſea eſt. in ... ntibus cartilaginea. Nonnihil cur... r, ut calcar galli.

...roceſſus tres.

... *Externus* eſt & obtuſus, craſsus, bre... & cavernoſus, *mammillaris* dictus à ... ra.

... Etiam *externus* eſt oſsis jugalis por...

... s' enim JUGALE ſive zygomatis ... oculo ſitum, non eſt peculiare os, ſed ... uorum oſsium proceſsibus conſtitui... uno modò dicto, altero maxillæ, ... ſuturam obliquam commiſsis, ut fiat ... i pontis forma: cuius uſus, muſculi ... poralis tendinem tueri, cum alias eo ... calvaria ſit tenuis. *Os Iugale.*

... *Internus* in longum protuberans, in... *triplex cavitas* adeſt: *tympanum*, *laby...hus*, & *cochlea*, item oſsicula auditus. ... erò exterior meatus ante tympani ... mbranam adnumeretur, quatuor e... t cavitates meatus auditorii, licet Ve... s unius tantum cavernæ memine...

... Cavitas TYMPANUM ſeu *concha*, ... *pelvis*, Ariſtoteli *cochlea*, eſt ſtatim *Cavitates in oßibus petroſis.*

post membranulam tympani sita … qua aer congenitus, tria item ossic… ligamentum & musculi, fenestell… aquæ ductus: & ab hac cavitate ca… in palatum abit.

Fenestræ sunt duo parva foramina … hac cavitate: *unum ovale*, in medio c… tatis *anterius* & altius est, cui stapedis… sis incumbit, & magna ex parte clau… parte posteriore in cochleam se aperit … signi amplitudine, & conjungit se et… *foramini posteriori*, quod *humilius* est … homine minus atque angustius, & … in duos canales scinditur, squammâ … sea tenuissimâ divisos: uno cum fe… stellâ ovali cochleam petit, altero la… rinthum, & posterior quidem canalis … citur *aquæ ductus*, item *meatus cochle*… *tortuosus, cæcus, capreolaris*, ob tortuosi… ductum, per quem variè deducitur … nervi auditorii major cum arteriâ.

II. Rotunda & priori minor LAB… RINTHUS dicitur, & *fodina*, ob … rios anfractus: post fenestram ovalem … cavitate sequenti se jungit. Ab hac mu… viæ excurrũt, quas vocant *semicirculos* … *os* excavatos, vel *funiculos*, initio ampl… deinde sensim angustatos, tenui me… branulâ vestitos, ut soni acutiores fia…

sensim fracti in cere rum ascendant.
. COCHLEA dicitur, ob flexuo-
m circumgyrationem, aliis *cavitas co-
eata, buccinata, antrum buccinosum* &c.
um gyros tres vel quatuor se mutuò
cipientes habet, & tenuissima atque
olissima membranula succingitur.

CAPVT VII.

DE OSSIBVS AVditus.

SEquuntur sex alia ossa capitis, quæ minima, utrinque tria; AVDITVS SSICVLA, dicta à formâ: MALEVS, INCVS & STAPES, antiquis anè incognita, quorum duo priora inenit Iacobus Carpus, quem postea secu- Massa, Sylvius & Vesalius: hic verò à allopio monitus tertii tandem quoque eminit, cuius primus inventor est Inrassias; licet Eustachius & Columbus bi inventionem arrogent.

SITA sunt in cavitate prima seu conha.

Substantiam habent duram & densam, ntus cavam, ut leviora sint & medullam ro nutritione contineant, nullo periotio cinctam. In recens natis æquè perfeta sunt & magna atq; in adultis; licet nō a dura, sed magis humida: unde infantes

Connexio. Malleus processu suo pertina-citer adhæret membranæ tympani ultr medium, instar reflexæ caudæ, cuius ca-put incudis cavitati inarticulatur, par-vum habens processum, ut musculi ten-do applicetur.

Incus molarem dentem referens ma-leo subjacet, habens infernè duos pro-cessùs: unum breviorem, ossi squamo-innitentem, alterum longiorem sust-nentem verticem stapedis sive ossis tri-angularis, quod cochleæ insistit, dum b-si latiusculà fenestræ ovali immerg-tur.

Tria hæc ossicula *ligamento* tenuiss-mo *junguntur*, quod toti membranæ, nervus tympano bellico, circumtend-tur.

Usus ossiculorum est: Non quod invice-percussa strepitum edant, sed ut speci-soni excepta ad inferiora permeet, & a-rium excrementis via pateat. Nam stap-fenestram ovalem seu superiorem cla-dens, ab incude movetur (unde aperit-fenestra, ut species soni in nervum tr-jiciatur, & excrementa per canaliculu-cartilagineum repurgentur) incus à ma-leo, malleus à membranula tympani a-ris externi appulsu percussa (quæ ne r-

Auditus quomodo fiat.

miun-

m intropellatur, malleus propugna-
io est) quod dum fit, intro pellitur
,&gibba redditur, unde aer congeni-
afficitur: qui per cochleam errans
tit, ut nervi auditorii propagines so-
rum species per fenestellas delatas
ipiant, & cerebro subministrent. At-
ita malleus tantum intrò commove-
In recursu verò extrorsum movetur,
n membrana tympani, a musculo illo
nimo, à Casserio invento.

CAPUT VIII.

E OSSIBUS CAPI. & maxillæ superiori communibus, Cuneiformi & spongioso.

OS SPHOENOIDES seu CUNEIFORME dicitur à Cuneo, cujus
rmā referre volūt, antiquis πολύμωρ-
ον, *multiforme*, ob varios, quibus exa-
eratur, intus & extra processûs: aliis *os*
axillare, os *basilare*, os *colatorii*, os *palati*
cc.

Situm est in media basi capitis, & cere-
ro instar basis substernitur, ita ut omnia
erè capitis, & maxillæ superioris ossa
angat.

 Os

Os *unum* est in adultis : at primò c
sit ex quatuor postea unitis.

Processus varii sunt.

Exteriùs duo insignes ad palati lat
πτερυγοειδῆς *aliformes*, quia vesperti
num alis assimilantur, & sinu oblon
donantur.

Interiùs quatuor parvi sunt, utrinq
duo, habentes formam ephippii vel
læ turcicæ, diciturq; *sella sphœnoidis*. in c
processu quadrato & lato *sinus* est
glandula pituitaria excipienda.

Ad sellam *antrum* est foraminul
tum, ut aer inspiratus ad animalis nu
tionem elaboretur.

Foramina habet varia, pro tran
hinc inde vasorum.

OS SPONGOIDES, *spongio*
vel *spongiforme* in media frontis basi
tum, & narium cavitatem opplens. d
tur etiam ἠθμοειδὲς, *cribriforme* vel
brosum: quia

Pars eius *interior*, quâ capiti jungit
multis foraminibus, cribri instar, sed t
tuosis & anfractuosis, non rectis, pe
est; atque hæc pars propriè est dici
debet cribrosa.

Habet in medio *acutum processum, cris*
galli referentem, quo tanquam septo
terminatur hoc os in duas partes

c processui superiori *alius* infernè
ponitur nares distinguens, ubi pars os-
huius exterior est, quæ in narium ca-
ate extra calvariam continetur, rara
fungosa; ubi spongiosa propriè dicitur.
Habet & aliam partem planam, tenu-
, solidam & lævem, quà oculorum
bitæ committitur, cuius portiunculam
nstituit, non verò maxillæ superioris
rs est, ut voluit Vesalius.

Vsus partis spongiosæ est, inspiratum cū
loribus aerem alterare.

Vsus partis cribrosæ primarius est,

1. Ad aeris introitum pro spiritu ani-
ali generando.

2. Vt odorum species cum aere feran-
r ad processus mammillares, olfactus
rgana, quæ in hæc foramina desinunt.
nde in Coriza, obstructo hoc osse, pe-
t odoratus actio.

Secundarius usus est cerebri expurgatio.
Non enim tantùm per glandulam pitui-
triam ad palatum expurgatur pituita, sed
tillat etiam in os cribrosum atque nares,
si superiores dicti cerebri ventricu-
li nimia pituita affluant. Cæte-
rum præternaturalis
est hic fluxus.

CAPVT

CAPUT IX.

DE OSSIBUS MA-
xillæ in genere.

OSSA MAXILLÆ sunt fundame-
ta totius faciei, & supra os quide-
maxilla superior, infra *inferior*.

Maxilla superior quid. Superior enim, quam Celsus *malam* v-
cat, est faciei pars ossea, comprehe-
dens oculorum orbitæ partem inferi-
rem & laterales, nares, malas, palatum
& dentium superiorum ordinem.

Atque hæc maxilla in homine brev-
or & rotundior est, quàm in brutis, a-
venustatem; item immobilis, ut & in
animalibus, exceptis psittaco, & croc-
dilo fluviali:

Inferior. *Inferior* verò maxilla in homine aliis
animalibus sola mobilis est, except-
Crocodilo, quæ hanc cum ossibus tem-
porum adeò unitam habet, ut nullo mo-
do moveri queat; psittacus verò utram-
que movet.

Connexio est absque motu in maxill-
superiore, per suturam vel harmoniam
cum ossibus propriis multis, ex quibu-
conflatur, & aliis circumjectis ossibus
In inferiore per συγχώνδρωσιν, quæ in-
medi-

[...]gio mento est. Sed in adultis ita car[...]go in os mutatur, ut unicum os esse [...]eatur maxilla inferior, cùm antea ex [...]bus constiterit.

[I]n margine vel circuitu utriusque [ma]xillæ (Galenus hanc regionem vocat [...]τνίαν) *cavitates* occurrunt, quibus [den]tes infixi, quas Galenus βόθρια ap[pe]llat, Latini *alveolos*, *loculos*, *fossulas*, [...]*sepiola*, *mortariola*.

Hi alvei pro radicum dentium ratione [...]nt modò simplices, vel triplices: ali[qu]ando obliterantur & constringuntur, [de]ntibus cadentibus vel evulsis. Aliquan[do] renascuntur & excavantur novi, à no[vi]s dentibus exeuntibus. In senio non [ve]rò amissis dentibus alvei obliterantur, [&] circuitus acutiores facti, durique, in [...]nibus ad manducandum dentium vi[ce]m subeant.

CAPVT X.

[D]E OSSIBVS MAXIL-læ superioris propriis.

[O]SSA MAXILLÆ SUPERIORIS PROPRIA sunt *undecim*, [u]trinque quinque, & unum est sine [p]ari.

PRIMUM ferè triangulare, consti-tuit partem orbitæ oculi inferiorem Canthum minorem, partemq; ossis j galis & malæ.

Locus affe-ctus in ægilope.

SECUNDUM efficit Canthum ma-jorem, ubi foramē est in nares perviu cui adstat caruncula.

Hic fiunt abscessus, quos ægilop vocant, qui si imperitè tractentur au negligantur, ad os penetrant, unde fist læ lachrymales.

Est hoc os parvulum, & inter o maxillaria superiora minimum, tenu pellucidum, laxè hœrens, ut facilè fra gatur & deperdatur: undè rarò reperit in calvarijs è terra effossis.

TERTIUM maximum est, unde c stituuntur, palati maxima regio, & orb ta inferior magna, dentes continens. S nûs habet amplos, (& foramina, quæ v sa transmittunt) utrinq; & insignes, tu ad levitatem, tum ut medullam con neat pro nutritione ossium & superio dentium. Alijs ad producendam vocē. pueris primùm excavantur post ann aliquot, & tenui membranula succi guntur.

QUARTUM cum suo compari co stituit partem nasi eminentiorem osse

E

...t tenue, durum, ſolidum & quadrá-
...re.

Suntq; externa hæc duo naſi oſſa
...râ diviſa. Jnternè aſpera ſunt, ut re-
... annectantur naſi cartilagines.

Aliud interius os eſt (quod naſi ter-
...) adhærens proceſſui oſsis ſpongio-
...od *ſeptum narium*, quia nares diſtin-
... dicitur.

QUINTUM ad palati extremum, u-
...arium foramina ad fauces tendunt,
...m eſt. A ſe invicem diſtinguuntur
...râ palati mediâ, & efficiunt amplitu-
...s palati nariumq; partem poſticam.
...t tenuia, ſolida & lata.

His decem addit Columbus *unde-
...um* aratro ſimile, ſupra palatum inti-
...m & medium, partem imam narium
...ar ſepti diſcludens.

CAPVT XI.

DE MAXILLA Inferiore.

MAXILLA JNFERIOR in adultis
unico oſſe conſtat; in puerulis
ad

ad ſeptimum usque annum ex duob
per συγχώνδρωσιν junctis.

Figura eius eſt Græce literæ υ vel
eus.

Subſtantia eſt duriſsima & validiſsi
ut in mordendo & manducando pe
ret; intus cava, ubi medulla cont
tur pro nutritione ſui & dentium.

Foramina habet utrinque duo, qua
ſtar fiſtulæ continuè per maxillam
runtur, ita, ut ſetum inditum per un
& per alterum emiſſum, exire queat.

Aliud eſt *interius* poſterius & ma
intromittens partem nervorum n
dicti quinti paris, ad dentium radic
cum venulâ & arteriolâ.

Aliud eſt *exterius*, minus rotund
per quod dicti ingreſsi nervi propago
trà emittitur ad labrum inferius.

Aſperitates habet & *ſinus* varios, ob
ſculorum ortus & inſertiones.

Proceſſûs item utrinque binos, *co*
dictos, ſurſum delatos.

Vnus antrorſum fertur, latus & te
cuius cuſpis vel acuta pars di
κορώνη, in quam muſculi tempo
te

olo implantatur. Unde inferioris male luxatio Hippocrati lethalis.

Alter posterior *retrorsum* fertur, tuculum referens, & dicitur κονδιλω- habens capitulum cartilagineâ cru- obductum, sub quo cervix oblon-

Per hunc processum fit articulatio ı osse temporum, ubi adhuc alia *caro* *to* reponitur, inter sinum & capitu- cartilagineum, ad faciliorem mo- n. Obvolvit etiam hanc articulatio- n *ligamentum* membranosum com- ne.

CAPVT XII.

DE DENTIBVS IN GENERE.

ENTES quasi edentes, Græcis ὀδόν- τες quasi ἐδόντες dicuntur, suntq; proprie dicta, uti alia, dura & soli- lævia item & candida, ut alia ossa.

Habent aliqua peculiaria præ aliis bus, quæ tamen ideò non excludunt ab ossium numero. *Dentes ab aliis ossibus quomodo differant.*

1. Duriora sunt ossa quàm alia, ut iora etiam conterere possint; & la- ibus vix cedunt, nec facilè igne cre-

mari poſſunt, & cum Sarcophago intr
40 dies totum corpus abſumatur, den
tes immunes à læſione manent.

2. Nudi ſunt dentes, & abſq; peri
ſtio, nè inter manducandum doleant.

3. Et tamen ſentiunt, ſed mag
qualitates primas quàm ſecundas, & i
primis magis frigidum (unde hæm
dia ſive dentium ſtupor) quàm ca
dum, e contra quàm caro.

Dentis pars quæ ſentiat.

Sentit autem non totus dens per
ſed pars interior, mollior & magis m
dulloſa; cui obvolvitur alia durior
exterior; quæ non dolet, neq; ab ig
nec à ferro: ſicut in enſe ſub cort
chalybis duriſſimo medulla ferrea in
latet minùs dura, & ut cutis per cuti
lam non ſentientem ſentit, ſic pars in
ma per exteriorem, in quam intima
cum cava ſit, ingrediuntur nervuli m
les, & membranulæ ſuccingentes. H
monialis quædam Patavii dentem qu
habebat præ aliis longiſſimum cum
cari curaſſet; ad deformitatis cura
ſtatim convulſa & epileptica decidit
parte autem dentis abſectâ nervi v
gium apparebat.

4. Hinc ſecus quàm alia oſſa ner
intrà cavitatem admittunt.

5. L

5. Longiore tempore vitæ augen- ferè usq; ad extremum senium, quia elicet quotidiè minuuntur ex man- atione & attritione; sicut Dentes semper augeri.

Gutta cavat lapidem, non vi, sed sæ- cadendo. Quantùm ergò atterun- , tantùm rursum augescunt. Liquet inde: si dens aliquis decidat & non ascatur, oppositus tantò crescit lon- r, quantum spacium vacuum est pri- s dentis.

Hæc considerans Fallopius uti & od novi dentes nasci putentur, caden- us aliis, colligit vim formatricem in ntibus remanere vivificam, ad extre- m usq: senium.

GENERANTUR dentes *in utero*, t maxillarum generationem, in qua- et maxillâ duodecim: quatuor inci- ii, duo canini, sex maxillares: qui quamdiu in maxillis imperfecti latent rum enim est statim dentatum nasci antem) ne infans sugens papillam dat. Unde in abortu vel infantulo ntes exigui erui possunt. *In utero generari dentes.*

Erumpunt extrâ gingivas citiùs in ntis, quia citius solidiorem cibum ca- nt: in homine mense septimo vel se- s; & citiùs superiores, nonnullis citiùs eriores, & in his

Anteriores priùs: 1. Quia hi magis cuti ſunt.

2. Quia minores reliquis.

3. Quia os eâ parte eſt tenuius.

4. Quia horum major eſt neceſ tas, & ad vocis formationem, & ad borum diviſionem.

Dentientes cur ægreſcant.

Atque eo tempore quo erumpu dentes in infantulis, docet Hippoc tes oriri febres, convulſiones & a profluvia, maximè cum canini egre untur: quia dentes gingivas perfora tes, plus quàm ſtimuli in carne affligu tes,

Hi dentes habent SUBSTA TIAM oſſeam duram & cavam pa qua erumpunt, parte verò poſteri mollem, membranâ tenui & pelluci veſtitam.

Dentes iu-ntoribus cur & quãdo cadant.

Circa ſeptimum verò annum & cimum quartum *ſolent alij erumpere* (cidentibus prioribus) in utraq; maxi decem, quatuor inciſorii, duo canin & quatuor maxillares. Et priores cidunt quarto, quinto atque ſexto ann quia alveoli creſcunt & ampliantu unde dentes tùm temporis mollio vacillant & cadunt. Si non exciduni per novos alveolos prodeunt poſteri res, ſuperiùs ut plurimum extra, in

ri

ntra, ac si novus esset ordo den-
. Frequentiùs ad latera oriuntur,
merum augent.

Hi vero non nascuntur de novo
uterum: aliàs etiam nascerentur
ovo membranulæ, nervi, vasa &
ula: sed intus in maxillis seminaria
et. Observavit enim Eustachius
ores nonnullos à tergo reliquorum,
excidunt, remoto interstitio te-
imo, quod inter utrosq; dentes
itur. Rarum autem est dentes re-
i post annos multos & in senectute.

An post casum dentiũ in pueris novi nascãtur extra uterum.

Sed nunc de dentibus in adultis ho-
ibus agemus.

Siti sunt dentes in ambitu utriusq;
illæ, in homine intra os conclusi,
pro exerti.

Magnitudine cedunt aliorum anima-
n dentibus, ob oris angustiam. Et in
nine alii majores, alii minores.

Figurâ variant. In *homine* triplicis
t figuræ: incisores, canini, & mo-
es, ut dicetur in sequenti capite: *In*
minantibus duplicis, incisores & mola-
. *In piscibus* planè acuti sunt omnes.

Superficies lævis est & æqualis:

Color candidus nitidusq;, nisi impe-
diant negligentia, senectus & morbus.

Numerus non eſt idem omnib
Nam ut mittamus quæ rara ſunt, vi
licet quod naſcantur homines uno c
tinuo dente in ſuperiore maxilla, it
duplici vel triplici ordine dentium, q
lem in piſcibus nonnullis vidi, comn
ne eſt homini *unicum ordinem* denti
habere in qualibet maxillâ, & in uni
ſum *viginti octo* dentes ad minimum,
quando *triginta*, in ſuperiori ſedec
in inferiori quatuordecim, ut plurim
verò *triginta duos*, in qualibet maxill
decim.

Rarò vero mutatur hic nume
præterquam in molaribus, qui aliq
do in quolibet latere quinq;, aliqua
quatuor, aliquando ſupra quinq;, i
quatuor, aut quinque in dextrâ pa
quatuor in ſiniſtrâ & è contra.

Multi dentes longævitatem notant.

Major autem numerus longæ
tem denotat, minor brevitatem v
teſtibus Hippocrate & Galeno. Et re
Eſt enim raritas & paucitas dentium
la ut ſignum, & ut cauſſa. Ut *ſignum*:
denotat materiæ inopiam, & form
cis imbecillitatem fuiſſe. Ut *cauſſa*
pauciores dentes cibos non rectè p
rant, unde vitiatur coctio prima,
hanc ſecunda. Sed intelligendum, b
tatem vitæ denotari ut plurimu

...ssimâ ex parte, non semper ut rectè
...utat Scaliger Exerc. 271. contra Car-
...um. Nam Augustus, qui annos 76
...e, dicitur habuisse dentes raros, pau-
... & scabros.

Connexio est per γόμφωσιν; nam in-
...videntur in alveolis suis, quemad-
...dum clavi in ligno. *Vinculis* quoq; ro-
...tis, quæ radicibus adhærent, alligan-
...r præsepiolis sive locellis suis; & dein-
...cingunt *gingivæ*, de quibus suprà.

Substantia exterior est solidior & ...rior, non sentiens; *interior* paulò mol-...or, sentiens, ob nervi & membranæ ...ciniam, habetq; in se cavitatem, am-...iorem in puerulis, & ad septimum an-...um *tenui squama*, instar faborum apum ...rcumseptam, mucoq; repletam; In ...dultis, resiccato humore diminutam.

Dentium affectus & dolores.

Succingitur cavitas hæc tenuissimâ ...*membranulâ* exquisitè sentiente, quæ si humorem aliquem à cerebro defluen-...tem imbibit, dolor maximus fit denti-...um. In hac incipiunt erosiones, putre-dines, cariesq; dolorificæ; & aliquandò in hac vermiculi minimi generantur, ad-modum hominem excruciantes.

Vasa ad hanc cavitatem feruntur, per foramina radicum dentium.

Venulæ pro nutritione & augmentatione continuâ. Quæ in homine non ita manifestè (uti nec venæ tunicæ oculorum adnatæ) sed in bove manifestissimè conspiciuntur, & ex sangvinis aspersione in sinu colliguntur.

Arteriolæ pro dando calore nativo. Unde ex inflammatione dolor aliquando pulsatorius fit dentium, quem Galenus in seipso expertus est. Hinc multum lucidi sangvinis ex dente perforato aliquando emanat, & nonnunquam ad mortem usque.

Nervuli molles & tenues ex quinto pari nobis dicto eò feruntur, qui per radices in cavitatem intrant, ubi intus disperguntur, & parvulis propaginibus cum substantia quadam mucosa in dente medio reperta miscentur.

U*sus* dentium

Primus & primarius est ad cibos comminuendos.

II. Ad vocem formandam (hinc infantes non loquuntur, antequam os dentibus plenum) præcipuè ad literas quasdam exprimendas, incisorii conferunt. Hinc edentuli literas quasdam pronunciare nequeunt v. g. T. & R. ubi lingua ampliata prioribus dentibus innit-

Vocis læsio.

...bi debet. Alioquinincisoriorum
...tio lædit vocis explicationem, teste
...no, ut sermo tardior, & minùs cla-
...cilisq; fiat.
...II. Ad ornatum. Edentuli enim de-
...tes sunt.
...V. Homerus putat ad compescen-
...garrulitatem.
...V. In brutis etiam ad pugnam, ubi
...o manibus utitur.

CAPVT XIII.

DE DENTIBVS IN SPECIE.

...atione triplicis figuræ, situs & offi-
...cij *triplices* in homine *dentes* sunt: PRI-
...RES, CANINI, & MOLARES.
...RIMORES sive anteriores ab of-
...in cibis incidendis dicuntur *incisores*
...*risorij*, item γελάσινοι, quia inter ri-
...dum primi nudantur.
...In medio, parte anteriore, reliquo-
... *siti* sunt, in qualibet maxilla *quatuor*
...ibusdam duo, latitudinem tamen
...tuor habentes) acuti & lati instar gla-
...rum, caninis breviores, & simplicibus
...cibus infixi alveolis; ideò facilius ex-
...unt, præsertim superiores. Succedunt
...nq;

CANINI dicti, ob acutiem, duriciem, & usum; nam quod superiores scindere non possunt, hi confringunt. Vulgò *oculares* dicuntur, non, ut quidam putant, quod oculorum ambitum ferè attingant, cum vix alarum nasi infimam partem; sed, quia in eos defertur portio nervi oculos moventis, undè eorum extractio periculosa putatur.

Sunt hi dentes in qualibet maxilla duo, utrinq; unus, in basi lati & crassi, reliqua parte acuti. Non enim multis caninis egebat homo, cum sit animal mansuetum, & manibus utatur.

Cur paucos Caninos homo habeat.

Insiguntur simplicibus radicibus, ut primores, sed altiùs insiguntur & firmiùs: nam radices eorum superant alias omnes proceritate, & superioribus quidem longiores radices sunt.

MOLARES dicuntur reliqui & postremi, tùm à figura molarum, tùm ab usu; quia instar molarum conterunt cibum præcisum, undè asperi & magni sunt, duri & lati. Germanis Buccarum dentes vocantur.

Plures sunt homini quàm incisores, econtra in brutis ferocibus, quæ ad pugnam etiam utuntur dentibus acutis

Comm

Communiter ſunt *viginti,utrinq;* in ..alibet maxillâ quinq;, quamvis nume.. variet, uti ſupra dictum.

Ex his duo poſtremi dicuntur *dentes ..ientiæ*, item ſenſus & intellectus, quia ..m primum erumpunt, (ſubindè cum ..aximis cruciatibus, aliquādo indolēter) ..ādo ſapere incipiūt homines, circà an..m vigeſimum octavum vel trigeſi..um, aliquādo in ſummâ ſenectâ; non..unquam vix prominent, aliquando vix ..reantur; Latini *genuinos* vocant.

Hi dentes pluribus *radicibus* nitun..ur, aut binis & ternis, ut maxillares in..eriores, aut ternis & quaternis, ut ſupe..iores, quæ plures habent radices.

Cur ſuperiores molares plures habeant radices.

1. Quia aliàs pendulæ ſunt, ſecùs quàm inferiores, quæ etiam gravitate ..uâ incumbunt.

2. Quia ſubſtantia ſuperioris maxil..æ eſt rarior & mollior.

Tranſitio.

Atq; ita prima pars ſceleti, videlicet caput abſolutum eſt: ſequitur ſecunda pars vel TRUNCUS.

CAPUT

CAPVT XIV.

DE SPINA EIVSQVE VERTEBRIS IN GENERE.

IN TRVNCO vel altera parte sceleti, examinandæ erunt omnes *vertebræ spinæ*, præterea *ossa Ischij, costæ, sternon, claviculæ,* & *scapula.*

Spina quid SPINA dicitur omne id, quod à prima cervicis vertebra est usq; ad os coccygis: ita dicta, quia posterior ejus pars est spinosa seu acuta.

Partes spinæ dicuntur σπόνδυλοι Latinis *vertebræ*, quia per eas corpus varie vertitur.

Et dividuntur hæc ossa spinæ in vertebras *colli* septem, *dorsi* duodecim; *lumborum* quinq;, *& ossis sacri* quinq; vel sex; quibus additur *os coccygis.*

Excavatæ sunt omnes vertebræ, pro medulla spinali continenda, *plures* factæ, non unica, tum ob motum, qui antrorsum & retrorsum fieri debuit, tum nè unius læsio totam spinam in consensum traheret.

Figura totius spinæ est, quod modo *introrsum* inclinet, ut vertebræ colli, ad sustend

ſtentandam gulam atq; tracheam; & mborum pro trunco Aortæ & Cavæ ſcendentis; *modo extrorſum*, ut dorſi, nonnihil oſſis ſacri: ut locus amplus pro corde, pulmonibus, veſica, ano, ero.

Et hæ quidem partes magis extrorm flectuntur in fœminis, in gratiam tus.

Figura cujuslibet vertebræ ſuperi- & inferiùs plana atq; lata eſt, ne facilè t luxatio, interiùs rotunda, convexa & ominens, ſed in cervice latior & æqualior, ob incumbentes tracheam atque lam. Exteriùs ſeu poſteriùs varijs proinentijs donatæ ſunt vertebræ.

Nam *proceſſus* in qualibet vertebra nt triplices.

I. *Obliqui quatuor*, duo ſuperiore par- aſcendentes, duo inferiore deſcenntes.

II. *Transverſi duo*, pro muſculorum tu & inſertione. Illi verò in cervicis rtebris ſunt lati & perforati, in dorſo aſſi, ſolidi & rotundi, exceptis undecia & duodecimâ.

III. *Acutus unus* in poſticâ parte, quæ opriè *ſpina* dicitur, & in *prima* vertebra eſt.

Appen-

Appendices quinq; habent. Infrà & ſu
pra duas, ad ipſarum corpus; totidem
proceſſûs transverſos, & unam ad ſpi
extremitatem.

Foramen eſt ampliſſimum, in qua
bet vertebrâ per medium, pro medu
reſervandâ : deindè alia ſunt forami
lateralia, quæ minora, pro nervorum
greſſu.

Vertebræ cujuslibet *ſubſtantia*
internâ parte craſſior & fungoſior :
adnaſcuntur *epiphyſes* & *cartilagines.* Na
vertebrarum extremâ, primâ cervicis e
ceptâ, appendicibus donantur, quas *ca*
tilagines, ut faciliùs moveantur; inte
cedunt, craſſæ & molles, ita ut ſupra i
fraq; habeant cartilagines, quæ in oſſe
cro duriores & ſicciores ſunt, quia h
os immobile.

Connectuntur vertebræ per articul
tionem à parte poſteriore, videlicet p
γίγγλυμον, at parte anteriore per σύμ
φυσιν, & quidem per *vincula* validi
ſima:

Duplicia verò *ligamenta* ſunt verte
brarum.

Alia ſuperiùs & inferiùs connectun
vertebras, ſuntq; *figuræ* lunaris, craſſa, va
lida, fibroſa & mucoſa.

Ali

Alia oriuntur ab epiphysibus tàm
ansversis quàm acutis, quæ membra-
a sunt, quibus processus firmiùs alli-
ntur.

CAPVT XV.

E SPINAE VERTEBRIS IN SPECIE.

CErvicis seu Colli Vertebræ
communiter *septem* sunt; quæ præ a-
s peculiaria quædam habent:

I. Bifidos aliquæ habent processûs
ansversos.

II. Eosq; perforatos, pro venis &
terijs cervicalibus, in cerebrum ad-
endentibus.

III. Spinam bifidam.

Duæ primæ per ligamenta junguntur
ccipiti, ut firmissimè capiti adhœreant,
præ reliquis quinq; peculiare quid ha-
ent.

I. *Atlas* dicitur, quia caput sustenta-
videtur, quod sibi imcumbit, *spinâ ca-
t*, nè parvi duo musculi capitis à secun-
à vertebra oriundi in extensione capi-
s lædantur. *Cur prima vertebra spina careat.*

Substantiã habet tenuiorẽ sed densiorẽ.

Exci-

Excipit, non excipitur: unde ſinum l... bet *cartilagine* obductum, ad excipie... dum ſequentis vertebræ dentem.

II. Επιςροφεὺς dicitur à vert... do: nam ex medio ejus corpore aſſur... appendix (alijs proceſſus) rotunda & c... longa inſtar dentis canini, circa qua... caput cum primâ vertebra vertitur.

Hinc dicitur appendix illa dens; i... mò tota vertebra Hippocrati ita di... tur, ex cujus luxatione ſæpè vult fi... anginam inſanabilem.

Angina inſanabilis, ex dentis laxatione.

Dentis *ſuperficies* aliquo modo aſp... ra eſt, quia inde prodit ligamentum, q... occipiti alligatur; cui etiam ſolidum ... reſq; ligamentum, nervi figuram re... rens, & miro artificio contextum c... cumducitur, ne comprimatur medulla...

Cum primâ verò jungitur hæc ſ... cunda vertebra, *ligamento* lato in orbe... circumjecto.

III. Dicitur ἄξων: reliquæ nomi... carent.

Vltima cum thoracis vertebris m... gis convenit, & proceſſum poſteriore... non ſemper habet bifidum.

DORSI VERTEBRÆ ſunt plerum... *duodecim*; quibus totidem coſtæ à quov... latere articulantur: raro una deeſt; rar... ùs una ſupereſt.

Crassiores sunt quàm cervicis, minus
idæ, & pro vasorum nutrientiũ tran-
, foraminibus exiguis plenæ.
I. Antiquis dicitur λοφία, quod
aliis emineat.
II. Μασχαλιςὴρ, Axillaris.
Reliquæ πλευρίται costales.
Undecima ἀῤῥεπὴς, quod ejus spi-
recta sit.
Duodecima διαζωςὴρ præcingens.
LUMBORUM quinq; crassissimæ
t & maximæ, foraminibus crebris
viæ, quarum motus laxior quàm dor-
ut faciliùs ad terram inclinare que-
us.
Transversi processus longiores sunt,
tenuiores, exceptis prima & quinta;
næ verò crassiores sunt & latiores,
bus musculi & ligamenta dorsi ne-
ntur.
I. Dicitur νεφρίτης à renibus, qui
ncumbunt.
Ultima, quibusdam ἀσφαλίτης fir-
ns vel fulciens.
Reliqua cum reliquis conveniunt.
OS SACRUM sequitur, ita dictum, *Os sacrum*
od sit omnium in spina maximum. *cur ita di-*
tiqui enim magnum, *sacrum* voca- *ctum.*
nt.

Eſt latum & immobile, dorſi ba[...]
conſtituens.

Figurâ eſt ferè trianguli. Anter[...]
cavum eſt, læve & æquale; poſterius g[...]
bum & aſperum.

Os ſacrum propriè non habet vertebras.

Vertebræ ejus ita dictæ, non ob[...]
ſum, ſed ſimilitudinem, ſunt *quinq;*[...]
liquando *ſex*, in puerulis facile ſepara[...]
les, in adultis ita conglutinatæ, ut un[...]
os eſſe videantur.

Galenus os ſacrum ex tribus con[...]
tuit oſſibus; quia reliqua oſſis ſacri [...]
oſſe coccygis comprehendit, & epiph[...]
ſin vocat, quod alii os coccygis.

Foramina non ut in prioribus late[...]
lia ſunt, ſed antica (quæ majora, ob n[...]
vos ibi majores) & poſtica: quia ad[...]
tus eſt os Ilion.

Tribus ſuperioribus ſinus exſcul[...]
ſunt, ubi oſſa illi adhærent.

OS COCCYGIS, dictum à figu[...]
roſtri cuculi, huic ſubeſt, ex tribus [...]
quatuor oſſibus & duabus cartilagini[...]
conſtans. Majorem verò oſſium & c[...]
tilaginum numerum adfuiſſe puto in p[...]
ero illo Danico, cui cauda excreverat[...]

Connexio eſt laxa, & in fœmi[...]
laxior, ut retrorſum cedere queant.

1. In excretione majorum excrementorum.

2. Partus tempore, ut amplior fiat capacitas. Deinde antrorsum cedere in ...tione, & sponte deinde in locum suum redire. *Os coccygis laxari potest.*

Tendit hoc os in viris magis introrsum, ad sustinendum intestinum rectum, in mulieribus magis extrorsum, ...collum uteri, & ut cavitas major

CAPUT XVI.

DE OSSE INNOMINATO.

OS INNOMINATUM, aliis OS COXÆ vel ILIUM, ad latera ossis sacri est, constans ex *tribus ossibus*: ...*o*, *pubis* & *Ischio*, per cartilagines junctis, usque ad septimum annum, ut triplici linea distinctum appareat, sed in adultis unum.

OS ILION, quod Ilium intestinum contineat, est prima pars, quæ superior & latissima, sacro connexa, per *ligamentum* commune membraneum validissimũ, quãvis & cartilago intercedat.

Ambitus ejus, vel circumferentia semicircularis & inæqualis dicitur *spina*

ossis Ilii cujus pars interior cava & la *costa* dicitur, exterior inæqualibus lin formata *dorsum*.

Os ilion cur in mulieribus amplius?

Amplius est hoc os in muliere, spina eius magis in latera educitur, gravidæ uterus melius innitatur. Id de hac parte nonnihil prægnantes co queruntur, ac si divelleretur ab osse cro & vicinis, quibus adhæret.

Ossa pubis laxari in partu.

OS. PUBIS vel *pectinis* est secun pars, media & anterior, quod os cū al rius lateris osse per συγχόνδρωσιν nec tur, id est, per mediam cartilaginem; mulieribus duplo crassiorē & laxioren ut dehiscere & laxari, (non dislocari dearticulari) in partu hæc ossa quean ad impetum infantis egredientis, un in modo fœtis facile hæc ossa separan cultro dorsi tenuis, secus quam in al Deinde licet per cartilaginem jung tur ossa pubis, tamen duo etiam

Ligamenta habent: 1. Circulari ea ambiens. 2. Membraneum, qu foramen occupat.

Magna foramina in ossibus pubis cur?

Tenuia sunt, & levitatis ergo ma mis *foraminibus* donata, in mulierib ampliora & capaciora, ob uteru & fœtum: nam processus interiores

riores magis extrorsum protube-
r.

Cum osse sacro constituunt cavita-
n, quæ *pelvis* dicitur, in qua sunt, ve-
a, uterus, & pars intestinorum.

Ossa pubis amp'iora in mulieribus.

O s I s c h i o n vel *coxendicis* est
tia pars, quæ inferior & exterior, in
a est ampla & profunda cavitas (ace-
ulum vocant & pixidem) pro femo-
capite insigni excipiendo. Cujus ca-
atis processus cartilagineus dicitur
percilium.

Partes infimæ hujus ossis in mulie-
bus magis distant, quæ idcirco pelvim
bent ampliorem.

Connectitur hoc os cum osse sacro,
plici *ligamento*, ex osse sacro enato:
num inseritur in processum coxendi-
s acutum; *alterum* posterius in ejus ap-
ndicem, ut intestinum rectum cum
is musculis sustineatur.

CAPVT XVII.

DE COSTIS.

QVemadmodum ad latera ossis sacri
est os innominatum, ita a l latera
ertebrarum dorsi sunt COSTÆ. Itaq;
sceleto ascendendo hæ modò sunt

explicandæ, tanquam partes laterales thoracis.

Situs coſtarum eſt in lateribus, & Græcis dicuntur πλευραι, eò quod latera efforment.

Figurâ arcum referunt, vel circuli ſegmentum minus, ut thorax capacior ſit.

In exortu ſunt anguſtiores & rotundiores, quò verò pectus magis accedunt, tantò fiunt latiores. Parte ſuperiore craſſiores ſunt. Et ſuperiores coſtæ magis curvæ, atque etiam breviores ſunt; mediæ longiores & latiores; inferiores rurſum breviores,

Superficies externa aſpera eſt, quâ vertebris alligantur, quia inde ligamenta prodeunt alligantia: Ibi verò duobus donantur tuberculis: 1. Articulatur ſinui vertebræ. 2. Iungitur vertebræ proceſſui tranſverſo. Sed inferiores quinq; ſimplici junguntur tuberculo.

Interna lævis eſt ob πλευραν.

In infimâ parte ſunt *ſinus* ſecundum longitudinem pro venâ, arteriâ & nervo, qui magis apparent, quò vertebris viciniores ſunt.

Admonitio pro Chirurgis. Ubi notent Chirurgi in thoracis apertione, quæ fit inter quintam & ſex-

tam

co costam, faciendam sectionem à
mmo ad imum, non è contrà, ne hæc
al lædantur.

Connexionem habent costæ: unam
vertebris dorsi, alteram cum sterni
tilaginibus.

Substantia est partim ossea, partim
tilaginea.

1. Ut faciliùs contrahatur & disten-
ur thorax

2. Ut difficiliùs contingat fractura.

Ossea est, parte propè dorsum, &
te laterali:

Cartilaginea propè ςέρνον, cui com-
ttuntur.

Nam omnes costæ parte anteriore
bent cartilagines, instar ἐπιφύσεων, *Cartilagines costarum.*
æ in mulieribus (non viris, nisi valdè
ibus) successu temporis ossescunt,
mammarum molem incumbentem
niùs sustineant.

Cartilagines superiorum duriores
nt, quia cum ossibus sterni copulan-
r: inferiorum molliores, quia cum
rtilaginibus committuntur Deinde
rte posteriore quælibet cartilaginem
bet, quæ vertebræ articulatur.

Numero plures sunt, ut faciliùs
oveatur thorax. Ut plurimùm, *Costæ car plures.*

 utrinq;

utrinque; ſunt duodecim, tam in viris quàm mulieribus. Rarò tredecim; rariùs undecim utrinq;. Sæpiùs verò unica ſupereſt. Veriſimile ergo eſt in Adam uno latere fuiſſe tredecim coſtas, aut in uno 12. coſtas, in altero 11.

Adam quot coſtas habuerit.

Dividuntur coſtæ, ut aliæ ſint *veræ* genuinæ & legitimæ; aliæ *ſpuriæ* adulteræ & illegitimæ.

Veræ coſtæ quid?

Veræ ſunt ſeptem ſuperiores, ita dictæ, quia magis circulum perficiunt, & ςέρνον attingunt, cum quo perfectam habent articulationem, & cum vertebris duplici tuberculo, ut ſupra dictum.

Duæ ſuperiores dicuntur ἀντιςρoφ[illegible] retortæ,

Duæ ſequentes ςερεαὶ ſolidæ;

Tres reliquæ ςερνιτίδες pectorales.

Spuriæ coſtæ.

Spuriæ dicuntur quinq; inferiores quia ſunt minores, molliores, breviores, nec ςέρνον attingunt (ut melior in initio imi ventris fiat dilatatio) nec cum eo perfectam habent articulationem, ſed cum ſolis vertebris connexæ quaſi mutilæ in cartilagines longiores quàm verarum finiuntur: quæ ſurſum reflexæ inter ſe quaſi conglutinatæ cohærent, exceptâ ultimâ, quæ minima eſt & nulli adhæret, ideoq; verè ſpuria e[illegible]

mplior locus sit jecori, lieni, & inte-
superioribus distentis. Vndecima
aliquãdo & duodecima septo trans-
alligantur; aliquando ultima obli-
abdominis descendenti musculo ex-
diaphragma connascitur; aliquando
prij musculi, ipsum detrahentis, cir-
scriptionem habet.

Vsus Costarum est.

I. Ad defensionem pectoris, visce-
rúq;, inibi contentorum, ut cordis

II. Ad sustentationem musculorum
spirationis, & aliquot abdominis.

CAPVT XVIII.

DE OSSE PECTORIS SEV STERNO.

OS PECTORIS quod in anteriore thoracis parte costis incumbit & innititur, unde *sternum* dici putant, Hippocrati στῆθος dicitur: quæ vox tamen aliquando significat.

1. totum anteriorem thoracem.
2. ejus dolorem.
3. Os pectoris, ut hoc loco.
4. Orificium ventriculi.

στῆθος quid significet.

V. Cartilaginem ensiformem.

Alijs hoc os *gladioli* dicitur & *ensiforme*, ob formam gladij, vel potius pugionis antiquorum: est enim *convexum*, *longum* & *latum*.

Figura sterni.

Substantia est partim ossea, sed fungosa & rubens, partim cartilaginea.

Ex *ossibus* constat, non uno, ut ferè in senibus conspicitur; sed *pluribus*, uti apparet remotis ejus membranis. In infantibus totum cartilagineum est, præter os ipsius primum. Et deindè superiora ossa citiûs fiunt, quam inferiora, & mediæ partes, quam extremæ, ita ut tandem octo ossa reperiantur in sterno pueri, quæ post septennium coalescunt, & pauciora fiunt, adeò ut in adultis nunc tria, nunc quatuor, nunc plura sint ossa. Sed primum & ultimum manent in adultis, ut in pueris; medijs verò coalescentibus varius ibi ossium fit numerus.

Distinguuntur hæc ossa lineis transversis, & connectuntur per συγχόνδρωσιν; nam interijciuntur cartilagines ligamentorum instar.

PRIMUM Os & supremum amplius est crassiusque, planum & inæquale, superius lunatum; referens pugionis nodum ad capulum. Alij vocant

...unt *iugulum*, alij *superiorem furcu-*
...

Sinum habet utrinq; in superiore
...e pro clavicularum capitibus exci-
...dis, quam copulationem cartila-
...es intercedunt.

Alium verò intrinsecùs in medio
...culptum, ut tracheæ descendenti ce-
...

SECUNDVM angustius est,& multos si-
...s habet utrinq; pro costarum cartila-
...ibus excipiendis.

TERTIVM adhuc minus, sed se-
...ndo latius, desinit in cartilaginem quæ *Cartilago*
...citur ξυφοειδὴς *ensiformis*, ensiculata *Ensiformis.*
mucronata, quia instar mucronis gladij
...cà finem, acuitur. Arabibus malum
...nicum seu granatum; Avicennæ epi-
...ottalis, vulgo *scutiformis*.

Est triangula hæc cartilago &oblon-
..., in fine aliquando rotunda aliquan-
... lata, nonnunquam bifida, unde qui-
...usdam *furcella*, rariùs duplex.

Aliquando *perforata* est ob venas mam-
...arias, quas comitatur nervus.

Hæc si nimium introrsum prematur
...ccurvetur, subjectæ partes lædūtur, epar
... vētriculus, infantesq; ἀτροφία pereūt,
qui

qui affectus mulierculis quibusdam dicitur cordis compressio.

Cavitas hoc in loco extrinsecus apparens dicitur *fovea vel scrobiculus cordis.*

CAPVT XIX.

DE CLAVICVLIS ET SCAPVLIS.

CLAVICULÆ κλεῖδες, quod thoracem claudant, & instar clavis firment scapulam cum sterno. Celsus *iugula* vocat a jungendo, alij *ligulas, os furcale, furculam superiorem.*

Sitæ sunt transversim sub imo collo in pectoris summo, utrinq; una.

Figura est oblongi S Latini hoc est ex duobus semicirculis adverso modo conjunctis, ad jugulum foris convexa, extrinsecus leviter cava, ne vasa ibi lat[...] comprimantur. In viris verò magis in[...] curvantur, ut minus impediatur brachi[...] motus: in mulieribus minus; pulchritu[...] dinis ergò, cum foveæ eo in loco non it[...] conspicuæ sint in fœminis atq; in viris, unde & minus agiles sunt ad proijcien[...] dos lapides &c.

Foveæ circa claviculas.

SUBSTANTIA crassa est, sed fistulos[...]

llosa & fungosa; unde sæpè frangi-
r.

Superficies aspera & inæqualis.

Connectuntur cum scapulæ processu
periore per cartilaginem quæ tamen
non connascitur, ut cedat nonnihil in
otibus scapulæ atq; brachij, sed tan-
m ligamentis detinetur articulum
mplexantibus) capite lato & oblongi-
sculo, & cum sterno alio capitulo jun-
tur, ut supra dictum.

Vsus est ad varios motus brachij, quod,
uia hoc osse tanquam palo stabilitur, i-
eò facilius sursum & retrorsum move-
ur. Hinc bruta claviculis carent; exce-
tis, simia, sciuro, mure & echino.

SCAPULÆ Os, Græcis ὁμοπλάτη, quod humeri latitudinem constitu- *Scapula quid.*
t, barbaris *spatula*, est os latum & te-
nue, præsertim in medio, sed in proces-
ibus crassum, utrinq; unum, incumbens
uperioribus costis parte postica instar
cuti.

Figura ferè est trangularis.

Partes ejus variæ sunt. Pars interna ca- *Eius partes.*
va est, pars externa (quæ & angulũ & co-
stam habet superiorem & inferiorem)
gibba, quæ *testudo* dicitur, item *dorsum*
scapulæ. Est etiam *spina* quædam pro-
ducta,

ducta, suprà & infrà cavitates respiciens quæ dicuntur *interscapulia*.

Processus habet tres:

I. Est modò dictæ spinæ extremum & dicitur *ἀκρώμιον*, *humeri mucro*, sum mus humerus, quo cum clavicula jun gitur.

II. Minor inferior & acutus à for mâ nempè rostri effigie dicitur *κορακοειδὴς*; item *ἀγκυροειδὴς*, à figurâ alteriu partis anchoræ, item *σιγμοειδὴς*. Et ho processu humeri os in suâ sede conti netur.

III. Brevissimus dicitur *αὐχὴν* cer vix, in cujus extremo est cavitas superfi cialis, in quam inseritur caput humeri quod nè facile excidat, augetur sinus pro funditas crassâ cartilagine, labra cingen te. Et per hunc processum & cavitatem jungitur scapula cum brachio.

Epiphyses habet quinq; : tres ad latu internum, & ad basin juxtà spinæ du ctum. Duæ *ligamenta* procreant, quæ jun gunt caput ejus humero, & *ἀκρώμιο* claviculæ. Vndique cingunt verò articu lum homoplatæ & brachij communia *li gamenta* tenuia & membranosa.

Vsus scapulæ.

1. Ad costarum robur.

2. Ad humeri & clavium articulationem.

3. Ad musculorum implantationem.

CAPVT XX.

DE OSSIBVS TOTIVS MANVS.

OSSA MANUS dividuntur in *brachium, cubitum* & *extremam manum.*

BRACHII Os unicum est magnum & validum, longum, teres & inæquale. *Parte* superiore *appendicē* habet vel *caput* magnū rotundum, *cartilagine* obductum, adnatum, quod cum scapulá articulatur per διάρθρωσιν.

Interior pars cubito & radio articulatur, ubi duo *processus* sunt; *externus* minor, cartilagine incrustatus; & *internus*, duos sinûs habens, ut forma fiat trochleæ vel rotulæ, ad quā volvuntur funes, unde cubitus ginglymo junctus in acutissimum angulum flecti potest, at ultrà rectam lineam non extendi.

CUBITI OSSA sunt *duo*, humero breviora & appendices utrinq; habentiá, sibi mutuò incumbentia, atque ligamento membraneo invicem commissa.

Primum

Primum inferius, majus & longius dicitur *ulna, cubitus*, barbaris *Focile maius* alterum superius & minus dicitur *radius* vel *Focile minus*.

VLNA *parte superiore* cum humero per *γίγγλυμον articulatur* ideo habet ibidem processus & sinus.

Processus sunt duo oblongi, & quasi triangulares, asperi, ut ligamenta articulum validè ambiant. Dicuntur *κορῶνα* id est rostra seu glandes. *Anterior* & superior minor, humeri sinum subit: *posterior* crassior & amplior in obtusum angulum desinit, & humeri sinum posteriorem subit. Vocat Galenus *ὠλέκρανον*, Hippocrates *ἀγκῶνα*, Latini gibberum.

In medio horum est magnus *sinus* seu cavitas, instar semicirculi, unde dicitur σιγμοειδὴς. Habet adhuc alium sinum lævem externum, lateralem, pro radii capite.

Parte inferiore articulatur cum carpo, tum per mediam *cartilaginem*, tum per processum acutum, ideoq; *styloidem* dictum: unde *ligamentum* oritur, cubitum cum carpi articulo firmans.

Alterum os, RADIUS, obliquius est & à priori in medio nonnihil distat, ubi tenue interest *ligamentum*: Supra vero

[...]erò ulna radium excipit; infrà hic il-[...]um.

Superior ejus *pars* cum externo bra-[...]hii processu articulatur per *διάρθρωσιν*, [...]nde motus pronus & supinus.

Inferior per appendicem cum carpi [...]sse ad maximum digitum.

Hujus superior pars tenuior, inferi-[...]r crassior; contra quàm in priori.

MANUS EXTREMA seu *parva* [...]uadruplicia habet *ossa*: *Carpi* seu brachia-[...]is, *metacarpi* seu postbrachialis, *digito-*[...]*um* & *sesamina*.

CARPUS Arabibus Rasetta *octo* ha-[...]bet *ossa* distincta, *ἀνώνυμα*, inæqualia [...]dmodum *figurâ* & *magnitudine* differen-[...]ia.

Primo ortu sunt cartilagines, po-[...]tea fiunt ossa spongiosa.

Obducuntur *ligamentis cartilagineis* validissimis, & simul constringuntur, ac [...]i unum os essent.

Atq; hæc ligamenta ab inferioribus processibus radii & cubiti orta articulationi inserviunt.

Alia verò sunt *ligamenta*, quæ transversa, & *annuli* formam habentia, pro firmandis & tuto transmittendis tendinibus: *Internum*, continens musculorum

digitos flectentium tendines, & *externum*, extendentium. Quæ vincula licet unum videantur, in plura dirimi possunt.

Ordine aliquo disponuntur ossa Carpi: nam superne quatuor sunt, radio & cubito articulata: infernè totidem, quatuor metacarpi ossibus connexa.

METACARPIUM vel *palma*; *quatuor* habet *ossa* (aliis quinque, qui primum pollicis inter hæc numerant) oblonga & gracilia.

Cum carpo junguntur per connexionem, quæ est motus obscuri, & per *ligamenta cartilaginea*: cum digitis per γίγγλυμον.

Fistulosa sunt hæc ossa medullam continentia, intus cava, foris gibbosa.

Appendices habent utrinq;, quæ propè digitos sunt capita rotunda & oblonga, digitorum sinus subeuntia. In medio ab invicem dehiscunt, ubi latent musculi dicti interossei.

DIGITORUM OSSA sunt *quindecim*, in quovis digito tria. Nam primum pollicis huc annumeratur, quia laxiorem habet articulationem, quàm postbrachialia.

Seriem

Seriem digitorum vocant Græci *φάλαγγας*, quia velut in acie stare, videntur.

Habent singuli digiti ligamenta e internâ, secundùm longitudinem r canalium, quib9 invicē alligantur.

Magnitudine differunt ossa digiti. n in quovis digito primum majus est ndo, & secundùm tertio: Omnia o ad articulationē crassiora sunt, ubi ercula eorū dicuntur *κόνδυλοι nodi*.

Foris gibba sunt, intus cava & plana pprehensionem.

Processus habent suprà & infrà, præter ii internodii ossa, quæ suprà non egeat, ubi ungvibus junguntur.

CAPUT XXI.

DE OSSIBUS TOTIUS PEDIS.

Es sicuti & manus *dividitur* in tres partes: *Femur, tibiam, & extremum pedem.*

FEMUR à ferendo dictum, eò od animal ferat & sustineat, unico constat, sed maximo & longissimo ius corporis, cujus pars antica & exna magis gibba, interna & postica maxima,

Etenim obliquè interiora versùs genu descendit; quod notandum Chirurgis, ne in ejus fractura hunc situm invertant.

Admonitio Chirurgica.

Pars superior tres habet *processus*, qui potiùs epiphyses sunt, & facilè in pueris separantur.

I. Est caput maximum & rotundum, ab appendice factum, quod in coxendicis acetabulum inseritur, & duplici *ligamento* cum coxendice nectitur: communi, lato, membraneo, sed satis crasso, orbiculatim articulum ambiente; *altero*, tereti, quasi cartilagine (quasi nervus esset cartilaginosus) inter femoris caput & profunditatem cavitatis, ne femoris caput excidat.

Hujus *cervix processum* habet duplicem, appendice donatum, quæ appendices facilè in infantibus divelluntur, non in adultis.

II. Est externus, qui dicitur magnus τροχαντὴρ vel *rotator*, habens sinus, impressiones & lineas.

III. Internus, *parvus rotator*.

Quorum *usus* ad musculorum per quos motus fit ortum atq; insertionem. Unde dicuntur etiam τροχαντῆρες.

In

Inferior pars cum tibia per γύγγλυ-
articulatur. Nam ad genua, capite
ino, interno craſſiore, & externo
ore atq; depreſſiore tibiæ, ſinûs intrat,
er quæ capita ſpacium amplum eſt
tudine pollicis.

MOLA dicta, à ſimilitudine, os ro-
dum & latum, hoc loco imponitur,
iculationi femoris & tibiæ, ubi genu
mbraneo ligamento cingitur, exce-
a mola. Alii *rotulam* vocant, *patellam*,
u molam, *ſcutum*, *os ſcutiforme*, &c.
od genu conſtituit.

Subſtantia ejus aliquot menſibus in
erulis eſt cartilaginea, in adultis fit
ſea.

Figura eſt umbonis circularis: nam
medio ejus pars craſſior reddita pro-
inet.

Innaſcitur & firmatur tendinibus
raſſioribus muſculorũ aliquot femoris.

Mobilis eſt. & ad faciliorem motum
ntus ad femur cartilagine obducitur lu-
ricâ.

Uſus eſt: I. Articulum ibi firmare,
e femur ad anteriora labatur & luxe-
tur, atq; ita homo cadat, præſertim per
declivia ambulans, & genu multum fle-
ctens.

II. Ad tendines musculorũ tuendo

TIBIA, pars inter genu & talum *ossibus duobus* constat, ut cubitus.

Unum interius & majus totius n mine donatur, & *tibia* dicitur, *κνήμη*, liis *Focile maius, canna maior*, &c.

Parte superiore processum habet in m dio à femoris cavitate exceptum, & *sin* binos oblongos, pro femoris capitibu quorum sinuum profunditatem aug annexa per *ligamenta cartilago*, mobili mollis, lubrica & humore unctuoso d libata, in ambitu crassa, centrum versu attenuata, unde *lunata* dicitur.

Sinus duos separat *tuberculum* ibi n tum, ex cujus summitate *ligamentum* ro bustum prodiens femoris sinui infigitu

A regione verò anticâ & asperâ ve niunt ligamenta, quæ cartilagines luna res augent.

Anterior ejus pars acuta & longa *spina* dicitur, ubi ossis quasi figura trian gularis est, & ita acuta est, ut cultri ac em effingat. Unde hac parte anterior si tibiæ os alliditur, dolor fit insignis quia cutis vicina & periostium acut osse quasi cultro scinditur.

Cur magnus dolor in læsione anticæ partis tibiæ.

Inf

Inferiore parte adest *processus* ex carnis in interno latere, gibbus & prominens, juxta pedem, diciturque *malleolus internus*, sicuti processus fibulæ *malleolus externus*.

FIBULA περόνη, quia tibiæ musculos conjungere videtur, dicitur etiam *sura, canna minor*, *Focile minus* &c. Estque os minus & tenuius, tibiæ extrinsecus attensum, ut radius cubito.

Parte superiore caput ejus rotundum, genu non attingit, sed infra subsistit: at *parte inferiore*, infrà tibiam pergit, ideoque æquè longum os est atque tibia.

In medio ab invicem dehiscunt tibia & fibula, ob musculos pedis ibi locatos, quo intervallo *ligamentum membraneum* tenue & latum, secundum longitudinem hæc ossa jungit. Committitur etiam tibiæ ligamento communi superiùs & inferiùs.

Inferius caput in acutum tendens *appendicem* habet, quæ crassescens, gignit processum, dictum *malleolum externum*, protuberantem illum locum externum, excarnem ad pedem; interno humiliorem.

PEDIS EXTREMI OSSA dividuntur ut ossa manus in tres partes: in tarsum seu pedium, *metatarsum* seu metapedium & *digitos*.

TARSI ossa *septem* sunt, quorum quatuor posteriora tantum nonnulli in tarso numerant, quia tria priora in manu non habent sibi ossa similia.

I. Dicitur ἀςϱάγαλος, Latinis *Talus*, vulgò *os balistæ*, dicitur & *quatrio*, à quatuor lateribus.

Basis instar subjicitur ossibus tibiæ. Iungitur enim cum tibiæ appendice per γίγγλυμον; unde habent ex cervice oblongâ *caput* elatius orbiculare & læve, *cartilagine* obductum; in cujus medio *sinus* lævis est: unde caput utrinque fit superciliosum, ut in rotulam ad quam funis reflectitur.

Ad latera utrinque suscipit malleolos: jungitur etiam cum osse naviculari: sed & inferius cum calce, duplici articulo, ubi pars ejus inferior inæqualis est, bis cavata, & ter gibbosa. Ossis calcis caput recipit.

Notanda in horum ariculorum medio *cavitas* (cui calcis sinus respondet) in quâ continetur, pingvedo & mu-

...icosa substantia; ad humectanda li-
...menta cartilaginea, talum ossi necten-
..., præsertim ossa ipsa, ne in motu exsic-
...ntur. Hinc observavi, quoties humida
...pinguis hujus substantiæ inopia est aut
...rentia, vel ex vulnere ibi facto, vel a-
... caussa quacunq;, inter ambulandum
...num in pede fieri, ex duorum ossium
...llisione, absq; tamen dolore, cum in-
...s sit pars nulla sensibilis, sed tantum
...sa, cartilagines & ligamenta.

Sonus in pede inter ambulandum unde Autoris observ. & ratio.

II. Maximum est & crassissimum in
...ede, quippe ad cujus firmationem facit
...sicut talus ad motionem) ideò per liga-
...menta plurima jungitur talo, ossibusque
...ijs adjacentibus.

Dicitur πτέρνα, *calx*, *calcaneum*, *pedis* ...*lcar*: in quod os *Chorda* totius corporis ...axima & robustissima inseritur, ex tri-...m musculorum pedis tendinibus con-...lata.

Pars ejus *inferior* latiuscula est, ut pes ...utius firmetur; *superius* caput amplum ...abet, ingrediens sinum talis, & sinum ...uperficialem excipientem tuberculum ...ali. Sed & ossi cubiformi jungitur capite depresso.

III. Dicitur *naviculare* σκαφοειδὲς, à sca-
phæ vel cymbæ similitudine: *connectitur*

cum talo, & tribus ossibus posteriori-
bus.

IV. A formâ cubi dicitur *cuboides*, i-
tem *os tessaræ*, Arabibus *grandinosum*, alij
πολύμορφον. Cæteris majus calci *præpo-
nitur*; cui inæquali superficie *iungitur*, al-
tero latere committitur pedi ossi quarto
& quinto; Interius verò septimo tarsi
ossi.

Reliquia *tria*, olim *innominata*, á Fallo-
pio *Calcoidea* dicta, *Cuneiformia*, navicu-
lari articulantur: suntq; majus, medium
& minus.

OSSA METATARSI vel plantæ
quinq; sunt, tarsi ossibus connexa; DIGI-
TORUM *quatuordecim*, quia pollex tan-
tum ex duobus ossibus conflatur, & in-
ternodia breviora sunt quàm in manu
sed pollicis crassiora quàm in manu.

Cætera se habent uti ossa in manu
his respondentia, sicut & ligamenta fe-
rè respondent.

Verùm sub plantâ pedis, cute adipe-
que remotis, *ligamentum* latum est val-
dúq; ab imo calcis osse, in omnia prim
phalangis sesamoidea inserta, pro
totius pedis meliori fir-
mitate.

CAPV.

CAPUT XXII. & ult.

DE OSSIBUS SESAMOIDEIS.

IN internodijs manuum & pedum reperiuntur OSSICULA quædam minima, dicta ſeſaminis vel SESAMOIDEA quia ſeſami ſemini reſpondent, formâ & parvitate. *Situs.*

Rotunda ſunt & nonnihil depreſſa.

Minora ſunt in pedibus, niſi in pollice pedis, quia hic major eſt quàm manus pollex. In ſenibus majora & nonnihil plana. *Figura.* *Magnitudo.*

Innaſcuntur tendinibus, ſub quibus latent in *ligamentis* inflexa, ut cum ijs auferantur in repurgandis oſsibus, niſi accedat diligentia. *Situs.*

Modò cartilaginea ſunt, ut in pueris, in quibus non benè conſpicua, modo oſſea, cartilaginibus tecta, atq; intus fungoſa & poroſa. *Subſtantia.*

Numero communiter duodecim ſunt in ſingulis manibus & pedibus, ſed aliàs ſedecim, 19. 20. & plura obſervantur : aliquando decem tantùm. Numeroſiora ſunt, majora & duriora in internâ ſede manus quàm externâ. Numerus

ergò

ergò incertus eſt: Nam multa ita parva ſunt, ut non obſerventur: & tanquam in minus neceſſarijs natura hic modò abundat, modò deficit.

Peculiariter verò notanda ſunt ob magnitudinem *duo illa*, quæ primo pollicis articulo ad metatarſi oſſis caput appoſita ſunt, quorum *unum maius* eſt, ſubjectum parti nervoſæ muſculi, primum os pollicis flectentis. Eſtq; *forma & magnitudo* dimidiæ partis piſi majoris decorticati: quod oſſiculum Arabes appellant Albadaram. Ex hoc hominem tandem aliquando quaſi ex ſemine rurſus propagandum, antiqui nonnulli Philoſophaſtri ſtatuerunt. Aliud verò multominus ſecundo pollicis articulo ſubſternitur.

Fabulæ veterum.

Licet verò ut plurimum in internodijs digitorum reperiantur oſſicula ejuſmodi minima, tamen & alibi videre licet.

Alia alibi oßicula,

Vt aliquando in manus externo latere, ad connexum oſſis carpi octavi, & oſſis metacarpi parvum digitum ſuſtinentis, ſedem ibi vacuam opplens: & eodem modo tale oſiculum in pedis tarſo ad externum latus articulationis oſsis quinti metatarſi digitum parvum ſuſtinentis cum cubi formi: Item bina oſsicula in poplite

oplite juxta os femoris, musculorum duorum priorum pedem moventium) non tendinibus, sed principijs innata, quæ in senibus reperiuntur, & animalibus siccis, ut cervis, canibus & leporibus Huc referunt osseam partem in senibus ossi cubiformi oppositam.

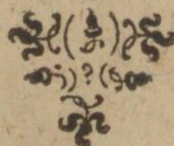
Usus.

I. Tendines tueri, & retinere duricie suâ in motu, ne ab articulo extuberante decidant.

II. Firmare articulum, & à luxatione præcavere.

III. Intervalla vacua replere. Et hæc dum fiunt, in manibus apprehensio fit firmior, in pedibus verò statio atq; ambulatio constantior, præsertim per loca aspera.

Deo Creatori Nostro Sit Laus Honor & Gloria, qui nos ex nihilo tam mirabili structurâ formavit.

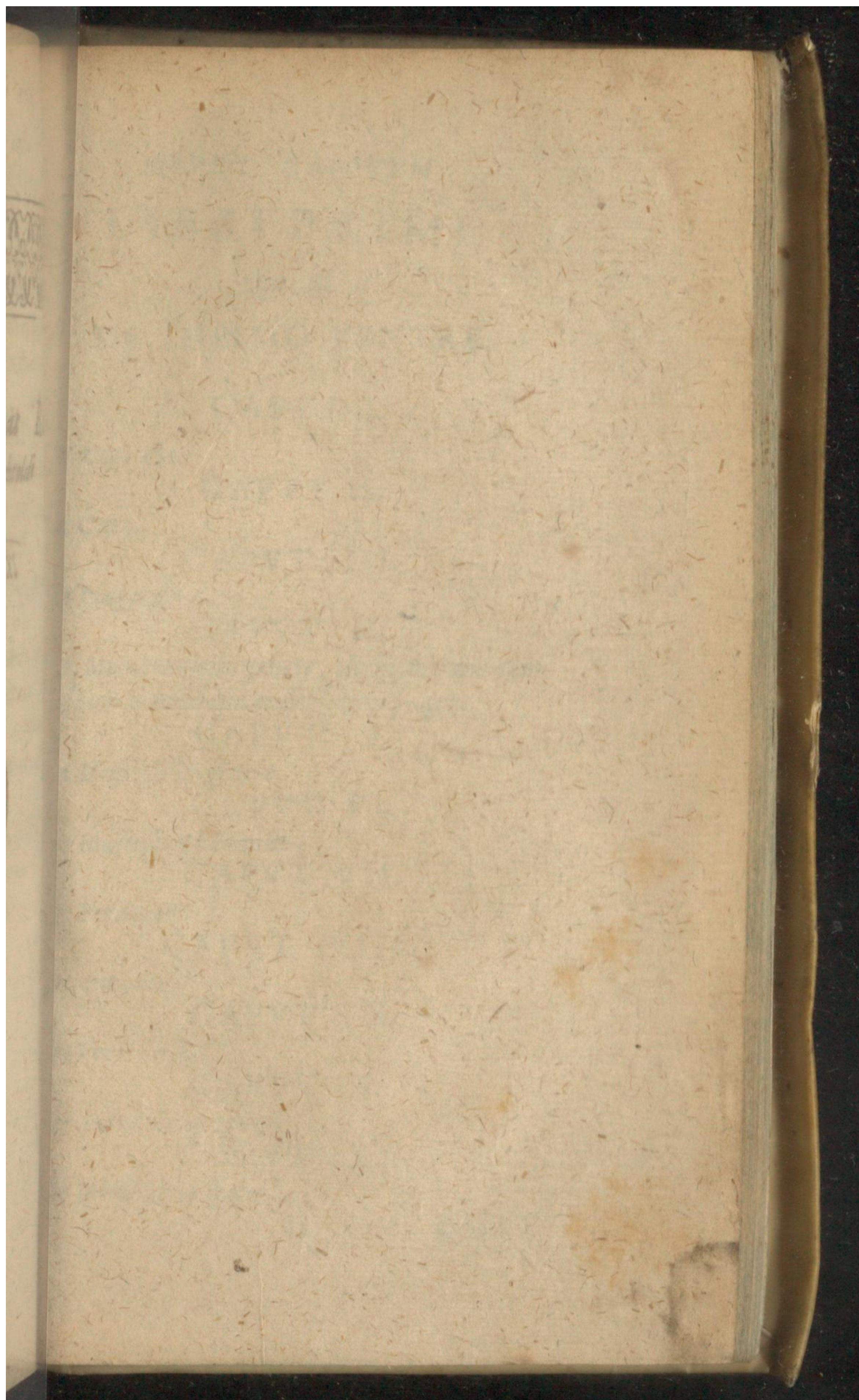




Excudebat Andreas Rü-
dinger, Impensis Bechtoldi
Raab Bibliopolæ.

ANNO M. DC. XL





INDEX CAPITVM

LIBRI PRIMI

Qui est

DE INFIMO VENTRE.

LIBER II.

DE MEDIO VENTR[E]
seu Thorace.

CAPVT XIII.

LIB. III.

DE SVPREMA CAVITATE SEV CAPITE.

CAPVT I.

CAPVT II.

CAPVT III.

CAPVT IV.

CAPVT V.

CAPVT VI.

CAPVT VII.

CAPVT VIII.

CAPVT IX.

CAPVT

CAPVT V.

CAPVT VI.

LIBELL. III.

DE NERVIS.

Respond.

LIBRO III.

DE CAPITE

CAPVT I.

CAPVT II.

CAPVT III.

CAPVT IV.

CAPVT V.

INDEX.

LIBELL. IV. & VLT.

DE OSSIBVS

Vbi simul

DE CARTILAGINIBVS & LIGAMENTIS.

FINIS.



INDEX.

Verborum & rerum

IN HISCE INSTITVTIonibus Anatom. Content. Copiosissimus.

A.

Vasorum

INDEX.

Verborum & rerum

IN HISCE INSTITVTIonibus Anatom. Content. Copiosissimus.

Vasorum

Arte-

Fauces.

Cur

Labia.

L.

Connexio.

MVSCV-

N.

O.

Orga-

Partes

fictitia

hypoga-

Virginita-

Vena

FINIS.

EXERRATIONES OPERArum restituantur.

Pag. 33. lin. 1. lege; adhæret. p. 34. 7. recipere. 38. l. hujus p. 42. l. 30. obgerunt, p. 46. 22. premantur. p. 48. 15. diaphragma. & l. 25. umbilicum. p. 49. l. 20. & 21. lineæ albæ. p. 62. 27. intima. p. 64. 13. interior. p. 146. 22. sed in cervicem abit, adeò ut cujusque vasis &c. p. 239. 6. Uvulæ. 426. l. ult. dele, inferior.

